

АБАДИЯТ ТОМОНИДАН

Ўн йиллик юбилей
муносабати билан
янгиланган ва
кенгайтирилган нашр

БОШҚАРИЛАЁТГАНЛАР

*Бугун ва абадийликда
аҳамиятга эга
бўлган ҳаёт*

ЖОН БИВЕР

Азиз дўстим!

Мусо Забур китобининг 89:12 саносида Худога мурожаат қилаяпти: “Бизга кунларимизни санашни ўргат”. Ердаги ҳар қандай сон – абадийликнинг чексиз воқелигига қиёслаганда ҳеч нарса эмас, аммо вақт билан ўлчанадиган дунёдан кетганимизда, қанақа мукофотларга эришишимиз шу ерда инъом этилган вақтни, қандай бошқара олганимизга боғлиқ бўлади.

“Абадиёт томонидан бошқарилаётганлар” китобининг мактуби – мен Худонинг Руҳидан олган энг қучли ва инсонни ўзгартиришга қодир бўлган ваҳийлардан бири ҳисобланади. Бу ҳақиқатларни англаб етган бир талай жамоатлар, хизматкорлар ва алоҳида инсонлар, Осмон Шохлиги учун хизматларида янги мақсад, назар ва иштиёққа эришдилар. Ушбу қўлланмалар билан бўлишиш – мен учун катта бахт.

Бу китобни бутун дунё бўйлаб, сизларга ва барча хизматкорларга севгим ва ёрдамим белгиси сифатида юбораяпман. Илтимос, бу мавзунини ўрганинг ва танишларингиз орасида бошқа бор бўлган қўлланмалар билан бўлишинг. Китобнинг саҳифаларидаги ҳақиқатларни чуқурроқ тушуниб етганингизда, тилагим, сизга ҳаётингиз ва келажагингиз учун Худодан буюк режалар ва мақсадлар очилсин.

Дўстим, мен бу ваҳийни олганимда эришган ўзгаришларга, сиз ҳам эришишингиз учун ибодат қиламан. Абадийлик ҳақидаги ваҳийни англашга интилар экансиз, ишонаманки, сизнинг ҳаётингиз, оилангиз ва хизматингиз ўзгармай қолмайди. Ушбу китоб сизга ва шогирдларингизга қандай таъсир этганини эшитишдан мамнун бўлиб қоламан.

Масихдаги биродарингиз

Жон Бивер
JohnBevere@ymail.com

MESSENGER
INTERNATIONAL
MessengerInternational.org

АБАДИЯТ ТОМОНИДАН

БОШҚАРИЛАЁТГАНЛАР

*Бугун ва абадийликда
аҳамиятга эга
булган ҳаёт*

ЖОН БИВЕР

«Замон ташвишлари орасида энг зарур мақсадни кўзлаб яшашни унитиб қўйиш ва муаммоларга қадалиб қолиш жуда осон. Жон Бивернинг *“Абадият томонидан бошқарилаётганлар”* кучли китоби, сизга мангуликда аҳамиятга эга бўлагидан, ердаги ҳаёт учун рағбат, илҳом ва отланишни қўшади».

— «LifeChurch.tv» жамоатининг бош чўпони ва китоблар муаллифи, КРЕЙГ ГРЕЧЕЛ

«*“Абадият томонидан бошқарилаётганлар”* китоби – комил ҳаётнинг мазмунини қидирувчилар учун жавоб бўлиб, у энг устун йўл тўғрисида муҳим мактубни ўз ичига олган. Бу китобни, албатта, ўқиб чиқиш зарур».

— Оммабоп китоблар муаллифи ва нотиқ, ЖОН МАКСВЕЛЛ

«Менинг дўстим, Жон Бивер томонидан ёзилган *“Абадият томонидан бошқарилаётганлар”* китобининг ўн йиллик нашри – умр шунчаки бир неча кунлардан иборат эмаслигини жуда соз равишда эсга солади. Ушбу китобни ўқиганингизда, сиз ором ва умидга эга бўласиз, негаки ҳаётда юқори даражадаги даъватга мувофиқ тарзда яшаш жоизлигини эсга оласиз».

— «Elevation Church» жамоатининг чўпони ва «Нью-Йорк Таймс» газетасининг фикрича оммабоп китоблар муаллифи, СТИВЕН ФЕРТИК

«Жон *“Абадият томонидан бошқарилаётганлар”* китобида, абадият тоифасида фикр юритиш қанчалик муҳимлигини англатиш учун Муқаддас Китобдан фойдаланади. Унинг таълимоти Масихга ишонадиган кишиларга, қай тарзда бугунги кунда яшаб, абадият ҳақида мулоҳаза қилиш мумкинлиги тўғрисида кўпроқ донолик ва тушунчага эга бўлишга кўмаклашади деб ишонаман».

— Оммабоп китоблар муаллифи ва Муқаддас Китоб ўқитувчиси, ЖОЙС МАЙЕР

«Абадият томонидан бошқарилаётганлар» китобида инсоният ҳаётидаги улугвор «сирлардан» бири – абадият жасуруна ёритилган. Жон Бивер ушбу мавзу бўйича Муқаддас Китобдаги доноликни, ҳар доимгидек аниқ ва жон-жаҳди билан тадқиқ этади, ўқувчиларини ўз меъёрларидан нарини кўзлаган ҳолда, мангулик ҳақидаги ўйлар билан яшашга руҳлантиради.

— «Хиллсонг» жамоатининг бош чўпони, БРАЙАН ХЬЮСТОН

«Абадият томонидан бошқарилаётганлар» китобини, мангу мерос барпо этишни ва Худо Шоҳлигини кенгайтиришни истайдиган ҳар бир киши ўқиб чиқиши лозим. Каломга таянган ҳолда, Жон ўз ўқувчиларини, ердаги энг бебаҳо имконият – вақтдан мумкин қадар тўғри фойдаланишга рағбатлантиради ва илҳомлантиради. Бу китоб – замонавий классика!»

— «Church of the Highlands» жамоатининг бош чўпони, «Тоза ҳаво» ва «Тўртта пиёла» китобларининг муаллифи, КРИС ХОДЖЕС

«Жон Бивер “Абадият томонидан бошқарилаётганлар” китобида мангуликнинг жумбоғини очади ва бугунги қарорларимиз, охири нафасимиздан кейинги ҳаётга қай тарзда акс этишига ишонарли далиллар келтиради. Бу китобни, ўзимизга четлаб ўтишга йўл қўймаслигимиз керак».

— «Нью-Йорк Таймс» газетасининг фикрича, «The Circle Maker» оммабоп китобининг муаллифи, «National Community Church» жамоатининг бош чўпони, МАРК БАТТЕРСОН

«Жон Бивер “Абадият томонидан бошқарилаётганлар” китобида ўқувчиларни, доимо абадий ҳаётни кўзлаб яшашга чорляпти. Жон – менинг энг яхши дўстим ва бу китобни тавсия қилиш, мен учун катта шараф».

— Жоржия штати, Гейнесвилладаги «Free Chapel» жамоатининг бош чўпони ва «Нью-Йорк Таймс» газетасининг фикрича оммабоп китоблар муаллифи, ЖЕНТЕЗИН ФРАНКЛИН

АБАДИЯТ ТОМОНИДАН

ЎН ЙИЛЛИК ЮБИЛЕЙ
МУНОСАБАТИ БИЛАН
ЯНГИЛАНГАН ВА
КЕНГАЙТИРИЛГАН НАШР

БОШҚАРИЛАЁТГАНЛАР

*Бугун ва абадийликда
аҳамиятга эга
булган ҳаёт*

ЖОН БИВЕР

Driven by Eternity by John Bevere, Uzbek
© 2017 Messenger International
www.MessengerInternational.org
Originally published in English as Driven by Eternity
Additional resources in Uzbek by John Bevere are available for free
download at: www.CloudLibrary.org
To contact the author: JohnBevere@ymail.com

«Абадият томонидан бошқарилаётганлар»
Жон Бивер, ўзбек тилида
© 2017 Messenger International
www.MessengerInternational.org
Биринчи марта инглиз тилида «Driven by Eternity»
номи остида чоп этилган
Жон Бивернинг ўзбек тилидаги қўшимча манбаларини бепул
юклаб олиш учун: www.CloudLibrary.org сайтига ташриф буюринг
Муаллиф билан боғланиш учун электрон манзил:
JohnBevere@ymail.com

*Мен бу китобни, абадий ҳаётни
барпо этишда тинмай меҳнат қилаётган
кишиларга бағишлайман.*

*Изланишда толманглар. Унинг қайта
келиши аниқ ва Унинг мукофоти Ўзи билан.
«Абадий ҳаёт шуки – Сени – ягона, ҳақиқий
Худони ва Сен юборган Исо Масиҳни
таниб-билишин».*

ЮҳАННО 17:3

МУНДАРИЖА

Китоб ҳақида.....	11
Сўз боши.....	13
Муқаддима	15

1 БЎЛИМ

1 боб. Абадий	21
➤ 2 боб. <i>Аффабел Шоҳлиги: Энделдаги ҳаёт</i>	39
➤ 3 боб. <i>Аффабел Шоҳлиги: биринчи суд куни</i>	63

2 БЎЛИМ

4 боб. Ўликлар учун мангу уй.....	89
5 боб. Ёлғон устидан суд	109

3 БЎЛИМ

6 боб. Буюк чекиниш.....	143
7 боб. Пойдевор.....	173

4 БЎЛИМ

➤ 8 боб. <i>Аффабел Шоҳлиги: иккинчи суд куни</i>	187
9 боб. Само	215
10 боб. Масиҳнинг Ҳукми.....	235

5 БЎЛИМ

11 боб. Худонинг уйи.....	253
12 боб. Худо томонидан даъват этилганлар	269

6 БЎЛИМ

13 боб. Кўпайиш.....	297
14 боб. Шахсий таъсир кўрсатиш	329
Илова. Нажотга қандай эришиш мумкин	349

КИТОБ ҲАҚИДА

«**А**бадият томонидан бошқарилаётганлар» ни бошқа китоблар сингари бошдан оёқ ўқиб чиқиш мумкин. Китобдан, шахсан ёки гуруҳ бўлиб ўрганишда фойдаланмоқчи бўлган кишилар учун, у олтига қисмга бўлинган ва ҳар бир қисмнинг охирида мулоҳаза учун саволлар берилган. Бу дарслар олти ҳафтага мўлжалланган, бироқ бу тартибни ўз режангизга биноан ўзгартиришингиз мумкин.

Қисмлар ва уларга мувофиқ боблар:

1 бўлим.	1-3 боблар.
2 бўлим.	4, 5 боблар.
3 бўлим.	6, 7 боблар.
4 бўлим.	8-10 боблар.
5 бўлим.	11, 12 боблар.
6 бўлим.	13, 14 боблар.

Агар сиз бу китобни «Абадият томонидан бошқарилаётганлар» ўқув дарсининг бир қисми сифатида ўқиётган бўлсангиз, ҳафтада битта ўқув дарсини гуруҳ бўлиб томоша қилишни ёки тинглашни ва тегишли қисмда жойлашган мулоҳаза учун келтирилган саволларга жавоб беришни тавсия этамиз. Шундан сўнг, ҳар бир гуруҳ аъзоси китобнинг мувофиқ бобини келгуси учрашувгача ўқиб келсин. Ҳар бир ҳафтага битта ўқув дарси берилган.

Ёқимли ўқишни тилаймиз!

СЎЗ БОШИ

Хар биримиз Худонинг қаршисида турадиган кун келади.

Биз шунга тайёрмизми?

Калом бизни огоҳлантиряпти: «Шунинг учун биродарлар, ўз даъватингизга ва танловингизга амин бўлиш учун янада астойдил ҳаракат қилинглр...» (2 Пётр1:10, инглиз тилидан тарж.). Бу ердаги асосий сўз – амин бўлиш ҳисобланади.

Сиз бирор нарсада ўта даражада амин бўлиб, сўнг адашганингизни англаб қолган пайт бўлганми? Ҳамма эркаклардек, мен ҳам аксарият ҳолларда, бирор нарсанинг йўналиши, йўриқномаси, таомили, тартиби ёки усулини билишимга ишончим комил бўлади, кейин тўсатдан бошқа жойга кириб қолганимни ёки лойиҳа, йиғин ва тартиб-қонидани йўриқномага риоя қилган ҳолда қайтадан бошлаш лозимлигини тушуниб қоламан. Бундай ҳол мени ранжитади. Мен аллақачон ёқилғи, вақт ёки пул, қандайдир харажатлар сарфладим. Биламан деб амин бўлган нарсани, аслида билмаган бўлиб чиқаман.

Абадият билан ҳам шундай хатога йўл қўйишни истамайман.

Бу китобни устидан ишлар эканман, аввало ўзимга кўп нарсалар очилди. У ўн йил илгари нашр этилган эди, ўшандан буён мен ва жамоам ушбу мактуб инсонларнинг ҳаётини ўзгартираётгани ҳақида саноксиз хатлар оламиз. Биз қайта кўриб чиқилган ва янгиланган нашрнинг устида ишлаш каби осон бўлмаган вазифани муҳокама қилганимизда, мен бу нарса ўта муҳим эканини билар эдим. Ушбу

саҳифалардаги ваҳийлар шошилинич ва муҳим эканини кучли ҳис этдим. Биз Хушхабар қўриқчиларининг, бошқаларни иноят ва ҳақиқат билан, абадий ҳаётга тайёрлашдан юқорироқ даъватимиз йўқ.

Афсуски, Яратувчимизнинг қаршисида турганимизда, бирор нарсани ўзгартириш учун жуда кеч бўлади. Китобни ўқиб ёки ўрганаётиб, сизни абадият учун ўта муҳим имкониятга – Ўзининг шавқати ва инояти билан батамом ўзгартириш келтирадиган, Муқаддас Руҳнинг ҳаракатига очиқ бўлишингизга умидворман ва шу нарса учун ибодат қиламан.

Чин юракдан,
Жон Бивер,
2017 йил, май.

МУҚАДДИМА

Нега абадиёт сўзи диққатимизни ўзига тортади, у қай тарзда бутун бошли миллатларга таъсир этишга қодир? Ўтган асрнинг ўрталарида, Биринчи жаҳон уруши ва Буюк касодлик оралигидаги умидсиз вазиятда умр кечириш учун туғилган Австралиялик Артур Стэйснинг тарихи айнан шу ҳақда. Унинг ҳаёти муттасил жиноят содир этиш ва ичкиликбозликдан иборат эди, аммо 1930 йил 6 августда Артур Исо Масих билан учрашгандан сўнг, ҳаммаси бошқача тус олди. У янги имонли пайтида, унинг чўпони, Сиднейнинг ҳар битта кўчасида абадий ҳаётни эълон қилишни истаб, йиғлаганини ва ибодат қилганини эшитиб қолди. Артур ўзида бу ибодатни амалга оширишга ундовни ҳис этди.

У ҳар куни эрталаб тонг отмасдан уйғониб, тахминан бир соатлар ибодат қилар, сўнг соат 5.00 дан 5.30 орасида, Худо уни илҳомлантирган нарсани қилиш учун уйдан равона бўларди. У кўп соатлар давомида, ҳар юз қадамдан кейин Сиднейнинг йўловчилар юрадиган йўлларига ягона нарса – абадий ҳаёт жумласини ёзиб чиққан. Йигирма йилдан ортиқ вақт мобайнида, унинг бу иши ҳамма учун сирлигича қолиб кетган. Минглаб одамлар тўхтаб, маъноси ҳақида фикр юриштишга мажбур этган «абадий ҳаёт» жумласини ким ёзган эди? У бу сўзнинг таъсирини ва кучининг миқдорини тушунганмиди? Фақат 1956 йил ушбу сир ошкора бўлди.

Артурнинг ўлимидан сўнг сиднейлик шоир Дуглас Стюарт қуйидаги сўзларни босиб чиқарди ва бу ҳақ кишининг сўзини граффит услубида абадийлаштирди:

Ушбу Артур Стэйс исмли уялчанг ва сирли шоир,
Вақт ва замоннинг қаъридан чиқаётган

Ягона қудратли сўзни,
Бутун умрининг юмушига айлангирди.
Мана, унга абадий ҳаёт, абадий ҳаёт
Деб айтилди ва у эшитди:
У сўз самодан янграйдиган ва дўзахдан жавоб қайтарадиган
Кўнғироқнинг овозидек, унинг қулоқларида қолиб кетди.

Битта жумладан иборат бўлган воизлик, бутун миллатга етиб борди. Унинг мактуби, Сиднейнинг марказий майдонида, «абадий ҳаёт» жумласи ўйиб ёзилган бронзадан бўлган ёдгорлик тошини ўрнатган, меъмор Рилди Смит томонидан келгусидаги авлодлар учун ҳам сақланиб қолди. Кейинроқ бу тошни, Сиднейдаги Олимпиаданинг очилиши маросимининг телетрансляцияси орқали, бутун дунё бўйлаб томоша қилаётган миллиардлаб одамлар кўришга муваффақ бўлдилар, ундан сўнг, Сидней портининг кўпригида, янги минг йилликка ўтар кечасидаги базмда, одамлар мушакбозлик кўринишида яна ўша жумлани кўрдилар.

Абадият бутун инсониятни аср этади. У ўзига жалб қилмаган бирон миллат, халқ ёки инсон йўқ. Биз юрагимизда абадият билан яратилганмиз ва ҳаётимизнинг ноъмалум давомини ҳам сезиб турамыз. Шундай экан, Яратувчимизнинг мангулик ҳақидаги сўзига катта аҳамият беришимиз зарур, боз устига Унинг Каломида айтилган: «Азалдан Мен Ўшаман... Мен амалга ошираман ва ким буни бекор қила олади?» (Ишаъё 43:13) (Инглиз тилидан таржимада «абадийликдан абадийликка». – тахминий тарж.). Айнан шу сабабга кўра, сиз бу китобни танладингиз. Сиз тўғри нарсани танладингиз, деб ишонаман.

Келинг, даставвал ибодат қиламыз. Мен овоз чиқариб ибодат қиламан, сиз ҳам менга қўшилишингизга умидворман:

Абадийликнинг азиз Худоси, борлиқнинг Яратувчиси, Кинот Раббийси, мен Сенинг қаршинга Ўғлинг Исо Масиҳ

номи билан келаман. Қулинг Жон Бивер билан якдилликда, Сендан кўриш учун кўзларимни, эшитиш учун қулоқларимни очишингни ва ушбу мактуб орқали айтаётган сўзларингни англайдиган ва қабул қиладиган юрак беришингни сўрайман. Менинг ҳаётимдаги Сенинг иродангни ва йўлларингни билишим учун Муқаддас Руҳнинг ёрдамига муҳтожлигимни тан оламан. Ердаги ҳар бир кунимда ва абадийликда, Сенга маъқул инсон бўлишни истайман. Сени билишим учун, менга фақат йўлларингни эмас, балки юрагингни ҳам очгин, зеро Сени Самовий Ота сифатида таниб-билиш, абадий ҳаётни таниб-билишдир. Сенинг ажиб садоқатинг, иноятинг ва шавқатинг учун миннатдорман.

Келинг, Муқаддас Руҳ сизга, ўз кучингиз билан эриша олмайдиган зеҳни ва фаҳми беришини билган ҳолда, бошлаймиз. Бу нақадар ажойиб!

1 БЎЛИМ

АБАДИЙ

*Бизга кунларимизни санашни ўргат...
Қўлларимизнинг ишларида бизни
қўллаб-қувватлагин, қўлларимизнинг ишларида
бизни қўллаб-қувватлагин.
— Сано 89:12,17*

Аксарият инсонлар, умрини беҳуда яшаб ўтишни истамайдилар. Бу Худодан келадиган тўғри истакдир. Юқоридаги оятда, Мусо мана шу ҳақда сўраган. Ҳаётдаги кўп йўқолган нарсаларни тиклаш мумкин, бироқ нотўғри сарфланган вақтни қайтариш имконсиз. Қуёш уфқ ортига ботганидан, кунимиз мангуликка йўл олади.

Мусо Худодан, меҳнатимизни муваффақиятли қилишини сўраб ибодат қиляпти. У бу сўзларни икки маротаба қайтаряпти. Нима учун? Мусонинг хотираси паст ёки у сўзлашда саводсиз бўлмаган. Аксинча, у бу ерда яҳудий тилида одат тусига киритилган, маълум бир услубни намойиш этапти. Ўзбек ёки инглиз тилида компьютерда бирор гапни ажратиб кўрсатмоқчи бўлсак, бунинг бир неча йўсинда амалга оширамиз, масалан, ҳарфларни йўғон, қия ёзмага айлантирадиган тугмаларни босамиз ёки ундов белгиси қўямиз. Буларнинг бари, ўқувчининг диққатини энг муҳим нарсага жалб қилиш учун ишлатилади. Бироқ яҳудий тилида бирор сўз ёки жумлага урғу бериш учун, уни икки маротаба ёзишган. Шу билан бирга, яҳудий муаллифлари ҳиссиётни доимо, ўта даражада эҳтиёткорлик билан намоеън этганлар. Ка-

ломда икки маротаба қайтарилган сўзлар, нафақат биз муваффақиятга эга бўлишимиз Худонинг иродаси, қолаверса, У буни кучли иштиёқ билан исташидан дарак беради. Мана нима учун, У бу сўзларга урғу берган.

Биз муваффақиятли бўлиш учун яратилганмиз. Худо бизнинг ҳаётимиз маъноли ўтишини истайди! Даставвал бу бизнинг эмас, Худонинг хоҳиши бўлган. У буни Калом орқали очаяпти. Рухсатингиз билан, иккита ана шундай оятларни келтираман: «Раббий Худойинг сенга қўлларингнинг барча ишларига мўл-кўлчилик билан муваффақият беради» (Қон. такрор. 30:9). Эътибор беринг, барча ишларига дейилган, айримларига эмас! Давом этиб, ўқиймиз: «Ушбу қонун китоби оғзингдан тушмасин; балки уни туну кун ўргангин, токи унда ёзилганларни аниқ бажаргин. Шунда ўз йўлларингга муваффақиятли бўласан ва доно ҳаракат қиласан» (Ёшуа1:8).

Муваффақиятдан роҳатланиш, илоҳий доноликни талаб этади. Калом айтган: «Доноликни қўлга киритадиган ўз жонини севади, соғлом ақлни сақлайдиган эзгуликка эришади» (Ҳикматлар 19:8). Донолик бизга билим ва керакли фурсатда тўғри қарор қабул қилиш қобилиятини беради. Донолик махсус истеъдод эгаларига берилмайди, унга Раббийдан кўрқадиган кишилар эришишга ҳуқуқли ва у Масихда бўлганларга очилади. Абадий маънога эга ҳаёт кечириш учун илоҳий донолик талаб этилади, мана, аслида нима ҳақида, бу китоб.

Роҳат ва мукофот келтирадиган муваффақият, доноликдан дунёга келади: «Агар доно бўлсанг, донолигинг сени мукофотлайди» (Ҳикматлар 9:12). Худо сенга нафақат иқбол тилайди, балки сени мукофотлашни ҳам истайди. Яна қайта ўқиймиз: «Худо кундан кун ҳақларнинг эзгу ишларини кузатади ва уларга мангу мерос беради» (Сано 36:18, инг. тилидан. тарж.).

Охирги йиллар, аксарият жамоатлар, Худо бизни муваффақиятли бўлишимизни исташи ҳақидаги ҳақиқатга

диққатларини жамлаб, тўғри қияптилар. Бироқ муваффақиятга Худонинг нуқтаи назари билан эмас, балки жамиятнинг фикри бўйича қаралмоқда. Муваффақият мангулик билан эмас, вақт тоифасида ўлчанмоқда. Шу йўсинда, ноаниқ тушунчалар келиб чиқяпти, натижада, бу нотўғри мақсад ва интилишларга олиб келяпти. Бир куни ҳар биримиз, коинот Ҳукмдори, Исо Масиҳнинг қаршисида турамиз ва агар илоҳий доноликка асосланган умр кечирган бўлсак, абадий меросга эга бўламиз.

Борди-ю, янглиш ниятлар билан бошқарилган бўлсак, жазоланамиз ёки боқий йўқотишни бошимиздан кечирамиз. Шундай экан, бир неча соатларни сарфлаб, У нимани излаётганини аниқлаб олиш зарур.

Бу китобнинг мақсади ва маъноси – нафақат бугун, балки мангуликда аҳамият касб этадиган ҳаёт кечиришга кўмаклашиш ҳисобланади. Бунга қандай эришиш Муқаддас Китобда аниқ тарзда айтилган. Агар биз абадийликни кўзлаб яшашни истасак, келинг, бунинг нима эканини англашга уриниб кўрамиз.

Абадият

Каломдан келтирилган қуйидаги иккита оятни диққат билан ўқинг:

«Ҳеч ким мангуликни тушуна олмайди» (Аюб 36:26, инглиз тилидан тарж.).

«У шунингдек, уларнинг юракларига абадиятни жойлаштирди» (Воиз 3:11).

Абадийлик. Бу нима? Унга қандай таъриф бериш мумкин? Уни қай тарзда англаш мумкин? Бир изоҳли луғатда бу сўз, поёнсиз вақт, бошқасида эса – вақтдан ташқари ҳолат деб таърифланган. Нега бир манба абадийликни вақт билан ўл-

чаяпти, бошқаси эса вақтдан ташқарида? Нега бу таърифлар саволсиз қоляпти? Наҳотки, ердаги бошқа мавжуд бўлган нарсага, икки илмий китоб мутлақо ҳар хил таъриф берса-ю, уларнинг биттаси шубҳа уйғотмаса? Олайлик, битта киботда балиққа, сувда кун кўрувчи, бошқасида қуруқликда кун кўрувчи мавжудот деб таъриф берилди, дейлик. Биз зудлик билан, китобларнинг бирида янглишиш бор, деган хулосага келган ва у китобни ташлаб юборган бўлардик. Нега унда, абадиятга берилган таърифларни шубҳа остига қўймаймиз ва улардан бирини калламиздан олиб ташламаймиз?

Ҳақиқат шундаки, абадиятни онг билан англаш имконсиз. Бизнинг онгимиз мангулик моҳиятини ва қоидаларини тушунишда чегараланган.

Куйидагича мисол келтиришга рухсат беринг. Борлиқнинг адоғини тасаввур этиб кўринг. Унинг ташқи чегарасини кўз олдингизга келтиринг. Борди-ю, бу қўлингиздан келса, ўша чегарани қандай тасаввур этган бўлардингиз? Бу нима ўзи? Деворми? У нимадан таркиб топган? Қалинлиги қанча? Бу деворнинг ташқи томони бутун коинотнинг якуни ҳисобланадими? Агар шундай бўлса, деворнинг ортида нима бор? Яна фазо давом этганми? Аслида, фазо борлиқнинг давоми эмасми? Охири қаерда? Сизнинг онгингиз чексиз оламни қуршаб ололадими? Булар тўғрисида ўйлаб кўринг.

Мисол учун тубсиз жарни олайлик. Узлуксиз қулашда давом этишни тасаввур эта оласизми? Сиз ҳеч қачон тубга етиб бора олмайсиз, ҳатто уни кўра олмайсиз ҳам, доимо қулашда давом этасиз. Икки нарса бизнинг соғлом ақлимизни қийнайди: биринчидан, тубсизлик, иккинчидан, тўхтовсиз қулаш. Буни англаш имконсиз ва бу илмий уйдирмага ўхшаб эшитилади, бироқ Каломда бундай жой ҳақида етти марта ёзилган.

Инсоннинг Яратувчиси, Худонинг Ўзи ҳақида нима дейсиз? Унинг келиб чиқиши, тўғрироғи, Унинг «келиб чиқиш

нуқтаси йўқлиги» ҳақида ўйлаб кўринг. Калом Унинг «мангуликдан мангуликкача» эканини тасдиқлайди. Агар У туғилмаган ва Уни ҳеч ким яратмаган бўлса, қандай Худо бўлишни бошлади? У қандай ривожланиб борди?

Ҳақиқат шундаки, Забур қўшиқчиси айтганидек, У Худога айлангани йўқ: «Тоғлар туғилишидан олдин, ер ва кинотни яратишингдан олдин асрлардан асрларгача Сен – Худосан!» (Сано 89:3). Бу ҳақда мулоҳаза қилиб кўринг. Мулоҳазани бошлаб, Аюб ёзганидек, бу бизнинг тушунчамиздан юқорида эканини англаб етамиз: «Ҳеч ким мангуликни тушуна олмайди».

Юраклардаги абадийлик

Яратувчимиз, тушунчамиздан юқорида бўлган ҳақиқатни юракларимизга жойлаган. Мангулик бизнинг юрагимизга таниш тушунча. У ҳар бир кишида туғилади. Шунинг учун айтилган: «Ақлсиз одам ўз юрагида: «Худо йўқ», – деди» (Сано 13:1). Эътибор беринг, Каломда: «Ақлсиз ўз онгида», деб айтилмаган. Аксарият, дарғазаб тарзда Худони борлигини рад этадиган худосизлар, юракларида Унинг борлигини биладилар, негаки бу билим юракларига жойланган. Уларнинг юраклари ҳали тўлиқ таназзулга юз тутиш даражасида бағритош эмас.

Менинг, узоқ йиллар илгари, ўзини худосизлигига ишончи комил деб ҳисоблаб юрган, дўстим бор. Бирор киши у билан Худо ҳақда гапиришига, рухсат бермаган, бир куни, у ҳатто ҳамкасбининг қўлидаги Муқаддас Китобни тортиб олиб, ерга улоқтирган-да, уни оёқлари билан босишни бошлаган ва ҳамкасбини ҳам, Муқаддас Китобни ҳам лаънатлаб кетган. У ўша масиҳийни, заифликда ва онги пастликда айблаган.

Кўп йиллар ўтиб, ўша худосиз, кўкрак қафасида даҳшатли оғриқни ҳис эта бошлади. Шифокорлар оғриқнинг саба-

бини билиш учун унинг кўкрак қафасини очишди ва шу заҳоти тикиб ташлашди, унга эса йигирма тўрт соатдан кўп яшамаслиги ҳақида айтишди.

Кечаси кроватида ётиб, боришни ҳеч истамайдиган манзилга йўл олаётганини англади. Ҳеч кимга, Каломда нималар ёзилганини айтишга рухсат бермаган одам, мангулик ҳақида қаердан билиши мумкин. Балки мангулик унинг юрагида бўлгандир, чунки Калом бутун инсоният ҳақида айтган: «Чунки Худо ҳақида нимани билиш мумкин бўлса, уларга аёнدير, негаки Худо уларга очиб берган» (Римликларга 1:19).

Ўша кеча дўстимнинг юраги тўхтади. У танасидан чиқиб, чуқур зулматга ғарқ бўла бошлади. Зулмат шу қадар қуюқ эдики, у худди уни ўраб олгандек эди; бирорта ҳам ялт эгган ёруғлик кўринмас эди. Узоқ вақт давомида зулматга қулар экан, азоб тортаётган жонларнинг музлатадиган қичқириғини эшитди. Шиддатли куч уни, тўғри дўзахнинг эшикларига тортаётганида, бирдан ўз танасига қайтди. У ҳаётга қайтди.

Эртасига, у билган ягона масиҳийга қўнғироқ қилди. Унинг таниши келди ва фақат Исо Масиҳ орқали келадиган нажот ҳақида воизлик қилди. У Исо Масиҳни Раббим ва Нажоткорим деб қабул қилиши билан, таниши у учун шифо сўраб ибодат қилди. У уч ҳафтадан сўнг, касалхонадан чиқди, бугун шу китобни ёзар эканман, ўша киши бугун тирик ва соғ-саломат. Бу ҳақиқий мўъжиза.

У худосизлигида, Худо йўқ деб юрган, шундай бўлса-да, мангулик унинг юрагида яшаган. Ақлсиз киши Худони, нафақат онгида рад этади, қолаверса юрагида, виждон савиясида Унга қарши турадиган одамдир. Бундай инсонга ҳақиқатни етказиш имконсиз. Онг даражасида ишониш бошқа, негаки буни тузатса бўлади, аммо юракни тош қилиш, умуман бошқа нарса. Юнгернинг Муқаддас Китобнинг

янги луғати қуйидагича таъриф беряпти: «Каломда айтилган ақлсиз – бу аввалом бор, Худонинг қўрқувини рад этувчи ҳамда фикрида ва ҳаётида Худо ҳақлигининг абадий қоидаларини бежазо менсимай яшовчи киши ҳисобланади».

Аслида эса ақлсиз, Худони фикран тан олиши, бироқ юрагида Унинг бор эканини рад этиши мумкин, буни ҳаёт тарзи билан кўрсатиб туради. Худодан қўрқиш – мана нима юрагимизни Муқаддас Рухнинг қўли етадиган тарзда сақлаб туради, уни йўқотсак, бошқа чорамиз қолмайди. Повул айтган: «Эй, эркак ва биродарлар, Иброҳим авлодидан бўлганлар ва орангиздаги Худодан қўрқадиганларнинг барчаси! Бу нажот сўзи сизларга юборилгандир» (Ҳаворийлар 13:26). Фақат Худодан қўрқадиганлар абадий ҳаёт Сўзларини эшита олишади, холос.

Абадийликнинг таърифи

Абадиятни онгимиз билан англай олмаслигимизга қарамай, у юракларимизга жойланган. Мангуликка таъриф берар эканмиз, сизлардан ўз юракларингизга қулоқ солишни сўраб қоламан, бу ушбу китобдан наф топиш учун зарур. Буни қай тарзда амалга оширамиз? Аввал, Муқаддас Рухнинг кўмагига муҳтож эканингизга иқрор бўлишингиз ва сўз бошида ёзилганидек, Ундан бу ҳақда сўраб ибодат қилишингиз лозим. У сизнинг онгингизга эмас, ички инсонингизга гапиради. Иккинчидан, юрагингизга ҳақиқатлар таъсир қилганида, мулоҳаза юритиш учун вақт олинг. Китобни ўқиш жараёнида шошилманг. Шошилиб ўқишдан кам фойда топасиз. Худо абадий Сўзининг тўлиқ таъсирини ҳис этиш учун юқоридаги иккита бандни қўлланг ва сиз буткул ўзгарасиз. Довуд айтган: «Сенинг қаршингда гуноҳ қилмаслик учун, Сенинг сўзингни юрагимда яширдим» (Сано 118:11). Фақат онг билан ўқиманг, акс ҳолда ўқиганларин-

гизни тезда унитиб қўясиз, лекин ибодат ва ўрганиш орқали, Унинг сўзи юракка кириб боришига изн беринг.

Абадийликнинг охири йўқ. Ҳар ҳолда гап вақт ҳақида кетмаяпти, чунки абадийлик вақтга бўйсунмайди. Абадийлик вақтдан устун туради. Мангулик ҳақида, атиги узлуксиз муддат тоифасида қараш ҳам – унинг тўлиқ мазмунини кўздан қочириш дегани. Мангуликни яхшироқ тушуниш учун, биз Худонинг Ўзига боқишимиз лозим. У кучда ҳам, билимда ҳам, доноликда ҳам, фаҳмлашда ҳам, шарафда ҳам чекланмаган. У Мавжуд, абадий Худо бўлган ва бўлиб қолади. Унинг исми «Абадий Ота» (Ишаъё 9:6. Юнгнинг аниқ таржимасида ўқиймиз: «Абадийлик Отаси». Унинг исми: «Абадийлик Шоҳи» (1 Тимотийга 1:17). Барча абадийлик Унда мужассам. Унга алоқаси бўлмаган нарсаларнинг бари – вақтинчалик ва ўзгаришга мойил. Бирор нарса қанчалик яхши, аҳамиятли, қудратли ёки чидамли кўринмасин, охир-оқибат ҳаммаси ғойиб бўлади. Ҳатто заминимиз ва коинот ҳам ўзгаради, бироқ У ўзгармайди:

«Яна: «Ё, Раббий, Сен азалдан ернинг пойдеворини қўйгансан, осмон ҳам Сенинг қўлларингнинг ишидир. Улар йўқ бўлиб кетади, аммо Сен мангу қоласан; уларнинг ҳаммаси кийимдай эскириб кетади. Сен уларни ридо каби ўраб қўясан ва улар ўзгариб кетади. Лекин Сен Ўша-Ўшасан, Сенинг йилларинг тамом бўлмайди» (Ибронийларга 1:10-12).

У нафақат мангу туради, балки абадий ўзгармайди. Калом билдирыпти:

«Чунки ҳар бир инсон – ўт кабидир, инсоннинг ҳар қандай шухрати ўтдаги гул кабидир: ўт қуриб қолади, унинг гули ҳам тўкилади. Аммо Раббийнинг Сўзи абадий туради. Ана шу Сўз – сизларга воизлик қилинган Хушхабардир» (1 Петр 1:24,25).

У абадий, шу сабабли Унинг сўзлари ҳам абадий. Худо алдай олмайди ва Унинг сўзи мустаҳкам. Аксинча бўлса эди,

бутун мавжудот ташқи зулматга қулаган бўлар эди, зотан У нур ва борлиқни Ўз Сўзининг кучида ушлаб турибди. Унинг айтганлари ўзгара олмайди, акс ҳолда У абадий бўлмас эди. Биз бундан ҳаётимизни қуришда мустақкам пойдевор сифатида фойдалана оламиз.

Абадий ҳукмлар

Бугун кўпчилик ҳаётини боқий пойдеворда, Худонинг Каломида эмас, маданий анъаналарда, Худонинг Кимлиги ҳақидаги шахсий нуқтаи назарида ёки ҳиссий кечинмаларида қурмоқда. Бу нафақат имонсизларга, балки кўплаб имонли масиҳийларга ҳам тегишлидир. Қандайдир вақтинчалик нарсаларга ишониш, уларни абадий ҳақиқат деб билиш, даҳшатли. Бундай кишининг асоси беқарор ва у қулашга маҳкум. У янглиш фикрларда юради ва ёлғонга ишонади.

Ўткинчи нарсаларга ишонадиган одамлар кўплигидан, лол қоламан. Айримлари Худога ва Унинг Ўғлига бўлган имонлари ҳақида айтиб берадилар, аммо Улар ишонадиган зот, бизга Каломда очиладиган Худо эмас. Ушбу янглишиш уларда етарлича чуқур илдиз отган. Инсон қандай қилиб, онгидаги, жамият томонидан шаклланган ва Худонинг табиатига қарама-қарши бўлган оддий тушунчаларига, рост деб ишонади? Исо Масиҳ айтган:

«Мени рад қилаётган ва Менинг сўзларимни қабул қилмаётган одамнинг ҳукм қилувчиси бор – Мен айтган сўз, айнан шу сўз уни охири кунда ҳукм қилади. Чунки Мен Ўзимдан сўзлаган эмасман, лекин Мени юборган Отам – У нима дейишим кераклигини ва нима айтишим кераклигини Менга амр берди» (Юҳанно 12:48,49).

Ҳукм Куни, дунё барпо бўлган пайтдаёқ белгиланган (Ҳаворийлар 17:13 га қар.). Ўша кун ҳақиқатнинг янги ваҳий-

ларини келтирмайди, аксинча, ҳамма нарса аввал айтилган сўзлар билан ўлчанади. Охирги кунда биз ҳозир эга бўлган Унинг Каломи ҳукм қилади. Абадий. Якуний. Ҳеч қандай мустасно, баҳона ва ўзгаришларсиз. Шундай экан, янглишишда, Худо нима деганини тахмин қилиб юргандан кўра, Унинг Сўзини билишдан фойда олиб ва Унинг айтганлари бўйича яшаш афзалмасми?

Ўша куни амалга ошадиган ҳукмлар абадий деб аталади (Ибронийлар 6:2 га қар.). бошқача сўлар билан айтганда, ҳаётимизни Унинг Каломи бўйича қурганмизми ёки йўқми, шунга мос қарорлар қабул қилинади ва улар мангуликни қай тарзда ўтказишимизни аниқлайди! Ушбу қарорлар ҳеч қанақасига ўзгартирилмайди, шунинг учун ҳам улар абадий ҳукмлар деб номланади.

Аксарият имонлилар, имонсизлар сингари, яқинлашаётган ҳукмларга бепарволик билан қарайдилар. Улар Муқаддас Китобдан узоқ бўлган, ёлғон тушунчаларга суянадилар. Айримлари, Худо уларнинг ёмон ишларидан кўра яхши ишларининг сони кўплигини кўрганида, илтифот кўрсатади деб ўйлайдилар. Самодан туғилган бошқа масиҳийлар эса, ҳаммадан кўпроқ ҳайратда қоладилар: ахир, уларни, Исо Масиҳ Ҳукмдорнинг қаршисида турмайсиз, зеро У сизнинг Нажоткорингиз, деб ўргатганлар. Ҳаммаси ўз-ўзидан ўнглиниб кетади, деб ўйлайдиганлар ҳам учрайди. Улар Каломга зид бўлган шавқатга умид қиладилар.

Янги Аҳд юқоридаги тушунчаларнинг бирортасини ҳам ўргатмайди. Бу ва шунга ўхшаш кўплаб назариялар, инсонларнинг онгида туғилган, улар ўткинчи, боқий ва ҳукм кунда бардош бера олмайди. Ўзларини масиҳий деб атайдиган – аксарият эркак ва аёллар орасида кўпчилик – Ҳукм куни руҳий ларзани бошидан кечиришига, шахсан мен аминман.

Ҳукм кунидаги дадиллик

Биз ҳукмга қўрқув эмас, дадиллик билан келишимиз жоиз.

«Севги бизда шундай камолотга эришадики, ҳукм кунида дадил бўламиз, чунки биз бу дунёда Масиҳ кабимиз» (1 Юҳанно 4:17).

«Севги бизда шундай камолотга эришадики» сўзларига эътибор беринг. Ҳукм кунидаги дадиллигимизнинг калити бизда мукамалликка (ёки етукликка) эришган Худонинг севгиси ҳисобланади. Айнан шу жойда кўпчилик хатога йўл қўядилар. Улар Худонинг севгисига абадият эмас, балки вақтинчалик тоифасида қарайдилар. Кўп ҳолларда, жамиятда, баъзан жамоатда мақталадиган севги ва эзгулик, инсоний мезон билан ўлчанади ҳамда Худонинг севгисига тўғри келмайди. Бир нечта кенг тарқалган мисолларни келтиришга рухсат берасиз.

«Биз бир-биримизни севамиз ва турмуш қуришни истаймиз». Бундай гапларни никоҳдан ташқарида жинсий яқинликка эга бўлган кишилардан, тез-тез эшитиш мумкин. Улар келажақда ростдан ҳам, оила қуришидан қатъий назар, бу гуноҳ ҳисобланади. Ҳар ҳолда, шу аснода гапирадиган кишилар никоҳгача етиб бормаганларини, қайта-қайта гувоҳи бўлганман. Улар аниқ қилиб ёзилган буйруқни унутганлар: «Никоҳ ҳаммангизда қадрли бўлсин, жинсий муносабатингиз нопок бўлмасин. Зинокорлару фоҳишаларни эса Худо ҳукм қилади» (Ибронийларга 13:4). Эътибор беринг, Ибронийларга Мактубининг муаллифи, нафақат жамоатдан ташқаридаги зинокорлару фоҳишаларга мурожаат этаяпти, балки у ҳамма шундай ҳаёт кечираётган кишилар ҳақида гапиряпти.

«Ҳамма гапни очиқ айтмаётганимни биладан, аммо бу битим тузишда ёрдам беради». Шундай деб, ўзларининг

фикрича яхши бўлган молни сотмоқчи бўлган, лекин сотиб олувчини илантириш учун далилларни озроқ бўрттириш керак, деб ҳисоблайдиган ишбилармонлар айтадилар. Бу ерда гап фақат ёлгон аралашганида эмас: ҳаммага маълумки, бундай келишувлардан ҳар гал шундай йўл тутадиганларнинг фақат ўзлари наф кўрадилар. Наҳотки улар қуйидаги огоҳлантиришни унутганлар: «Ва барча ёлгончиларнинг (билиб туриб ёлгон гапирадиган ёки ноҳақлик қиладиганларнинг) қисмати олтингутурт ва олов билан ёнаётган кўлдадир» (Ваҳий 21:8, Кенгайтирилган таржима)?

Шу киши ҳақида айтганларимнинг бари – «ҳақиқат»,-деб ҳамкасбларини, дўстларини, қўшниларини салбий томонини кўрсатаётган кишилар гапиради. Ҳамма гап шундаки, юз фоиз ўзича ҳақ бўлиш ва барибир абадий андазаларга кўра ноҳақ бўлиб қолиш мумкин. Нуҳнинг кичик ўғли Хом эсингиздами? У акаларига отасининг маст ва яланғоч ётгани ҳақида айтди ва бу ҳақиқат эди. Бунга қарамасдан, у қилган ишнинг оқибати уни ва авлодларининг устига лаънат бўлиб ёғилди. Наҳотки ғийбатчилар ва шикоятчилар ҳамма имонлиларга қаратилган буйруқни утунган бўлсалар: «Биродарларим, маҳкум бўлмаслигингиз учун бир-бирингиздан нолиманглар. Мана, Ҳукм қилувчи эшик олдида турибди» (Ёқуб 5:9).

Битта умумий хулосага эга бўлган сон-саноқсиз мисоллар келтириш мумкин – уларнинг бари Худонинг абадий иродасига зид. Жамоатга қатновчиларнинг орасида ҳам, бир қарашдан беайб нарсаларни гапирадиганлар борлиги, одамни кўрқитади. Улар суҳбатларда қатнашади ва атрофдагилар томонидан намунали фуқаро деб баҳоланадилар. Аммо абадиёт уларни қандай баҳолайди? Юҳанно ўз мактубида, Худонинг севгисини қандай ўстириш кераклигини тушунтиряпти.

«Кимки мен Уни таниб билдим (ичига кирдим, билиб олдим, Уни (Исо Масихни) тушундим) деб айтса-ю, лекин Унинг амрларига (таълимотига) риоя қилмаса, у одам ёлғончи ва унда ҳақиқат (Хушхабар) йўқдир. Кимки Унинг Сўзига (Унинг буйруқларини онгида сақласа ва Унинг мактубларини абадий мазмунда тушунса) риоя қилса (ҳазинани асрагандек асраса), у одамда Худонинг севгиси ҳақиқатан камолга етган бўлади. Ана шундан биз Унда жо эканимизни биламиз» (1 Юҳанно 2:4,5, Кенгайтирилган тарж.).

Ёдингизда бўлса, Худонинг, айнан мукамал (етук) севгиси Ҳукмдорнинг қаршисида туришга дадиллик беради. Юҳанно, зеро Худонинг севгиси одамлар орасида маъқул юриш-туриш орқали эмас, Унинг амрларини бажариш орқали мукамал бўлиб боради, деб аниқ тарзда тушунтиряпти. Унутманг, Ҳавони яхши ва ёмонни таниб билиш дарахтининг ёмон томони эмас, балки яхши томони ўзига тортди! «Хотин дарахтнинг озиққа яхши, кўзга ёқимли ва донолик бериши учун ардоқли эканини кўрди» (Ибтидо 3:6). Инсоннинг онги Худонинг абадий иродасига зид бўлган гўзаллик ва эзгуликни ярата олиши мумкин.

Калом, Худонинг амрларини қисман бажариб, ўзимизни Ҳукм кунида Раббий қаршисида дадил тура оламиз, деб ишонтиришимиз мумкинлигини айтган. Унинг Каломига синчковлик ва эҳтиёткорлик билан риоя қилиш йўли билангина, Худонинг севгиси етукликка эришади. Бинобарин, Худо бизга иноят берган, иноят ўз ўрнида У истагандек, Унинг Сўзига тўлиқ итоат этишимиз учун куч беради: «Шунинг учун биз ларзага солинмайдиган шоҳликни қабул қилиб, иноятни маҳкам тугайлик, токи шу иноят билан эҳтиром ва қўрқувда Худога маъқул хизмат қилайлик» (Яҳудийлар 12:28).

Гапимизнинг маъноси, жамиятнинг кўзида ёки инсоний тушунчалар бўйича яхши кўринган нарсаларни эмас, Шоҳ нимани излаётганини билиб олишдадир. Худо бизга

дейди: «Бу дунё билан тенглашманглар, балки онгингизни янгилаш орқали тубдан ўзгаринглар, токи сизлар Худонинг яхши, маъқул ва комил иродаси нима эканлигини фаҳмлаб олинглар» (Римликларга 12:2). Бизнинг маданиятимиз учун яхши туюлган нарсалар, Худонинг хоҳишларига – абадий хоҳишларга мос келмаслиги мумкин.

Мисол келтиришимга изн беринг. Мен ҳозир Сингапурнинг меҳмонхонасида ўтирибман, дам олиш кунлари бу ердаги ажойиб давлатнинг қарийб йигирма минг кишилик анжуманда воизлик қиламан, мен бу давлатда кўп марта бўлганман. Шунингдек, ўзингиз билан, масалан банг олиб юриш қонунга зид бўлмаган Нидерландияда ҳам бир неча марта воизлик қилганман. Одамлар жазодан кўрқмай, уни очиқ чекиб юришлари мумкин. Агар Сингапурда одамни бир қанча миқдордаги гиёҳванд модда билан ушласа (ҳатто кам миқдорда бўлса ҳам), у қамалади ва қаттиқ жазоланади. Борди-ю махсус гиёҳванд моддаларни топишса, жазоси – осийш орқали ўлим! Чегарадан ўтаётганда ҳар бир кишига: «Сингапурнинг қонунига мувофиқ, гиёҳванд моддаларни сотадиган кишилар ўлим жазосига тортиладилар», деб ёзилган варақча берилади.

Энди тасаввур қилиб кўринг, уйда доимий банг чекадиган Нидерландиялик ёш йигит Сингапурга келади ва маҳаллий яшавчиларни модда билан меҳмон қилади. У янги дўстларига завқ билан дейди:

- Ҳой, йигитлар, бу зўр наrsa. Тинчлантиради, кайф беради ва барча ташвишларни олиб кетади. Татиб кўришни истайсизларми? Бажонидил, сизларни меҳмон қиламан!

Уни зудлик билан ҳибсга оладилар. У эса қотиб қолган.

- Нима сабабдан мени ҳибсга олишди? - Унинг милиция ходимларига берган биринчи саволи шундай бўлади. Ҳукм куни етиб келади. Голланд ҳакамнинг қаршисида турар экан, содир бўлаётган воқеалар – атиги тушунмовчилик, деб чин дилидан ишонади.

Бироқ ҳакам айбдор деб тан олади ва жазони эълон қилади.

Ҳаяжонда қолган йигит айтади:

- Ҳурматли ҳакам, менинг давлатимда бангни эркин тарзда чекишга рухсат берилган.

Шунда ҳакам жавоб беради:

- Сиз Голландияда эмас, Сингапурдасиз, ушбу давлатда бу иш қонун томонидан тақиқланган!

Голланднинг аминлиги йўқолади, олий суд қаршисида унинг энди ҳеч қандай баҳонаси йўқ, у маҳкум.

Бир неча йил илгари, Сингапурда бўлганимда, бир ёш америкаликни, бировни машинасини бузиб очгани учун ҳибсга олдилар. Уни ҳукм қилишди ва жазо сифатида ротанг (чирмовиқнинг шохи) билан бир неча марта уришни белгилашди. Бундай жазо одамга жисмоний зарар етказди, негаки ротанг химик моддалар билан шимирилган бамбукдан қилинган хивич билан савалашади. Ҳатто, президент Клинтон ҳам ўша америкаликнинг қисматини енгиллаштириш ҳақида келишишга уринди. Бироқ ҳамма ҳаракатлар беҳудага кетди. Бу йигит Сингапурнинг қонунини бузди ва энди жазони ўташи керак бўлди.

Биз барчамиз кун келиб, борлиқнинг олий суди қаршисида турамыз. Бу суднинг қарори абадий бўлади. Кўплар ҳайратда қолади, лекин бундай вазиятдан қочиб қутулишнинг имкони бор.

Сиз тайёرمىсиз? Худонинг Сўзига кўра, биз борлиқнинг Ҳукмдори қаршисида дадиллик билан тура олишимиз мумкин экан. Бу китоб сизга тайёргарлик кўришда кўмаклашиш учун ёзилган. Агар ўша голланд Сингапурга сафарга бориш учун вақт ажратган ва тайёрланган бўлса эди, жазо олмаган бўларди. Биз учун ўзимизнинг судимизга тайёр бўлиш, қанчалик муҳим, ахир Ҳукм кунидаги қарор абадий бўлади.

Мукофотлар

Судлар бир нечта бўлади: бири имонсизлар учун, бошқаси имонлилар учун ва ҳатто, яна бири фаришталар учун. Қабул қилинадиган қарорлар ҳам турли хил бўлади. Жазо ва йўқотишлар ҳам, мукофотлар ҳам бўлади. Булар ҳақида кейинги бобларда батафсил айтиб ўтамиз, бироқ қабул қилинадиган қарорлар якуний бўлишини яна бир марта такрорлаб ўтишга рухсат беринг. Қайта кўриб чиқилишнинг имкони йўқ, бошқатдан, хаёлан чексизликни тасаввур этиб кўринг. Биз у ҳақда олдиндан билишимиз ва мукофотга интилишимиз Худонинг иродасидир. Повул айтган:

«Наҳотки билмасангизлар, масофага югураётганларнинг ҳаммаси югуради-ю, аммо (атиги) бир киши мукофот олади. Сизлар ҳам мукофот олиш учун (ўз масофангизни) югуринглар. Мусобақада курашадиган ҳар бир одам ўзини ҳамма нарсадан тияди. Улар буни чирийдиган тож олиш учун, биз эса чиримайдиган тож олиш учун қиламиз. Шунинг учун мен ҳам мақсадсиз югураётгандай югурмаяпман, ҳавони ураётгандай муштламаяпман, лекин ўз танамни бўйсундириб (танамни аямай, қийинчиликлар билан интизомга солиб), ўзимга қул қилаяпман, токи бошқаларга воизлик қилиб, ўзим нолойиқ деб топилмайин» (1 Коринфликларга 9:24-27, Кенгайтирилган тарж.).

У аниқ айтяпти: «Мен тайин мақсадсиз югурмаяпман». Бошқа таржимада айтилган: «Мен ҳар битта қадамимни аниқ мақсад билан қўймоқдаман, мукофотга қараб югурмоқдаман» (26 оят, инг. тил. тарж.). Ҳар бир киши айнан шундай йўл тутиши – ғалаба қозониш мақсадида югуриши жоиз. Биз бошқалар билан эмас, ўзимиз билан беллашамиз.

Абадият томонидан бошқарилаётганлар

Судда ҳаммаси ўз-ўзидан йўлга тушиб кетади деб ўйлаш, ноўрин. Бизнинг узримиз қабул қилинмайди. Негаки Худо

бизга Ўз иродасини билишнинг имконини очди. Судда, бошқалар билан таққослаганда, ҳамма нарсани тўғри қилганига амин бўлган, бироқ абадийлик уларнинг ҳаётини бошқаришига ва аниқлашига йўл қўймаган одамлар кўп бўлади. Мана нима учун бу китобнинг номи – «Абадият томонидан бошқарилаётганлар».

Бошқарилаётганлар, уларни нимадир ҳаракатга келтириши, йўналтириши ва бошқаришини англатади. Қолаверса, бу сўзни, руҳлантирадиган куч беради, деб тушуниш ҳам мумкин. Ердаги ҳаётимизнинг мақсади ва йўналиши нима? Абадий нарсаларми ёки ўткинчи нарсаларми? Унинг пойдевори илоҳий доноликдами? Биз бошқалар билан ўзимизни таққослаймизми, ёлғонларга қулоқ тутамизми, анъана ва айрим таълимотлардаги айтиладиган афсоналарнинг пайида бўламизми? Ҳаётимизни қурган нарсалар, Ҳукм кунида Унинг қаршисида бардош берадими ёки барча меҳнатларимиз абадийга йўқ бўлиб кетадими? Биз судда нимага асосланилишини, аллақачон биламиз: «Мен айтган сўз, айнан шу сўз уни охири кунда ҳукм қилади» (Юҳанно 12:48).

Аксарият, ўзини масиҳий деб атайдиганлар, судда Исо Масиҳнинг олдига келиб, таажжубда қоладилар. Ҳақиқатни диққат билан ўрганишга бепарво бўлган ва Янги Аҳд таълимотининг фақат бир қисмини қабул қилиб, ўзини хавфсизликда сезиб юрганлар ҳам бўлади. Сизга саволим: ҳақиқатни жуда кеч – абадий қарор чиқариб бўлинганда билишни истайсизми ёки ҳозир – қайси андазаларга кўра суд бўлишини билишга имкон борлигидами?

Кейинги бобда бир неча бобларни ўз ичига оладиган кино жанридаги воқеа бошланади. Эътибор бериб ўқинг ва ҳикоя тафсилотларини эслаб қолинг, зеро бугун китоб давомида уларга тез-тез қайтамиз. Бу воқеанинг охири саккизинчи бобда жойлашган, бошқа бобларда эса унда очилган ҳақиқатлар тўғрисида мулоҳаза юритамиз. Бутун китоб ки-

ноя асосида қурилган, шундай экан уни синчиклаб ўқинг. Балки ўқиш жараёнида ортга қайтиб, айрим нарсаларга аниқлик киритишни иштаингиз мумкин.

Бу китобда айтилган нарсаларнинг аксарият қисми – шахсий ҳаётимдаги, Худо жиддий тартибга солишидан келиб чиққан тажриба. Ўзининг ҳақиқати билан, худди микроскоп остида текширгандек, Муқаддас Рух диққат билан таҳлил қилган кўпгина хатоларим ҳақида айтиб бераман. Бу ҳукм кунида тебранмас пойдеворга эга бўлиш учун, Каломни чуқур ўрганишга истак уйғотади, деб умид қиламан. Шунингдек, жамиятимиздаги, кўп аёл ва эркекларни, ўзларининг Нажоткори деб ҳисоблайдиган Шахсдан узоқлаштираётган ўта муҳим янглишишлар ҳақида айтиб ўтаман. Баъзи жойларда таажжубни сезасиз, аммо уларнинг ортида ваъдалар, умид ва юпанч турибди.

Мабодо сиз жасур, ҳақиқатга чанқоқ ва юрагингиз Худога тегишли бўлса, келинг, бошлаймиз. Афсусланмайсиз! Бор қалбингиз билан қуйидагиларни қабул қилинг:

«Худонинг инъоми У билан муносабатларимизни тиклади ва бизга ҳаётни қайтариб берди. Келажакда бизни янада буюк ҳаёт – абадий ҳаёт кутаяпти! Сиз бунга амин бўлишингиз мумкин. Мен сизлар бунда мустаҳкам туришларингни иштайман, токи Худога умид қилувчилар ҳамма учун энг муҳим ва фойдали нарсаларга диққат қилсинлар» (Титусга 3:7,8, изоҳли тарж.).

АФФАБЕЛ ШОҲЛИГИ: ЭНДЕЛДАГИ ҲАЁТ

У масаллар (мисоллар ёки қиёслаш билан ҳақиқатни тушунтириш) орқали уларга кўп таълим бериб, Ўзининг таълимотида деди...

— Марк 4:2 (Кенгайтирилган таржима)

Бир пайтлар бизникига ўхшаган, шу билан бирга кўп жиҳатдан фарқ қиладиган дунё бўлган. Ўша дунёда бир-биридан мустақил бўлган миллатлар эмас, балки Аффабел деб номланган ягона шоҳлик бор эди. У ўша даврда маълум дунёнинг ҳамма ерини эгаллаган бўлса-да, бутун мамлакатни бошқариш билан шуғулланадиган битта пойтахтга эга эди. Пойтахт Буюк Аффабел шаҳри деб номланган бўлиб, биз қуйида уни фақат Аффабел деб атаймиз.

Ўша мафтункор мамлакатда тенгсиз шоҳ Жейлин раҳбарлик қиларди. Жейлинни ўз фуқаролари ўта даражада ҳурмат қилар ва қадрларди. У кучли, доно, меҳрибон ва ҳазил-мутойиба соҳиби эди. Барча мансабларига қарамай, Жейлин одамларга етарлича яқинлик ва очиқлик кўрсатарди. У билан бирга бўлганларнинг ҳар бири яхшилик муҳитига фарқ бўларди. Унинг иштироки ҳаётнинг ҳар қандай соҳасини янада юқори поғонага олиб чиқарди. Жейлин инсон ҳаракатларининг ортини кўра олиш қобилиятига эга бўлиб, одамнинг юрагидаги мақсадни чуқур ҳис этарди.

Жейлиннинг отаси Аффабелга асос солган ҳамда у Ота-Асосчи деган ном билан машҳур эди. У мамлакатда тартиб

ўрнатиб, сўнг бошқарувни ўғлига топширган. Буюк шаҳарда истиқомат қилувчилар шоҳликнинг бошқа худудларида ҳам, Жейлингга иш юритиш борасида кўмаклашган ва унинг режаларини қўллаб-қувватлаганлар. Идора қилиш, пойтахтдан туриб, юқори тайинланган мансабга бўйсунуш кўринишидаги ҳокимият тизими орқали амалга оширилган.

Шаҳар улкан худудни эгаллаган (тахминан икки юз квадрат километр) ва шу қадар усталик билан тузилган эдики, аҳолининг зичлигига қарамай, одамларнинг сони ортиб кетмасди. У ҳовлилар ва қишлоқлар билан ўралиб турарди. Ўша қишлоқлар ишчиларнинг оддий уйларидан ташкил топган эди (бундай оддий уйлар бизнинг замонамизда ҳашаматли ва нафис ҳисобланган бўларди). Қишлоқ аҳолиси қизғин меҳнатда бўлишига қарамай, шоҳнинг пойтахти ёнида яшашдан шод эдилар. Адирларнинг шимолий ва жанубий ёнбағрлари санъат одамлари – маҳоратли мусиқачилар, наққошлар, рассомларнинг уйларини безаб турарди. Уларнинг уйлари данғиллама ва баҳоси оддий ишчиларнинг уйдан қимматроқ эди.

Шаҳарнинг энг кўркем қисми қойилмақом ҳовлилардан қурилган шарқий туман эди. Бу туман Шоҳлик маркази деб номланган. Шоҳ ва унинг яқин ёрдамчилари бу ерда вақтининг кўп қисмини ўтказишарди. Айнан ўша жойда, маъмурият бошқармаси ва ижтимоий муассасалар иш юритар эдилар. Шаҳар маркази Буюк денгизнинг қирғоғи қояларининг кўрки эди. Океан кенгликларидан доимий эсган оҳиста шабада шаҳарга салқинлик келтириб турарди. Океаннинг қирғоқлари гўзал қумли соҳиллардан иборат бўлиб, улардан фақат шоҳнинг боғлари чиройда ўзар эдилар. Шаҳарнинг бутун маркази улкан боғ эди. Шубҳа йўқ, бу жой яшаш учун энг жозибадор ва кўнгулдагидек жой эди. Марказда жойлашган уйлардан, муҳташамликда фақат Шоҳнинг саройи устун турарди.

Аффабелнинг ўртасида ҳаёт дарахти ўсиб турарди. Унинг ғайриоддий мевасини ейиш бахтига фақат шоҳнинг ёрдамчилари сазовор эдилар. Дарахт мевалари таъми ва кўриниши жиҳатидан устун туриши билан бирга, ўзида мўъжиза яратиш хусусиятига эга эди.

Эндел шахрининг фуқаролари

Аффабел пойтахтидан ғарбга олтмиш километр узоқликда ва Буюк Эдонга дарёсигача бўлган масофада Ташқи чўл жой олган эди. Эдонганинг ортида шоҳликнинг Эндел деган бошқа қисми яшар эди. Аффабелда туғилган ҳамма болаларни, улар туғилган заҳоти Энделнинг вилоятига олиб келишарди. Бир ҳафталик бўлгунига қадар, уларга ғамхўрлик қилиш шоҳга тегишли тарбиячиларга топширилганди. Бу шоҳликнинг ёш фуқаролари ёки энделликчалар беш ёшга етиб, ўн йил мобайнида таълим олиш учун Энделнинг мактабларига борар эдилар. Улар мактабда Аффабелнинг қонунларини ўрганишар ва шоҳ Жейлин ҳақида билиб олишар эдилар.

Шоҳ Жейлин билан кўришиш имкониятига фақат шоҳликнинг тарбиячилари ва мактаб ўқитувчилари эга эдилар. У мактаб ва болалар ҳақидаги ғамхўрлиги амалга ошаётганига ишонч ҳосил қилиш мақсадида, Энделга тахминан ҳар беш йилда яширинча келиб турарди. Кўпчилик шоҳни кўрмаган бўлишига қарамай, унинг яхшилиги яққол кўришиб турар ва бу Эндел вилояти ҳаётининг ҳамма соҳаларида намоён бўларди.

Мактабдаги ўн йил, ўқувчиларни келгусидаги ҳаётга тайёрлаши керак эди. Улар ўн беш ёшга тўлганларида, барча олган таълимларини амалда қўллашга қисқа муддатли имконият бериларди. Ушбу вақт мобайнида уларга бир қанча қимматбаҳо нарсалар ва бу нарсалар учун масъулият топшириларди. Ўзининг ёш ҳаёти ва унга ишониб топ-

ширилган буюмларни идора қилишига қараб, ердаги эллиқдан то юз йилгача бўлган умрларини қай тарзда ўтказишлари аниқланган. Синов муддати учун роппа-роса беш йил берилган, бироқ талабаларнинг бирортаси ҳам уни қанча давом этишини билмас эдилар. Уларга фақат, синов муддати ўн йилдан ошмайди деб айтилган. Ушбу муҳлатнинг охирида, ҳар бири шоҳнинг қаршисига келиши ва ҳаётидаги қарорлари учун ҳисобот бериши лозим бўлган.

Синов муҳлати ёшларнинг қизиқишларини аниқлар ва кўрсатар эди. Жейлиннинг ўғитларига эргашганлар, сўзлари ва ишлари билан, унинг ҳокимиятини тан олар эдилар. Бундайлар Аффабел шоҳлигининг фуқаролари деб ҳисобланган. Улар танловига мувофиқ мукофотга эришарди. Синов муддати жараёнида ғалаён кўтарган ва шахсий хирслари бўйича, фақат ўзи учун яшаганлар Лоун ерига ҳайдаб юборилар эди. Лоун ёлғизлик ва умидсизлик ҳукм сурган зулматнинг чўлли ери бўлиб, у ерда истиқомат қилувчилар озодлиқдан маҳрум этилган ва бутун ҳаётлари давомида азобларни бошдан кечирар эдилар.

Бу чўлга биринчи бўлиб, Дагон юборилди ва у Лоун ерида зулматнинг хўжайинига айланди. Дагон кўп йиллар илгари Жейлинга қарши исён кўтарган бўлишига қарамай, Энделда унинг таъсири ҳали ҳам сақланиб қолган эди. Энделдаги Жейлиннинг ҳокимиятини тан олган одамлар Дагоннинг қора кучларидан халос бўлишарди. Бироқ Жейлинга хизмат қилишдан бош тортган кишилар, йиқилган Дагоннинг таъсирида қолишарди.

Буюк шоҳ Жейлин, зулмат унинг шоҳлигига тобора кириб боришини олдини олиш мақсадида, Аффабелнинг яхлитлигини ва ижтимоий тизимини сақлаб қолиш тўғрисида фармойиш чиқарди. Дагонга эргашувчи ва Жейлиннинг шоҳлик ҳокимиятини тан олмайдиган ҳар бир киши ҳаётининг охиригача Лоун ерига ҳайдалади.

Мана ҳикоямиз ҳам бошланди. Биз Энделдаги бешта ўқувчининг ҳаёти билан танишамиз. Уларнинг исмлари: Мустақил, Алданган, Журъатсиз, Худбин ва Саховат. Рухсатингиз билан, уларнинг ҳар бирини таништириб ўтаман.

Мустақил

Мустақил ҳамиша Аффабелнинг мавжудлигига шубҳаланади. У ҳеч қачон кўрмаган Жейлин исмли шахс, ундан нақафат бағишланишни, бу етмагандек, ўз қоидаларига сўзсиз риоя қилишни талаб этишига ишонгиси келмайди. Унда, ўқитувчилар уни ва бошқа ўқувчиларни назорат қилишда, бу яхши ёрдам берадиган ҳийла деган гумон уйғонган. Боз устига, у ўша ўйлаб топилган шоҳликнинг қонунларини ўрганишдан ва дарсларга боришдан бош тортади.

Мустақил атрофидаги, бу бемаъниликка ишонган кишиларнинг устидан масхара қилиб юради. У Жейлиннинг қонунларидан эркин равишда, ўз ихтиёри бўйича яшашга қарор қилган. Унинг мақсадларига зид бўлмаган моддаларигина, бундан мустасно ҳисобланади, агар истаса, ўша моддаларга бўйсундириб қўймаслигини намойиш этишда устаси фаранг.

Алданган

Алданганнинг Аффабел мавжудлигига шубҳаси йўқ. У шоҳ Жейлинга ишонади ҳатто унинг ваъдалари унга ёқади. У онгида ва сўзларида шоҳнинг таълимоти-ю, қоидалари билан рози, шу билан бирга, кўпинча ўша таълимотга тескари тарзда яшайди. Мактабдаги ўзига ёқадиган ишларда иштирок этиб, шоҳга ва унинг таълимотига содиқлигини кўз-кўз қилади, лекин бирор нарсада ўз манфаатини кўрмай қолса, тезда ҳаммаси бошқа томонга ўзгариб кетади. Унинг ҳаёт тарзи

Жейлиннинг ҳақиқий издошиникига ўхшамайди, аммо ўзининг кучли характери туфайли тез-тез одамларни ортидан эргаштириб кетади. Алданган ҳеч қачон ўзининг синов муддати ва суд ҳақида чинакам мулоҳаза қилиб кўрмаган.

У Мустақил билан, Жейлиннинг мавжудлиги борасида фикрлари ҳар хиллигига қарамай, аъло даражада келишадилар. Алданган – қувноқ йигитча, уларнинг қизиқишлари умумий, шунинг учун Мустақил у билан улфатчиликдан завқланади.

Журъатсиз

Журъатсиз – энг иштиёқли ўқувчи қиз. У дарсларда тез-тез жавоб беради ва ҳамиша юқори баҳолар олади. У жуда фаол ва одатда бошқа ўқувчилар жамият ҳаётида иштирок этишига ёрдам тариқасида, бир талай дарсдан ташқари тадбирларни ўйлаб топади. Талабаларни таниганларнинг ҳаммаси, Журъатсизни Жейлинга бағишланганларнинг энг тиришқоқи деб айтади.

Худбин

Худбин ҳам Жейлинга ва унинг таълимотига ишонади. Унда Аффабелнинг мавжудлигига шубҳа йўқ, қолаверса Жейлиннинг – ажобий шоҳ, унга ўзини бағишлаган ҳар бир кишига меҳрибон ва шавқатли ҳакам эканига ишонади. Худбин Жейлиннинг табиати ва таълимоти ҳақида ўзининг чекланган тушунчасига эга. У Жейлиннинг адолатли ва муқаддас, шунингдек севувчи ва шавқатли бошқарувчи эканини унитиб қўяди. Хуллас, Худбин Жейлиннинг шахси ҳақида ўзи учун янглиш тасаввур яратган. У Алданган, Журъатсиз ва Саховат, ҳеч шубҳасиз унинг шарафли шоҳлигининг бир қисмига айланишига ишонади-ю, бироқ Мустақилнинг қарши бориши уни бирмунча хавотирга солади.

Худбин Жейлинни тили билан эътироф этадиган ва унинг асосий қонунларини бузмайдиган киши, Аффабелда яшашга рухсат олишига амин. Шундай бўлишига қарамай, ўз исмига монанд равишда, у шахсий ишлари билан банд. Кўпинча яхши ҳаракатларининг мақсади шахсий фойдасини кўзлашдан иборат, холос. У вақти-вақти билан ачиниш ҳиссидан нимадир қилади, аммо қандайдир босимни сезганда, бирдан ўзининг қизиқишларига мос келадиган нарсани излаб қолади.

Саховат

Бизнинг охирги қахрамонимиз – шоҳ Жейлиннинг ҳамма қонунларини чин дилдан қабул қиладиган ва бажарадиган, Саховат бўлади. У Жейлиннинг иродасини ўрганишда кўп вақтини ўтказар экан, нафақат барча қоидаларни ёдлаб олган, балки ҳар бирида шоҳнинг юрагини тушунишга интилади. У Энделдаги жамиятнинг ва мактабнинг раvнақи йўлида ўзини ихтиёрий равишда бағишлайди ва узоқ вақтларини уларни ўрганишга сарфлайди. У ўн беш ёшга тўлгани заҳоти, унга Энделдаги буюк шоҳнинг иродасини амалга оширишга қисқа имконият тақдим этилишини билади. Унинг мақсади – тўлиқ, Жейлиннинг шарафи учун яшаш, шунинг учун ҳеч нарсага, уни бу муҳим мақсадга етаклайдиган йўлдан қайтаришига рухсат бермайди.

Саховат Жейлинни севади ва улар учрашадиган кунни интизорлик билан кутади. Итоаткорлик унга завқ бағишлайди. У тез-тез шоҳнинг эзгулиги ҳақида бошқалар билан бўлишади, натижада уни калака қилишади ва кўпинча у ёлғиз қолиб кетади. Жейлиннинг қонунларига нисбатан тебранмас содиқлиги туфайли келадиган азобларига қарамай, ҳеч нарса уни шоҳга содиқ бўлиб қолишига ҳалал беролмайди.

Битирувчилар

Юқоридаги эндиликларнинг барчаси ўн беш ёшга тўлдилар. Улар белгиланган кун бошқа икки мингта талабалар билан мактабни битирдилар. Уларнинг ҳар бирига махсус вазифа берилди ҳамда уларга Жейлин томонидан белгиланган ва битирув кунининг бошқарувчиси томонидан топширилган, маълум миқдордаги пул тақдим этилди. Пуллар қаҳрамонларимиз орасида қуйидагича тақсимланди: Мустақилга эллик беш минг талант, Алданган ва Журъатсизга қирқ минг талантдан берилди, Худбин ҳаммадан ҳам кўпроқ – етмиш беш минг олди, ва ниҳоят, Саховат йигирма беш минг талант олдилар. Охириги насиҳатларни эшитиб, ёшлар ҳамёнларидаги пул билан мактабдан қўйиб юборилишди.

Сотувчи

Мустақил мактабга кам борган бўлса-да, дарслар ҳали ҳануз бошини оғирлаштириб турганини сезарди. Баъзида у мактабда эшитганларидан айримлари тўғридек туюларди. Мабодо шундай бўлса, унинг хулқ-атвори мактабнинг охирида у учун белгиланган пулларнинг миқдорига унчалик таъсир этмаслигига умид қиларди.

У учун белгиланган талантлар солинган конвертни олганида, унинг қўллари титраб кетди. Конвертни очганида, унга берилган пулнинг миқдорини кўриб, ўзининг ҳайратини ва енгил тортган ҳолатини зўрға тутиб турди. У Журъатсиздан ўн беш мингта ва Саховатдан икки хисса ортиғи билан олганини эшитиб, янада қувонди. У ўйлади: «Бу вақтни беҳудага сарфлашга киради! Саховат ва Журъатсиз ҳеч қандай фойда келтирмайдиган пуч дарсларга шунча вақтини сарфладилар». Натижада, буларнинг барчаси, унинг Жейлин умуман мавжуд эмаслиги ҳақидаги шубҳаларини тасдиқлади. Унга берилган пулларни узоқ йиллар аввал ғойиб бўлган ота-она

си қолдирган деб қарор қилди. Энди у буларнинг ҳаммаси, ёшларнинг онгини бошқариш учун мактаб маъмурияти томонидан ўйлаб топилганига узил-кесил ишончи ҳосил бўлди.

Икки ҳафталик байрамдан сўнг, Мустақил ўз ишини бошлаши кераклигини англади. У аллақачон, режалаштирган миқдордан анча кўпроқ пул сарфлаб бўлганди. Мустақил машиналар сотуви билан шуғулланиб, сотувчиликда туғма қобилиятга эга эканини тушуниб етди. Таажжубки, иш бароридан кела бошлади. Бир талай битирувчилар пулларининг бошланғич қисмидан, Мустақилнинг салонидан минилган ва ҳатто яп-янги машиналар сотиб олдилар. У пулларини кўпайтиргач, бошқа ишлар очишни бошлади, янги ишларда ҳам уни омад кутиб олди. Маблағи кўпайган сари, бутун ҳаёт тарзи ҳам ўзгариб борди. У пул таъсир ўтказиш учун ажойиб қурол ва ҳойнаҳой, бахтга эриштирадиган куч эканини тезда фаҳмлаб олди. Янги имкониятлар, бойлик ва ҳашамат, аёлларни ўзига жалб қилар, ҳаёт эса бундан яна ҳам жозибадор бўлиб борарди.

Мустақил ҳеч қачон мактабдаги ҳафталик йиғинларга қатнашмаган бўлса-да, барибир аҳолининг аксарияти уни ҳурматли фуқаро деб ҳисоблашарди, модомики унинг шаҳар лойиҳаларидаги моддий ёрдамини қадрлашарди. Афтидан, Энделлик бу меҳнаткаш учун ҳаёт бундан-да бахтли бўлмайдигандек туюларди.

Қурувчи ва ер сотувчи

Алданган ҳам ўзида йўқ бахтли эди ва бир неча ҳафта давомида Мустақил билан битирув байрамини нишонлади. Бошқалар билан таққослаганда, унинг пуллари унчалик кўп эмас бўлса-да, ҳар ҳолда Саховатникидан анча кўп экани, уни қувонтирар эди. Бундай тақсимлаш, унинг шоҳ Жейлиннинг чексиз шавқати ҳақидаги шахсий фикрларини тасдиқлади – бундай шавқат айрим нарсаларга кўз ёпиши ҳам мумкин.

Мактабда иккита қиз билан жинсий алоқаларга эга эди, лекин бундай хулқ-атвор мактабнинг қонунларига зид эканини биларди. Унинг ўзи буни умуман муаммо деб ҳисобламас, зеро у Жейлингга ва унинг шоҳлигига шаксиз ишонарди. Унда ҳаётга нисбатан шахсий муносабат қуйидагича шаклланганди: «Жейлингга бағишланганимни тан олиб ва бирор кишига жиддий зарар етказмас эканман, шоҳнинг илтифотига эга бўла оламан». У яна шундай ҳисобларди: Жейлин ҳаммада ҳам муаммо борлигини тушунади, зеро мукамал одам йўқ. Алданган Жейлингга бутун юраги билан ишонгани учун, у ҳукм куни унинг барча хатолари ва камчиликларини текислаб юборишига ишончи комил.

Бир неча ҳафта ўтиб, у ўз юмушини бошлади. У қурувчи бўлди. Бошида харидорларни топиш осон кечмади. Унинг уй лойиҳалари ҳар жиҳатдан мақтовга лойиқ эди, бироқ харидор топишда қийналди. Кимдир, унинг нархлари жуда қиммат деб ҳисобласа, бошқаси эса бундай ҳашаматли уйни сотиб олишга қурби етмасди.

У ноилож нархларни пасайтирди ва чиройли лойиҳаларини одамларга таклиф қилишда давоб этди. У одамларга олдингидек яхши сифатни ваъда берар, аслида эса паст сифатли қурилиш материалларидан фойдаланарди. Айрим материаллари жаҳон андазаларига мувофиқ эмас эди. Алданган юқори андазаларни қўллайдиганлар, шунчаки ортиқча эҳтиёткорлик кўрадиган одамлар, деган хулосага келди. У танлаган материаллар, ҳар қандай юкни ва об-ҳавони кўтара олишига амин эди. Энди битимлар анча ёқимли тус олди, Энделнинг қизиқиб қолган аҳолиси, шу қадар кўп шартномалар тузишни бошладики, у уйларни қуриб улгурмай қолди. Ниҳоят, иш бароридан келишни бошлади.

Бир неча йил ўтиб, Алданган ер майдонларини сотиш билан шуғулланишга қарор қилди. Ундан уй сотиб олган одамларнинг шикоятларини эшитиб, уй сотишдан нарироқ юриш-

ни ва ер сотишни истади. Энди кафолатли хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш ишлари билан шуғулланишнинг ҳожати йўқ.

Алданган икки сотих ерни минг талантга сотиб олиш мумкин бўлган жойни топди. Бу олиб сотиш учун жуда яхши нарх эди. Диққат билан ўрганилганда, ўша ер сув тошқинида чўкиб кетадиган жой экан. Бу маълумотдан атиги бир неча киши хабардор эдилар, боз устига уларнинг ҳаммаси Алданганнинг дўстлари эди. У шаҳар назоратчиси бўлмиш, дўсти Мустақилни, ерни лозим бўлган геологик синовларсиз сотиш учун рухсат беришга кўндирди. Қолаверса, у бирорта ҳам сув тошқини содир бўлганини эслай олмади, унда хавотирга ўрин йўқ. Битим ҳеч қийинчиликларсиз амалга ошди. Ёш тадбиркор учун ҳаётда, бундан-да яхшироқ нарсанинг ўзи йўқдек туюларди.

Ўқитувчининг ёрдамчиси

Журъатсиз битирув кунининг эртасига дугоналари билан магазинларни айланишга чиқди. Унинг иккита мақсади бор эди: биринчидан, битирув байрамани яқин дугоналари билан нишонлаш, иккинчидан эса янги ҳаёт бошлаш учун янги кийимлар ва бошқа нарсалар харид қилиш. Унинг кўнглидаги энг кучли орзу, Эндел мактаби Ўқитувчисининг ёрдамчиси бўлиш эди, у бошқа бирор нарсани бунчалик кучли истамасди. Ушбу мансабга қабул қилишлари учун суҳбатдан ўтиш, келаси жума кунига тайинланганди.

Магазинларда айланишнинг иккинчи куни, Журъатсизнинг дугонаси Ғийбатчи, уларнинг ўрталаридаги дугонаси бўлмиш Тухматчи, мактабнинг директорига, эмиш-ки Журъатсиз талабалардан бири билан яқин муносабатларга эга, деганини айтиб берди, бу эса у истаган мансабга эришишига жиддий тўсқинлик бўлиши мумкин. Ахир, бу мутлақо бемаънилик! У мактабдаги бутун ўқув жараёнида

ўзини покликда сақлаган. Журъатсиз Тухматчи буни, унга нисбатан ҳасади ёки ҳатто нафрати борлиги туфайли қилганини тушунди.

Журъатсиз ғазаб отига минди. У ўта таҳқирланиб, дам олиш кунларининг қолганини дугонажонининг сотқинлиги ҳақидаги фикрларга тўлиб ўтказди. У Тухматчини, ушбу ёлғони учун ҳақ тўлашга мажбур қилишга қасам ичди.

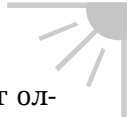
Сухбатдан ўтиш куни келди. Буни қарангки, Журъатсизни ишга қабул қилишди. Директор, чиндан ҳам у шундай гапларни эшитгани, лекин текширишлардан сўнг ҳаммаси асоссиз бўлиб чиққанини тасдиқлади.

Журъатсиз шунчаки иш ўрнига эга бўлибгина қолмай, Қўш Ҳаёт исмли севимли ўқитувчиларидан бирининг ўнг қўли бўлиб тайинланди. У энг истеъдодли муаллимлардан бири эди. У йигирма беш ёшда бўлиб, шу кунгача бир нечта ёш энделликлар билан ишлаганди. (Ўқитувчилар, бошқалар сингари йигирма ёшда эмас, балки ўттиз ёшда судга келар эдилар). Журъатсиз, унга бундай жўшқин раҳбар билан ишлашни топширганларидан ҳайратда эди.

Машғулотлар бошланди. Ҳаммаси ажойиб эди, аммо у ҳали ҳам хафагарчиликни олиб юрарди. Унга ишлари қанчалик бароридан келаётганининг аҳамияти йўқ эди ва собиқ дугонасининг хиёнатига чидашга қурби етмайдигандек туюларди.

Бунга қарамай, сиртдан ҳаммаси жуда соз кўринар, бироқ юзакиликнинг ортида кўнгилсизликлар яшириниб турарди. Қўш Ҳаёт муаллимнинг исми, унинг шахсиятига батамом монанд эди. У иш жойида бошқача, шахсий ҳаётида эса бутунлай бошқача эди. Унинг ҳукми доимо энг жиддий бўлиб, зеро у ўқитувчи сифатида Жейлин билан шахсан учрашиш шарафига эга эди.

Кунларнинг бирида, Журъатсиз ва Қўш Ҳаёт ёлғиз қолганларида, ўқитувчи унга шилқимлик қила бошлади. У

Ўзида ҳақорат ва хижолатни ҳис этиб, шу заҳоти унинг олдидан қочиб кетди. Ўқитувчи чекинмади, бир неча ҳафта давомида ўз ниятини амалга оширишда давом этаверди. Журъатсиз ёқтирган ўқитувчисининг қилиқларига нисбатан муносабатини ўзгартирди ва унинг айтганларига кўнишни бошлади: ахир, у яхши ва ажойиб инсон. Қиз унинг хушомадига учди. Йигит мулойим ва хушмуомала, ундан ташқари у эркакларнинг орасида энг жозибадори ҳисобланарди. Охир оқибат қиз унинг сиқувига таслим бўлди ва уларнинг орасида оташин ишқий муносабатлар бошланди.

Журъатсиз ҳаётида ҳеч қачон бундай оловли севгининг бошни айлантирадиган ҳиссини туймаган эди. У ҳар сафар бу инсонни кўрганида, ҳаяжондан юраги қинидан чиқиб кетишига сал қоларди. Белгиланган кун у билан учрашиш ҳақидаги фикрлар, уни шу қадар бошини айлантирардики, ҳатто ҳалигача сақлаб юрган, Тухматга нисбатан чуқур ҳафачилигини ҳам вақтинчалик унутиб қўярди.

Нима бўлганда ҳам, тўрт ой ўтиб, Қўш Ҳаёт унга нисбатан совиб қолди. Бутунлай тушкунликда қолган қиз, бу нарсанинг сабабини билишни истарди. У ҳамма бирга ўтказган вақтларини эслайверар ва йигитдан ўзгариб қолганининг сабабини айтишини талаб қиларди. Ва ниҳоят йигит Тухматдан, унинг бошқалар билан эски ишқий муносабатлари ҳақида эшитганини айтиб берди. Бу, албатта, муаммонинг ҳақиқий сабаби эмасди, аслида у шунчаки Журъатсизга нисбатан қизиқишни йўқотганди. Қўш Ҳаёт, аллақачон шаҳардаги бошқа ёш жувонга ошиқ бўлиб қолганди. Қизлар бу йўлдан оздирадиган ва машҳур йигитнинг кескин қистовларига бардош бера олмасдилар.

Журъатсиз синди. Ҳар кунни йигит билан мактабда кўришишга мажбурлиги ҳақидаги фикрдан, ўзини қўярга жой тополмасди. Ишдан кетиш тўғрисида ариза ёзди ва бир неча кун ғам чекди, кейин қолган қирқ минг пулига гўзал

лик салони очди. Журъатсиз Жейлиннинг қонунида йиғинларни қолдирмаслик ҳақида буйруқ бўлишига қарамай, мактабдаги ҳар ҳафталик йиғинларга бормай қўйди. У иккиюзламачилар билан ҳеч қандай муносабатларга эга бўлишни истамас, у ўйлашича, йиғинларга қатнайдиганларнинг аксарияти, ҳойнаҳой шундайлар эди.

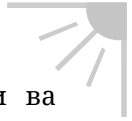
Кундан кунга юрагини янада ёпиб борар, Жейлин ва мактабни камдан-кам ёдга оларди. Илгариги мактаб учун жонбозликлари, энди лоқайдлик ва сурбетликка айланди. Ундан Жейлинга муносабитини сўраганларида, унга тегишлилигини тасдиқларди-ю, бироқ шунақа ахлоқсиз одамни мактабда ўқитувчилик мансабида ишлашига рухсат бергани учун юрагининг тубида уни айбларди.

Синов муддати охираб қолганда, ўзи буни тан олмаса ҳам, Журъатсиз ҳаммадан хафа ва зардали аёлга айланиб қолганди. Синовнинг якуний йилларини, одамлар етказган хафагарчиликларни енгиш билан ўтказди.

Эндел ҳокими

Энди эса олган пулларида, нақадар ҳайратда қолган Худбинга қайтамиз. У Жейлиннинг қонунига риоя қилиб, битирув кечасини қонунда тақиқланган ароқхўрлик зиёфатларидан ўзини тийган ҳолда нишонлади. Бир неча кун ҳордиқ чиқариб, пулларини ишга солишга тушди. Унинг савдо-сотиги сердаромад келди ва дастлабки маблағини тезда кўпайтириб олди. Сармояси кўплигидан, тенгдошларининг орасида шуҳрат қозонди.

Худбин шаҳардаги энг чиройли жойларнинг биридан уй сотиб олди ва обрўли, кучли одамларни меҳмонга чақирди. Ҳукумат аъзолари, малакали спортчилар, тадбиркорлар ва бошқа машҳурлар, унинг сахий меҳмондўстлигидан ҳузур қилишди. Шу тариқа, у тез орада жамиятдаги энг эътиборли одамларнинг бирига айланди.

Орадан уч йил ўтгач, ўзининг молиявий мавқеи ва алоқалари туфайли, Энделнинг ҳокими ўрнига ўз номзодини қўйди ва осонлик билан ғалабани қўлга киритди. У янги мансабда бир талай жиддий қарорлар чиқариш кераклигини билиб қолди, улардан бири мактабга тааллуқли эди. Ўқувчилар сони ортиб боргани сари, мактаб қўшимча биноларга, кучли муҳтожлик сеза бошлаганди. Бу дегани, ер харид қилиш, пудратчилар ва қурилиш учун маблағ излаш, шунингдек мактабга керакли барча асбоб-ускуналарни сотиб олишни билдирарди. Муаммони ечишнинг биринчи қадами шаҳар аҳолисидан пул йиғиш эди. Ҳар ҳафталик йиғинлар чоғида керакли пул йиғилиб бўлгач, Худбин йиғилган маблағ мактабни кенгайтиришга етмаслигини эшитиб, ўзининг шахсий пулларидан минг талант қўшди.

Шундан сўнг мушкул қарорларни қабул қилиш пайти келди. Ниҳоят, мактабга бир ерни сотиб олиш учун етарли маблағ йиғилди. Таклиф қилинаётган нарх ажабланарли даражада уларнинг маблағини ташкил этарди. Бироқ, айнан ўша жойга йирик супермаркет хўжайини ҳам эга бўлмоқчи эди. Шаҳар кенгашининг фикри иккига бўлинди. Мактаб нотижорат ташкилот бўлгани сабаб, ҳеч қандай солиқ тўламасди. Бошқа томондан, магазин жуда катта даромад келтириши ва шаҳарни қўшимча ишчи жойлари билан таъминлаши мумкин эди. Шаҳар кенгашининг фикри бир жойдан чиқмагани сабабли, ҳокимнинг овози ҳал этувчи овоз эди. Худбинни қарама-қарши фикрлар қийнади. Савдо тармоғининг соҳиблари унинг сайлов олди ширкатига катта пуллар тиккан ва ўз нуфузини унинг фойдасига ишлатган эдилар. Улар Худбиннинг уйида тез-тез меҳмон бўлар эдилар.

Худбин савдо тармоғининг фойдасига овоз берди. Бу Энделда яшайдиган барча аҳолига фаровонлик олиб келади дея, жамият олдида ўз қарорини оқлаб қўйди. У халқни, бу нарса шаҳарни янада кўп иш жой ва шаҳар ғазнасини даромад

билан таъминлайди деб ишонтирди. Бу нарса имконсиз эканини билса-да, мактабга, ҳозирги бинони кенгайтиришнинг ички имкониятларини, барибир қидириб кўришни маслаҳат берди. Унинг қарори Жейлиннинг барча самимий издошларини ранжитган бўлса-да, аҳолининг аксарияти ғоят хурсанд эди. Ҳокимлик ўрнидаги икки йиллик муддати тугай деб қолган ва янги сайлов муддати яқинлашиб қолганди. Виждони сал қийналгандай бўлди ва шахсий пулларидан Энделнинг мактабига беш минг талант қурбонлик берди. Пулни берар экан, қурилиш учун мос келадиган бошқа жой топишни ваъда берди. Унинг бундай ҳаракати, кўп Жейлин издошларининг ишончини қозонишга ёрдам берди. Бу ёш раҳбар иккинчи бора сайловда осонликча ютадигандек, кўринарди.

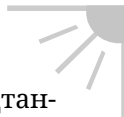
Ресторан соҳибаси

Саховат мактабнинг якунида олган йигирма беш минг талантдан уч мингини мактаб учун янги бино қурилишига қурбонлик қилди. Унинг юрагини ўқитувчилардан олган ҳамма билимлари учун миннатдорлик тўлдирар ва шу тарзда ўз ташаққурини билдиришни истарди. Саховат қолган йигирма икки минг талантига ресторан очишнинг уддасидан чиқди.

У ошпазлик маҳорати билан боғлиқ ҳамма нарсани жон-дили билан севарди. Устига-устак, у зеҳнли ишбилармон аёл чиқди. Ресторан у учун қобилиятларини намоён этиш ва жамиятга хизмат қилишда энг яхши қурол бўлди. У бутун вилоятдан энг яхши ошпазларни ишга таклиф қилишга ва уларнинг ҳунарларини бир жойга жамлаб, беқиёс меню тузишга эришди. Ресторан бир лаҳзада муваффақият қозонди.

Саховат ресторани орқали юқори баҳо ва мукофотларга эришаркан, доимо буларнинг барини удалашда, унга Жейлин донолик бераётганини таъкидларди. У сўзга чиққанида, ҳар сафар мактабдаги ўқитувчиларга ташаққур билдирар ва у ердаги ажойиб ишчиларни мақтарди. У ютуқлари-

ни ўзлаштирмас ва шахсий муваффақиятлари учун мақтанмасди. Саховат буларнинг ҳаммаси Жейлин туфайли амалга ошганини биларди.

Саховат ўз раўнақларини жамиятга ва Эндел мактабига ёрдам беришга сарфларди. Мактабдаги ошхонага муҳтожлар учун тушликлар олиб борарди. Баъзида, бўш вақтларида, ана шундай тушликларни тарқатишда ўзи ҳам иштирок этарди. Унга камбағалларни иссиқ овқат билан таъминлаш ёқарди. Ундан ташқари, у даромадининг йигирма беш қисмини мактабнинг эҳтиёжлари учун топширишга қарор қилди. Беш йиллик синов муддати давомида мактабга икки юз минг доллар қурбонлик қилди.

Саховат кўп ишласа ҳам, зўрға кун кечирадиган кишиларнинг кўпчилигига бажонидил ёрдам берди. Моддий кўмакдан ташқари, мамнуният билан Жейлиннинг донолиги ҳақида сўзлаб берар, ёрдам берган кишиларига доимо, Жейлин бўлмаганида ҳеч қачон бундай ютуқларга эришолмаган бўлишини қайта-қайта такрорларди.

Рестораннинг раўнақига қарамай, Худбин бошқа меҳмонлар билан бирор марта Саховатни уйига чақирмади. Унга ҳеч қачон жамиятда бирор соҳада бошқарувчилик мансабини эгаллашни таклиф этишмади. У Жейлиннинг ўтакетган қатъий издоши номига эга, боз устига аёл киши эди. Шаҳарда нуфузли кишилар қаторига кирмаслиги, Саховатни ранжитмас ва қўрқитмасди. У ўзидан кўра муҳтожроқ одамларга диққатини қаратарди. У мактабдаги ҳафталик йиғинларга боришни ёқтирар, ўша ерда одамларга ҳам пул билан, ҳам бошқа йўллар билан кўмаклашарди. Саховат бахтли ёш аёл эди.

Белгиланган Суд куни

Синовнинг охириги куни келди. Судга бориши керак бўлган кишилар, кейинги беш йилнинг ҳар қандай кунида бу амалга ошиши мумкинлигини билардилар, чунки биринчи

беш йил аллақачон охирлаб қолганди. Бироқ ҳеч бири, бу кун шунчалик тез келишини тасаввур ҳам этмаган эдилар. Кун ҳар доимгидек бошланди, лекин умуман кутилмаган тарзда якунланди. Ярим тунда Аффабелнинг икки мингта подшо қўриқчилари битирувчиларни олиб кетишди. Уларнинг махфий ғойиб бўлиши, Энделнинг аҳолиси ухлаётган пайти содир бўлди.

Икки мингта ёшлар қўриқчилар ҳамроҳлигида шаҳардан яширин чиқиш йўли орқали олиб кетилдилар. Бу Эдонка дарёси остида жойлашган чуқур туннел эди. Туннелдан ўтиб, улар яна икки кун ҳаёт йўқ саҳро бўйлаб пиёда юришди. Қўриқчиларнинг бошлиғи бутун сафарлари давомида, уларга ўзининг овқат, сув ва бошқа керакли нарсаларидан улашиб, ғамхўрлик қилди.

Қўриқчилар ўзларини мулойим, бироқ вазмин тутардилар. Уларнинг диққати фақат олдига қўйилган вазифага қаратилганди. Улар атиги айрим саволларга жавоб қайтарардилар, энделликлар бошқа саволларга жавоб бериш, уларга тақиқланганини тушунардилар. Тақиқланган саволларга, одатда: «Вақти келиб, ҳаммасини билиб оласизлар» деб жавоб бериларди ва бу йўловчиларнинг қизиқишини янада кучайтирарди. Узоқ кутилган буюк шаҳарга йўл оларкан, улар саҳродаги жазирама ва бошқа ноқулайликларга аҳамият беришмади. Учинчи кун саҳарда, улар адирга кўтарилдилар, у ердан тонгги офтобнинг нурлари билан тўлган буюк шаҳар кўринди. Аффабел уларнинг бирортасининг ҳам хаёлига келмаган даражада мухташам шаҳар эди.

Шаҳарга яқинлашган сари унинг улуғворлиги яна ва яна очилаверарди. Ҳатто улар турган узоқ жойдан ҳам шаҳарнинг тенги йўқлигини кўриш мумкин эди. Энделдан келган аёл ва эркаклар Аффабелнинг марказий туманига кирар эканлар, у ҳаёт билан тўлиб-тошганининг гувоҳи бўлдилар. Бу ажойиб масканда қушлар нафақат куйлар, балки сўзлаш

инъомига ҳам эга эдилар. Уларнинг мафтункор ва оҳангдор кўшиқлари буюк шаҳарнинг гўзаллиги ва шарафи ҳақида эълон қиларди.

Энделликлар учун бу бутунлай бегона туюлмади, негаки улар унгача кўриқчиларнинг отлари гапирганини эшитгандилар. Ушбу олийжаноб ҳайвонлар нафақат ўзаро гаплашар, яна ўз чавандозларига мурожаат ҳам этардилар. Одамлар ва уларнинг отлари ўртасидаги таъсирли муносабатлари яққол ҳақиқат эди. Аффабелда истиқомат этувчи барча ҳайвонлар сўзлаш, севиш ва қувониш қобилиятига эга экани ҳам яққол кўриниб турарди.

Ёш энделликлар қаерга қарамасин, уларни қизиқарли нарсалар кутиб турарди. Улар Аффабелдаги эҳтиромга бошлари билан шўнғиб кетдилар. У жойдаги ҳаво ҳам баҳри-дилни очар, онгни равшанлантириб, уларнинг толиққан таналарига куч берарди. Бутун шаҳар бўйлаб оқадиган сув меҳмонларни ўзига тортди. Сув оқимидан ҳаёт учқунлари чиқаётгандек туюлди. Дилрабо куйларнинг оҳанглари бутун атроф-муҳитни безаб турар ва уларнинг завққа тўлган қалбларига тинчлик берарди. Атрофдаги кичик ўсимликдан тортиб, ҳавогача тирикдек туюлар – ҳамма нарса ҳаёт бериш қобилиятига эга эди. Бу мафтункор ернинг ҳар бир зарраси ҳаёт билан тўлиб-тошган эди.

Ёшлар буюк шаҳарда кўрган ҳар бир нарсага қўлларини узатиб, уларга тегиб кўришдан ўзларини тия олмас эдилар. Улар югуриб бориб, ҳамма нарсани кўриб чиқишни истар, бироқ бундай қилиш учун уларга ҳозир ҳеч ким рухсат бермаслигини тушуниб турардилар. Уларни катта қабулхонага олиб келдилар. У жойда аёллар ва эркакларни иккига ажратишди.

Улар кирган бино, шу қадар улканлигидан, ўзига сон-саноксиз одамни сиғдира оладигандек туюлди. Унинг мрамрдан бўлган деворлари ичида камида юз мингта одам бемалол сиғиши шубҳасиз.

Эндилликларга даҳлизда, хушбўй ваннахонада чўмилишни таклиф этишди ва шоҳнинг қабулига киришга тайёрганлик кўриш учун махсус кийимлар беришди. Йўловчилар ўзларидан чангиб кетган кийимларини ечиб ташлашдан жуда хурсанд бўлдилар. Бу яшнаб турган шаҳарда уларнинг кийимлари ғалати ва беўхшов кўринарди.

Ҳар битта энделликни бу шаҳарда яшаб қолиш истаги қамраб олган эди. Улар ғалати нарсани ҳис этар, гўё уйга қайтгандек туюларди. Улар чўмилиб, кийимларини алмаштириб бўлгач, нонушта учун яна битта гуруҳ бўлиб қўшилишди. Уларга бир оз суҳбат қуриш учун вақт берилган улуғвор бинонинг ҳовлисида, уларни безатилган кошона дастурхон кутарди. Нонуштадан сўнг гуруҳни яна иккига бўлишди, бу гал исм бўйича. Саховат, Худбин ва яна беш юзта ёшларни ўнгдаги қўшни хонага олиб кетишди. Журъатсиз, Алданган ва Мустақил бошқа бир ярим мингта киши билан чапдаги хонага олиб кетилди. Залга кираверишда, улар остонада ўзларининг исмлари ёзилганини пайқаб қолишди. Исмлар ғалати тарзда – энделликларга бегона тилда ёзилганди. Биринчи зал «Ҳаёт зали, иккинчиси – «Адолат зали» деб аталарди.

Ҳаёт ва Адолат зали

Чап томондаги залнинг остонасидан ўтиб, Мустақил даҳшатта соладиган ғалати безовталиқни ҳис этди. У Жейлин ҳақида эшитганларидан бирор нимани эслашга уриниб, фикран мактаб дарсларига қайтди. Мияси эса бутунлай бесаранжомлик билан тўлган эди. У шу даражада кўп дарсларни қолдирганидан аччиқ афсусланди. У нақадар ноҳақ бўлиб чиқди, ахир, ҳар ҳолда шаҳар ва шоҳ мавжуд экан! Зўрайиб бораётган қўрқувни босишга ҳаракат қилиб, Жейлиннинг шавқатли табиати ва севгиси ҳақида бир нарсаларни титраб-қақ-

шаб эслашга тушди. Шу дамда фикрларига ёпишиб олган шоҳнинг ҳақлиги ва муқаддаслиги тўғрисида ўйлашни умуман истамас эди. У яхши одам бўлгани ва жамият ишларида иштирок этгани билан ўзини тинчлантиришга тушди.

Мустақил чуқур нафас олиб, атрофга аланглади, шунда Энделнинг энг бўлмағур улфатлари орасида эканини сезиб қолди. Уларнинг орасида фирибгарлар, товламачилар ва ароқхўрлар бор эди. Бундан ташқари текинхўр ва ишга муккасидан кетганлар ҳам ўша ерда эди. Унда бошқатдан қўрқув галаёни кўтарилди, ваҳима қоплаган пайт, Журъатсизга кўзи тушди. Кўзларини юмиб, енгил тортди. У ўша заҳоти, Журъатсиз синфда Жейлиннинг энг кўзга ташланадиган ва иштиёқли издоши бўлганини эслади. Унинг мактабда ишлаганидан ҳам ҳабари бор, шундай эмасми? Агарда у ҳам шу залда Мустақил билан бирга экан, балки ҳали ҳаммаси яхшилик билан тугайди.

У томонга бораётиб, Мустақил Алданганга дуч келди. Яна бир яхши белги! Агар у Журъатсизни яқиндан танимаган бўлсада, лекин Алданган кучли имонли эканини биларди. Улар, ҳатто Жейлин тўғрисида дам-бадам баҳслашиб туриш одатига эга эдилар. У эски оғайнисини қучоқларкан, бирдан кайфияти ўзгарди.

Алданган жўшқин ва ижобий муносабат билдирди. Ҳамма ваҳималар бирмунча босилгандан сўнг оғайнилар гаплашишни бошлашди. Жейлиннинг шавқати улар кутгандан ҳам ошиб тушганга ўхшайди. Қара-я, Мустақил кечиримга лойиқ кўрмаган одамларни, Жейлин осонликча кечириб юборди. Шундай эмасми? Наҳотки, буюк ўқитувчи Қўш Ҳаёт бизларга бўлган талабларида ҳаддидан ошган бўлса? Энди у ҳаммаси яхши бўлишига мутлақ ишонч ҳосил қилди.

Бироқ Саховат ва Худбиннинг йўқлиги бироз безовталантирарди. Бошқа томондан, бурчакларда фарёд чекаётган одамларни эътиборга олмасликнинг иложи йўқ эди.

Балки улар шу тарзда Жейлиннинг эзгулиги учун миннатдорлик билдираётгандирлар?

Бошқа залда ҳам бир дунё ҳис-туйғулар жумбушга келаётганди. Мактабни тугатиб, бир-бирини йўқотиб қўйган дўстлар, учрашувдан бошлари осмонда эди. Кўп ўтмай ҳар битта суҳбатда ҳаммани ҳаяжонга солаётган ягона мавзу авж ола бошлади: ҳадемай, улар Жейлинни кўрадилар!

Ўзининг асл даъватини ва ваъда қилинган тақдирини бошдан кечириш вақти келди. Уларнинг ҳаммаси мўъжизакор шаҳар тўғрисида ғувуллашарди. Улар ҳар доим, турган жойлари, Энделдан бу жой анча яхшироқ эканини билар эдилар, ҳатто биринчи таассуротлари уларнинг барча орзуларидан ҳам ошиб тушди. Ҳамма нарса уларнинг тушунчасига сиғмас даражада улкан эди. Наҳотки, улар бутун умр шу шарафли жойда ҳаёт кечиришлари рост бўлса? Бундай бахт учун, уларнинг ҳар қайсиси, ҳатто полни ювиб ўтишга ҳам рози! Бу залдаги ҳамма Жейлин билан бирга бўлишини билар, бироқ унинг адолатли судининг олдида қандай қилиб тура олишни билмасдилар. Бирмунча вақт ўтиб, залда тантанавор муҳит ҳукм сурди. Улар содиқлик кўрсатиб яшаганмидилар? Буни тез орада вақт кўрсатади. Ўз шоҳи билан учрашишни кутиб турган бу камтар хизматчиларни қўрқув аралаш ҳаяжон ҳисси тўлдирарди.

Даставвал, Ҳаёт залида кутиб турганларни суд қилишлари керак эди. Аммо уларга сал ўтиб қайтамиз. Ҳозирча ҳикоямиз, бизни Адолат залига етаклайди.

Суд залига чақирув

Туш пайти эди. Адолат залида кутиб турганлар тинчланишди, уларга ҳеч нарса таҳдид солмаётганига қайта амин бўлдилар. Уларни хавотирлантираётган ёки тушунмайдиган барча нарсаларни Жейлиннинг шавқатига ёки унинг сирли йўлларига йўйдилар. Ана шундай ўйлар, уларни юпатарди.

Бир ярим мингта энделликларнинг орасида, Мустақилни залга биринчи бўлиб чақирди. Уни Буюк Адолат залига кузатиб қўйиш учун тўртта подшо қўриқчилари келишди. У таранг вазиятни енгиллаштиришга уриниб, тасодифан кўзи тушган қўриқчига жилмайди ва кўз қисиб қўйди. Унга жавоб қайтармаганидан кучли таажжубга тушди.

Залнинг эшиклари бекилган заҳоти, олдиндан қайнаган саволлари яна кўз ўнгига келди. Юраги кўкрагида худди дўмбира овозидек дуккилларди. Унга бу овоз, кўринмай турган қўриқчиларга ҳам эшитилаётгандек туюларди. Алданган унинг ёнида бўлишини, у қанчалик истарди! Мустақил ҳозир Ҳакамнинг олдида туради, у эса ҳакам билан алоҳида қолмасликни афзал кўрарди. Унинг дадиллиги шитоб билан тугаб борарди.

Буюк залга кириш олдидан қўриқчилардан бири қисқа қилиб баённомани ўқиб эшиттирди. Мустақил ўқилганларнинг ҳаммасини эслаб қололмаслигидан қўрқиб, доим боши билан маъқулларди. Қулоқлари шу қадар тепардики, у кар бўлиб қолишдан қўрқиб турарди. Қўриқчи Мустақил маросимнинг тартибини тушунганига ишонч ҳосил қилиб, бошини тебратди ва залнинг эшиклари кенг очилди.

Мустақил улкан залга киришга бир икки қадам қўяркан, бутун танаси титраётганини сизди. Ҳар доим совиб турадиган пешанасида тер томчилари пайдо бўлди. Кўрган нарсаси, уни бутунлай ларзага солди, ўзини буткул йўқотиб қўйди!

АФФАБЕЛ ШОҲЛИГИ: БИРИНЧИ СУД КУНИ

Буларнинг ҳаммасини Исо халққа масалларда айтиб берди ва масалсиз уларга гапирмади, токи пайғамбар орқали айтилгани, яъни: «Мен оғзимни масалларда очаман, дунё яратилишидан буён яширин бўлган нарсаларни сўзлайман», – дегани амалга ошсин.

— Матто 13:34, 35

Хикоямни давом эттиришдан аввал, Исо Масихнинг келажакда содир бўладиган суд тўғрисида айтган сўзларини таъкидлаб ўтмоқчиман. Юҳанно Хушхабари (12:48) да қуйидагиларни ўқиймиз: «Мен айтган сўз уни охирги кунда ҳукм қилади». Унинг тахти қаршисида – Худо Каломининг талаблари бўйича суд қилинишимизни биламиз.

Ҳикоямиздаги қаҳрамонларга мувофиқ тарзда тузилган Жейлиннинг аксарият сўзлари Каломдаги оятлардан ташкил топган.

Ана энди Аффабелга қайтамыз.

Мустақил устидан суд

Буюк зал Мустақил тассавур этгандан кўра анча жозибалироқ эди. Агарда унга қолган бир ярим мингта кишига, зал ҳақида сўзлаб беришни топширганларида борми, унинг улугворлиги ва ҳашаматини таърифлаш учун сўз ва қиёс тополмаган бўларди. Энделнинг ҳар қандай биносини, бу зал-

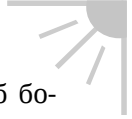
нинг меъморий жиҳатидан таққослаганда чексиз эски туюларди. Хона тахминан юз минг кишига мўлжалланган эди. У ҳеч қачон битта залда шунча одамни кўрмаганди.

Мустақил яқинроқ бориб, минбардагилар орасида Аффа-бел фуқароларини танишни бошлади. Биринчи навбатда, уларнинг нур таратаётганига кўзи тушди. У ўшаларнинг беқиёс гўзаллигидан лол бўлиб қолди: улар бошқа дунёдан келганга ўхшаб кўринарди. Бундай ўзгариб кетишларининг сабаби, уларнинг барчасига ҳаёт дарахтининг меваларидан ейишга рухсат берилганди.

Мустақил ўзича ўйлади: «Наҳотки уларнинг ҳаммаси олдин Энделнинг фуқаролари бўлган»? Сўнг таниш қизни кўриб қолди. Унинг исми Эзгулик эди. Қиз ундан бир неча ёш катта бўлиб, оддий кўриниши туфайли мактабда ҳамма уни калака қиларди. Ҳозир эса унинг кўриниши ажойиб эди. Унинг ўзига хос сифатлари сақланиб қолган бўлиб, шунинг учун уни таниш осон эди. Бироқ унда қандайдир тарзда кўркамлик бор бўлиб, Энделдаги энг мафтункор кишидан ҳам чиройли эди. Ростини айтганда, бу ердаги ҳар бир киши, ҳатто энг оддийси ҳам, у билган кишилардан анча гўзалроқ эди.

Биринчи ҳайратли ҳолатдан ўзига келиб, ҳамманинг назари, уни кўриқчилар олиб келган томонга йўналтирилганини сизди. У бунақасини биринчи марта кўриши. Бу тахт эди. Бу шуҳратли тахтни таърифлаш учун ҳеч қандай қиёс топишнинг имкони йўқ. Тахтда ўтирганга яхшироқ қараб, шу заҳоти бутун шаҳардаги гўзаллик манбаи ким эканини, бирдан фаҳмлади. «Бу Жейлин бўлиши керак» – деб ўйлади Мустақил. Тўсатдан, қатъий рад этган шахснинг борлигига, чуқур тарзда ишончи комил бўлди.

Жейлиннинг юзи чиройли, аммо жиддий эди, балки айнан ўша пайт жиддий бўлгандир. Чиройли, лекин кўрқинчли десак, тўғрироқ таъриф берган бўламыз. Унинг бутун кўриниши ўзига тортар ҳолда мафтункор бўлса-да, Мустақил

у томон ҳар қадам қўйганида, юрагидаги даҳшат ортиб борарди. Қолган дадиллиги ҳам йўқолди. У билан энди нима бўлади? Ўзини тутишга уриниб, Мустақил ўзига, шавқатли шоҳнинг олдига яқинлашяпман, деб таъкидлади. Уни охири яхшилик билан тугашига шубҳаси бор эди.

У олдинга қараб борди, бирдан, унга тор йўлакчада тўхташни буюришди. Унинг тўғрисида Жейлин қад кўтариб, йиғилганларга мурожаат этди:

- ...Ва ҳамма англаб етади... Мен юракларни ва одамнинг ички дунёсини (фикрлар, ички кечинмалар ва мақсадларни) синовчиман; ҳар бирингизни қилмишингизга қараб тақдирлайман.

Мустақил бошқалар билан бирга тинглаб тураркан, қўққисдан Жейлин тўғри унинг кўзларига қаради ва ундан талаб қилди:

- Ўз фаолиятинг ҳақида ҳисобот бер.

Мустақил бирор нарса дейиш учун оғиз очишга улгурмай, деворда голограмма пайдо бўлди ва мактабга борган биринчи кунидан бошлаб, кечаги кунигача бутун ҳаёти айланишни бошлади. Ҳар битта ҳаракат, ҳар битта сўз, ҳар битта ният йиғилган гувоҳларнинг кўз ўнгига ҳавола эди. У Жейлин тўғрисидаги ҳақиқатни англаб, титрай бошлади: «Ундан яширин жонзод йўқ, аммо ҳамма нарса юзада ва Унинг кўз олдига очиқ: Унга ҳисобот берамиз».

Мустақил ҳар бир аҳмоқона, ёвуз ва худбин ишларини кўриб, букилишни бошлади. Ҳамма нарса шунча одамнинг назарида экани шармандалик ва кутилмаган тарзда ҳижолатда қолиш эди. Олдин арзимас ва безарар туюлган нарсалар, энди ушбу шухратли ҳакам ва муҳтарам Аффабел фуқаролари қаршисида хунук кўринарди. У ўз хулқ-атворидан даҳшатга тушди. Қандай қилиб, у шу қадар туйғусиз, аҳмоқ ва хато ўйлайдиган одам бўлган? У ёмон ишларидан, яхши ишлари кўпроқ бўлиб чиқади деган ноаниқ умидга тирмашарди.

Даҳшатли танбеҳ ва жазо кутаётганига қарамай, филм тугагач, у бироз енгил тортди. У ўша кишиларнинг ичида энг кичиги бўлса ҳам, бахтиёр бўларди ва яхши ишлари, ёмон ишларидан зиёдроқ чиқишига илинжда эди.

Сўнгра, Жейлин бош котибдан сўради:

- Унинг исми Ҳаёт Китобида топилдими?

У эса тезлик билан жавоб қайтарди:

- Йўқ, шоҳим.

Шунда Жейлин деди:

- Мустақил, сен ёвуз табиатни танлаганинг учун айбдорсан ва қолган бутун ҳаётингни ташқи зулматда, умидсизлик ва ёлғизликда азоб чекиб ўтказиш учун Лоун ерига қувғин этиласан.

Мустақил ҳовлиқиб қичқирди:

- Нега, ҳукмдор?

- Сен менга ишонмадинг – деди Жейлин. – Сенинг ўқитувчиларинг ўргатган эди: «Зеро бу Мен эканимга ишонмасаларинг, унда гуноҳларинг билан ўласизлар» ва яна: «Чунки нажот топишимиз учун, одамларга осмон остида берилган бошқа ҳеч бир ном йўқ».

- Бироқ ҳукмдор Жейлин, менинг яхши ишларимчи? Улар ёмонларидан кўра кўпроқ эмасми?

Шоҳ Жейлин жавоб берди:

- Гап қонунни кўп ёки кам бузганингда эмас, негаки «Кимки Қонуннинг барчасига риоя қилиб, бирон бир нарсада гуноҳ қилиб қўйса, у ҳамма нарсада айбдор бўлади».

Мустақил куч тўплаб, эътироз билдирди:

- Унда инсон қандай қилиб нажот топади?

Бу саволга Жейлиннинг ўзи жавоб бермади. У Аффабелнинг муҳтарама аъзосига қаради, афтидан, у шоҳнинг ёрдамчиси эди, негаки у шоҳникига ўхшаш, лекин ҳажми кичикроқ тахтда ўтирарди. Аёл жавоб берди:

- Наҳотки ўқитувчиларинг айтмаган бўлса, ахир Жейлин ўзининг махсус илтифоти билан одамларни қутқарди, лекин сен бунга ишонишинг керак эди. Нажотга инсон ўз

кучи билан сазовор бўлиш имконсиз, бу Жейлиннинг совғаси. Токи ҳеч ким мақтанмаслиги учун, нажот яхши ишлар эвазига бериладиган мукофот эмас.

Жейлин қўшимча қилди:

- Анча илгари мен, ўтган ва келажақдаги фуқароларнинг қонунбузарликлари учун ҳақ тўлаганман. Ҳеч бир киши менинг қаршимда бегуноҳ туришга ёки қонунни мукамалликда бажара олишга қодир эмас, бироқ одамларга бўлган севгим туфайли, мен ўзим уларнинг ўрнида азоб чекдим. Бинобарин менинг нажотим – бу қозониб бўлмайдиган инъом. Сен Аффабелнинг фуқаролигига сазовор бўлиш учун етарли даражада яхши ишлар қила олмайсан. У менга ишониш билан бирга берилади. Сен эса мен сен учун амалга оширган нажотдан юз ўгирдинг.

Мустақил бир неча сония донг қотиб қолган ҳолда сукут сақлаб, сўнг деди:

- Тушунарли. – У умидсизлик денгизига ғарқ бўлаётганини ҳис этарди. Бирор нарсага илиниб қолиш мақсадида, сўради: - Демак, ҳамма ишларим беҳуда эканда?

Жейлин жавоб берди:

- Ёзилганки: «Ўликлар ҳеч нарсани билмайдилар ҳам, улар бошқа мукофот олмайдилар ҳам; зеро уларнинг хотиралари унутилгандир. Шунингдек, уларнинг севгиси ҳам, уларнинг нафрати ҳам, уларнинг рашклари ҳам энди йўқолган. Улар бошқа қуёш остида қилинаётган бирор ишда улушга абадий эга эмаслар» ва яна: «Чунки ёвуз одамнинг келажаги йўқ, бетавфиқларнинг чироғи ўчади».

Жейлиннинг сўзлари Мустақилни эсанкиратиб қўйди, у оғиз очолмай қолди. У дарсларни қолдирганига пушаймон бўлди. Мабодо, у ҳақиқатни эшитганда, ҳаётида тақдирини ҳал этувчи хатога йўл қўймаган бўларди.

Кейин сукут сонияларида, унга бошқа бир фикр келди. Бу ўша бутун кун давомида унга юпанч берган ва янги умидни бахш этган фикр эди:

- Ҳа, ҳамма айтганларинг – тўғри. Бироқ, Жейлин, сен шавқатли шоҳсан, ахир! Агар шу ҳақиқат бўлса, сен қандай қилиб мени ҳайдай оласан?

Жейлин жавоб берди:

- Мен шавқатли шоҳман, айнан шунинг учун мен сени бу ердан жўнатяпман. Сен Энделдаги ҳаётинг билан, жоҳил ҳукмдор Дагоннинг табиатини бир умрга ўзинг учун танладинг. Мен меҳрибон, ҳаққоний ва севувчи шоҳ бўла туриб, сенга бу буюк шаҳарни ахлоқсизлигинг билан булғашга қандай йўл қўяман? Мен бу билан Аффабелнинг покизалигига зиён етказаман. Сен танлаган табиат, сал ўтмай намоён бўлишни бошлайди ва минглаб пок одамларнинг ҳаётини бузади. Сен ўз йўлингни ўзинг танладинг. Шунинг учун сен изидан бораётган шахс, Дагонга белгиланган жазонинг ўзгинасини оласан. Агар ундан кўра енгилроқ жазо олишга ҳукм чиқарсам, адолатсизлик қилган бўламан. Мен эса адолатлиман!

Шундан сўнг Жейлин йиғилганларнинг барчасига мурожаат этиб, отасининг қадимий сўзларини келтирди: «Сўзни менсимайдиган ўзига зиён етказади, амрдан қўрқадиган эса тақдирланади».

Шунда подшоҳ хизматкорларига деди: «Унинг қўл-оёғини боғлаб, олиб чиқинглар ва ташқи зулматга ташланглар. У ерда йиғи-сиғи ва тишлар ғижирлаши бўлади. Зеро чақирилганлар кўп, танланганлар эса оздир».

Қўриқчилар бошлиғи Мустақилни боғлаб, залнинг ён эшиги орқали чиқариб кетаркан, у даҳшатдан қичқирди ва уни қўрқинчли ўлим талвасаси қуршаб олди. Минглаб йиғилганларнинг орасидан бир овоз ҳам эшитилмас эди. Улар бу одам ўз ҳаётини бемаъни сарфлаганига ва қолган бутун ҳаётини жазода ўтказишига, қайғу билан қараб қолдилар.

Мустақилни бошқа кутиш залига олиб боришди. Бу ерда ҳукм қилинганларга тайёрлаб қўйилган минглаб панжарали хоналар бор эди. Залга киришда қуйидаги сўзлар ёзилганди:

«Ҳаёт дарахтидан татиш ҳуқуқини қўлга киритиш ва шаҳарга дарвозалар орқали кириш учун ўз кийимини ювадиганлар бахтлидирлар! Итлар ва сеҳргарлар, фоҳишалар ва қотиллар, бутпарастлар ва ёлғонни мамнунлик билан амалга оширувчилар эса ташқаридадирлар».

Мустақил шу ёзувга тикилиб қолди ва унинг ичида ғазаби қайнади. Энди у бутунлай ўзининг ёвуз табиатининг таъсири остида қолди. Бу ёвузлик ундаги ҳамма эзгуликни батамом ютиб юборди. Унинг хулқ-атвори шиддат билан, кутурган итнинг хулқ-атворига айланиб борарди. У шоҳнинг таъсиридан кетиб, ўзининг нопок онги асирига айланди.

Алданган Жейлиннинг қаршисида

Яна бир неча соат ўтди. Кўпларни Адолат залига чақиришди, аммо Алданган, Журъатсиз ва Қўш Ҳаёт ҳали ҳануз, ўз навбатларини кутаётганларнинг қаторида турардилар. Алданганнинг кўтаринки кайфияти бошқаларга ҳам умид бағишларди.

Залнинг эшиклари очилди ва подшоҳнинг тўртта қўриқчиси пайдо бўлди, улар бу сафар Алданганни чақиришди. У танасини қуршаб олган қаттиқ ҳаяжондан қалтираб кетди: унинг вақти келди. Ўз безовталигини яшириш мақсадида, қолганларга одатга айланган сўзларини айтди: «Ҳа, йигитлар, менинг рақамим ютуқли!»

Алданган баённома билан танишди ва Адолат залининг очиқ эшикларидан кирди. У ҳам худди Мустақил ҳис этган нарсаларни ҳис этди. У ҳам залнинг гўзаллиги ва улуғворлигидан ҳамда йиғилган фуқароларнинг хотиржамлигидан лол бўлди. Зал бўйлаб юраркан, бир неча танишларига кўзи тушди: уларнинг ҳаммаси Энделдаги мактабда ўқиган ва ундан бир-икки йил олдин битирган эдилар, бунинг устига у Мустақилга қараганда кўпроқ танишларни кўрди, негаки у қарийб ҳеч қачон мактаб учрашувларини қолдирмаганди.

У таниганларидан бири, мактабда ўқимаган, Бераҳм исмли киши эди. У ўтакетган ярамас деган донг таратган одам эди. Алданган ҳайрон бўлиб, унинг тўғрилигида тўхтади:

- Бу нима қилипти бу ерда?

Қўриқчиларнинг бошлиғи Алданганга ўша одам билан гаплашишга ижозат берган тариқасида бошини чайқади.

У яқинроқ борди ва сўради:

- Бераҳм, бу сенми?

У одам жавоб берди:

- Мен қачонлардир Бераҳм эдим, бироқ ҳукмдор Жейлин менинг исмимни Ярашган деб ўзгартирди.

Алданган ажабланди:

- Сен, умуман, қандай қилиб бу ерда ўтирибсан? Сени жамоатимизда энг ёвуз киши деб ҳисоблашарди. Сен мактабга бормагансан, мен билган одамларнинг орасида, энг кўп сен Жейлинга қарши чиққансан.

- Ҳа, бу рост, бироқ мен ўзимни шунақалигимдан ва қилмишларимдан нафратланардим, - деб жавоб берди Ярашган. – Мен мактабга бормаганим туфайли, Жейлиннинг ҳаётни ўзгартирувчи сўзларини ҳеч қачон эшитмаган эдим. Суд кунидан бир ҳафта илгари Саховатнинг ресторанида тушлик қилдим. У менинг ҳаётим парча-парча бўлиб кетганини биларди ва қандайдир тарзда, менинг юригимдаги азобни ҳис этишга қурби етди. У билан суҳбатга қолиш шарти билан, менинг тушлигимнинг ҳаққини тўлади. У икки соат вақтини сарфлаб, Жейлин, унинг эзгулиги, нажоти ва Аффабел деб аталувчи ажойиб юрт ҳақида сўзлаб берди.

У менга, ўз ҳаётимни буюк шоҳга бағишлашга ҳали кеч эмаслигини тушунтирди. Менда шартсиз кечиримга эга бўлишга ва унинг шоҳлигига қабул қилинишга ҳали имкон бор эди. Жейлиннинг севгиси мени тўлдирди ва ўзимни тўлиқ унинг қўлига топширдим. Энделда Унга хизмат қилишимга атиги бир ҳафта қолганига қарамай, чин қалбимдан

қарор қилдим. Кимни хафа қилган бўлсам ва кимнинг нарсасини ўғирлаган бўлсам, улардан кечирим сўрадим. Уларнинг нарсаларини олганимдан икки баробар ортиқ қилиб қайтариб бердим.

Алданган бир сўз демай турарди. Ортига қараб, қўриқчининг, айтилганларни маъқуллаган тарзда бошини силкитганини кўриб қолди. Шундан сўнг, Ярашган ўз жойига қараб юрди, Алданган эса тахт томонга боришда давом этди.

У ҳозиргина эшитган воқеаси ҳақида ўйлашдан тўхтамасди. Унга Жейлиннинг буюк шавқати ҳақида айтишган эди ва энди унинг қанчалик ҳайратомузлигининг гувоҳи бўлди. Ўша одам, у билганларнинг орасида энг ёмони эди, бу ерда эса у ҳам бошқалар каби улуғворликка эришди. Алданган Жейлиннинг кўзида мурувватга эришишига ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ ишонарди, негаки у шоҳнинг борлигига доим ишонган.

Алданган тахт қаршисида тураркан, Мустақилдан талаб этилган нарсани, у ҳам эшитди:

- Ўз фаолиятинг ҳақида ҳисобот бер.

Мустақилга ўхшаб, у ҳам мактабга борган биринчи кундан бошлаб, то кечаги кунигача бутун ҳаётини ойнаи-жаҳондан кўрди. Дарсларга астойдил қатнашганини ва Жейлиннинг бағоят катта ёрдамларини кўриш, уни барча йиғилиб турганларнинг олдида нақадар овутарди.

Лекин ҳа демай, боши эгилди. Ҳаёт тарзи уни айблар эди. У доим ўз қилмишларини оқлаб яшаган, бироқ улар улуғвор ҳакам ва виждони пок гувоҳларнинг олдида намоён бўлганда, у уялди ва ҳижолат чекди. Унинг пала-партиш жинсий алоқалари ҳамма муҳтарамлар йиғинига маълум бўлганида, ўзини қайси тешикка яширишни билмай қолди.

Унинг нафақат ишлари, балки фикр ва ниятлари ҳам юзага чиқди. Жейлин буларнинг барини қаёқдан билади? Қандай қилиб у Алданганни, илгари ҳеч ким билмаган

ишлари учун суд қилиши мумкин? Юрагининг тубидаги сирларини энди ҳеч кимдан яшириб бўлмасди. Унинг иш юзасидан шартномалар тузишда, уй ва ер сотишда қанчалик фойда кетидан қувганини ҳамма йиғилганлар кўриб турганди. У ердагилар, Алданган ўз истагини амалга ошириш мақсадида ғийбат ва тухмат қилиш унга одатга айланиб қолганига қараб турардилар. Унинг барча ишлари, кўпроқ наф кўриш ниятида амалга оширилгандек туюларди. У ҳамма нарсани ўзи билганича ва ўзи учун қиларди. Кўриниб турган ҳақиқатларни рад этиш имконсиз эди. Бироқ у буларнинг бари, катта аҳамиятга эга эмас деб ўзини ишонтирарди, ахир у Жейлинга ишониб яшаган ҳамда унга тегишлилигини доимо ҳаммага айтиб келган.

Унинг ҳаёти кўриб чиқилган заҳоти, Жейлин подшо котибига юзланиб, сўради:

- Алданганнинг исми Ҳаёт Китобида ёзилганми?

- Йўқ, подшоҳим, - деган жавоб эшитилди.

Жейлин эълон қилди:

- Алданган, сен мени рад этганинг учун айбдорсан ва қолган бутун ҳаётингни ташқи зулматда, умидсизлик ва ёлғизликда азоб чекиб ўтказиш учун Лоун ерига қувғин этиласан.

Алданган шол бўлиб қолди. Унинг фикрлари тарқоқ эди: «Бу хато бўлиши керак. Бундай бўлиши мумкин эмас! Мен Жейлинга ишонаман. У: «Мени рад этдинг» деганида нимани назарда тутди?

У бор овози билан бақирди:

- Мен қачон сени рад этдим?!

- Сенинг ўқитувчиларинг, Жейлинни биламиз деб, лекин ўз қилмишлари билан Ундан воз кечадиган ҳамда улар ҳеч қандай хайрли ишга ярамайдиган, разил ва итоатсиз одамлар ҳақида огоҳлантиришларини эшитмаганмидинг?

Алданган яна эътироз билдирмоқчи бўлди:

- Аммо, улуғ шоҳ, мен сенинг мактабинга қатнадим. Дарсларни қолдирмадим ва мактабнинг бошқа кўп тадбирларида иштирок этдим. Мен сени, ҳатто ҳукмдорим деб атадим!

Жейлин бирдан жавоб қайтарди:

- Нега Мени: Раббий! Раббий! – дейсизлар-у, лекин сўзларимга риоя қилмайсизлар? мен сизларни, ташқаридан диний бўлганларнинг ҳаммаси ҳам чинакам художўй эмас, деб аллақачон огоҳлантирган эдим. «Ё, Раббий! Ё, Раббий!» – деганларнинг ҳар бири ҳам Аффабел Шоҳлигига киравермайди – деб айтганман. Энг муҳим савол шундаки, Осмондаги Отамнинг иродасини бажардингми ёки йўқми. Ўша кунда кўпчилик Менга: «Ё, Раббий, ё, Раббий, биз Сенинг исминг билан башорат қилмадикми?» – дейдилар. Мен эса уларга эълон қиламан: «Мен сизларни ҳеч қачон билганим йўқ. Менинг олдимдан кетинглар, эй, қонунбузарлик қилувчилар.

Алданганнинг жазаваси тутди:

- Мен сенга ишонгандим... Сўзинг бўйича, сенга ишонгандим, мен нажот топишим керак!

Жейлин сабрли, лекин қатъий эди. У йиғилиб турган фуқароларга, кичикроқ тахтда ўтирган мактабнинг собиқ ўқитувчисига қаради:

- Алданганга дарсларда ўтган билимларидан ўқиб бер.

У одам Муқаддас Китобдан ўқиди: «Менинг биродарларим, агар бирор киши имонга эғалигини айтса-ю, лекин эзгу ишларга эга бўлмаса, бундан нима фойда? Бундай имон унга нажот бера оладими? Худди шундай, имон ҳам ишсиз бўлса, ўз-ўзидан ўликдир. Бироқ бирор киши: «Сен имонингга эгасан, мен эса ишларимга эгаман», – деб айтиши мумкин. Хўп, ишларсиз бўлган имонингни менга кўрсат-чи, мен эса сенга имонимни ишларим орқали кўрсатаман! Сен Жейлиннинг яғоналигига ишонасанми? Яхши қиласан! Жинлар ҳам ишондилар ва даҳшатдан титрайдилар. Эй, нодон одам, ишларсиз имон ўлик эканлигини билишни хоҳлайсанми?

Жейлин яна қайтариб айтди:

- Сен ишонганман дединг, аммо имонингга мувофиқ ито-аткорлик ишлари ҳамроҳ бўлмаса, бу ишонишга кирмайди. Ишонаман дейишнинг ўзи камлик қилади, чунки, ҳатто нажот топа олмайдиган жинлар ҳам ишонадилар. Чиндан ҳам ишонадиган одам ўзининг янгиланган феъл-атворини кўрсатади ва ёвуз табиатнинг ҳосилларидан келтирмайди. Сен ҳар доим ёвуз ҳукмдор Дагоннинг ҳосилларини келтирдинг, бу эса сен ҳеч қачон бор қалбинг билан менга ишонмаганини тасдиқлайди.

Алданган эшитганларини қийинчилик билан англарди:

- Унда ёвуз Бераҳм ҳақида нима дейсан? Мен ундан яхшироқ эдим. Қандай қилиб, уни қабул қиласан-у, мени ҳайдайсан? Сен адолатсизсан!

Жейлин жавоб берди:

- Лекин сизлар: «Раббийнинг йўли нотўғри!» – дейсизлар. ...Қулоқ солинлар! Менинг йўлим нотўғрими? Сизларнинг йўлларингиз нотўғри эмасми? Агар бетавфиқ одам ўзининг қилган бетавфиқлигидан қайтса, одил ҳукм ва ҳақиқатни амалга оширса, ўз жонини ҳаётга қайтаради. Чунки у қараб кўрди ва ўзининг барча қилган жиноятларидан ўгирилди. У албатта яшайди, у ўлмайди.

Умиди пучга чиққан ва ёвузлик отига минган Алданган, қичқиришда давом этди:

- Шундай бўлса-да, мен сен ҳақингда бошқаларга сўзлаб берардим ва сенинг сўзинг билан бўлишардим. Мен ҳатто ўз хоҳишим билан мактабингдаги дарсларга борардим!

Энди Жейлин кескин жавоб қайтарди:

- Нима учун сен Менинг қонунларимни эълон қиласан ва Менинг аҳдимни оғзинга оласан, ўзинг эса Менинг насихатимдан нафратланасан ва Менинг Сўзларимни ортингга ташлайсан? Ўғрини кўрганингда, у билан тил бириктирасан, зинокорлар билан бирлашасан. Оғзингни ёмон сўз-

ларга очасан, тилинг эса ёлгонни тўқийди. Ўтириб биродарингга қарши сўзлайсан, ўз онангнинг ўғлига туҳмат қиласан. Сен шу ишларни қилар эдинг, Мен эса жим турардим. Сен Мени ҳам ўзингдек деб ўйладинг. Сени фош қиламан ва сенинг гуноҳларингни кўзларинг олдига қўяман.

Алданган жим турарди. Унинг фикрлари қуюндек изғиса-да, лекин ўзини оқлаш учун бошқа ҳеч қандай сўз топа олмади.

Орадан бир неча сония ўтди. Шунда подшоҳ хизматкорларига деди: «Унинг қўл-оёғини боғлаб, олиб чиқинглар ва ташқи зулматга ташланглар. У ерда йиғи-сиғи ва тишлар ғижирлаши бўлади».

Кўриқчиларнинг бошлиғи унга яқинлашаркан, у Жейлин, кўриқчилар, ҳатто Аффабел фуқароларининг юзига қарата ҳақоратларни улоқтира бошлади. У ғазаб отига миниб, ўзини ҳар ёнга урарди. Унинг ҳаққоний феъли юзага чиқиши билан, ундаги бор яхши нарсаларни ютиб юборди. Уни қўл-оёғи боғлиқ ҳолда залдан олиб чиқишар, у эса ҳаммани ҳақоратлашда давом этарди. Мустақил сингари, уни ҳам суд тутагунича алоҳида хонага солиб қўйдилар.

Алданганни залдан олиб чиққан заҳоти, Жейлин йиғилганларга мурожаат этди:

- Шундай насл борки, у ўз нигоҳида пок, лекин ўз нопоклигидан ювилган эмас.

Журъатсиз Жейлиннинг қаршисида

Адолат залининг қабулхонасида атиги бир неча юзта одам қолган, уларнинг орасида эса Журъатсиз ва Қўш Хаёт ҳам бор эдилар. Журъатсизни ҳануз унга нисбатан хафалик азоби қийнар ва мумкин қадар йигитдан узоқроқда юрарди. Йигит ҳам ундан ўзини олиб қочарди.

Журъатсизни олиб кетиш учун тўртта кўриқчи кирди. Қиз уни қаерга олиб кетаётганини тассаввур этолмай аса-

бийлашар, бироқ Қўш Ҳаёт ортда қолаётганидан биров энгил тортди. Бошқалар сингари, унга ҳам эшик олдида баённомани ўқиб эшиттиришди, сўнг ичкарига олиб киришди.

Аффабел фуқаролари ёнидан ўта туриб, илгари мактабда ўқиганларнинг кўпчилигини таниди. Уларнинг аксарияти, Журъатсиз билан қиёслаганда, мактабда машҳур ва имонда содиқ бўлмаган эдилар. Журъатсиз бир неча кишига ҳайрат билан қаради, унинг ўйлашича улар бу жойда туришга арзимас эдилар.

Журъатсиз тахтга яқинлашиб, унинг атрофидаги бир қанча кичикроқ тахтларга кўзи тушди. У бу шоҳликда раҳбарларидек туюлган айрим ўқитувчиларни таниди. Ҳар ҳолда тахтда ўтирганларнинг кўпчилиги уни ҳайрон қолдирди. Улар Энделнинг энг паст аҳолиси эди. Тахтда бир-иккита бойлар ҳам ўтирарди. «Бойлар қандай қилиб бу фахрли жойларга сазовор бўлдилар?» – деб ўйлади ўзича.

Саволига ўзи жавоб беришга улгурмай, Жейлиннинг овозини эшитди:

- Ўз фаолиятинг ҳақида ҳисобот бер.

Улкан ойнаижаҳонда унинг бутун ҳаёти гавдаланди. Журъатсиз мактаб йилларига завқ билан қаради. Дўстларига ихтиёрий кўмаги, дарслардан кейинги машғулотлари ва синфдаги раҳнамолиги унга умид бағишларди. У ўзининг жасурлиги ва тиришқоқлигидан фахрланди. Бироқ ойнаижаҳонда Тухматнинг ёлғонига бўлган муносабати пайдо бўлганида, унинг кайфияти ўзгара бошлади. У ҳали ҳам юрагидаги хафалик аламидан қутулмагани очиқ-ойдин эди. Унинг кўриниб турган қалб фикрлари, шунақанги хунук эдики.

Кейин Қўш Ҳаёт билан муносабатлари бошланди. У ҳеч қачон ўша ишқий алоқалари учун тавба қилмаган экан. Журъатсиз ўзини қурбон бўлган ҳисоблаб, ҳамма айбни Тухматга ва ўз қарори учун масъулиятни олишга ҳалақит берган Қўш Ҳаётга тўнкаб келган. Ундаги алам, ғазаб ва ўч

олишга иштиёқ, вақт ўтган сайин фақат кучайиб борганини кўрди. Ҳисларини унутишга эришган бўлишига қарамай, барибир муаммонинг илдинини ҳал қилмаганди. Бу нарса, нафақат Қўш Ҳаёт ва Тухматдан хафалиқда, балки у аслида ҳамма қийинчиликлари учун Жейлинни айблашида ҳам намоён бўларди. У қандай қилиб, Қўш Ҳаётга ўхшаш кишиларни мактабда дарс беришига рухсат берган? Унинг нафрати ва кечира олмаслик туйғуси очиқчасига қатъий ва аёвсиз эди.

Филм тугаганида, унинг аламга тўла, бошқаларга нисбатан эзгуликдан йироқда аёл экани ойдинлашди. Аммо буларнинг бари кенг йиғиннинг гувоҳлигида кўринган бўлса-да, унинг бошидаги ўзини бағшида этган йиллари, шоҳнинг илтифотини таъминлашига амин эди. Унинг бошига танбеҳ тушиши аниқ ва қиз ундан кўрқар, бироқ уни олдинда яна нималар кутаётганини тасаввур ҳам этмасди.

Жейлин подшо котибига ўтирилди.

- Журъатсизнинг исми Ҳаёт Китобида борми?

- Йўқ, шоҳим.

- Журъатсиз сен ҳақликни йўқотганликда ва хиёнат орқали мендан воз кечганликда айбдорсан, шунинг учун қолган бутун ҳаётингни ташқи зулматда, умидсизлик ва ёлғизликда азоб чекиб ўтказиш учун Лоун ерига қувғин этиласан.

Журъатсизни ақл бовар қилмас даҳшат қоплади. У олдин шу ерда турганлардан кўра кўпроқ таажжубни ҳис этди. Бундай бўлиши мумкин эмас! Бу ёмон туш, йўқ, кўрқинчли туш ва у шунчаки уйғониши керак! Балки у ниманидир тушунмагандир.

У қулоқларига ишонмай, сўради:

- Жейлин, сен, менга даҳшатли Лоун ерига боришинг шарт, дедингми?

- Ҳа, Журъатсиз, сен ҳамма нарсани тўғри тушундинг, - деб жавоб берди шоҳ.

- Шоҳ Жейлин, бу нимаси, ахир? Мен сенга ишонаман. Бу ойнаи жаҳондаги ҳаётимда ҳам яққол кўриниб турган эди. Менинг ҳаётим имонимнинг кучли эканининг яхшигина исботи. Менинг юрагим тошбағр бўлиб қолганини ва ундаги севги сўнганини тан оламан, лекин бунда мен айбдормасман. Тухмат ва Қўш Ҳаётлар айбдор. Мен улар туфайли қаҳри қаттиқ кишига айланиб қолдим.

- Наҳотки, сен ўқитувчиларинг орқали айтганларимни нутган бўлсанг? – деб сўради Жейлин. – «Қонунбузарликнинг кўпайиши туфайли кўшларда севги совийди. Охиригача чидаган эса нажот топади». Сен охиригача чидамадинг.

Журъатсиз эътироз билдирди:

- Аммо, ҳукмдор Жейлин, мен ҳақ кишиман, негаки мен сенга ишонаман. Мен балки ишончим алангасини йўқотгандирман, бироқ нажот топган инсон, уни ҳеч қачон йўқота олмаслигига доимо ишониб келганман. Ҳатто, айрим ўқитувчилар ҳам шундай деб таъкидлашарди. Уларнинг айтишича, ҳеч ким мени сенинг қўлларингдан тортиб ололмайди.

Жейлин унга жавоб берди:

- Ҳа, бу ҳақиқат. Ҳеч ким сени менинг қўлларимдан тортиб ололмайди, шу билан бирга мен сенга ҳеч қачон, ўзинг мендан кета олмайсан демаганман. Фақат сенинг ўзинг бунга қодирсан. Наҳотки Каломни ўқимаган бўлсанг: «Агарда улар Раббий ва Қутқарувчи Жейлинни таниб-билиш орқали дунёнинг ҳаромликларидан қутулган бўлиб, ўша ҳаромликларга яна ўралиб қолиб қайта мағлуб бўлсалар, унда уларнинг сўнги аҳволлари аввалги аҳволларидан баттар бўлади. Ҳақлик йўлини таниб билгандан кейин, тан олган муқаддас амрдан юз ўтиргандан кўра, бу йўлни ҳеч билмаслик улар учун яхшироқ бўлар эди». Агар аҳволлари нажот топгунга қадаргидан баттарроқ бўлгандан кўра, яхшиси ҳақиқат йўлини билмаганлари афзал эди деган бўлсам, сен қандай қилиб нажотни йўқотиш мумкин эмас деб

ўйладинг? Агар бу имконсиз бўлганда эди, инсон қандай қилиб, инсоннинг ҳолати нажот топишидан аввалги ҳолатидан ҳам ёмонроқ бўлиши мумкин?

Менинг сўзимга қарама-қарши гапирадиган ўқитувчиларга нега қулоқ солдинг? Ҳар бир киши ҳақиқат йўлини билиб олиши учун ҳамма нарсани ётиғи билан тунтириб ёзиб қўйганман. Нимага сени алдашларига йўл қўйдинг? Мабодо сен менинг айтганларимга ишонганимда эди, юрагингдаги аламини енгган бўлардинг. Сен эса ўзингдаги сўзсиз хавфсизлик ҳақидаги ёлғон тасаввурда юриб, аламинг бошқара олмайдиган даражада ўсиб кетишига йўл қўйдинг, холбуки ҳозирги олган жазоингдан омон қолса бўлар эди.

- Менинг яхши ишларимчи? – деб ёлворди Журъатсиз.

Ҳукмдор Жейлин жавоб қайтарди:

- Сендан қайта сўрайман, пайғамбар орқали айтган ушбу сўзларимни ўқиганмидинг: «Агар ҳақ киши, ўз ҳақлигидан қайтиб, бетавфиқлик қилса ва бетавфиқ одам қиладиган барча жирканчликларни қилса, у яшайдими? У қилган унинг барча ҳақ ишлари ёдга олинмайди. У ўзининг қилаётган хоинлиги учун ва ўзининг қилаётган гуноҳлари учун ўлади. Лекин сизлар: «Раббийнинг йўли нотўғри!» – дейсизлар. Эй, Исроил хонадони, қулоқ солинглар! Менинг йўлим нотўғрими? Сизларнинг йўлларингиз нотўғри эмасми? Агар ҳақ киши ўз ҳақлигидан қайтса ва бетавфиқлик қилса ва шу учун ўлса, унда у ўзининг қилган бетавфиқлиги учун ўлади». Ҳаммаси китобда ёзилганидек; сенинг яхшиликларинг унут бўлди ва улар энди ҳисобга ўтмайди.

Журъатсиз охириги имкониятга тирмашиб, деди:

- Лекин, ҳукмдор, сенинг ўзинг, агар мен сени Нажоткорим деб эътироф этсам, исмим Ҳаёт Китобида ёзилади, деб айтгансан. Унда нимага менинг исмим йўқ? Нима учун сенинг қулинг исмимни топа олмади? Қай тарзда у йўқолиб қолди?

Жейлин сабр-тоқат билан, лекин кескин тарзда сўзлади:

- Юқорида айтилганини эшитмадингми? «Охиригача чидаган нажот топади». Охиригача, суд кунигача содиқ қолган, ғалаба қозонади. Мен равшан қилиб айтдим, Ғолиб келадиган оқ кийимларга бурканади, унинг исмини ҳаёт китобидан ўчирмайман». Агар мен Ҳаёт Китобидан ўчирмайман деган бўлсам, демак, у ўчирилиши мумкин. Ундай бўлмаганида: «Мени ҳукмдор деб атаганларнинг исми абадийга Ҳаёт Китобида ёзилади» деб айтган бўлардим.

- Қандай қилиб мени, тирик мурдалар бадарға этилган Лоун ерига қувғин этишинг мумкин? – ялинди Журъатсиз.

- Эндел аҳолисига таниш бўлган қадимги Каломни ўқиб бер, - дея, Жейлин кичик тахтларда ўтирганларнинг бирига мурожаат этди.

Ҳоким ўқиб эшиттирди:

- Ақл-идрок йўлидан озган одам ўликлар йиғинидан жой олади.

Журъатсиз жим турарди. Шунда шоҳ ўз қулларига деди:

- Унинг қўл-оёғини боғлаб, олиб чиқинглар ва ташқи зулматга ташланглар. У ерда йиғи-сиғи ва тишлар ғижирлаши бўлади. Зеро чақирилганлар кўп, танланганлар эса оздир.

Кўриқчиларнинг бошлиғи унга яқинлашаркан, у Жейлинни лаънатлашни бошлади. Ваҳшиёна алам унинг бўйнидан бўғиб олди ва икки марта ўлган табиати тўла-тўқисликда намоён бўлди (Яҳудо 12). У кузги шамолда илдизи билан суғурилган ва натижада қуриб қолган дарахтга ўхшаб кетди.

Уни қўл ва оёқлари боғлиқ ҳолда ён эшик орқали чиқариб кетишди. Бошқалар сингари, уни ҳам алоҳида бўлмага жойлаштирдилар. У зални тарк этган заҳоти, бош котиб деди:

Агар биз ҳақиқат билимини олгач, ихтиёрий равишда гуноҳ қилсак, унда гуноҳлар учун бошқа қурбонлик қолмайди, бироқ душманни ютадиган оловнинг қаҳрини ва Жейлиннинг қўрқинчли ҳукмини кутиш қолади. Биз шундай деганни биламиз: «Қасос олиш Мендан, жазони Мен бе-

раман, – дейди Раббий». Ва яна: «Раббий Ўз халқини ҳукм этади». Барҳаёт Жейлиннинг қўлига тушиш даҳшатлидир».

Қўш Ҳаёт устидан суд

Қўш Ҳаётни охирида чақиришди. У Жейлиннинг қонунларини билар ва унга чиқарилган ҳукм энгил бўлмаслигини жуда яхши тушуниб турарди. У тез орада жинойтлари учун қандай жазо олишини ҳеч қийинчиликсиз билиб олади.

У қўриқчилар ҳамроҳлигида Адолат зали томон юраркан, йўлда умидсизликка тушди. Унинг ҳаёти ойнаижаҳонда кўрсатилди ва исми Ҳаёт Китобида йўқ, деган аччиқ сўзларни эшитди.

- Қўш Ҳаёт, сен хиёнатда, ҳақликни йўқотишда, тўсиқ тоши бўлганликда айбланасан ва сени буюк жазо ва азоблар кутиб турган Лоун ерига сургун этиласан.

Қўш Ҳаёт, ҳукмни даҳшат ичида эшитиб, ёлворди:

- Ҳукмдор, мен сенинг мактабингда ўқитувчи эдим, ахир. Мен сенга хизмат қилиш учун ҳаётимни бахшида этдим.

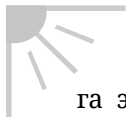
Жейлин жавоб берди:

- Сен ўқитувчи бўла туриб, китобдан ўргатганларингни ўзинг ўқимадинг: «Биродарларим, ўқитувчилар кўпроқ ҳукмга дучор бўлишларини билиб, кўпларингиз ўқитувчи бўлаверманглар».

- Мен қанақасига тўсиқ тоши бўлдим? – деб сўради Қўш Ҳаёт.

Жейлиннинг овози янада жиддийлашди.

- Сен менинг кўплаб кичик қулларимни йўлдан урдинг, улар сенга қоқилиб, абадий йиқилдилар. Журъатсиз шулардан бири. У сенинг қарамоғингга ишониб топширилган эди. Мен сенга унинг устидан ҳокимиятни шахсий манфаатларинг йўлида фойдаланиш учун эмас, уни ҳимоя қилиш учун берган эдим. Ўз нуфузингни ишга солиб, шаҳвоний нафсинг-

га эрк бердинг ҳамда уни ва бошқаларни зўрладинг. Уни аллақачон дугонаси яралаганди, сен эса уни шифолашнинг ўрнига, ундан фойдаландинг. Сен унинг имонини барбод этдинг. У Лоунга бадарға этилиш жазосини олди. Менинг сенга огоҳлантириб айтган гапларим, албатта, ёдингда:

- «Кимки Менга имон келтирган мана шу кичиклардан биронтасини васвасага солса, унинг бўйнига тегирмон тошини осиб, денгизга ташланиши у учун яхшироқ бўлар эди».

- Лекин, Жейлин, мен Лоунга боришим кераклигини биламан, - деб ялина бошлади Қўш Ҳаёт, - бироқ нега менга энг оғир қийноқларни тайинладинг? Нимага сен менга бунчалик аёвсизсан? Мен қандайдир бир имонсиз эмас, балки сенинг хизматкоринг эдимку. Мен сен ҳақингда, эшитишни ҳам истамаган Мустақилга ўхшаб яшаганим йўқ. Нима учун менга шунча катта жазо?

Жейлин қатъий ва барқарор турарди.

- Сен Муқаддас Каломни билардинг. Нимага менга бу саволларнинг барини беряпсан? Мабодо унутган бўлсанг, мен сенга эслатиб юборишим мумкин. Муқаддас ёзувлар яққол айтяпти: «Лекин агар ўша қул ўз юрагида: «Хўжайиним яқин орада келмайди», - деб, хизматқору чўриларни уришни бошласа, унда хўжайин қули кутмаган бир кунда, ўйламаган бир соатда келиб, уни тилка-пора қилиб, унга имонсизлар билан бир қисматни беради. Хўжайинининг иродасини била туриб тайёр бўлмаган, хўжайинининг иродаси бўйича иш тутмаган қул кўп таёқ ейди».

Мустақил ўз қилмишларини тушунишдан анча йироқ эди. Сен эса билимга ҳам, тушунчага ҳам эга эдинг. Унга берилган оғир жазо, сеникидан анча енгилроқ. Мен сен учун зулматнинг қаъридан жой ҳозирлаб қўйдим.

Сўнг Жейлин кўриқчиларнинг бошлиғига буюрди:

- Унинг қўл-оёғини боғлаб, олиб чиқинглар ва ташқи зулматга ташланглар. У ерда йиғи-сиғи ва тишлар ғижирлаши бўлади. Зеро чақирилганлар кўп, танланганлар эса оздир.

Қўриқчиларнинг яқинлашишини кутаркан, Қўш Ҳаёт Жейлинни, қўриқчиларни ва Аффабел фуқароларини лаънатлашга тушди. Қўриқчиларга қаршилиқ кўрсатиб, жон-жаҳди билан уларнинг қўлидан чиқишга ва Жейлинга ташланишга уринди. Унинг ҳаққоний феъл-атвори батамом юзага чиқди. Ундаги шу пайтгача бўлган барча яхши нарсаларни мунофиқлик ютиб юборди.

Залдан чиқаётиб, ҳаммага лаънатларни ёғдирди, сўнг уни оёқ ва қўллари боғлиқ ҳолда ён эшиқдан олиб чиқишди ва тез орада Лоун ерига юбориладиган бир ярим мингта маҳкумларнинг ёнига қўшиб қўйишди.

Қўш Ҳаёт залдан олиб кетилган он, бош котиб йиғилганларга эълон қилди:

- Сенинг ҳукминг адолатли; улар қилмишларига яраша жазо олаяптилар.

Ва қурбонликдан гапираётган овоз эшитилди:

- Сенинг ҳукминг ҳақиқат ва одилдир.

Лаънатланган Лоун ери

Бир ярим мингта ҳукм қилинган энделликлар, қафасларга солинган ҳолда ҳамда подшоҳ қўриқчилари кузатуви остида зимистон Лоун ерига бориш учун, икки ҳафталик йўлга чиқдилар. Уларнинг йўли Буюк олов чўли орқали ўтган бўлиб, қизиган ердан кўтарилаётган жазирама иссиқ чидаб бўлмас даражада куйдирарди. Шу пайт чўлнинг, ўша жазираманинг қоқ ўртасида улкан бинонинг хира қиёфаси кўринди. Яқинлашиб, улар: «Лаънатланган Лоун ери», - деган ёзувни ўқидилар.

Эътибор билан қарасалар, бинонинг ойналари йўқ, фақат битта катта эшик борлигини кўриб қолдилар. Унга кираркан, ҳар битта маҳкум ичкаридан минглаб одамларнинг даҳшатли қичқириқларини эслатадиган овозларни эшитишди.

Улар ўша заҳоти қўриқчилар бошлиғига ёлвора бошладилар: «Чиндан ҳам, биз етарлича жазо олиб бўлдик. Биз учун шавқат сўранг, бизга берилган жазо ўта даражада оғир!»

- Одамлар бу ерда қанча вақт туришади? – деб сўради Мустақил.

- Бир йилдан то бир юз йигирма тўққиз йилгача.

Алданган ҳайратдан қотиб қолди: ахир, у доим юрагининг бир тубида, охирги икки ҳафтанинг ичида бўлиб ўтаётган воқеаларнинг барчаси қўрқинчли туш ёки пўписа йўли бўлиб чиқишига умид қилиб келаётган эди. У кейинги саволни ҳам ўша қўриқчига берди:

- Мен қолган умримни манашу ерда ўтказишим, ростми?

- Ҳа, Энделда ҳар доим сени айнан мана шу нарсадан огоҳлантиришганди.

Маҳкумларнинг кўпчилигини, жиддийроқ жазо учун металлдан бўлган бинонинг энг иссиқ бўлган устки қаватига жойлаштиришди. Жазога лойиқ ишларни қилган, бироқ ҳақиқатни билмаганларни эса бу улкан иморатнинг қуйи қаватларига қўйишди. Шунга қарамай, у ерда, юз йилни айтманг, бир кун ҳам чидаб бўлмас эди!

Қўш Ҳаётнинг уқубатлари ҳаддан зиёд мудҳиш, тақдири бинонинг юқори қаватидагиларникидан ҳам ёмонроқ эди. Уни қиздирилган олтингугуртнинг ёнидаги ер ости зиндон-хонасига юборишди. У ердан келаётган ҳидга чидашнинг ўзи оғир бўлиб, бу жойдаги иссиқлик энг кучли даражада эди. Зиндон иморат ичида ҳам эмас, балки ернинг қаърида жойлашганди. Ўша жой энг оғир қийноқлар маскани экани, шубҳасиз. Қўш Ҳаёт, бу ерда, ёлғизликда азоб чекиши керак эди. У каби жазоларни ўтайдиганлар учун хоналар етарли даражада кўп эди. Улар бир-биридан узоқликда ўтираркан, фақат ўзининг овозини эшата оларди.

Маҳкумлар яхшилаб қулфланган заҳоти, шоҳнинг қўриқчилари кетишга ҳозирланишди. Улкан металлдан

бўлган эшик, уларнинг ортидан таққиллаб бекилди ва энди бинонинг ичкарасига бир ёруғлик нури ҳам кира олмасди. Бу шўрлик жонлар бир юз йигирма беш йилдан кўпроқ вақтни мутлақ зулматда ва ёлғизликда ўтказиши шарт эдилар. Улар йилда фақат бир маротаба, маҳкумларнинг янги гуруҳини олиб келишганда, нурни кўриш бахтига эга бўлардилар. Шунда ҳам, бу нурни бор-йўғи улкан эшикка яқин бўлганлар кўра олардилар, холос. Қўш Ҳаётга ўхшаганлар, ҳеч қачон куннинг ёруғини кўришмайди. Туннинг зулмати, улар учун белгиланган жазо эди.

Мулоҳаза

Бу тўртта Эндел фуқаролари, бутун қолган вақти давомида, бир вақтлар ҳақиқатни эшитмасликка қарор қилганларидан афсусда яшадилар. Улар доимо, Эндел ерида билиш имконли бўлган Жейлиннинг сўзларига эътиборсиз бўлишга сабаб бўлган аҳмоқликлари устида мулоҳаза юритардилар. Улар ўтмишга қайтиб, ўз тақдирини ўзгартириши учун яна битта имконга эга бўлиш мақсадида, ҳамма нарсага тайёр эдилар. Эҳ, улар аксарият тенгдошларининг оммабоп фикрларини эшитмасликни, ўзларининг шахсий аҳмоқона нарсаларга бўлган ишончидан халос бўлишни ва ўзгармас ҳамда мустаҳкам қадимий Каломга маҳкам ёпишиб олишни, нақадар кучли истардилар.

Уларга ажойиб шоҳлик тўғрисидаги хотиралар азоб берарди. Тўхтовсиз уқубатлар ичида, гарчи улар шаҳарни бир неча лаҳза кўришга муяссар бўлганликларига қарамай, унинг гўзаллиги ҳақида ширин хаёллар суришда давом этардилар. Кескин фарқлар жафоларни янада кучайтирарди: оловли жазирама, қўланса ҳид ва зулмат ҳақиқат мавжудлигини тобора тасдиқлар эди. Уларга тайёрлаб қўйилган нарсалар ажойиб эди, аммо улар ўзларининг аҳмоқона қарори билан ундан юз ўгирдилар.

➤═══════════ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ════════════➤

1 БЎЛИМ: 1-3 БОБЛАР

1. Ушбу китобни ўқишни бошлашдан олдин, сиз муваффақиятни қандай таърифлагансиз? Сизнинг мақсад, қадрият ва одатларингиз қай тарзда, ушбу таърифда ўз аксини топган? Юқорида ўқиб чиққан саҳифалар қандай қилиб сизнинг дунё қарашингизга таъсир қилди ва уларни ўзгартирди?
2. Абадийлик каби тушунчанинг моҳияти устида мулоҳаза юритиб, инсон, унинг мангуликдаги тақдирини аниқлайдиган судда туриши ҳақидаги фикр, қарийб беъманиликдек туюлади. Шунга қарамай, Юҳаннонинг биринчи мактуби (4:17) да айнан шу нарса ҳақида ёзилган. Китобнинг қолган қисмларида ушбу ваъданинг мазмунини таҳлил этамиз, лекин сиз ўз билимларингизга таяниб, бу аминлик қаердан келаётганини тушунтиришга уриниб кўринг.
3. Манашу бўлимда сиз ердаги ҳаёт ва бизнинг абадий бурчимиз ўртасидаги муносабатларга мисол бўлиб хизмат қиладиган, Аффабел шоҳлиги ҳақида билиб олдингиз. Сизни бу шоҳликда ва унинг идорасида нималар кўпроқ ҳайратлантирди? Ундаги бирор нарса сизни лол қолдирдимиз, қувонтирдимиз? Юқоридаги воқеанинг таркибий қисмлари Каломда қай тарзда ёритилган?
4. Келинг, Эндел фуқаролари ҳақида гаплашамиз. Биринчи тўртта судга муносабатингиз қандай? Улар бошқачароқ ўтишини кутганмидингиз? Агар ҳа бўлса, сиз судни қандай бўлишини кутган эдингиз?
5. Ушбу дарсликни ўрганиш жараёнида, сизни кўпроқ қандай савол қизиқтирди ва нималар хавотирга солди?

2 БЎЛИМ

4 БОБ

ЎЛИКЛАР УЧУН МАНГУ УЙ

Шунда Унинг шогирдлари Ундан: – Бу масалнинг маъноси нима? – деб сўрадилар. У эса деди: – Сизларга Худо Шоҳлигининг сирларини билши (фаҳмлаш ҳамда янада аниқроқ ва чуқурроқ тушуниш) ато қилинган, бошқаларга эса масаллардадир, шунинг учун улар қараб туриб кўрмайдилар, эшитиб туриб англамайдилар.
— Луқо 8:9,10 (Кенгайтирилган таржима)

Хикоямизни шу ерда тўхтатиб турамыз ва кейинги тўртта бобда Мустақил, Алданган, Журъатсиз ва Қўш Ҳаётларнинг устидан бўлиб ўтган суд воқеасида очилган ҳақиқатларни ётиғи билан ўрганиб чиқамиз, шундан сўнг воқеанинг хулосасига ўтамиз. Бундан ташқари Саховат ва Худбин билан нималар содир бўлгани ҳақида муҳокама қиламыз ҳамда қолган бобларда уларнинг воқеаси орқали очилган ҳақиқатларни кўриб чиқамиз. Китобнинг энг қизиқарли қисми, Исо Масиҳнинг издошлари учун тайёрлаб қўйилган абадий мукофотлар ҳақида сўзлайди.

Муҳим ҳақиқатлар

Ҳикоямизда Жейлин Исо Масиҳнинг, Ота эса – Қудратли Ота Худонинг тимсолидир. Дагон шайтонни, Энделдаги ҳаёт – инсониятнинг ердаги умрини, Аффабел эса – Худонинг самовий шаҳрини касб этади. Лаънатланган Лоун ери – Исо Масиҳнинг қутқарадиган иноятига эга бўлмаган, ҳар битта шахс мангу ҳаёт кечирадиган оловли кўлнинг тимсолидир. Олдинги бобларда келтирилган қаҳрамонлар тўғрисидаги ҳикоя, абадий маҳкумлиқда яшайдиган кишилар-

нинг ҳар хил ҳаётий асарини намоён этади. Худо бу ҳақда бизни аниқ тарзда огоҳлантиряпти.

Ҳа, сиз тўғри ўқидингиз, абадий маҳкумлиқда яшайдилар. Ушбу китобни ёзишга тайёрланар эканман, ўқувчига Каломдаги «абадий ҳукмлар» тўғрисида айтилганларни етказиб бериш йўлида курашдим. Эътибор билан ўқинг:

«Шунинг учун Масиҳнинг бошланғич (оддий) таълимотларини қолдириб, баркамолликка интилайлик. Шундай қилиб, яна ўлик ишлардан тавба қилиш ва Худога имон келтириш, чўмдирилиш, қўлларни қўйиш, ўликлар тирилиши ва абадий ҳукм (ва жазо) ҳақидаги таълимотнинг асосини солиб ўтирмайлик». [Сиз бу ҳақда аллақачон билиб олишингиз керак эди.] (Ибронийларга 6:1,2, Кенгайтирилган таржима).

Кўриб турганингиздек, мен абадий ҳукм ва жазо Масиҳнинг бошланғич таълимоти эканига урғу бериш мақсадида, ўлик ишлардан тавба қилиш ва Худога имон келтириш сингари бешта асосий таълимотларни қолдириб кетдим.

Луғатлардан бири бошланғич сўзини қуйидагича таърифлайди: «негизнинг таркиби, муҳим ва жиддий қисм». Биз бу муҳим негизни бошида ўрганишимиз лозим, бу асос. Яхшироқ тушуниш учун бизнинг таълим тизимимиздан мисол келтираман. Биз бошланғич синфларда ўқиш, ёзиш ва ҳисоблаш каби асосий билимларни оламиз ва улардан фойдаланган ҳолда кейинги синфларни давом эттираемиз. Асосга эга бўлмай туриб, ҳаётда ҳеч қачон керакли билимларни ололмаймиз. Имонлилар ҳақида ҳам худди шундай дейишимиз мумкин. Абадий ҳукм ҳақида мустаҳкам тушунчага эга бўлмасдан, Масиҳда тўғри ҳаёт қура олмаймиз. Буларнинг бари, ўқишни ўрганмай туриб, таълим савиясини юқорига кўтариш учун уринишга ўхшайди.

Ҳар ҳолда йигирма йил хизмат қилиб ва турли хил жойларда сафарда бўлиб, кўпчилик, ҳатто Исо Масиҳнинг чинакам издошлари ҳам бу ҳақда ҳеч нарса билмаслигининг гувоҳи бўлдим. Қаранг, муаллифнинг ёзишича: «Сиз бу ҳақда аллақачон билиб олишингиз керак эди». У шунчаки

танишиб чиқиш эмас, балки мукаммал, тўлиқ билиш ҳақида айтяпти. «Аллақачон» сўзи, ўқиш ва ёзиш таълим олиш дастурининг негизи бўлгани каби бу ҳам имонимизнинг асоси эканини таъкидлаяпти.

Нима сабабдан абадий ҳукм мукаммал масиҳийлик ҳаётида яшаш учун бошланғич таълимот эканини қисқача ўрганиб чиқамиз. Китобни ўқишда давом этар экансиз, мана шу нарсани ёдда сақланг, чунки бундай тушунчасиз, муҳокама қилаётган мавзуимизни қабул қилишингиз қийин бўлади. Балки, сизда: умуман, гап нима ҳақида кетяпти, деган савол туғилиши мумкин.

Дўзах – ўхшатмами ёки ҳақиқат?

Китобни ёзишдан аввал бир фикр билан курашишга тўғри келди: «Қандай қилиб ҳазирги «бугун яша, эртани ўйлама» шиори остида катта бўлаётган авлодга, тез орада борлиқнинг Ҳукмдори томонидан бизнинг тақдиримизга тааллуқли бўлган мангу хулоса чиқарилиши ҳақиқат эканини етказиб берсам экан?» Бир неча кун ибодатдаги курашдан сўнг, менга бир фикр келди: Исо Масиҳ одамларнинг онгига руҳий ҳақиқатларни етказиш учун масаллар айтиб берган. Шу тарзда, Аффабел ҳақидаги киноя туғилди.

Ёзиш жараёнида, суд ва воқеа қаҳрамонларига Лоун ерида умрбодга берилган жазони таърифлашни бошлаганимда, менинг борлигим титради. Олдинги бобнинг хулосасини, бир якшанба сафардан қайта туриб, учоқда ёздим. Ўша куни мен учта йиғинда воизлик қилгандим. Ёнимдаги ёрдамчиларим бемалол дам олар, мен эса тинчланолмасдим. Чуқур ярим тун уйга қайтгач, ухлай олмадим ва бир куни оловли кўл деб номланувчи, энг ёмон жойга борувчилар учун қўрқдим. Исо Масиҳнинг сўзлари бўйича, бундай кишилар кўпчиликни ташкил этади:

«Тор дарвозадан киришлар! Чунки ҳалокатга олиб борадиган йўл энли ва дарвоза кенгдир, кўплар ана шу йўлдан бор-

моқдалар. Ҳаётга олиб борадиган йўл эса танг ва эшик тордир, оз одам бу йўлни топади» (Матто 7:13,14).

Жойимда ётиб, бир неча йил илгари Жанубий Африкадаги қаттиқ тартибдаги эркаклар қамоқхонасига Хушхабарни воизлик қилиш учун таклиф қилишганларини эсладим. Бу даҳшатли жойга кирганимда, кўрганларимни жуда яхши эслайман: бадбўй ҳид, жуда ёмон шароит, битта камерада бир-биридан атиги бир неча сантиметр узоқликда ўтирган йигирматадан ўтгизтагача эркак, деворларда илиниб турган презервативлар – буларнинг бари, мен у жойда кўрган даҳшатларнинг озгина қисми, холос. Аввал Американинг бир қанча қамоқхоналарида хизмат қилишимга тўғри келган, бироқ бунақанги чорасиз аҳволни ҳаётимда биринчи марта кўриб туришим. Бизнинг қамоқхоналаримиздаги шароит, уларнинг олдида оддий қишлоқ ҳаётини эслатади.

Мен бундай жирканчли шароитда, қирқ-эллик йил у ёқда турсин, қандай қилиб бир ҳафта яшаш мумкинлигини ҳам тасаввур эта олмайман. Маҳбусларнинг кўпчилиги умрбодга ҳукм қилинганди. Исо Масихга ишонмайдиганларнинг юзида умидсизликнинг чуқур муҳри турарди. Мен уларнинг фикрларини қарийб эшингандек бўлдим: «Бир кун келиб, ўлсам, бу ердан қутуламан». Бошқа томондан уларни ўлимнинг мавҳум воқелиги қўрқитарди. Буни кўриш ҳақиқий даҳшат эди. Улар батамом умидсизлик ҳолатида эдилар. Ҳаммамиздек, озодликда юрган одам, манашу қамоқхонага умрбодга ҳукм қилинса, бу жой у учун мислсиз азоб-уқубатларга айланади.

У ерда бўлганимда, барча даҳшатларга қарамай, бу қамоқхона, барибир дўзахдан анча яхши, деб ўйладим. Бу ердаги маҳбусларда, ҳеч қурса қўшнилари бор. Одамлар бир нечта тор ойналарнинг тизилиб турган панжаралари орқали қуёш нурларини кўришлари мумкин. Дўзахда ўртоқ ҳам, сўнмас оловдан таралаётган нурдан бошқа ёғду ҳам йўқ. Оловли кўлдан умрбод қутулиб бўлмайди, у ердаги жонлар доимий қийноқда ҳаёт кечирадилар! Дўзахда ин-

сон: «Бир куни мен бу ердан чиқаман», деб ўйлай олмайди. Улар мангу жазога мубтало бўладилар.

Дўзах ҳақидаги таълимот Исо Масиҳнинг асосий таълимотларидан бири бўлгани сабабли, У бу мавзуга бугун жамотларда воизлик қилинаётгандан кўра кўпроқ тўхталган. Худо дўзахнинг тугамас қийноқларини таърифлар экан, Унда одамларга нисбатан етарлича ачиниш ҳисси йўқлиги ҳақида айтишни истамаган. Аксинча, У Яхши Чўпон сифатида, бизга бу ҳақда уқтириш муҳим деб билган. Унинг барча қилган ишлари ва айтган гаплари ачинишга тўла юракдан чиққан, демак, дўзах ҳақидаги таълимоти ҳам севги юзасидан айтилган. Менда савол бор: наҳотки биз, бугунги воизликларимизда бу мавзудан оғиз очмай, шу билан бирга одамларга ғамхўр бўлсак? Шу ҳам ҳақиқий севгимми?

Каломда дўзахга бир неча ном берилган. Шеол (фақат эски Аҳдда) ва оралиқ вақт учун бир нечта ўлим қамоқхоналари номлари – дўзах, қабр. Мангу дўзахга берилган номлар – жаҳаннам ва оловли кўл. Биз оралиқ вақт учун ва абадийга сўзларининг ўртасидаги фарқни қисқача муҳокама қиламиз.

Муқаддас Китоб, дўзах – бу жамиятимиз ишонтиришга ҳаракат қилаётгандек тимсолий эмас, аниқ мавжуд жойлигини айтмоқда. Рақамлар Китобида, (16-боб) бир оломон гувоҳларнинг кўз ўнгида ер ёрилди ва уч оила аъзоларини ер тириклайин ютиб юборди. Янги Аҳдда дажвол ва унинг сохта пайғамбарлари ҳақида ёзилган: «Уларнинг иккаловлари олтингургурт билан ёнаётган олов кўлга тириклайин ташландилар» (Ваҳий 19:20). Ўлимдан кейин уларнинг нафақат жонлари, балки жисмоний таналари ҳам олов кўлига равона бўлдилар.

Лазар ва бой

Исо Масиҳ Луқо Хушхабариде фақат ўзи учун яшаган ва уйининг олдида ҳар куни тиз чўкиб садақа сўраган – қашшоқдан ҳазар қилган бир бой билан рўй берган ҳаётий воқеани айтиб берди. Биз бу оддий масал эмаслигини била-

миз, негаки Исо Масих ҳикоясини қуйидаги сўзлар билан бошлайди: «Бир бой одам бўлган эди». Иккинчидан, у бой Иброҳим ҳақида гапиреди ва қашшоқнинг аниқ исмини – Лазар деб айтади. Исо Масих одатда Ўз масалларида инсонларни исми билан атамаган.

Лазар ўлгандан сўнг, фаришталар уни, Исо Масих самодда Худонинг ҳузурига йўл очгунга қадар, Эски Аҳднинг муқаддаслари учун юпанч ва ҳаловат жойи ҳисобланган, Иброҳимнинг маконига олиб бордилар. Бой эса ўлимидан сўнг дўзахга борди. Биз ушбу оятларни ўқиймиз:

«Дўзахда азоб чекаётган бой бошини кўтариб, узоқда Иброҳимни ва унинг маконидаги Лазарни кўрди. У фарёд қилиб деди: – Эй, Иброҳим ота! Менга раҳм қилиб, Лазарни юборгин, у бармоғининг учини сувга ботириб, тилимга сув томизсин. Чунки мен бу оловда азоб чекаяман» (Луқо 16:23,24).

Эътибор беринг, бой чидаб бўлмайдиган оғриқларни бошидан кечирган. Бошқа таржималарда унинг ўта оғир азобларини ифодалаш учун жон талвасаси, машаққат каби сўзлар ишлатилган. Дўзах доимий қийноқ жойи ҳисобланади. Яна бир нарсага эътибор беринг, у Иброҳим ва Лазарни ва улар ҳам буни таниди. Одамларнинг ҳиссиётлари, фикр-мулоҳазалари, истаклари, ташқи кўриниши ва кечинмалари ерда қандай бўлса, дўзахда ҳам қарийб шундайлигича қолади. Бу одам азобни ҳис этар, эшитар ва кўрар эди. У танада эди, буни кимдир унинг оғзини ҳўллаб юборишини истаётганидан билиш мумкин. Исо Масих жон ҳам, тана ҳам дўзахда абадий ҳалокатга учрашини айтган (Матто 10:28 га қар.). Бошқа сўз билан айтганда, инсоннинг танаси дўзахнинг олови ва қуртларидан доимий тарзда азоб чекади ҳамда қийналади.

Бизнинг ҳикоямиз қаҳрамонлари Лоундаги зиндонда шавқат сўраб ёлворганлари каби, бой ҳам ёлворган. Дўзахга борганлар ортга қайтмайди! У жойдагиларнинг кучли истагига қарамай, ҳеч ким келиб, уларни юпатмайди. Бу

ҳақиқатни охиригача тушуниш ва англашнинг имкони йўқдек туюлади. Иброҳим бойга эслатди: «Бундан ташқари, сиз билан бизнинг орамызда буюк жар ўрнатилган. Бу ердан сиз томон (сизни юпатиш учун) ўтмоқчи бўлганлар ўта олмайдилар ва у ердан биз томон ҳам ўтмайдилар» (Луқо 16:26, ёзма ҳарфлар билан келтирилган сўзлар муаллифники). Мен дўзахни кўрган бир аёлни танийман. Унинг айтишича, у ерда кўрган одамларнинг ҳар бири, қийноқларнинг ҳаддан ташқари оғирлиги ҳақида айтиб, қичқирган. Ушбу сўзларни юқоридаги оятлардаги бой одам ҳам таъкидлаяпти. Ўқишда давом этамиз:

«Лекин Иброҳим унга шундай жавоб берди: – Болам, сен ўз ҳаётингда яхши улушингни олганинг, Лазар эса ёмон улушини олгани эсингда борми? Энди у бу ерда ором олмақда, сен эса азоб чекмоқдасан. Шунда у деди: – Ундай бўлса, эй, ота, сендан ўтиниб сўрайман, Лазарни отамнинг уйига юборгин, чунки менинг бешта укам бор. Улар ҳам бу азоб жойига келмасликлари учун у уларга гувоҳлик берсин» (Луқо 16:25,27,28).

Сиз бир қадимий иборани эшитганмисиз: «Азобдаги киши бошқаларни ҳам ўзи чекаётган азобга тортади». Лекин, нега бу вазиятда бизнинг иборамиз тўғри келмаяпти? Нега у одам бошқалар ҳам унга қўшилиб азоб чекишларини истамади? Гап шундаки, дўзахда суҳбат ёки улфатчилик деган нарсалар йўқ. Айримлар, дўзахда катта базм бўлади деб ўйласа, бошқалари дўстларим билан бирга бўламан, деган фикр билан ўзларини юпатадилар. Мабодо шундай бўлганида эди, бу одам барча яқин дўстлари у билан бирга бўлишини хоҳлаган бўларди, бироқ у яқинлари бу азоб жойга ҳеч қачон келмаслигини ғоят истади. Дўзах – мутлақо ёлғизлик ва умидсизлик жойидир. Бундан ташқари, у жой ердаги хотираларни абадий эслатиб туради, менимча, бу энг оғир қийноқ бўлса керак.

Қаранг, Иброҳим унинг ака-укалари ҳақидаги ўтинчига қуйидагича жавоб берапти:

«Иброҳим унга: – Уларда Мусо ва пайғамбарлар бор, уларга қулоқ солсинлар, – деди. У эса деди: – Йўқ, Иброҳим ота, агар ўликлардан бири уларнинг олдига борса, ўшанда тавба қиладилар. Шунда Иброҳим унга: – Агар Мусо ва пайғамбарларга қулоқ солмаган бўлсалар, унда ўликлардан бири тирилса ҳам ишонмайдилар, – деди» (Луқо 16:29-31).

Бу сўзларда буюк ҳақиқат яширинган. Кўпчилик Хушхабарга ишониш учун қандайдир ғайритабиий нарсанинг гувоҳи бўлишни исташади. Бироқ Исо Масих, Худонинг ортидан охиригача боришимизга ёрдам беришга қодир имон келадиган Худонинг Каломиданда буюкроқ нарса йўқлигини кўрсатяпти. Мени нотўғри тушунманг – ғайритабиий кечинмалар инсонни чўчитади ва қисқа муддатга ўзгартиради, ammo юракка доимий ишончни солмайди.

Мен чеки йўқ байрам кечаларида сандироқлаб юрадиган дунёвий ўспирин бўлган вақтларим эди, бир куни отам мени Чарстон Хестон суръатга тушган «Ўнта амр» филмига ўзи билан олиб борди. Мен катта экранда ер ёрилиб, одамларни дўзах ютиб юборганига кўз узмай қараганим ҳалигача эсимда. Бу суръат менинг қалбимнинг туб-тубигача ларзага солди. Мен кинотеатрдан бошқа одам бўлиб чиқдим. Бутун ҳафта давомида ўзгача яшашга уриндим, кейин ҳаммаси яна эски ҳолига қайтди. Нима учун? Чунки мен Худонинг Каломини эшитмаган, қилмишларимдан тавба қилмаган ва Исо Масихнинг инояти мени ўзгартириши учун ҳаётимни Унга бағишламаган эдим.

Менинг ҳам ва менинг дўстларимнинг ҳам ҳаётида ғайриоддий кечинмалар бўлган, бироқ мен ўша ғайритабиий воқеалар орқали нажот топганим йўқ. Менинг ҳаётим то хонамга бир курсдошим кириб, мени Худонинг Каломини, Исо Масихнинг Хушхабари билан таништирамагунча, ўзгармаган. Бизга айтилган: «Шундай экан, имон – эшитиш, эшитиш эса – Масихнинг сўзи орқалидир» (Римликларга 10:17); ва «Сизлар чирийдиган уруғдан эмас, балки чиримайдиган

уруғдан, яъни тирик ва абадий мавжуд бўлган Худонинг Сўзидан янгидан туғилдингизлар» (1 Петр 1:23). Шу сабабдан одамларга ўзимизнинг кечинмаларимизни эмас, Худонинг Каломини ўқитишимиз ва воизлик қилишимиз зарур.

Бошқа томондан юқоридагиларга аниқлик киритиш мақсадида, мана нималарга урғу бериш учун рухсат сўрайман: агар кечинмалар Худонинг Каломига қўшимча ва уни кучайтирадиган бўлса, улар керак ва уларнинг борлиги жуда соз. Гувоҳликлар Хушхабарни тарқатишда катта аҳамиятга эга, лекин фақат имон ва Худонинг Каломини қабул қилиб, ябадий яшашга қодирмиз.

«Нима учун мен бу ерга келаяпман?»

Энди Каломдан ўқиганларимизни тўлдирадиган гувоҳлик билан бўлишмоқчиман. Бир куни кечга рафиқам билан дўстимникида меҳмонда бўлдик. Ўша куни бизга ёш пайти Кариб оролларида бўлганда, у билан нима содир бўлгани ҳақида сўзлаб берди. Бир марта ёмғир мавсумида ёмғир суви йиғиладиган ўрага тушиб кетган. Унинг укаси орқасидан сакраб, уни қутқармоқчи бўлган, чунки дўстим сузишни билмаган. Вазиётга бас кела олмай, ёрдам излаб югуриб кетган. Ёрдам келганида йигит ярим соатлар мобайнида ўлик ётган бўлган.

У бизга танасидан чиқиб кетганида бирорта ҳам сезиш ҳиссидан маҳрум бўлмагани ҳақида айтиб берди. У шиддат билан чуқур зулматга фарқ бўлаётганини ҳис этган. Қоронғулик шу қадар қалин эдики, у ҳатто юзига тиралиб қолган қўлларини тўғирлай олмаган, уни зулмат жисмонан ўраб олгандек туюлган. «Қўрқув шу қадар кучли эдики, бундан кучлироқ қўрқув бўлиши мумкин эмасдек туюларди, шундай бўлишига қарамай, қанча чуқурлашиб кетаверган сарим, қўрқув шунча кучаярди. Ерда ҳеч қачон бундай ваҳимани ҳис этмаганман, уни тил билан таърифлаб бўлмайди. Сўнг нур шуъласини кўрдим ва дўзахга яқинлаша-

ётганимни тушундим. Мен қичқириб юбордим: «Мен нега бу ерга келаяпман? Мен масиҳийман!» Унинг ота-онаси ҳақиқий масиҳий эдилар, у эса улар билан бирга жамоатга борар, чунки катталар уни мажбурлар эди.

Шундан кейин, даҳшат ва азоб фарёдларини эшитганини айтди. Мен унинг сўзларини аниқ эслаб қолдим: «Жон, Лиза, оддий фарёд бор. Бироқ шундай оҳ-фарёд борки, уни эшитганингда томирингдаги қонинг тўхтаб қолади. Мен шундай овозларни эшитдим. Сўнг тангасимон мавжудот билан юзма юз дуч келдим, у менга тўхтовсиз: «Менинг олдимга кел, сен меникисан», деб такрорларди. Мен ўша мавжудот билан курашдим. Аввалига қўрқувдан бирорта ҳам сўз айта олмадим, кейинроқ: «Мени қўйиб юбор, мени қўйиб юбор» деб қичқира бошладим.

Мен шу чоғ бармоғини томоғимга суққан шифокор билан олишган ва бақирган ҳолда ўз танамда ҳушимга келдим. Бу ҳақда онам, менинг бошимдан ўтганларини эшитгач, нима деб қичқирганимни айтиб берди. Ўша вақт онам шифохонада жарроҳлик хонасининг ёнида ўтириб, Худога: «Художон, Ота, агар ўғлимни қайтарсанг, уни абадийга Сенинг қўлларингга топшираман!» деган. Кейинчалик, дўстимиз Қариб оролларида биринчилардан бўлиб хизмат бошлади.

Сиз у кўрган нарсаларга шубҳа билан қарарсиз, лекин етарли даражада кўп эркаклар, аёллар ва болаларнинг ҳаётида ҳам шунга ўхшаш воқеалар бўлиб ўтган. Модомики шифокорлар одамларда клиник ўлим ҳолатининг гувоҳлари бўлишлари сабаб, уларнинг кўпчилиги ушбу ҳодисани ўрганишни мақсад қилиб қўйганлар.

Улардан бири – Мелвин Морс исмли шифокор, у клиник ўлимни бошидан кечирган болаларни ўрганиш билан шуғулланади. У икки гуруҳ болаларни ўрганган. Биринчи гуруҳ аҳволи оғир, лекин клиник ўлимга тушмаган 121 та бемордан ташкил топган. Уч ёшдан ўн олти ёшгача бўлган

болаларнинг ҳаёти реанимация хонасида сунъий нафас ёки оғир дори-дармонлар ёрдами билан қувватлантирилиб турилган. Лекин улардан бирортаси ҳам ўз танасидан чиққани ҳақида хабар бермаган.

Иккинчи гуруҳ ўша ёшлардаги 12 та боладан ташкил топган бўлиб, уларнинг юраклари тўхтаб қолган ҳолда шифохонага олиб келинган (улар сувга чўккан, авто ҳалокатга учраган ва ҳоказо). Ушбу кам сонли гуруҳдаги 12 та бола ҳам ўз таналаридан чиққанини айтганлар. Айримлари ўз таналарини четдан ғира-шира кўрган ва ўша жараёнда улар билан нима бўлганини шифокорларга изоҳлаб берганлар.

Кимдир, дўстимизнинг бошидан кечирганлари – оддий босинқираш дейиши мумкин, аммо иккинчи гуруҳ болалари билан ўтказилган текширишларнинг натижаси чаппасини тасдиқлаяпти. Боз устига, у ярим соат давомида клиник ўлим ҳолатида ётган бўлса, қандай қилиб босинқираши мумкин?

Дўзах оловли кўл билан солиштирилганда

Бизнинг дўстимиз, ўлимни бошидан ўтказган бошқа кишилар сингари, дўзах деб номланган оралиқ қийноқ жойини кўрган. У нажотга эга бўлмаганлар учун абадий бошпана эмас, лекин буюк оқ тахтнинг Суд куни келгунига қадар кутиб туриш жойидир. Ҳукмдан кейин, одамлар, жинлар ва йиқилган фаришталарнинг абадий борадиган, доимий жойи оловли кўл деб аталади. Буни Каломда яққол кўришимиз мумкин:

«Мен буюк оппоқ тахт ва тахтда ўтирганни кўрдим... Шу тариқа, денгиз ўзида бўлган ўликларни берди, ўлим ҳам, дўзах ҳам ўзларида бўлган ўликларни берди. Шунда ҳар бир киши ўз ишига кўра ҳукм қилинди. Ўлим ҳам, дўзах ҳам оловли кўлга ташланди. Бу иккинчи ўлимдир. Кимки ҳаёт китобида ёзилмаган бўлса оловли кўлга ташланди» (Ваҳий 20:11,13-15, қисқартириш муаллифники).

Даставвал, бир нарсани аниқлаб ўтмоқчиман, оралиқ қийноқ жойида, яъни дўзахда бўлганларнинг ҳаммаси судга олиб борилади. Суд тутаганида, барча айбдорлар ва қонунбузарликда яшаганлар, йиқилган фаришталар ва дўзахнинг ўзи ҳам оловли кўлга ташланади.

Оловли кўл ҳақида ваҳий

Рафиқам иккимизнинг юнон миллатидан бўлган эр-хотин дўстларимиз бор. Хотинининг исми Жой. У хизматкорлар оиласининг учинчи авлоди. Унинг Юнонистонда туғилиб, ўсган бувиси ёш пайтидан Худони таниб-билишни бошлаган. Унинг саволлари атрофдагиларнинг кулгисини қистаган ёки безътибор қолдирган. У жамоатга боришни истаган, аммо унга: «Худо йўқ» ва «Бундай сафсатани гапиришни бас қил», дейишган.

Бир уни, юнон халқ тантанаси вақти, қишлоқ майдонида дўстлари ўртасида халқ рақсига туша туриб, унга қарата айтилган: «Ефросиния, мангу рақс тўғрисида ўйлаб кўр», деган овозни эшитган.

У ўта даражада кўрқиб кетган! «Менга буни ким айтди?» – деб таажжубда қолган. У ҳақиқатни билиш умидида рақс майдонини ташлаб, уйига қараб шошилди. У йўлда, унинг елкаларига қўйилган жуда оғир юкни ҳис этди.

Ўзининг ётоқхонасига кириб, тиз чўқди ва фарёд қила бошлади. У овоз Соҳиби билан гаплашишни истарди. Унга ким гапирди? Бу сўзлар нимани билдиради? У бу билан нима демоқчи бўлди? Ушбу саволлар унинг онгини қийнади, бироқ бу узоқ чўзилмади. Тиззалари ерга тегиб улгурмай, унинг хонасига олов кирганини ва уни қамраб олганини сизди. У чалқанчасига йиқилди ва ваҳий кўрди.

Унга оппоқ кийимли, фаришта тимсолидаги мавжудот кўринди. У қизни кўтарди ва туманли жойга олиб келди. Ва уни ўша жойда қолдирди. У атрофга қарагач, батамом ҳайратда, Голгота қаршисида турганини тушунди. Раббий

хочда михланиб турар ва унинг яраларидан қон оқарди. Унинг юзида азобли ўлим талвасасини кўриш мумкин эди.

Шу чоғ, Ефросиния узоқдан таралаётган бақир-чақирларни эшитди. У орқасига қайрилиб, хоч ва катта-катта оловли тиллар кўтарилаётган жойнинг ўртасидаги улкан жарликни кўрди. Бу шунчаки олов океани эди. Унга эшитилган бақир-чақирлар эса Худони лаънатлаётган оломоннинг овозига ўхшарди. У бир пайт, қандайдир куч уни шу жарга итараётганини ҳис этди ва олдин у билан гаплашган овоз, унга: «Сен манашу жойга тегишлисан», деб айтганини эшитди.

У даҳшатда йиғлашни ва раҳм-шавқат сўраб ёлворишни бошлади! Қиз ўзида оғир юкни кўтариб, хочнинг тагига йиқилди ва у жойда узоқ қолиб кетди. Шундан сўнг севги ва ачинишга тўла овоз қайтадан унга мурожаат қилди: «У сен учун буни амалга оширди! У сен учун ўлди! Агар тавба қилсанг ва Унинг қурбонлигини қабул қилсанг, сен у жойга (оловли кўлга) бормаيسان!»

Шу сўзлардан кейин, Ефросиния янада кучлироқ йиғлаб, эшитганларига шу заҳоти жавоб берди. У кечирим сўради ва бирдан енгил тортди, негаки уни босаётган юк ўша заҳоти хоч томонга тушиб кетди.

У бошини кўтариб, қаршисида турган шарафли кийимдаги Раббий Исо Масиҳ турганини кўрди. У қизни ердан кўтарди ва энг ажойиб яшил адирга олиб борди. Энди у ўз фикрларида Исо Масиҳ билан гаплашар эди. Қиз саволлар берар, У эса жавоб қайтарарди. Бу шу қадар ҳайратли эдики! Ундан биз қаерга бораяпмиз деб сўради ва У: «Самовий Ота билан кўришишга!» – деди.

Улар адирнинг чўққисига кўтарилганида, у шаҳар дарвозаларидан таралаётган нурни кўрди. Ҳар томондан ажойиб илоҳий куй ва қўшиқлар янграр, гуллар ва дарахтлар куйни жаранглатарди. Улар бирга дарвозадан кирдилар. Шаҳарнинг гўзаллигини сўз билан таърифлаб бўлмасди!

Улар тўғри тахтнинг олдига бордилар. Ефросиния Худонинг юзини кўра олмади, чунки у ёпиқ эди, лекин у катта китобни ва зиёдан чиқаётган қўл Уни очаётганини кўра оларди. Қўл ёзишни бошлади. У ёзилган сўзни яхшироқ кўриш учун олдинга энгашиб қараса, кутилмаганда Ҳаёт Китобида ўзининг исмини кўрди! (Гарчи у ўша пайтлар Ҳаёт Китобининг борлиги ҳақида ҳеч нарса билмас эди).

Самовий Ота унинг исмини Ҳаёт Китобига ёзиб, деди: «Оиламизга хуш келибсан!» У қизнинг пешонасидан ўпган пайт, фаришталар доира бўлиб туриб, буюк қувонч билан куйлашни ва рақсга тушишни бошлаганини кўрди! У фаришталарнинг қўшиқларида ўзининг исми айтилаётганини аниқ эшитди. Ефросиния уларнинг рақсига қўшилди. Шу пайт Раббий унга: «Мангу рақсни изла!» – деганини эслади. Фаришталар унинг нажот топгани муносабати билан улкан базм уюштирганини бирдан фаҳмламади.

Бир қанча вақт ўтиб, Раббий унга ерга қайтиш вақти келганини, чунки У қиз учун катта чунки тайёрлаб қўйганини айтди. Қиз Раббийнинг номи учун оловли синовлардан ўтиши шарт, лекин Раббий доим у билан бирга бўлади, ҳамма топшириқларни бажариб тугатгандан сўнг, Унинг олдига абадийга қайтиб келади.

Кейинги лаҳза, у ўзининг хонасида ҳушига келди. Шунанга самовий сафардан сўнг ерга қайтганидан ўта даражада ҳафсаласи пир бўлди, бироқ унинг бошқа иложи ҳам йўқ эди. Ефросиния билан бўлган ғалати воқеа қишлоққа ёйилгандан кейин қувғинлар бошланди. Ҳаммаси, агар у ишонганларининг барчасидан воз кечмаса, уни болта билан ўлдирмоқчи бўлган отасидан бошланди. У отасига, кўрганларидан ҳеч қачон воз кеча олмаслигини айтди.

Қувғинлар кундан-кунга кучайиб борарди. Бир куни кечкурун опаси келиб, одамлар эрталаб уни қўлга олишни ва православ черкови жойлашган қишлоқ майдонига олиб чиқишни режалаштиргани ҳақида огоҳлантирди. Улар ўша жойга

черковдан худоонаси бутини олиб чиқиб, қизни тиз чўкиб, бутни ўпишга мажбур қилишга, агар қиз ўпмаса ва бутга сажда қилмаса, унинг устига ёқилғи сепиб, ёндириб юборишга қарор қилишибди. Ефросиния одамлар шунчаликка борганига ишонгиси келмасди, лекин улар пўписаларини чиндан ҳам амалга оширишни ўйлаган, чунки ўша кеча Раббийнинг фариштаси қизга зоҳир бўлди ва елкасига енгил қоқиб, уни уйғотди. Уйғонганига ишонч ҳосил қилиб, унга кийинишни ва эшикка боришни айтди. У фариштага қулоқ солди. Эшикнинг олдига чиқиб, уни кимдир ердан кўтарганини ҳис этди. У уйдан бошқа бехатар жойга, бир неча километр узоқликда жойлашган қишлоққа жисмонан учиб ўтди.

Ақлга сиғмас қийноқлар

Жойнинг бувиси дўзахни эмас, балки «иккинчи ўлим» деб аталувчи оловли кўлни кўрган. У чин қалбидан Исо Масиҳнинг ортидан эргашишни танлагани учун, унинг тақдирини ўзгарди. Каломда ёзилган:

«Аммо қўрқоқлар, имонсизлар, жирканчлар, қотиллар, зинкорлар, сеҳргарлар, бутпарастлар ва барча ёлғончиларнинг қисмати олтингугурт ва олов билан ёнаётган кўлдадир. Бу иккинчи ўлимдир» (Ваҳий 21:8).

Эътибор беринг, бу кўл олов ва олтингугурт билан ёнади. Олтингугурт - металлга оид бўлмаган модда бўлиб, у ёнганда ўзидан катта иссиқлик ва бадбўй ҳид чиқаради. Дўзахни кўрган одамларнинг кўпчилиги, у ердаги бадбўй ҳид ҳақида айтган: улар айтган сўзларнинг энг кенг тарқалгани – бу «чидаб бўлмас». Ушбу ўлим масканида ҳақиқатдан ҳам бўлганлар, у ерда ҳукм сураётган даҳшатни ва уқубатни таърифлашга инсон тили ожизлик қилади, деб айтишади.

Иккинчи ўлим иборасига ҳам эътибор беринг. Исо Масиҳ айтган: «Руҳ жамоатларга (яъни, имонсиз одамларга эмас, балки жамоатдагиларга айтмоқчи бўлаётганини)

нима деяётганини қулоғи бор эшитсин: Ғолиб келадиган одам иккинчи ўлимдан зиён кўрмайди» (Ваҳий 2:11).

Сизга, У бу гапни жамоатларга айтаётгани ғалати эшитилмаяптими. Диққат қилинг: оловли кўлда асосан уч турдаги одамлар бўлишади: биринчиси – Унинг орқасидан бормай қўйганлар; иккинчиси – Унга содиқ бўлмаганлар; учинчиси – У билан ҳеч қачон бирга бўлмаган, гуноҳкорлар. Биринчи ва иккинчи гуруҳга, жамоат аъзолари ҳам киради.

Ҳикоямизнинг биринчи учта қаҳрамонларини эсланг: Журъатсиз, Алданган ва Мустақил. Уларнинг иккитаси жамоатнинг тимсоли бўлган Энделдаги мактабнинг фаол аъзолари эди. Тез орада биз буни ётиги билан ўрганиб чиқамиз.

Иккинчи ўлим – бу оловли кўлда абадул-абад оғир уқубат чекишдир. Биринчи бобда, абадийлик – бу асрдан асрга, охири йўқ, чиқиш йўли йўқ, қутулиб бўлмас жой, деганимизни эсланг! Айримлар, бир кунни, барибир ҳаммаси тугайди деб ўйлайдилар, бироқ бундай фикр Худонинг Каломидаги таълимотга сўзсиз, зид: «Улар абадулабад туну кун азобланадилар» (Ваҳий 20:10).

Исо Масих қийноқларнинг охири бўлмаслигини кўрсатиш учун, Унинг Сўзига бўйсунмайдиганларнинг барчаси ҳақида шундай деган: «Шунда булар абадий жазога, ҳақ одамлар эса абадий ҳаётга борадилар» (Матто 25:46).

Абадий жазо сўзига эътибор беринг. Бошқа сўзлар билан айтганда, жазонинг охири бўлмайди, у абадий! Исо Масих бизга айтган:

«Агар кўзинг сени васвасага солса, уни ўйиб олгин. Икки кўзинг билан оловли жаҳаннамга ташланганингдан кўра, бир кўз билан Худонинг Шоҳлигига кирганинг афзалроқдир» (Марк 9:47).

Ушбу оятда кўриниб турганидек, У оловли кўл, жаҳаннам ҳақида гапиряпти. Энди бу сўзлар бошқа таржимада қандай эшитилишини кўриб чиқамиз:

«Агар сенинг кўзинг имонингни йўқотишинга сабаб бўлаётган бўлса, уни ўйиб ол! Сен икки кўзингни ҳам сақлаб қолиб, дўзахга боргандан кўра битта кўз билан Худо Шоҳлигига борганинг яхшироқ. У ерда «уларни ямлайдиган қуртлар ўлмайди ва куйдирадиган олов ўчмайди» (Марк 9:47,48).

Эътибор беринг, ямлайдиган қуртлар ўлмайди, чунки уларда доимо ейдиган нарса бор. Келинг, буни табиатга таққослаймиз. Инсон ўлганида, унинг танасини қуртлар ейди, улар фақат суякларини қолдиради ва ўзлари ўлади. Жаҳаннамдаги қуртлар эса ҳеч қачон ўлмайди, чунки улар ейдиган нарса тугаб қолмайди. Дўзахни кўрган бир аёл, одамларнинг олов алангасида буришаётган танасини ейдиган улкан қуртлар ҳақида айтганди. Дўзахда қанча вақт бўлишидан қатъий назар, одамнинг танаси йўқ бўлиб кетмайди ва қуртлар доим уни кемирадилар.

Ҳа, ҳа, тўппа-тўғри, бу ақл бовар қилмас жой! Лекин биз, Худо азалда оловли кўлни одамлар учун яратмаганини доимо эсда сақлашимиз зарур. Исо Масих ўша даҳшатли жойга кимлар бориши кераклигини айтганига, қулоқ солинг:

«Шунда Унинг чап томонида турганларга ҳам сўзлайди: «Эй, лаънатланганлар! Менинг олдимдан шайтон ва унинг фаришталарига тайёрлаб қўйилган абадий оловга кетинглар» (Матто 25:41).

У одамлар учун эмас, балки шайтон ва унинг йиқилган фаришталари учун яратилган. Шундай бўлишига қарамай, шайтон кўпларни алдаб, ўзи билан мангу жазога тортади. Бизнинг киноямизда ҳам худди шуни кўришимиз мумкин. Дагоннинг таъсири кўпчилик йўлдан озишига ва Жейлиннинг қаҳрига учрашига сабаб бўлди. Дагонга белгиланган жазолар унинг таъсири остида бўлганларга ҳам ёғилди. Агар шундай бўлмаганда Жейлин адолат бўйича иш тутмаган бўларди.

Абадий бахтли бўлиш

Биз ўтган бобларда Жейлиннинг қаҳри қанақа бўлишини равшан кўрдик. Калом дейди: «Ўша одам Худонинг қаҳри шаробини, Унинг ғазаб косасида тайёрланган соф шаробни ичди ва Қўзи ҳамда муқаддас фаришталарнинг олдида ёнаётган олтингугурт ичида азоб чекади. Уларнинг азобланишининг тутуни абадулабад кўтарилади, ҳайвонга ва унинг тасвирига сажда қилиб, унинг исмининг тамғасини қабул қиладиганлар кундузи ҳам, тунда ҳам ором топмайдилар» (Ваҳий 14:10,11).

Абадулабад дегани нимани билдиради? Биринчи бобдаги мангуликка оид мулоҳазаларимизни эслайсизми? Чексизликни тушунишга уринганимизничи? Чексизликни онг билан тушуниш қийин, аммо юрак – бунга қодир. Шунинг учун Худо Уни эшитишни истамаган бутун бошли авлод учун йиғлаган:

«Эҳ, қани эди, уларнинг юраклари шундай бўлсаки, улар Мендан кўрқсалар ва ҳаётларининг барча кунларида Менинг барча амрларимга риоя қилсалар, токи уларга ва уларнинг ўғилларига абадий яхши бўлсин!» (Қонуннинг такрорланиши 5:29).

«Абадий» сўзига диққат қилинг. Қани эди, улар абадиёт томонидан бошқарилган ва йўналтирилган бўлсалар! У айтган: «Менинг барча амрларимни доимо сақланглар» деган, балки «қанчадир вақтга эмас». Шунингдек, У: «Менинг айрим амрларимни сақланглар», демаган. Йўқ, уларнинг барчасини, ҳар доим сақлаш керак! Бизга Унинг ҳамма иродасини доимо амалга ошириш амр этилган.

Балки сиз: «Мен Унинг ҳамма амрларини бажармаяпман. Мен маҳкум бўламан!» дерсиз. Ҳа, бу мутлақо тўғри. Илоҳий Қонун ҳеч бир инсон Худонинг ҳақлик талабларига етолмаслигини айтади ва исботлайди, бинобарин Унинг суди қаршисида ҳар бир киши айбдор бўлади. Худонинг юзи қаршисида туриб, ҳеч ким: «Мен Сенинг Шоҳлигингга эришишга лойиқ тарзда яшадим ва мангу жазога сазовор эмасман», дея олмайди.

Бизнинг баркамол эмаслигимизнинг сабаби ибтидодан бошланади: инсон боғда атайин Худога қулоқ солмади ва шу қилмиши орқали гуноҳкор табиатни қабул қилди. У Худога хиёнат қилиб, шайтон ҳукмронлигига бўйсунадиган, озод бўлиш ёки ўзини қутқариш учун ҳеч бир имкони йўқ, қулга айланди. Бузуқ табиат Одам Атонинг ҳар бир авлодига, ҳар бир инсонга ўтиб бораверди, чунки биз ота-онамизнинг табиатини меърос қилиб оламиз.

Худо инсонга нисбатан соф севгиси боис, инсон ҳатти-ҳаракатлари учун биргина ўзи масъул эканига қарамай, бизга Нажоткорни юборишни ваъда берди. Бу Нажоткор – Исо Масиҳ. Унинг туғилишидан бир неча юз йиллар илгари, У бокира қиздан дунёга келиши башорат қилинган (Ишаъё 7:14 га қаранг). Унинг Отаси – Худо, онаси эса – шоҳ Довуд авлодидан келиб чиққан Марям исмли қиз. Бу айнан шундай содир бўлиши шарт эди, бошқачасига, агар унинг иккала ота-онаси ҳам инсонлар бўлганида эди, Исо Масиҳ Одам Атонинг табиатига, гуноҳнинг қуллигига бўйсунарди. У мукамал ҳаётда яшаб ўтолмасди ва шу сабаб, биз учун нарх тўлай олмасди. Шу билан бир қаторда у аёлдан туғилиши жоиз эди, негаки инсоннинг гуноҳга йиқилиши ва хиёнатининг эвазига инсон ҳақ тўлаши шарт эди. Исо Масиҳ юз фоиз Худо ва юз фоиз инсон бўлган.

Исо Масиҳ хочда михланиб, бизнинг гуноҳларимизни Ўзига олди, қонини тўқди ва гуноҳларимизнинг нархини тўлаб, ўлди. Бироқ У ҳақликда яшагани учун Ота Уни ўликдан тирилтирди ва самода Ўзининг ўнг томонига ўтқазди. Исо Масиҳнинг аждоди ва пайғамбар шоҳ Довуд, буларнинг барисини, амалга ошишидан минг йил илгари кўрган ва Исо Масиҳни хочга михланганидан сўнг нималар содир бўлиши ҳақида ёзиб кетган. Пётр Эллигинчи кунда унинг сўзларини айтган:

«У пайғамбар бўлиб ва Худо унга қасам ичиб берган ваъдаси бўйича унинг уруғидан Бўлганни унинг тахтига ўтирғизишини билиб, у Масиҳнинг тирилишини, Унинг жони дўзахда қолмаслигини, жасади эса чиришни кўрмаслигини ол-

диндан айтди. Ушбу Исони Худо тирилтирди, бунга эса биз ҳаммамиз гувоҳмиз» (Ҳаворийларга 2:30-32).

Исо Масиҳ бизни озод қилиш учун ўлимдан тирилди. Эътибор беринг, У дўзахда қолиб кетмади. Бу сўзлар, У дўзахда бўлганининг яққол исботидир. У қачон у ерга борди? Хоч ва тирилишнинг ўртасидаги қай вақтда борди? Исо Масиҳ сизлар мангу жазо олманглар деб, ҳар биримиз учун ўлимни ёки дўзахни бошидан кечирди. Энди ўзимиз учун яшашдан воз кечиб, ҳаётимизни тўлиқлигича Унинг ҳокимиятига топшириб, У Ўз қонини биз учун тўкканига ва ўлганига рози бўлиб, Худонинг қаршисида гуноҳларимиздан кечирилдик ва оқландик. Энди биз Унинг ҳақлигига мосмиз ва суд тахти қаршисида дадиллик билан тура оламиз. Худога абадий Шараф!

Шу боис бизга ҳеч шубҳасиз: «Чунки сизлар имонингиз орқали иноят билан нажот топдингизлар. Бу эса сизлардан эмас, балки Худонинг инъомидир: бу – савоб ишларингиз туфайли эмас, токи ҳеч ким мақтанмасин» (Эфесликларга 2:8,9), дейилган.

Агар сиз аввал Худога бўйсунмай яшаганингиз учун ҳеч қачон тавба қилмаган, гуноҳларингиздан воз кечмаган ва ҳаётингизни буткул Исо Масиҳнинг ҳокимиятига бағишламаган бўлсангиз, унда ушбу китобнинг охиридаги, сизнинг тақдирингизга нисбатан Худонинг нажот режаси ёзилган Иловани очинг ва Исо Масиҳни Раббим ва Нажоткорим деб қабул қилишингизга ёрдам берадиган ибодатни қайтаринг.

Охирги бир нечта саҳифаларда ёзилган гаплар, имонлиларга жуда яхши таниш. Аммо уларнинг аксарияти, кейинги бобларда айтадиганларимни эса охиригача тушунмасликлари аниқ. Чиндан ҳам, кўпчилик ўзини масиҳийман деб атайдиганлар Каломдан очиладиган оддий ҳақиқатлардан ўта таажжубда қоладилар. Қуйидаги бобларда, мангу жазо ҳақидаги чуқур билимлар ҳар бир масиҳийни соғлом руҳий ўсиши учун, муҳим эканини кўриб чиқамиз.

5 БОБ

ЁЛҒОН УСТИДАН СУД

*Биз эса биламизки, ...ҳақиқат бўйича
Худонинг ҳукми бор.*

— Римликларга 2:2 (Кенгайтирилган таржима)

Исо Масиҳ бизни, гуноҳимизнинг эвази бўлмиш, даставвал шайтон ва унинг издошларига тайёрлаб қўйилган жазодан қутқариш мақсадида келди. Исо Масиҳнинг бизлар учун берган ҳаёти Худонинг ҳайратомуз севгисини кашф этади.

Бу ҳақда ўйлаб кўринг: Худо инсонни, ҳайвонларни, қушларни, ҳашоратларни, денгиз ҳайвонларини, ерни ўзининг комил муҳити билан яратди. Биз шу сатрларни ўқиймиз: «Худо Ўзи яратган ҳамма нарсани кўрди, мана, булар жуда яхши эди» (Ибтидо 1:31). Сўнг баркамол борлиқни сақлаши ва ҳимоя қилиши учун инсоннинг қўлига топширди. Саночи куйлагандек: «Осмон – Раббийникидир, ерни эса У инсон ўғилларига берди» (Сано 113:24). Одам Ато Худонинг энг биринчи душмани бўлмиш Люцифердан, нафақат ўзини, шунингдек Худонинг бутун яратган нарсаларини ҳам ҳимоя қилишга масъул эди.

Худо боғда, Уни севишни ва Унга бўйсунитишни эркин танлаш ҳуқуқига эга бўлмаган, роботларни кўришни истамади, шу боис боғдаги минглаб дарахтларнинг орасида битта дарахтни жойлади, у ҳақда қуйидагича ёзилган: «Раббий Худо инсонга шундай амр берди: «Боғнинг ҳар бир дарахтидан бемалол еявергин. Фақат яхшилиқ ва ёмонликни

билиш дарахтидан емагин. Чунки ундан еган куниёқ аниқ ўласан» (Ибтидо 2:16-17).

У айтган ўлим, жисмоний ўлим эмасди, чунки Одам Ато ундан кейин кўп йиллар яшади ва кўп марта ўз итоатсизлигининг оқибатларига дуч келди. Аксинча, Раббий инсонга Худонинг ҳаётдан узилишини ва ўлим ҳисобланмиш Люцифернинг феълига эга бўлишини кўрсатди.

Қанчадир вақт ўтиб, Люцифер Ҳавони алдади ва Худонинг табиатини унинг кўзида булғаб кўрсатди. У Ҳавонинг диққатини қолган барча ижозат этилган дарахтлардан тақиқланган биргина дарахтга қаратишга эришди. Ҳаво дарахт яхши ва ёқимли эканини кўриб, ундан еди, шу билан Раббийни «берувчи» эмас, «тортиб олувчи» деб ҳисоблади. Шунга қарамай, инсоният ушбу босқичда, ҳали йиқилгани йўқ эди. Унинг эри ҳам бу нарсага қўшилганидан сўнг, Худонинг яратган мавжудотлари ўлим табиатига эришдилар. Чунки унинг гуноҳи оғирроқ эди: Ҳаво алданди, Одам эса онгли равишда итоатсизлик қилди (1 Тимотийга 2:14 га қаранг).

Бунинг натижасида, нафақат Одам, балки бутун борлиқ бир зумда ўлим табиатига эга бўлди. Одам гуноҳга йиқилишидан илгари, ҳайвонлар йиртқич эмасди, гўшт билан озиқланмас ва ўлмасди. Ер қимирлаши, қуюн, тўфон, очлик, касаллик йўқ эди. Буларнинг бари инсон, Худо унга ишониб топширганларини сақлаб қолмагани сабабли, дунёга келди. Шу воқеадан сўнг биргина инсоният эмас, шунингдек бутун борлиқ ўладиган бўлиб қолди. Қуйидаги оятларни ўқиймиз:

«Чунки мавжудот ўз ихтиёри билан эмас, балки бўйсундирувчи томонидан беҳудаликка бўйсундирилган бўлиб, мавжудотнинг ўзи ҳам чириш қуллигидан озод этилиш ҳамда Худонинг фарзандларининг улуғвор эркинлигига эришиш умидига эгадир. Зеро биламизки, бор мавжудот ҳозирга қадар биргаликда инграб азоб чекмоқда» (Римликларга 8:20-22).

Табиат ўлим лаънати́ни ўз иродаси бўйича эмас, балки инсониятнинг Худога қарши исёни натижасида олди. У ғамхўрлик қилиши керак бўлган нарсаларни сақлаб қолмади. Одам табиатни ҳам, ўзини ҳам, хотинини ва барча авлодларини ҳам Худодан узоқлашишига ва бошида фақат Люцифер учун лаънат қилиб тайинланган ўлимга маҳкум қилди. Қанчалар сотқинлик, қанчалар хиёнат! Худо айтиши мумкин эди: «Мен севган, баракалаган ва яратган инсон, Люциферни Мендан устун қўйди; шундай экан улар оловли қўлга равона бўлсинлар, Биз эса (Ота, Ўғил ва Муқаддас Рух) ҳаммасини бошқатдан бошлаймиз – Биз севгандек, Бизни ҳам севадиган содиқ мавжудотлар яшайдиган янги дунё яратамиз».

Агар Раббий шундай қилганда эди, У Ўз қарорида шак-шубҳасиз ҳақ бўларди. Лекин Ўзининг ақл-бовар этмас севгиси туфайли, инсониятга, у тушган гуноҳ қуллигидан озод қилишга қодир Халоскорни юборишни ваъда берди. Бу Халоскор, У билан биргаликда ер-у осмонни яратган Ўғлидир. Бошқа сўзлар билан айтганда, У жазога лойиқ ҳеч нарса қилмай, бизни севди, гуноҳ ва ўлим табиати учун нарх тўлади. Бу ҳайратомуз севги.

Бу Голгофанинг мақсади эди. Мен, имонлиларнинг: «Қандай қилиб, севувчи Худо Хушхабар эшитмаган одамларни дўзахга юборади?», деган савол ўйлантириб қўйишига тушунмайман. Менда бу саволга оддий жавоб бор: «Бу Унинг эмас, бизнинг айбимиз». Исо Масих инсониятнинг озодлиги йўлида ўта юқори нарх тўлаб, бизга – Хушхабарни қабул қилганлар, дунё бўйлаб лаънатдан сотиб олиниш ҳақида эшитмаганларнинг олдига боринглар, дейди. Биз ўз замонимизнинг авлодлари учун жавобгармиз, Худо эса аллақачон, Ўзининг қисмини амалга оширди!

Биз Худонинг табиатини қабул қиламиз

Исо Масих томонидан, гуноҳларимиз учун тўланган нарх, нафақат суддан халос қилди, шунингдек бизга Худо-

нинг табиатига ўхшаган ва гуноҳга бошқа қарам бўлмайдиган, янги табиат берди. Инсон ўз ҳаётини тўлиқликча Исо Масиҳга берса, у буткул янги инсон бўлади.

«Инсон масиҳий бўлганида, у ичидан умуман янги инсонга айланади. У энди эскилигича қолмайди. Янги ҳаёт бошланди!» (2 Коринфликларга 5:17, инг. тил. тарж.).

Исо Масиҳни Раббим деб қабул қилиб, биз аслида олганда, ўлдик. Бизнинг эски танамиз ўлдирилди, у Худонинг кўзларида Масиҳ билан хочга михланди. Мутлақо янги инсон Худонинг табиати билан туғилди. Биз қайтадан туғиламиз. Энди биз, қачонлардир ҳаётимизда ўз ҳукмини ўтказган табиатдан озодмиз. Каломда аниқ қилиб айтилган: «Шундай қилиб, биз ўлимга чўмдирилишимиз орқали У билан кўмилдик, токи Масиҳ Отасининг шуҳрати билан ўликлардан тирилганидек, худди шундай, биз ҳам ҳаётнинг янгилигида юрайлик. Чунки шуни биламизки, бизнинг эски ўзлигимиз У билан хочга михланган, токи энди гуноҳнинг қули бўлмаслигимиз учун гуноҳнинг танаси йўқ қилинсин. Чунки ўлган одам гуноҳдан озоддир. Агарда биз Масиҳ билан бирга ўлган бўлсак, унда У билан бирга яшашимизга ҳам ишонамиз» (Римликларга 6:4,5-6). Шундан кейин биз Одамнинг хиёнати орқали бўйсундирилган эмас, балки Масиҳнинг табиатига мос равишда яшай оламиз. Масиҳий кишининг Исо Масиҳни Раббим деб тан олмайдиган кишидан ҳазар қилиши, тўлиқ нодонликка киради. Негаки имонсизларни шахсий руҳий гуноҳ ДНК си бошқаради. Бироқ онгли равишда доимий гуноҳда яшайдиган «имонли»ни кўриш, мутлақо аҳмоқлик ва ғайритабиий. Қўштирноқ ичида ёзган имонли сўзи остида, Исо Масиҳни Нажоткорим ва Раббим деб атайдиган, аслида эса Унга итоат этмайдиган кишини назарда тутяпман. Агар Исо Масиҳ чиндан ҳам унинг Раббийси бўлганда, бу инсоннинг ҳаётида илоҳий табиат

намоён бўларди. Исо Масих бу ҳақда бошқа нарсани мисол қилиб айтган:

«Шунингдек, ҳар қандай яхши дарахт яхши ҳосил беради, ёмон дарахт эса ёмон ҳосил беради. Яхши дарахт ёмон ҳосил бера олмайди, ёмон дарахт эса яхши ҳосил бера олмайди. Яхши ҳосил келтирмайдиган ҳар қандай дарахт кесилиб, оловга ташланади. Шундай қилиб, уларни ҳосилларидан билиб оласизлар» (Матто 7:17-20).

Исо Масихнинг фикри, тушуниш учун қийин эмас ва ўзгармасдир. Гап ҳосиллардамас, балки дарахтнинг табиатида, гарчи у айнан ҳосиллар орқали намоён бўлади. Жумладан, шохда яхши мевани кўриб, бу ўсимликнинг мевасини еб бўлар экан, деймиз. Бошқа томондан, мабодо заҳарли мевани топсак, ўсимлик ёмон экан, деймиз. Дарахт томонидан келтирилган ҳосиллар, у ейиш учун яроқлими ёки йўқлигининг яққол исботидир. Шу тарзда Исо Масих бизни, инсоннинг ҳақиқий масиҳийлигини, унинг сўзларига, художўй кўринишига, имонлилар йиғинларига қатнашига қараб эмас, ҳатти-ҳаракатларига қараб аниқлашни ўргатади! Унинг ҳосили қанақа, у эътиборини Шоҳликка қаратганми ёки ўзига ва бу дунёгами? Ҳаворий Юҳанно ўзининг мактубида буни қуйидагича таърифлаган:

«Дунёнинг йўлларини севманглар. Дунёвий яхшиликни севманглар. Дунёни севиш, Отага бўлган севгини чеклайди. Дунёда содир бўлаётган, қарийб ҳамма нарсани, биргина истак бошқаради: ўз билганича ҳаракат қилиш, ўзи учун ҳамма нарсага эга бўлишга, одамларнинг кўзида яхши кўринишга ўчлик. Буларнинг бари Отадан эмас. Бу нарсалар сизни Ундан узоқлаштиради, холос. Дунё ўз истаклари билан ўтиб кетади, Худонинг истагини бажарадиган киши эса абдий яшайди» (1 Юҳанно 2:15-17, The Message).

Биз Лиза билан бу нарсага фарзандларимизни ишонтиргунимизча, жуда кўп вақт талаб этилди. Улар масиҳий мактабга борадилар ва айрим, ота-онаси билан доимий жамоатга

қатнайдыган ҳамда ўзини масихий деб атайдыган синфдошлари, Масихга тақлид қилишнинг ўрнига, юқорида келтирилган оятдагидек яшашларини кўрадилар. Ўша синфдошлари Худонинг иродасини бажаришдан завқланиш, уни бажаришни исташ ва излашнинг ўрнига, ўзлари учун яшайдилар.

Фарзандларимизнинг мактабидаги вазият – мен келтиришим мумкин бўлган чексиз мисоллардан фақат биттаси. Бу муаммо оилаларда, ишда, ҳатто жамоатда ва хизматда ҳам учраб туради. Кўпчилик, ўзини масихий деб атайдыган кишилар, афсуски, бунинг аксини кўрсатадыган ҳосиллар келтирадилар.

Оддий «мурожаат»

Биз Исо Масихни бир марта «Раббий» деган киши, абадий нажотга эга бўлади деб, Уни қабул қилишдаги урғуни гуноҳкорнинг тавба ибодатига бериб, Хушxabарни бузиб воизлик қилдик. Лекин Исо Масих бундай ўргатмаган. У: «Менга: “Ё, Раббий! Ё, Раббий!” – деганларнинг ҳар бири ҳам Осмон Шохлигига кирмайди, аммо Осмондаги Отамнинг иродасини бажарадыган киши киради», деган (Матто 7:21).

Агар биз Унинг сўзларини, ўзимиз эшитган воизлик, китоб ва Худонинг инояти ҳақидаги қўшиқлардан олган бир томонлама таълимотимиз орқали танламай, қулоқ солганимизда эди, улар замонавий Хушxabаримизга зид эканини пайқаган бўлардик. Гуноҳдан тавба қилиш ибодатини такрорлаган ва Исо Масихни Раббим деб айтганларнинг ҳаммаси ҳам самога боравермайди деб айтган сўзлари – аниқ-тиниқ қилиб ёзилган. Мабодо улар самога бормайдиган бўлсалар, ўтган бобларда кўрганимиздек, улар бориши мумкин бўлган фақат битта жой қоляпти.

Келинг, ҳаммага таниш бўлган хушxabарчилик хизматини кўриб чиқамиз. Хушxabарчи қуйидаги мавзуда воизлик қи-

лади: «Исо Масихнинг олдига кел ва “баракаларга» эга бўл». У Исо Масих бизга қувонч, тинчлик, гуллаб-яшнаш, бахт, соғлиқ, жаннатни ва ҳоказоларни беради деб айтади. Мени тўғри тушунинг. Худованд чиндан ҳам бизни баракалашни истайди, бироқ Исо Масих ҳеч қачон одамлар Унинг ордидан бориши учун баракадан қопқон сифатида фойдаланмаган.

Қирқ беш дақиқалик реклама акциясидан сўнг, хуш-хабарчи тингловчилардан бошларини ҳам қилишларини сўрайди ва уларга савол беради. Агар уларнинг куни бугун битса, улар самога борадиларми? У янги келганларга кўмаклашиш мақсадида, ҳар бир киши атрофига қарашга ҳамда бу саволни ўнг ва чап томонда ўтирган кишига беришга руҳлантиради. «Мабодо сенинг қўшнинг “ҳа” деб жавоб бера олмаса, унинг қўлларидан тут ва олдинга олиб чиқ», - дейди кейинги жумлада.

Номзодлар чиққунга қадар «Қандай бўлсам, шундайлигимча Сенинг олдинга келаман» га ўхшаш қўшиқ янграб туради. Бошқа йиғинларда улар залдагиларнинг баланд овоздаги қарсак ва олқишлари остида ҳамда чолғу асбобларининг тантановор марши жўрлигида чиқиб келадилар.

Воиз олдинга чиққанларга бошларини ҳам қилишларини ва унинг ордидан, тахминан, шундай ибодатни қайтаришларини сўрайди: «Ота, мен гуноҳкор эканимни тан оламан, менинг гуноҳларимни кечир. Бугун мен Исо Масихни ҳаётимга Раббим ва Нажоткорим бўлиб кириб келишини сўрайман. Сен мени Ўзингнинг фарзандинг қилганинг учун раҳмат. Исо Масих номи билан, омин».

Зал олқишлайди, мусиқа чалинади ва «янги имонга келганлар» «қандай бўлса, шундайлигимча» ўз жойларига қайтиб борадилар. Фақат энди улар алданганлар сафига кирадилар. Худога бўйсунмай яшагани учун тавба, Унинг иродаси пайдидан бўлиш учун шахсий истакларидан воз кечиш, Масих учун ўз ҳаётини бағишлаш ҳақидаги сўзларнинг би-

портаси ҳам эшитилмади. Улар Исо Масихни ўзининг «Раббийси» деб тан олдилар, аммо юракларида ҳеч қандай ўзгариш содир бўлмади. Исо Масих улар ҳаётининг, шунчаки бир қисмига айланди.

Сизларга бир хабарни етказиб қўйишимга ижозат беринг, гап шундаки, шоҳларнинг Шоҳи ва раббийларнинг Раббийси инсоннинг ҳаётига иккинчи бўлиб келмайди ёки кўпчилик рақибларнинг орасида биринчи бўлиб ҳам келмайди. У бизнинг юрагимизда ҳеч қандай инсон, нарса, фаолият билан, Ўз ўрни учун беллашмаган ҳолда, фақат ягона Шоҳ сифатида келади. У ягона Раббий бўлиши лозим: Юқори Ҳукмдор ва Хўжайин, бу дегани: энди ҳаётимиз бизнинг қўлимизда эмас.

Тасаввур этиб кўринг, сиз бир инсон билан турмуш қурмоқдасиз ва у сизга, унинг бошқа севиқлилари борлигини, лекин сиз рўйхатда биринчида туришингизни айтди. Бутун борлиқнинг Шоҳи инсондан қанчалик даражада буюк бўлиши мумкин? У: «Сен менинг барча севганларимнинг ичида энг яқинисан», деб айтадиган келинни қабул қилдими? Бундай ҳолатда аҳд муносабати йўқ, шундай экан бирлашув ҳам содир бўлмайди. Қандай катта янглишиш!

Бу «янги имонга келганлар» хоч уларнинг худбинликда қурилган ҳаётларига санчилишига ва юрагида Исо Масихнинг янги табиатини шакллантириш учун жой очилишига имкон бермадилар. Улар шу жойда, ердаги ҳаётида яхши яшаш умидига ва самога бориш ваъдасига эга бўлдилар, холос. Қизиқ ҳақиқат шундаки, масихийларга нисбатан қувғин уюштириладиган давлатларда, одамлар ўз ҳаётларини йўқотаётганини билган ҳолда Исо Масихга келдилар. Биз бўлса, ғарбагилар, Унинг олдига яхши ҳаёт ва жаннатга йўлни қўлга киритиш учун келамиз. Лекин биз ҳам ўз ҳаётимиздан воз кечишимиз лозим.

Бизнинг жамиятимиздаги кўпчилик хушхабар йўналишимизнинг одатий вакиллари, биз воизлик қилаётган

Хушхабар натижасида хато фикрлар билан яшашти. Қайта топган «имони» билан руҳланган янги имонлилар масихийлик фаолиятига қўшиладилар, жамоатга борадилар, ҳатто хушхабарни тарқатишга тушадилар, чунки бу улар учун янги ва ажойиб нарса. Бу ўзини синаб кўриш ниятида янги клубга, спортнинг бошқа турига аъзо бўлишга, янги мактабга, ишга ёки олийгоҳга киришга ўхшайди. Бу одам учун янгилик, лекин улар Исо Масих Ўзининг ҳақиқий издошларига буюрганларини бажармадилар, яъни – Унинг орқасидан боришнинг баҳосини ҳисоблаб кўрмадилар ва Унга хизмати йўлида ҳаётини бағшида этишга узил-кесил қарор қабул қилмадилар (Луқо 14:27-33).

Эришиш учун йўқотиш

Бу алмашишдир, яъни Унинг ҳаётига (табиати) эга бўлишнинг ўрнига ўзимизнинг ҳаётимизни тўлиқликча Унга берамиз. Исо Масих бизга кўп марта қуйидагиларни етказишга уринган:

«Ким Менинг ортимдан бормоқчи бўлса, ўзини рад этсин (ўзини унутсин, билмаганликка олсин, ўздан ва шахсий қизиқишларидан кўзини олсин) ва ўз хочини олиб, Менинг ортимдан юрсин (Менга, менинг шогирдим ва издошим сифатида эргашсин)» (Марк 8:34, Кенгайтирилган таржима).

Биз доимо Унга ёпишиб олишимиз лозим. Нажот – бу шунчаки бир марта ибодат қилиб, кейин самога бориш ваъдасига эга «юқоридан туғилганлар» клубига аъзо бўлганни ҳисобга олмаганда, аввалгидек яшаб юриш эмас. Исо давом этиб, дейди: «Чунки ким жонини сақлаб қолмоқчи бўлса, уни йўқотади. Лекин ким Мен ва хушхабар учун жонини йўқотса, уни сақлаб қолади» (Марк 8:35). Кенгайтирилган таржимада ушбу оят қуйидагича ёзилган: «Ҳар бир Мен ва Хушхабар учун (фақат ерда яшаб ўтадиган) ўз жони-

ни бағишлаган киши, жонини (Худонинг абадий Шоҳлигидаги олий руҳий ҳаётни) сақлаб қолади».

Бу шартсиз алмашиш, биз Унинг хоҳишлари пайида бўлиш мақсадида ўз ҳаётимизни бошқариш ҳуқуқини Унга топширамыз, ўрнига Унинг абадий ҳаётига эришамиз. Бугун воизлик қилинаётган Хушхабар Исо Масихга эргашишдек, ўта муҳим жиҳатга катта урғу бермайди: биз фақат фойда топиш тўғрисида эшитамиз. Аслида биз хочга михланишнинг мазмунини гапирмай, тирилишга тааллуқли ваъдаларини воизлик қиламиз.

Бу вазиятни, ёш йигит ойнаижаҳондан, армияда шартномали хизмат ўташ ҳақидаги рекламани кўрганга ўхшайди. У тахминан ўзи қатори ёшдаги, кулиб турган, зўр расмий флот кийимидаги, шаффоф-биллур осмон остида, очиқ денгизда кетаётган ажойиб кеманинг бортида турган йигитни кўради. Рекламада дунёнинг барча шаҳарларидаги портлар ўтиб тураркан, буларнинг барига осонликча етиб бўладигандек туюлади.

Ёш йигит шу заҳоти боради ва шартномали хизматни ўташга имзо чекади. У ҳатто талаблар билан танишишга уриниб ҳам кўрмайди, чунки бутун диққати кўзлаётган фойдасига қаратилган. У шу қадар бахтлики, энди у дунёни кўриш, шарафли армиянинг бир қисмига айланишга ва кўп янги дўстлар орттириш имкониятига эга.

Қарабсизки, у тезда, бундан кейин олдинги одатига кўра соат тўққизгача ухлашга ҳаққи йўқлигини билиб қолади. У ўзига қадрли бўлган узун сочларини олиб ташлаш шарт. У жамоат жойларига чиқа олмайди, чунки ойига бир-икки кундан бўлак, ҳамма вақт базада бўлиши лозим. Энг ёмони – бу ҳеч қандай бўш вақтни қолдирмайдиган, ўта зич кун тартиби. Бутун кун ҳожатхона ювишга, казармани тозалашга, ерга эгилиб-туриш ва бошқа қийин спорт машқлари билан ўтади. Олдинлари ошиб-тошиб ётган бўш вақтдан

маҳрум бўлиб, у ҳар кеч ҳолдан тойган ҳолда кроватига ўзини ташлайди.

Йигитча ҳали ҳам умидини йўқотмаган, ахир, у яқинда кемага минади. У асосий таълимларни тугатиб, кемага жўнатилади, бироқ жадал меҳнат бекор қилинмайди, энди у фақат очиқ денгизда ишлайди. Уруш бошланиб қолади ва имзо чекмаган урушда қатнашишига тўғри келади.

У ўзи ҳеч қачон эриша олмайдиган ҳаётни қўлга киритиш учун имзо чеккан эди, боз устига бу ҳаёт текин таклиф қилинганди. Ҳа, буларнинг ҳаммаси текин, лекин фурсат топиб, шартномани икир-чикирларигача ўрганиб чиқмагани сабаб, бу ҳаётга эришиш учун эркинликдан кечиши кераклигини кутмаганди. Ўзини алданган ҳис этиб, у кўплардан хафа. Уни яхши таклиф билан илантиришди, шахсан унга нимага боришини айтмай, фақат фойда томонини кўрсатишди. Биз текин нажотни воизлик қилдик, бу худди шундай, бироқ уни қабул қилганларга, улар бу учун шахсий эркинлиги билан тўлаши кераклигини айтмасликка қарор қилдик. Эркинлик ҳақида гапириб, ҳақиқий эркинликни назарда тутмаяпман, балки одамлар Масихдан ташқаридаги гуноҳ билан боғлайдиган эркинлик ҳақида айтяпман. Улар ўз эркинлигига мутлақ амин бўлса-да, аслида қулдирлар. Бу ҳолатни «Матрица» филмидаги бир саҳна билан қиёслаш мумкин. Бир куни кечга ўғлим филмни ижарага уйга олиб келди ва биз оиламиз билан томоша қилдик. Мен филмда бир ажойиб ўхшатмани кўрдим. «Матрица»да қизиқ савол ўртага ташланган: «Агар сен уйқудан уйғонмаган бўлсанг, қандай қилиб, ҳақиқий дунёни тушдаги дунёдан ажратиш мумкин?»

Бу филмда йигирманчи аср ҳаёти, афтидан яхшидек ўтади. Воқеа йигирма биринчи асрнинг охиридан бошланади. Инсон Машина деб аталадиган сунъий онг яратади. Бу Машиналар ер-юзидagi ҳокимиятни қўлга олишади ва инсон бу ҳокимиятни қайтариб олишга уринади. Уруш натижаси-

да дунё яксон бўлади, Машиналар эса ғалаба қозонадилар. Улар инсон танасидан ишлаб чиқарадиган қувватни олиб, яшай олиши мумкинлигини билиб қоладилар, бинобарин ўзларининг мақсадларида инсондан фойдаланиш учун буюк тасаввур яратадилар. Дунё ҳали ҳам олдингидек (йигирманчи асрагидек) одатдагича бўлиб «кўринади», аслида инсон таналари улкан «ферма» даги қафасларга қамалган, онглари эса Матрица деб номланувчи жаҳон миқёсидаги виртуал компьютер дастурига ёқилган. Моҳиятан, инсон ҳаққоний эркинликка эга эмас, балки қуллар ҳисобланадилар.

Филмнинг мана шу жойида ўзларининг бир-бирига ўхшашлигини пайқаб қолиб, Матрицанинг қўлидан чиқиб кета олган, аёллар ва эркаклардан сараланган гуруҳ пайдо бўлади. Улар умуман ҳаёт йўқ дунёда, Сион деб аталувчи ўзларининг мустамлакасини тузади. Улардан айримлари одамларнинг озодлиги йўлида Машиналар билан курашиш учун Матрицага қайтиб бордилар. Жанг аёвсиз ва ҳаёт оғир, лекин уларни ёлғон эркинликда яшашдан кўра ҳақиқий озодлик кўпроқ қизиқтиради. Улар сохта қулайликдаги қулликдан кўра қийинчиликлар билан ҳақиқий эркинликка эришишни ортиқ кўрадилар.

Бу ерда муайян параллелни кўриш мумкин. Кўпчилик имонсизлар масиҳийларга ўз эркинлигини йўқотган, қулларга қарагандек қарайди, гўё ўзлари худди эркинликда яшаётгандек. Бироқ ҳақиқат шундаки, айнан Масиҳда бўлмаганлар Машиналарнинг ёлғонда яшовчи қулларига ўхшаб, боғлаб қўйилган. Улар гуноҳнинг қулдирлар.

Масиҳий бўлиш қийин

Нафақат Хушxabарни ҳеч қачон эшитмаган ёки унга ишонишдан бош тортадиган кишилар, балки ушбу авлоднинг кўпгина оддий «имонлилари» ҳам қулликда яшамокда. Бизнинг ўзимиз одамларни Исо Масиҳнинг ортидан

боришнинг мазмуни ҳисобланган, тўлиқ Хушхабар билан таништириш мажбуриятига эътиборсизлик қилиб, шу танг аҳволни яратдик. Аксарият кишилар ўзларини эркин деб ҳисоблайдилар, аммо аслида эркинликка эга эмаслар, чунки уларнинг ҳаёти бунинг исботидир. Исо Масиҳ айтган:

«Ростини, сизларга ростини айтаман, гуноҳ қиладиган ҳар бир киши гуноҳнинг қулидир. Аммо қул уйда умрбод яшамайди, ўғил эса умрбод яшайди. Шундай қилиб, агар Ўғил сизларни озод қилса, ҳақиқатан озод бўласизлар» (Юҳанно 8:34-36).

Ушбу сўзлар дарахт ҳосиллари ҳақидаги ҳақиқатнинг маъносини яна қайта таъкидлайди. Агар инсон доимо гуноҳ қилса, у гуноҳнинг қулидир. У ўғил эмас, негаки унинг табиати ўзгармади. У тавба ибодатини қайтаргани учун ўзини озодман деб ҳисоблаши мумкин, лекин у ўз ҳуқуқларини Исо Масиҳга тўлиқ топширмади. У ўзининг қалбаки эркинлигини сақлаб қолишни ва нажотдан фойда кўришни истади. Бир вақтнинг ўзида унга ҳам, бунга ҳам эга бўлишнинг имкони йўқ!

Юқорида айтилганидек, одамлар ўзларининг «самодан туғилишини» қувонч, завқ ва иштиёқ ила бошидан кечирадилар, чунки бу янгилик ва очиқлик. Шунга қарамай, эртами-кечми уларнинг масиҳийликка оид сўзлари ва имонли ҳаёт тарзи ортида яшириниб турган ўзгармас табиати намоеън бўлишни бошлайди. У энди имонлилар орасида намоеън бўлади. Мана нима учун бу янглишишни бирдан сезиш қийин. Шундай бўлса-да, Янги Аҳд бизни айнан шу ёлғон ҳақида огоҳлантиряпти.

Повул ёзган: «Билиб қўй, охири кунларда масиҳий бўлиш жуда қийин бўлади» (2 Тимотийга 3:1, инглизчадан таржима). Биз охири кунларда яшаяпмиз. Бунга шубҳа йўқ. Каломдаги барча башоратлар Исо Масиҳнинг тез орада келишини айтяпти. «Масиҳий бўлиш» тушунчасига келсак, Повул бизнинг кунларимиз энг оғир давр бўлишини олдиндан билган.

Бошқа таржималарда бизнинг замонимизга нисбатан хавfli ва даҳшатли сўзларидан фойдаланилган. Нега? Повулнинг яшаган вақтини ўрганиб, у ўта оғир қаршилиқни бошидан кечирганини кўрамиз. Уни беш марта қамчи ва ўттиз тўққиз марта таёқ билан уришган, уч марта хивич билан савалашган, бир марта тошбўрон қилишган. У узоқ йиллар қамоқда ўтирган. У қаерга бормасин, ҳамма жойда қувғинларга дуч келган. Бироқ Повул, бизнинг кунларимиз масиҳийлар учун энг оғир кунлар бўлишини айтган! Нима учун? Унинг ўзи жавоб берапти:

«Чунки одамлар ўзларинигина севадиган, пулпараст, мақтанчоқ, мағрур, оғзи бузуқ, ота-оналарига итоатсиз, ношукур, бетавфиқ, яқинларига кўнгли совуқ, мурасасиз, туҳматчи, нафсини тия олмайдиган, кўпол, яхшилиқдан нафратланувчи, хоин, бемулоҳаза, кеккайган ва Худодан кўра кайф-сафони кўпроқ севадиган бўладилар» (2 Тимотийга 3:2-4).

Агар унинг сўзларини диққат билан ўргансангиз, сизда у нима демоқчи деган савол уйғониши мумкин. Наҳотки бу сифатлар рўйхати Повул даврида яшаган одамларнинг хусусиятидан шу қадар кучли фарқ қилса? Унинг замондошлари ҳам ушбу сифатларга эга бўлган. Улар ўзларини севадиган, пулпараст, бетавфиқ, тошбағр ва ҳоказолар бўлишган. Ҳатто Пётр Эллигинчи кунда деган: «Бу бузуқ авлоддан қутулинлар» (Ҳаворийлар 2:40). Унда нимага Повул, масиҳий учун ушбу сифатларни энг қийин давр бўлишининг сабаби сифатида, бизнинг авлодимизни ажратиб кўрсатяпти? У давом этиб, тушунтирган: «Улар художўйликнинг (ҳақиқий имоннинг) тусига эга бўлиб, аммо унинг куч-қудратидан воз кечганлар (эътиқодининг ҳақиқат эканини ўз юриш-туриши билан рад этади)» (2 Тимотийга 3:5, Кенгайтирилган таржима).

Хуллас, сиз нима учун бизнинг замонимизда масиҳий бўлиш қийинлигини кўрдингиз. Кўпчилик ўзларини (Янги

Аҳднинг бошқа оятларига мувофиқ) самодан туғилган ва нажот топган масиҳий деб атайдилар, бироқ хоч уларнинг худбинлигини ўлдиришига ижозат бермайдилар. Улар Исо Масиҳнинг ортидан эргашиш йўлида ўзининг барча ҳуқуқларидан воз кечмайдилар. Бундай одамлар Исо Масиҳ уларнинг Нажоткори деб чин дилдан ишонадилар, аммо Унинг Кимлиги учун эмас, Ундан нимадир олиш учун Унга эргашадилар. Бу вазият, аёл киши пул учун турмушга чиққан вазиятдан ҳеч ҳам фарқ қилмайди. Балки у севиб турмуш қураётгандир, лекин уни нотўғри ниятлар бошқараяпти. Айнан шундай ниятлар билан одамлар Исо Масиҳни, нажот топиш, художўй одамлар тўдаси, шу ҳаётда омадга эришиш ва ўлимидан сўнг жаннатга тушиш учун излайдилар. Исо Масиҳ уларнинг Нажоткори эканига чин қалбдан ишониб, Унга ҳеч қачон ҳаётлари устидан бошқарувни бермайдилар.

Емирилган чегаралар

Яна бир муаммо, чегараларнинг емирилганида. Келинг, ўз манфаатларини кўзлайдиган, лекин ўзини самодан туғилган деб биладиган, ҳақиқий имонли тилида гапирадиган, художўй дўстларга эга, масиҳий йиғинлардан завқ оладиган, бироқ ўзгармас табиатида қолиб кетган инсонни фараз қилайлик. Аслида бундай инсон – ўзи билмаган ҳолда товламачидир, қолаверса муаммо шундаки, бундай ўз ўзини алдаш вабо сингари тарқалиб кетган. Агар одам самонинг меъёрларига тўғри келмайдиган, лекин масиҳий маданияти «меъёрлари» га асосланиб яшаса, унинг ҳаққоний масиҳий бўлиши жуда қийин. Повул даврида инсон имонли бўлса, унинг ҳаёти ҳар соатда хавф остида бўлган. У ўзини Масиҳга бағишладими ёки йўқми деган савол туғилмаган ҳам, чунки инсон ҳаёт чизиқларини аниқ-тиниқ қилиб чизиб олган. Повул давом этади:

«Сен эса менинг таълимотимни, юриш-туришимни, мақсадимни, имонимни, бардошимни, севгимни, сабр-тоқатимни ҳамда Антиохия, Икония ва Листра шаҳарларида бошимга келган қувғинларимни ва азобларимни тўлиқ билар эдинг. Мен қандай қувғинларга бардош берган бўлсам, Раббий мени ҳаммасидан халос қилди. Зотан Исо Масихда художўй яшамоқчи бўлганларнинг барчаси ҳам қувғин қилинадилар. Ёвуз ва фирибгар одамлар эса ўзлари адашиб, бошқаларни ҳам адаштириб, ўз ёвузликларини ошириб бораверадилар» (2 Тимотийга 3:10-13).

Повул ҳаммасини равшан қилиб тушунтирган. У нафақат бошқаларга ўргатган, балки Тимотий Повулга ишона олиши учун ҳаракат қилиб яшаган ҳам (абадият томонидан бошқарилган, китобимнинг кейинги саҳифаларида айнан шу ҳақда гап боради). Унинг мақсади ибодатларга келадиган жавоб, мўъжизалар яратадиган нотабий инъомлар ва Худонинг Сўзини юқори даражада ўқита олиш қобилияти эмас эди. Йўқ, у буларга диққатни қаратмаган. У ҳаёт тарзи ҳақида айтган. Бу энг муҳим омил бўлган ва шундай бўлиб қолиши зарур.

У ушбу сўзлар билан давом этади: «ёвуз ва фирибгар одамлар» ошиб борадилар. Ёвуз одамдан узоқроқ юриш кераклигини ҳаммамиз биламиз, бироқ ташқи кўриниши чин феъл-атворига мос келмайдиган, товламачилар энг катта хавф туғдирадиган одамлардир. Бу одамлар ўзларини масихий деб атайдилар ва масихий кўринишга ҳам эгалар, лекин уларнинг ҳаётида ўзгартирувчи иноят кучи борлигининг ҳеч бир исботи йўқ. Эътибор беринг, Повул, бундайлар нафақат бошқаларни алдайди, шу билан бирга уларнинг ўзлари ҳам алданганлар, дейди.

Бу ҳикоямиздаги Алданганнинг воқеасида аниқ аксини топган. Ёш йигит Энделдаги мактабда фаол ўқувчи эди, ўзини бағишланган издош деб билган ва шоҳнинг ҳимматига сазоворлигига чин дилдан ишонган. У ўз содиқлигини

хаёти орқали исботлаш ўрнига, дахлдорлигини тасдиқлаш учун кўп уринди. Фақат уни ўзи эмас, унинг атрофидагилар ҳам унинг ҳаққонийлиги борасида янглишган. Алданганнинг ҳаёт тарзи кўпларнинг, бирга ётган қизлардан тортиб, то унинг воизликлари таъсирида қолган талабаларгача, йиқилишига сабаб бўлди.

Воизликлари, деб сўрайсизми? У ўқитувчи эмасди, ахир. Ҳа, айтганча, воизлик деганда, бизнинг айтадиган сўзларимиздан ҳам баландроқ жаранглайдиган ҳаёт тарзимизни назарда тутаётман. Жейлиннинг издошлари бўлмиш Энделдаги талабалар учун Алданганнинг кучли характери ва ҳаёт тарзи таъсири остига тушиб қолмаслик жуда қийин эди. Мустаҳкам бўлмаган кишилар унинг таъсирига тушиб қолишарди.

Бизни ушбу кураш ҳақида нафақат Повул, шунингдек Янги Аҳднинг бошқа муаллифлари ҳам огоҳлантирган. Яҳудо бизга дейди:

«Севганларим, мен сизларга умумий нажотимиз ҳақида ёзишга ғайратим кўп бўлиб, бир нарса ҳақида насихат қилиб ёзишни лозим кўрдим: Бир вақтлар муқаддасларга топширилган имон учун астойдил курашинлар» (Яҳудо 3).

Унинг сўзларидаги қатъиятга эътибор беринг. Нажот орқали оладиган ажойиб нарса ҳақида айтишни истаган Яҳудо, яна бошқа нарсани ҳам четлаб ўта олмас эди. У бизни имонимиз учун курашишга руҳлантиришга бел боғлади. Бу қандай кураш? Сўнгра у тушунтирган:

«Чунки қадимдан маҳкум бўлишга тайин қилинган баъзи одамлар орангизга яширинча суқилиб кириб олганлар. Бу бетавфиқлар Худойимизнинг иноятини бузуқликка айлантирмоқдалар ҳамда ягона Худо Эгамизни ва Раббимиз Исо Масихни рад қилмоқдалар» (Яҳудо 4).

Курашимиз, ўзларининг бетавфиқ ҳаётларини яшириш учун Худонинг иноятини бузуқликка айлантирган киши-

ларнинг таъсирига қарши туришдан иборат. Бундай хужумлар, жамоатга қаратилган бошқа барча қувғинлардан кўра ҳалокатлироқдир. Улар Муқаддас Китоб қадриятларига зид қонунлар бўлиб, жумладан бола олдириш ва мактабда эволюция назариясини ўтиш мажбуриятидан ҳам хавфлидир. Уларнинг таъсири қандайдир оқим ёки сохта диннинг таъсиридан янада кучлироқ. Улар абадий ҳалокатга олиб боради!

Сиз балки, бу сўзлар қандай қилиб жамоатдаги одамларга қўлланилиши мумкин, ахир Яҳудонинг сўзлари Исо Масихни рад этган ёки Ундан воз кечган одамларга тегишли, дейишингиз мумкин. Бугун бизнинг жамоатларимизда бундай йўл тутган одамни масиҳийлар қабул қилмайди, дерсиз. Нега сиз, ўша даврдаги имонлиларни заиф бўлган деб ҳисоблаясиз? Яна бир марта Каломдаги матнни диққат билан ўқиб чиқинг. Бу одамлар орамизга яширинча суқулиб кирдилар, дейилган. Бизнинг йиғинларимизда бугун ҳам, Яҳудо даврида ҳам, Масихдан очиқчасига воз кечган киши кўзга ташланмай қолмайди. Унда қандай қилиб, улар Уни рад этишлари мумкин? Бунга жавобни Янги Аҳддаги бошқа китобдан топамиз. «Улар: “Худони биламиз”, – деб айтадилар-у, лекин ўз қилмишлари билан Ундан воз кечадилар» (Титусга 1:16).

Улар сўзлари билан эмас, балки ҳаётлари билан Масихдан воз кечадилар. Худони биламан дейди, Исо Масихни Раббим деб эътироф этади, аслида ўз қилмишлари орқали бунинг аксини кўрсатадилар. Эсингиздами, улар нафақат бошқаларни, шунингдек ўзларини ҳам алдайдилар. Бошқа сўзлар билан айтганда, улар чин юракдан масиҳийман деб ишонадилар.

Худонинг ҳақиқий инояти

Яҳудо бундай одамлар, Худонинг иноят мактубини бузуқликка айлантирмоқда деб таъкидлаяпти. Биз яшаётган охирги замонда бу жуда кенг тарқалган, чунки бизнинг таълимотимиз бу нарсани рўй беришига эшик очиб берди. Биз Худонинг инояти итоатсизлигимизнинг ҳимоя қавати

бўлиб хизмат қилади деб ўргатдик. Жамоатда кўплардан шундай сўзларни эшитиш мумкин: «Мен нотўғри ҳаёт кечираётганимни биламан, лекин Унинг инояти учун Худога шукр». Бу жиддий янглишиш. Каломда ёзилишича, иноят – бу биздан ҳақиқат талаб этаётган нарсаларни бажариш учун ичимизда жойлаштирилган Худонинг кучи.

Иноят ҳақида, шунчаки Худонинг биз сазовор бўлмаган марҳамати, сифатида ўргатилган. Бу ҳақиқатдан ҳам, биз сотиб ололмайдиган, сазовор бўлолмайдиган Унинг марҳамати. Аммо у бизга итоаткорлик учун куч бағишлайди. Ростдан ҳам иноятга эга эканимизнинг исботи, бизнинг художўй ҳаётимиз ҳисобланади. Унинг Сўзига итоаткорлик ҳаётимизда иноят борлигидан гувоҳлик беради. Шу боис Ёқуб дейди:

«Худди шундай, имон ҳам ишсиз бўлса (уни тасдиқлайдиган итоаткорлик ҳаракатлари ва ишларисиз), ўз-ўзидан ўлиқдир. Бироқ бирор киши: Сен имонингга эгасан, мен эса ишларимга эгаман», – деб айтиши мумкин. Хўп, (яхши) ишларсиз бўлган (шубҳали) имонингни менга (қўлингдан келса) кўрсат-чи, мен эса сенга имонимни (яхши) ишларим (итоаткорлигим) орқали кўрсатаман! Сен Худонинг яғоналигига ишонасанми? Яхши қиласан! Жинлар ҳам ишонадилар ва даҳшатдан титрайдилар» (Ёқуб 2:17-18, Кенгайтирилган таржима).

Ёқуб бизнинг замонавий таълимотимиздаги улкан муваффақиятсизликни кўрсатган. Биз Каломдан «Раббий Исо Масихга ишон ва нажот топасан...» каби оятларини юлиб оламиз (Ҳаворийлар 16:31). Мабодо нажот топиш учун Худонинг борлигига ва Исо Масих – Унинг Ўғли эканига ишониш кифоя бўлса, демак, ёвуз руҳлар нажот топар эканда, негаки улар бунга ишонишади. Бу беъманилик, ахир! Ёқуб ўз фикрини аниқроқ етказиш учун жинлар ҳатто титрашини айтиб ўтган. Бошқача қилиб айтганда жинлар, Худодан имонга эгаман деб, итоаткорлик ишлари билан тасдиқламайдиганлардан кўра кўпроқ кўрқадилар.

Биз чиндан ҳам Исо Масиҳнинг инояти билан нажот топганимизнинг яққол исботи, уни тасдиқлайдиган ҳаёти- миздир. Мана нима учун ҳаворий Юҳанно айтяпти:

«Агар биз Унинг амрларига риоя қилсак, шундан Уни та- ниб билганимизни биламиз. Кимки мен Уни таниб билдим деб айтса-ю, лекин Унинг амрларига риоя қилмаса, у одам ёлғончи ва унда ҳақиқат йўқдир. Кимки Унинг Сўзига риоя қилса, у одамда Худонинг севгиси ҳақиқатан камолга етган бўлади. Ана шундан биз Унда жо эканимизни биламиз. Ким- ки мен Унда жо бўлмоқдаман деб айтса, Масиҳ қандай юр- ган бўлса, у ҳам шундай юриши керак» (1 Юҳанно 2:3-6).

Юҳанно, Исо Масиҳни билишимизнинг асл тасдиғи Унинг амрларини бажариш эканини аниқ-тиниқ қилиб ёзган. Исо Масиҳни биламан дейдиган, лекин Унинг сўзи- га риоя қилмайдиган киши – Худонинг Каломини били- шини эътироф этишига қарамай, у ёлғончи ва товламачи, ҳақиқатдан йироқдир. Шунинг учун Юҳанно дейди: «Ме- нинг фарзандларим! Буни сизларга гуноҳ қилиб юрмасли- гингиз учун ёзмоқдаман. Агар кимдир гуноҳ қилиб қўйса, биз Отанинг олдида Ҳимоячи – ҳақ Исо Масиҳга эгамиз. У бизнинг гуноҳларимиз учун раҳм-шафқат келтириш қур- бонлиги бўлди. Фақат бизнинг эмас, балки бутун дунёнинг гуноҳлари учун ҳамдир» (1 Юҳанно 2:1, 2).

Эътибор беринг, у: «Буни сизларга гуноҳ қилиб юриб.... Ҳимоячига эгамиз», деган эмас. Асло, мақсад гуноҳ қилмас- лик. Худо иноятининг кучига эга бўлиб, биз Масиҳга ўхшаб боришга интилишимиз («Унга ўхшаб яшашимиз») мум- кин, негаки биз итоатсиз табиатнинг бошқарувидан халос бўлдик. Аммо гуноҳнинг тузоғига илиниб қолгудек бўлсак, ўшанда Ҳимоячига эгамиз.

Имонлининг шодлиги шундаки, энди биз Худойимизга маъқул тарзда хизмат қила оламиз.

Шунинг учун биз ларзага солинмайдиган шохликни қа- бул қилиб, иноятни маҳкам тутайлик, токи шу иноят би-

лан эҳтиром ва қўрқувда Худога маъқул хизмат қилайлик» (Ибронийларга 12:28).

Мана гап нимада. Иноят бизга Худога маъқул хизмат қилиш учун куч беради.

Нимага биз тўлиқ Хушxabарни эмас, балки унинг ярмини воизлик қиламиз? Ҳа, нажот – бу инъом, уни сотиб олиш ёки унга лойиқ бўлиш имконсиз. Бу чиндан ҳам шундай. Шу билан бирга, биз одамларга уни қўлга киритишнинг ягона йўли – бу ҳамма нарсадан воз кечиш, Уни Раббим деб тан олиб, ҳаётни унга топшириш ва шундай қилгач, Унинг табиатига мос равишда яшашга куч олиш эканини айтишни унутиб қўямиз. Бу ҳақда Пётр ёзган:

«Худони ва Раббимиз Исони таниб-билишингиз учун сизларга иноят ва тинчлик кўпайсин. Худо бизни Ўзининг шуҳрати ва эзгулиги билан даъват қилди. Унинг илоҳий куч-қудратидан Уни таниб-билишимиз орқали бизнинг ҳаётимиз ва диёнатимиз учун зарур бўлган ҳамма нарса бизга ато қилинди. Бу дунёда ҳукмронлик қилаётган ҳирсининг чиришидан қочиб қутулиб, илоҳий табиатга шерик бўлишингиз учун Худо сизларга жуда буюк ва қимматбаҳо ваъдаларни берди» (2 Пётр 1:2-4).

Диққат қилинг, иноят бизга Исо Масиҳни таниб-билиш орқали берилган ва бу иноят Унинг Илоҳий табиатига мос равишда пок ҳаётда яшаш учун ҳамма керакли нарсани бағишлайдиган, Илоҳий куч сифатида берилди. Шу тарзда Одам орқали дунёга кириб келган, инсониятнинг Худо ёқтирмайдиган ҳирси туфайли кўпайиб кетган чиришдан қайта сотиб олинганмиз. Ҳеч бир кишига, сўзи билан ҳам, ҳаракати билан ҳам, бизнинг ичимизга жойлаштирилган Худонинг табиатига кўра яшашга нисбатан менсимаслик уйғотишига йўл қўйманг. Повул равшан қилиб айтган:

«Чунки ҳамма инсонларга нажот берадиган Худонинг инояти зоҳир бўлди. Бу иноят эса шуни ўргатадики, биз бетав-

фиқликни ва дунёвий ҳирсларни рад қилиб, бу дунёда иф-
фатли, ҳақ ва художўй ҳаёт кечиришимиз керак. Чунки
биз бахтли умидимизни рўёбга чиқишини, Нажоткоримиз
Исо Масиҳнинг ва буюк Худойимизнинг шуҳрати зоҳир
бўлишини кутмоқдамиз. Бизни ҳар қандай қонунбузар-
ликдан қайта сотиб олиш учун Масиҳ Ўзини фидо қилди,
токи яхши ишларга ғайратли бўлган алоҳида халқни Ўзи
учун покласин. Буларни бор ҳокимият билан гапиргин, на-
сиҳат қилгин ва фош қилгин. Ҳеч ким сени камситмасин»
(Титусга 2:11-15).

Раббийнинг инояти бизни барча бетавфиқ ва дунёвий
ҳирслардан воз кечишга, ўзни тийиш ва ҳақликда яшашга
ўргатади. Худонинг инояти ҳаётимизда йўл-йўриқ ва улар-
га риоя қилишга қобилият берадиган ўқитувчига ўхшайди.

Ёдингизда бўлсин, биз бу нарсага бошқаларни ўргати-
шимиз зарур. Повул давом этиб, дейди: «Бу сўз ҳақиқатдир.
Мен истайманки, Худога ишонганлар яхши ишларга астой-
дил бел боғлашлари учун буни (доимо) тасдиқлагин, чунки
бу одамлар учун яхши ва фойдалидир» (Титусга 3:8).

Биз ҳаётимиздаги Худо иноятининг кучи билан эзгу
ишлар қилишимиз лозим. Нажот топгунимизча Эски Аҳд-
даги муқаддаслар сингари биз ҳам унга эга эмас эдик, иноят
– бу Исо Масиҳ орқали келган Худонинг инъоми. Шу боис
Исо Масиҳ бизга Эски Аҳд давридаги одам бирор кишини
ўлдирса, у дўзахга боришга лойиқ қотил ҳисобланар эди,
дейди. Аммо иноят остидаги сен, ҳатто бировни аҳмоқ де-
санг, кимнидир ҳукм қилсанг, кечиришдан бош тортсанг
ёки нафратнинг бирор бир кўринишига эга бўлсанг ҳам
сени дўзах олови кутиб турибди (Матто 5:21,22). Нима учун?
Негаки, биз энди иноятнинг кучи ила ичимизда ва ташқи
ҳаракатларимизда Худонинг табиатига мос равишда яшаш-
га қобилиятлимиз.

Доимо тасдиқлаш

Юқорида Калом матнида кўрган Титусга мактубида (3:8) бу ҳақда доимо ўргатиш ва буни тасдиқлаш буюрилган. Эшитдингизми? Мен минбардан ёки имонлиларнинг ўзaro суҳбатидан буни камдан-кам эшитаман, доимо эмас. Бунинг сабаби биз Худо инояти ила амалга оширилган эзгу ишлар қанчалик аҳамиятли экани тўғрисидаги тушунчадан йироқлашганимизда. Аслида бизнинг билимсизлигимиз ва имонимиз етишмаслиги натижасида биздаги куч суст бўлиб қолиб кетишига замин яратдик. Иноятга йўл очадиган имон бизнинг имонимиз эътирофи орқали фаол бўлиб туриши лозим. Повул дейди: «Мен ибодат қиламанки, Исо Масихда сизлар эга бўлган ҳар қандай эзгуликни чуқур билишда сенинг имонингнинг мулоқоти маҳсулдор бўлсин» (Филимонга 6).

Агар биз буни доимо тасдиқламасак, унда аста-секин ҳақиқатдан узоқлашиб борамиз. Ибронийларга мактубнинг муаллифи бу ҳақда жуда тўғри ёзган:

«Шунинг учун биз йиқилмаслигимиз учун эшитганларимизга ўта диққат қилишимиз керак. Чунки фаришталар орқали айтилган сўз қатъий бўлган бўлса ва ҳар бир жиноят ҳамда итоатсизликка адолатли жазо олинган бўлса, унда биз бу улуғ нажотни менсимаганимизда, жазодан қандай қочиб қутуламиз? Бу нажот аввало Раббий орқали воизлик қилинди, сўнгра, Ундан эшитганлар томонидан бизларда тасдиқланди» (Ибронийларга 2:1-3).

Буни тасдиқлаб ва бу ҳақда ўргатсак, бизни йиқилишдан асрайдиган абадийликнинг муҳим жиҳатини доимо қаршимизда кўриб турамиз.

Эсимда, ёш бола бўлганимда балиқ тутишни ёқтираддим. Балиқ ови жараёнига берилиб кетиб, қайиқни оқим доимо узоққа олиб кетганини пайқамай қолардик. Қирқ беш дақиқадан сўнг биз атрофга қараб, келиб қолган жойи-

мизни танимасдик. Бу бизнинг фикримиз бошқа нарса билан, яъни бу вазиятда балиқ ови билан банд бўлгани учун содир бўларди.

Хавфли шаршарага олиб кетадиган дарёларда балиқ оловчи кишиларнинг баъзилари учун, бундай вазиятнинг охири аянчли тугаган. Саноқсиз одамлар, уларнинг кемаси балиқ овлашни бошлаган жойдан анча узоққа кетиб қолгани боис, шаршаралар қарида ҳалок бўлганлар.

Ва бу ҳақиқат абадиятнинг муҳим жиҳатларига ҳам тааллуқлидир. Агар Худо биз бу ҳақда доимо ўргатишимизни айтаётган бўлса, демак, бу масалада ўта диққатли бўлишимиз зарур. Нимага биз итоаткорликнинг художўй ҳаётда яшашга имкон яратадиган иноятнинг кучига урғу бермаймиз?

Мен, биринчи Жамоат шу тарзда яшаганини кўряпман. Биринчи Жамоатнинг бир нечта оталарининг ёзганларини ўқиб, Каломга мос, лекин бизнинг бугунги таълимотимизга умуман бегона нарсаларни ўргатганини сезиб қолдим. Жамоат оталари бошидан бошлаб, бир неча аср давомида, нажотимизни исботлашда ишлар муҳим аҳамиятга эга деб ўргатган. Келинг, бир нечта намуналарни кўриб чиқамиз.

Даставвал Смирна шаҳри ҳаворийси ва ҳаворий Юҳаннонинг дўсти Поликарпнинг (69-156) сўзларидан келтираман. У кексариб қолганда қамоққа олинган ва ўчоқда ёндирилган. У шундай ёзади: «Бизлар ишлар билан эмас, балки иноят билан нажот топганимизни билиб, кўплар бу шодликка (нажотга) эга бўлишни истайдилар». Замонавий хушхабар жамоатлари орасида бу сўзлар ҳеч қандай таажжубсиз қабул қилинган бўларди, чунки биз яхши ишлар шарофати билан нажот топмаслигимизга кучли урғу берамиз. Поликарп имонлиларга қарата, шундай деб ёзган: «Агар биз Унинг иродасини бажарсак, амрларига риоя қилсак ва ўзимизни ҳар қандай ноҳақликдан сақлаб, У севган нарсани биз ҳам севсак – Уни ўлимдан тирилтирган, бизни ҳам тирилтиради». Бугун минбардан бундай сўзларни камдан-кам эшитамиз.

«Агар» сўзига эътибор беринг. Эртага тирилишимиз учун бизга Унинг иродасини ва амрларини бажариш буюрилган. Бу ҳақда Исо Масих ҳам айтган.

Мен келтирмоқчи бўлган кейинги киши, Римдаги жамоатни бошқарган, ҳаворий Повул ва Петрларнинг ҳамкори, Климент Римлик (30-100). У шундай дейди: «Биз ўз-ўзимизча, шахсий тақводорлигимиз ёки ишларимиз билан оқланмаганмиз. Лекин Қудратли ҳамма одамни оқлайдиган имонимиз орқали оқланганмиз». Ушбу гаплар ҳам бутунги масиҳийлар орасида илиқ қабул қилинган бўларди. Бироқ Климент имонлиларга қарата шундай деб ёзган: «Биз эзгу ишлар қилишда чаққон бўлишимиз зарур. У ҳар бир кишини ишлари бўйича тақдирлайдиган Худо экани ҳақида огоҳлантираяпти» (Римликларга 2:6)».

Балки, Повул шу сабабдан синовлар пайти, айтган: «Шунинг учун, подшоҳ Агриппа, мен самовий ваҳийга итоатсизлик қилмадим. Лекин аввал Дамашқ ва Йерусалим аҳолисига, кейин бутун Яҳудия юртига ва мажусийларга воизлик қилиб юрдим, токи улар тавба қилиб ва Худога ўгирилиб, тавбага лойиқ ишларни қилсинлар» (Ҳаворийлар 26:19,20). Повул ишларнинг муҳимлигига урғу берган бўлса, унинг ҳамкори Климентнинг ҳам шунга ўхшаш сўзлари лол қолдирмаслиги керак.

Александриялик Климент (150-200) исмли инсоннинг сўзларидан мисол келтираман. У Александрияда, Мисрда жамоатлар бошқарган ва янги имонлилар учун мактаблар олиб борган. У имонсизлар ҳақида шундай деб ёзган: «Улар яхши ишлар қилишларига қарамай, агар улар имонга эга бўлмасалар, (имонсиз бўлса) бу ишлар ўлимдан кейин ҳеч қандай фойда бермайди».

Ушбу сўзлар ҳам хушхабар жамоатлари томонидан қувонч билан қабул қилинган бўларди. Ўтган бобларда, биз ҳали айтиб ўтдик: имонсиз киши қанча яхши ишлар қилмасин,

унинг ишлари Худонинг Шоҳлигига киришни таъминлай олмайди, биз Худонинг инояти билан нажот топганмиз. Бироқ Климент имонлиларга қарата нима деб ёзганига қаранг:

«Ҳар бир ҳақиқатни таниб-билган, эзгу ишлар қилган киши абадий ҳаётни мукофот қилиб олади... Айримлар, Худо (нажот учун) куч беради деб, тўғри тушунади, лекин нажотга элтадиган ишларга катта аҳамият бермайди, шунинг учун улар умид қилган нарсага эришишда муваффақиятсизликка учрайдилар».

Баъзиларингиз ўйлашингиз мумкин: «Менимча бу йигитлар Янги Аҳдни умуман ўқимаганга ўхшайди». Ўқиган. Жош Макдауэлл ўзининг «Иқрорликни талаб этадиган исбот» китобида, Александриялик Климент 2400 та мулоҳазаларини (учтасидан ташқари) Янги Аҳднинг китобларидан олганини айтиб ўтган. Бу бошқа муаллифларга ҳам тааллуқли. Мен бугунги масиҳий китоблар сотиладиган дўконлардаги кўплаб китобларда, Каломдан жуда кам фойдаланилганини айтиб қўйишим шарт. Биз бошқа томонга чиқиб кетганимиз сабабли, ҳақиқатдан ҳам лозим бўлган нарсани ўргатмаётганимиздан бўлиши мумкинми?

Бизнинг чала-ярим Хушхабаримиз

Афсуски, биз фақат шунга ўхшаш оятларни такрорлаймиз: Шундай қилиб, агар сен Исони Раббим деб, ўз оғзинг билан эътироф этсанг ва Худо Уни ўликлардан тирилтирганига ўз юрагинг билан ишонсанг, нажот топасан» (Римликларга 10:9). Одамларга, бор-йўғи, сеҳрли тавба ибодатини қайтарсанг кифоя, нажот топасан, деймиз.

Лекин нега Исо Масиҳнинг ушбу сўзларини айтмаймиз: «Нега сизлар Мени, ё, Раббий, ё, Раббий, деб чақирасизлар-у, ammo айтганларимни қилмайсизлар?» (Луқо 6:46). Биз кўрганимиздек, «Раббий» сўзи Бош Хўжайин, Соҳиб маъноларини

билдиради. Шундай экан, Исо Масих: «Ўзларингиз хўжайинлар бўлишда давом этар экансиз, Мени Хўжайин деб атаманлар. Ундай бўладиган бўлса, яхшиси ўзларингни алдамаслик учун Мени «Буюк Пайғамбар» ёки «Устоз» денглар» дейди.

Энди келинг, ушбу музокарамиз бошланишига сабаб бўлган, Исо Масихнинг сўзларига яна бир бор қараймиз: «Менга: «Ё, Раббий! Ё, Раббий!» – деганларнинг ҳар бири ҳам Осмон Шоҳлигига кирмайди...» (Матто 7:21).

Биз ҳали, Исо Масихни Раббий деб атаганларнинг ҳаммаси ҳам самога бормаслигини айтиб ўтдик. Бу оддий «тавба ибодатини» қайтариш, осмонга йўлни таъминламаслигини муқаррар тушунтиряпти. Ундай бўлса, менда савол туғилади: «Унда ким Осмон Шоҳлигига киради?» Исо Масих шундай сўзлар билан жавоб беради: «Осмондаги Отамнинг иродасини бажарадиган киши киради» (Матто 7:21).

Қизиқ. Поликарпнинг сўзлари билан қарийб бир хил. Исо Масихни фақат Раббим деб тан олиб эмас, шунингдек тан олиш ва Худонинг иродасини бажариш, бизни самога олиб борар экан. Унинг иродасини бажаришнинг ягона йўли – шахсий ҳаётимиздан воз кечиб, ўзимизни бўйсундириш ва Уни ўзимизнинг Хўжайинимиз деб қабул қилиш орқали, У берадиган иноятдир. Эътироф этиш осон, лекин Исо Масихнинг ҳоқимиятига ҳақиқатдан ҳам ўзини тўлиқ бўйсундириш энг қийин қисмдир.

Нега мен бу ҳақда бунчалик тиришиб гапираётганимнинг сабабига қулоқ солинг:

«Ўша кунда кўпчилик Менга: «Ё, Раббий, ё, Раббий, биз Сенинг исминг билан башорат қилмадикми? Сенинг исминг билан жинларни қувиб чиқармадикми? Сенинг исминг билан кўпгина мўъжизаларни яратмадикми?» – дейдилар. Мен эса уларга эълон қиламан: «Мен сизларни ҳеч қачон билганим йўқ. Менинг олдимдан кетинглар, эй, қонунбузарлик қилувчилар!» (Матто 7:22-23).

Саксонинчи йилларнинг охирида Худо менга ваҳий кўрсатди. Мен охири кўринмайдиган улкан оломон одамни кўрдим. Одамларнинг сон-саноғи йўқ эди. Мен уларнинг орасида Худони тан олмайдиганлар, гуноҳкорлар ёки бошқа динларга эргашувчилар борлигини билар эдим. Лекин уларнинг ҳаммаси, аксинча масиҳийликни эътироф этар эдилар. Бу кишиларнинг бари, Исо Масиҳ уларга: «Хўжайинингизнинг қувончига, Осмон Шохлигига киришлар», дейишини эшитишга ишончи комил ҳолда Судга келган эдилар. Бунинг ўрнига, улар қуйидаги сўзларни эшитдилар: «Мен сизларни ҳеч қачон билганим йўқ. Менинг олдимдан кетинглар, эй, қонунбузарлик қилувчилар!» (Матто 7:23).

Мен уларнинг юзларидаги даҳшатни кўрдим. Сиз эга бўлмаган нажотга ишончингиз комил бўлган вазиятни тасаввур эта оласизми? Сиз само меники деб юрган пайтингиз, дўзахнинг алангасига абадийга ташланишингизни кўз олдингизга келтириб кўроласизми? Бутун мангулик давомида сиз ва балки сизга воизлик қилган киши абадиятга юзаки қарагани ҳақидаги фикрлардан қийналиб ўтишничи?

Исо Масиҳнинг огоҳлантиришлари ҳақида гапирмайдиган хизматкорнинг хизматини оқлаб бўладими?

Сиз биз нима учун, Худонинг мактубини фақат ижобий ва фойдали томонларини эмас, балки тўлиқ айтишимиз шартлигини тушунасизми?

Ҳа, бизга баракали бўлиш ёқади ва биз бу ҳақда гапиришимиз ҳамда бундан ҳаётдан завқланишимиз лозим, аммо Каломдаги амрлар ва огоҳлантиришлар ҳақида оғиз очмаслик ҳисобига эмас!

Ёдимда бор, анжуманлардан бирида, мен бу ҳақиқатлар тўғрисида гапиришимнинг сабабини айтдим: «Эртага, Суд бўладиган кун, кимларнингдир қони қўлларимдан оқиб турган паллада, ҳақиқатни айтмаганим учун, улар мени айблашини истамайман».

Воизлик тугаган заҳоти олдимга ўша жамоатнинг чўпони хафа бўлиб, тўғрироғи ҳатто жаҳли чиқиб келди. У айтди: «Сенинг биз хизматкорларга, Эски Аҳднинг таълимотини сингдиришга қандай ҳаддинг сиғди. Мен Хушхабарни тўлиқ воизлик қилмаганим учун, менинг қўлларимда одамларнинг қони бўлмайди». Унга Худонинг Каломидаги фақат ижобий нарсаларни айтиш ёқиши ва қолган нарсаларни воизлик қилишдан ўзини тийиши, кўриниб турарди.

Шунда мен айтдим: «Ҳурматли чўпон, келинг Повул Эфес жамоатидаги хизматкорларга нима деганига қараймиз». Мен қўлимдаги Муқаддас Китобни очдим ва ундан ўша жойни ўқишини сўрадим: «Шунинг учун бугун сизларга гувоҳлик бераяпманки, мен ҳамманинг қонидан тозаман, чунки Худонинг бор иродасини сизларга эълон қилишдан чекинмадим» (Ҳаворийлар 20:26,27).

Ҳайратдан қотиб қолган чўпон, менга қараганда унинг кўзлари ва оғзи катта очиқ эди. У айтди: «Неча марта Янги Аҳдни ўқиган бўлсам, бу нарсани ҳеч қачон кўрмаган эканман». Шундан сўнг, биз дўстона суҳбатлашдик. Мен унга одамларни нафақат ўқитиш, шунингдек ҳар бир киши Масаҳда етук бўлиши учун кўмаклашиб, огоҳлантиришимиз зарурлигини ҳам эслатдим (Колосликларга 1:28). Нима ҳақда огоҳлантириш? Ҳақиқатдан четга чиқмаслик, нафақат ўзини алдайдиган, шунингдек сон-саноқсиз художўй жонларни йўлдан оздирадиган фирибгарлар томонидан воизлик қилинадиган мактублар томонга учиб кетмаслик ҳақида.

Повул, Ҳаворийлар китоби 20-бобда ёзилгани бўйича, эфесликлар билан узоқ вақт мобайнида бирга вақт ўтказган. У уларни чин қалбидан севган ва Худонинг Руҳидан, улар билан энди ерда бошқа кўришмаслигини билган. Ўйлаб кўринг, ўз фарзандингиздек қадрли бўлиб қолган одамларга, охириги сўзларингизни қанчалик эътибор билан танлаб айтган бўлар эдингиз. Унинг хайрлашув сўзлари:

«Шундай қилиб, ўзингизга ва Муқаддас Руҳ сизларни назоратчи қилиб қўйган бутун подага диққат қилинлар, токи Худо Ўз қони билан қўлга киритган Унинг жамоатини боқинлар. Чунки шуни биламанки, мен кетганимдан кейин, (сизларнинг) орангизга подани аямайдиган йиртқич бўрилар кирадилар. Сизларнинг (ўзларингиздан) орангиздан ҳам шогирдларни ўзларига эргаштириш учун сўзни бузиб гапирадиган одамлар кўтариладилар. Шунинг учун, бедор бўлинглар. Мен уч йил давомида кеча-ю кундуз тинмасдан, кўз ёшлар билан ҳар бирингизга таълим берганимни ёдда сақланлар» (Ҳаворийлар 20:28-31, ёзма сўзлар муаллифники).

Улар қандай қилиб ҳақиқатни бузиб гапирадилар? Балки, сўзлари биландир, лекин ҳойнаҳой ишлари билан. Эътибор беринг, Повул буни шу қадар кучли сезганки, уч йил давомида кун-у кеча уларни тўхтовсиз огоҳлантирган. Яна бир карра, буни доимо тасдиқлашимиз ва булар ҳақда гапиришимиз шартлигини кўряпмиз.

Севги ва адолат Худоси

Ҳикоямизни ўқиб, Алданган бошидан кечирган шок ва жон талвасасини тасаввур эта олдингиз. Сиз Лоундаги қамоқхонанинг ҳолатини ҳис этдингиз. 130 йил зулматда ва ҳавоси бадбўй қафасда, чидаб бўлмас иссиқда вақт ўтказиш ҳақидаги фикрдан этларингиз жимирлаб кетди. Агар биз одамларга Худонинг барча насиҳатларини етказмасак, сон-саноксиз аёл ва эркаклар бундан-да кучлироқ азобларга дуч келадилар.

Сиз Жейлин севувчи ва адолатли бўлганини, унутмагандирсиз. Унинг судида севги шу тарзда намоён бўлдики, у Дагоннинг хулқ-атвориға ва табиатига эга бўлган бирорта ҳам кишини Аффабелга киришиға йўл қўймади. Мабодо у бунга йўл қўйганида, шаҳарға ва унинг аҳолисига зарар етказган бўларди. Севги айбсизларни ҳимоя қилди.

Шу билан бир қаторда, унинг адолатлилиги Дагоннинг феълидаги одамларга, ўз итоатсизлиги учун, Дагондан кўра енгилроқ жазо олишига имкон бермасликка мажбурлади. Худди шундай Худонинг севгиси бирор бир шайтоннинг табиатидаги кишига, Унинг мангу шахрига киришига йўл қўймайди. У шайтон ва унинг издошларини оловли кўл билан жазолаб, унинг таъсири остидагиларни бу жазодан мустасно қилса, У адолатсизлик қилган бўларди. Шайтоннинг табиатига эга бўлганларнинг барчаси, у билан бир қаторда абадий жазони оладилар. Худо бир вақтнинг ўзида ҳам севувчи, ҳам адолатли ва шундай бўлиб қолади ҳамда Унинг шарафи бутун ер-юзига маълум бўлади.

☞ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ☞

2 БЎЛИМ: 4, 5 БОБЛАР

1. Ушбу бўлимни ўқишдан олдин, сиз абадий суд таълимоти масиҳий учун асосий таълимот деб ҳисоблаганмисиз?
2. Кўпчилик масиҳийлар бошқаларга дўзахнинг ҳақиқатда қандайлиги ҳақида айтмайдилар, чунки улар ҳақда, салбий муносабат ва айбловга тўла деб ўйлашидан қўрқадилар. Лекин аслида бу нарсалар тўғрисида айтиш – ачиниш ҳиссини кўрсатишини билдиради. Имонлилар (алоҳида имонли ёки жамоат сифатида) бу саволни қандай қилиб севги билан ўртага кўтара олиши мумкин?
3. Сиз имон ва ҳосилларнинг (ишларнинг) ўртасидаги богликликни қандай тушунтирган бўлардингиз? Агар нажот – бу совға бўлса, унда нега бизнинг ишларимиз имонимизга мос?
4. Бешинчи бобда, Исо Масиҳнинг ортидан эргашиш қарори инсоннинг ҳаётига қандай таъсир қилиши масаласини четлаб ўтиб, кўпинча Хушxabардаги ваъдаларни воизлик қилишга мойил эканимизни муҳокама қилдик. Нега шунчаки руҳий ёрдам олиб яшаш ва биздан ҳаёт тарзимизни ўзгартиришни талаб қилмайдиган ҳаётдан кўра, Масиҳнинг ҳокимиятига бўйсуниб яшаш ҳаёти фаровонлироқ?
5. Нажот, суд ва ҳаётимизнинг абадиятга таъсири тўғрисида билиб олганларинигизнинг барчаси ҳақида ўйлаб кўринг. Бешинчи бобни ўқиб чиққач, иноятнинг табиати ҳақидаги тасаввурингиз қай тарзда ўзгарди?

З БЎЛИМ

БУЮК ЧЕКИНИШ

Охиригача чидаган эса нажот топади.

— Матто 24:13

Энди биз Журъатсиз ва Қўш Ҳаётнинг воқеаси очилар диган ҳақиқатга етиб келдик. Улар қанчадир вақт Жейлиннинг ортидан бордилар, лекин Журъатсиз тўғри ниятларини йўқотди, Қўш Ҳаёт эса охир оқибат йўлидан қайтди. Уларнинг хотимаси фожиали бўлди.

«Биз ишонадиган нарсани ўқиш» ёки «ўқиганимизга ишониш»

Ушбу бобда муҳокама этадиган ҳақиқат, айрим хушхабар жамоатлари орасида мунозарали масала эканининг гувоҳи бўлдим. Аммо Каломни синчиклаб ўрганиш натижасида баҳслар барҳам топади. Шундай қилиб, Муқаддас Калом Журъатсиз ва Қўш Ҳаёт каби кишилар ҳақида нима деганини ўрганишни бошлашдан аввал, сиздан очиқ юрак ва онг билан ўқишни сўраб қоламан.

Худонинг иродасини таниб-билишнинг жуда катта тўсиғи, Каломни қуйидаги тарзда ўқишдир: одамлар ўқийдиган нарсасига ишонишнинг ўрнига, ишонадиган нарсасини ўқийдилар. Биз ҳақиқатни хира ойна орқали танлаганимизда, ишонадиган нарсаларимизни ўқиймиз. Бундай хиралик бошқалардан, бизнинг йўналишимиз таълимоти ёки Худонинг Кимлиги ва Унинг йўллари қандайлиги ҳақидаги шахсий тасаввуримиздан ортирилган ноаниқ билимдан келиб

чиқади, бу ўта хавфли, негаки бу бизни янглишишга олиб бориши мумкин. Аюб китобидан бунинг мисолини топамиз.

Яқинда, Муқаддас Китобни ўқишга чоғланиб, уни очишга улгурмай, Муқаддас Рух, менга шундай деганини эшитдим: «Аюб китобини оч ва ўттиз иккинчи бобдан бошлаб ўқи». Мен шу заҳоти китобни очдим ва у жойда Елиуйнинг нутқи бошланганини кўрдим.

Воқеа нимадан бошланганини бир оз таништириб ўтаман. Аюб оғриқ ва йўқотишлардан кечирган фожиадан сўнг, унинг Худо йўллари тушуниш қобилияти жадал тарзда ёмонлашиб борарди. Энди у Худонинг донолигини излашнинг ўрнига, Унга ўз кечинмалари орқали қарарди (Аюб 1:2-8 га қаранг). Вақт ўтган сайин унинг мулоҳазалари ўз-ўзини оқлаш томонга силжиб кетди. Аюбнинг ўтган бобларда гапирган учта дўсти мустақил-худошунослар бўлиб, улар янглишар ва Аюбнинг кулфатини изоҳлашга уринардилар. Бу ҳолат вазиятни фақат ёмонлаштиради. Аюбнинг беқарор мулоҳазалари нотўғри эканини исботлашга қурби етмай, уни нуқул айблардилар.

Энг ёши, Елиуй, Аюб ва унинг учта дўсти Худонинг донолиги айтиб бўлишини узоқ тинглади, улар ниҳоят гапини тугатгач, у деди: «Мана, мен сизларнинг сўзларингизни кутдим, сизлар нима дейишни ўйлаётганларингизда сизларнинг фикрларингизга қулоқ солдим. Мен сизларга диққат қилдим, мана, сизларнинг ҳеч бирингиз Аюбни фош қила олмадингиз ва унинг сўзларига жавоб бера олмадингиз. Албатта сизлар: «Биз доноликни топдик: уни одам эмас, Худо қулатади», – дейишингиз мумкин» (Аюб 32:11-13).

Елиуй уларнинг уччаласини ҳам фош қилишга ўтди: «У сенинг фикрларинг бўйича қаримта бериши лозимми? Сен рад этар экансан, буни сен танлашинг керак, мен эмас; шунинг учун билганингни сўзлагин» (Аюб 34:33). Оҳ, у бугунги кунда кўшлар йўл қўядиган хато ҳақида қанчалик тўғри айтди. Бу жамоатдаги нотўғри таълимотнинг асосий илдизларидан бири, биз Худонинг Каломи ҳақиқатни ўрнатишига

имкон беришнинг ўрнига, ўзимизнинг кечинмаларимиз ва тажрибамиз орқали Каломни изоҳлаймиз!

Елиуй инсоний мулоҳаза билан ёки Худо Кимлиги ҳақидаги хато фикр, вазият ва ҳодисалар таъсирида шаклланган таълимотига асосланиб гапирмади. У ҳақиқатни бузмай, соф Худонинг Каломини воизлик қилди. Унинг нутқи якунида шу сўзларни ўқиймиз:

«Сўнг Раббий Аюбга бўрон орасидан жавоб бериб деди: «Ким бу режада бўлган ишни бемаъни сўзлар билан тундлаштираётган? Энди, белингни эркакдек боғлагин: Мен сендан сўрайман, сен эса жавоб бергин» (Аюб 38:1-3).

Кенгайтирилган таржимадан бу жой шу тарзда ёзилган: «Ким бу билимсиз сўзлар билан доноликни тундлаштираётган?» биз Худонинг Каломини ўзимизнинг тажрибамиз, бошқаларнинг фикрлари ва хато ўйларимиз орқали саралаганимизда, айнан манашу нарса содир бўлади. Биз таъсир ўтказаётган одамлар учун Унинг донолигини эришиб бўлмайдиган қилиб, уни хиралаштирамиз. Аслида биз доноликни ўрганишни истайдиган кишилардан, уни яширамиз. Мана нима учун Худо Аюбга ва унинг дўстларига нисбатан шу қадар аччиқланди, бугун ҳам одамлар Унинг йўлларини бузиб ўргатганда, аччиқланади. Биз одамларга ҳақиқатни билишга йўл қўймаймиз! Сўнгра, тўрт боб давомида, Раббий Аюбга Ўзининг сўзини очди. У тугатганида, Аюб қайғу чекиб деди:

«Мен биламан, Сен ҳамма нарса қила оласан ва Сенинг ниятингни тўхтатишнинг имкони йўқ. «Ҳеч нарсани англамасдан режада бўлган ишни тундлаштираётган ким бу?» Мен ўзим тушунмаган ва билмаган, мен учун ғаройиб бўлган нарсалар ҳақида гапирган эканман. Ўтинаман, менга кулоқ солгин ва мен сўзлайман; мен Сендан нимани сўрасам, менга тушунтиргин. Мен Сен ҳақингда қулоғимга чалинганларини эшитган эдим, энди эса менинг кўзларим Сени кўрмоқда. Шунинг учун мен ўзимни рад этаман ва тупроқда ҳамда кулда тавба қиламан» (Аюб 42:2-6).

Эътибор беринг, Аюб айтган: «Авваллари мен фақат бошқалар айтган нарсаларни билар эдим, энди эса Сени ўз кўзларим билан кўрдим». Бу сўзларда буюк ҳақиқат мужассам. Каломда, Унга қараганда шарафдан шарафга ўзгариб боришимиз таъкидланган (2 Коринфликларга 3:18), У ҳақда фақат эшитганда эмас. Исо Масих Худонинг тирик Сўзи ва Уни билиш ҳамда Унинг йўлларини англаш, Уни кўришни билдиради.

Мана, инсонга очилган ҳақиқат нимани кўришга имкон беради. Биз Худонинг Сўзини эшитамиз, лекин маърифатга эга бўлмагунимизча, ўзгариш содир бўлмайди. Юрагимизга Худонинг Сўзини тушуниш келганида: «Мен кўраяпман, кўраяпман», деб ҳайқирамиз. Бундай пайтларда, Унинг тимсолига яқинлашиб, ваҳий оламиз ва ўзгарамиз.

Ушбу руҳий омил Повулни ибодат қилишга руҳлантиради: «Сизлар учун Худога тинимсиз миннатдорчиликлар билдириб, сизларни ибодатларимда эслайман, токи Раббимиз Исо Масихнинг Худоси, шуҳратнинг Отаси, Уни таниб-билишингиз учун сизларга донолигу ваҳий Руҳини берсин ва фаҳмлашингизнинг кўзларини ёритсин...» (Эфесликларга 1:16-18). Энди Аюб у билан содир бўлган фожиадан олдин тақводор ҳаёт кечирган бўлишига қарамай, ҳар қачонгидан ҳам маърифатлироқ эди. Энди у Худони янада юқори даражада таниб-билди.

Худо Аюбга гапириб бўлгач, унинг дўстларидан бири Элифазга шундай сўзлар билан юзланди: «Менинг ғазабим сенга ва сенинг иккала дўстингга қарши алангаланмоқда, чунки сизлар Менинг қулим Аюб каби Мен ҳақимда тўғри гапирмадингизлар» (Аюб 42:7).

Раббий У ёки Унинг йўллари ҳақида нотўғри тасаввурга эга бўлишимизга, жиддий муносабат билдиради. Бу Унинг донолигини тундлаштиради ва адолатини бузиб кўрсатади. Шу боис Каломдаги бор донолик билан тасдиқланмаган таълимотларни воизлик қиладиган одамларга, жуда ҳай-

рон қоламан. Оҳ, қанчалик қўрқинчли! Агар биз ҳақиқатга ўргатилган бўлишни ва у бизни тузатишини истамасак, қандай қилиб уни билишимиз мумкин?

Аюб китобини ўқишни яқунлаганимдан сўнг, Раббий кўп саволларимга жавоб бўлган, яна бир нарсани айтди. У: «Ўғлим, Аюб ва унинг дўстлари Мен ҳақимда нотўғри нарсаларни гапирганида жим турганимни сездингми? Мен кимдир то ҳақиқатни гапиришни бошламагунича, Ўз ҳузуримни намоён қилмай туравердим!» деди.

Худонинг юрагимда айтилган сўзларидан лол қолиб, улар устида фикр юритишни бошладим. Кейин яна Унинг гапини эшитдим: «Шу сабабдан кўпчилик одамлар, жамоатлар ва бутун йўналишлар, уларнинг ҳаётини ўзгартирадиган, Менинг ҳузуримни ҳис этмайдилар. Улар Менинг соф сўзимни эмас, балки Аюбнинг сўзларидан ҳеч фарқ қилмайдиган, ўзларининг сараланган изоҳ ва мулоҳазаларидан айтадилар. Улар Менинг донолигимни беъмани сўзлари билан лойқалатадилар».

Агар биз Худонинг ҳаққоний ҳузурини ва Унинг кучини ҳис этишни истасак, ҳақиқатни бузмаган ҳолда излашимиз зарур. Шунинг учун Худонинг ҳукмига нисбатан, Каломни ўрганишда давом этиб, Худо ҳақидаги хато фикрларга, нотўғри таълимотларга, шахсий тажрибага ёки вазиятларга таяниб, У аниқ ёзиб қўйган нарсаларни бузишга йўл қўйманг. Бунинг ўрнига, Унинг йўлларида маърифатли бўлиш учун, Уни очиқ турган Каломдан изланг.

Баракаларнинг изидан қувиб

Келинг, Қўш Ҳаётнинг тақдирига яна қайтамиз ва ўтган бобда келтирилган Исо Масиҳнинг сўзларидан бошлаймиз:

«Ўша кунда кўпчилик Менга: «Ё, Раббий, ё, Раббий, биз Сенинг исминг билан башорат қилмадикми? Сенинг исминг

билан жинларни қувиб чиқармадикми? Сенинг исминг билан кўпгина мўъжизаларни яратмадикми?» – дейдилар. Мен эса уларга эълон қиламан: «Мен сизларни ҳеч қачон билганим йўқ, Менинг олдимдан кетинглар, эй, қонунбузарлик қилувчилар!» (Матто 7:22,23).

Юнон тилида «қонунбузарлик» сўзи (аномия) Худонинг қонунига (ёки иродасига) қарши ҳаракат қилишни билдиради. Бошқача сўзлар билан айтганда, бу Худонинг ҳоқимиятига бўйсунмасликдир.

Исо Масих қонунбузарлик сўзидан олдин, қилувчилар (ҳаёт тарзига айлантирганлар) сўзини ишлатяпти, бу билан у гап гуноҳдан қутилиш йўлида курашаётган ва ўз итоатсизлигидан нафратланадиган янги имонлилар ҳақида ёки ҳар замонда қоқилиб турадиганлар ҳақида эмаслигини кўрсатган. Аксинча, бу ерда Худонинг хоҳишларига зид равишда яшайдиган, уларни менсимайдиган ва бундай яшашни оқлайдиган инсон ҳақида айтилган. Исо Масихнинг ушбу сўзлари адашган Алданган ёки садоқатсиз Қўш Ҳаёт кабиларга тегишли. Исо Масих шунга ўхшаш бир дунё одамларга мурожаат этиб, уларнинг жонларига бутун мангулик давомида лаънатга айланадиган ҳукми эълон қилади. Раббийнинг танбеҳларига менсимаслик қилмаслик ва уларга юзаки қарамаслик ўта муҳим.

Келинг, Каломдаги ушбу матнда Исо Масих кимга мурожаат этганини диққат билан ўрганамиз. Худонинг Шоҳлигига қабул қилинмайдиган одамларнинг бир қисми, Исо Масих номи билан жинларни қувганлар. Улар кимлар? Ўша аёл ва эркаклар жинларни қувишда Исо Масихнинг номидан фойдаланган, лекин уларни Раббий Исо билан бошқа ҳеч қандай мулоқотга эга бўлмаган дейиш мумкинми? Бу саволга жавоб топиш учун биз Ҳаворийлар китобига мурожаат этамиз.

«Сайёҳ яхудий азайимхонлардан баъзилари ёвуз руҳларга чалинганларнинг устидан Раббий Исонинг номидан фойда-

ланиб: «Повул воизлик қилаётган Исо номи билан сизларга буюрамиз», – дер эдилар. Яҳудий олий руҳоний Скеванинг етти ўғли шундай қилар эдилар. Аммо ёвуз руҳ уларга жавобан: «Исони биламан, Повул ҳам менга маълум, аммо сизлар кимсизлар?» – деди. Шунда ёвуз руҳга чалинган одам уларга ташланди-да, уларнинг устидан зўр келиб, шундай куч кўрсатдики, улар у уйдан яланғоч ва ярадор ҳолда чиқиб қочдилар» (Ҳаворийлар 19:13-16).

Бундай экзорцистларнинг Исо Масиҳ номи билан жинларни қувишга қурби етмасди! Мана ҳақиқат қаерда: жинларни қувиш учун фақат исмдан фойдаланиш камлик қилади. Бундан ташқари, бу исмнинг Эгаси билан муносабатга эга бўлиш керак. Инсон Исо Масиҳнинг издоши ва хизматкори бўлиши лозим.

Энди сиз ўйларсиз: «Лекин Исо Масиҳ уларга, Мен сизларни ҳеч қачон билмаганман деган бўлса, унда улар қандай қилиб Унинг номи билан жинларни қувиши ва мўъжизалар яратиши мумкин? Бунинг имкони йўқ-ку?»

Шахсий манфаатини кўзлаб, Исо Масиҳни фақат нажот учун қабул қилган одамлар кўп. Улар Худонинг кучи ва баракаларининг пайдидан бўлиб, Унинг юрагини ҳеч қачон таниб-билмаган. Повул бундай одамлардан эҳтиёт бўлишни айтган – «художўйлик гўёки даромад орттириш учундир деб ўйлайдиган, ҳақиқатдан йироқ ва онги бузуқ бўлган одамларнинг орасида баҳсларни пайдо қилади. Бундай одамлардан узоқлашгин» (1 Тимотий 6:5).

Улар Исо Масиҳни ўз манфаати учун излаган, шунинг учун уларнинг хизмати севги билан эмас, наф кўриш истаги билан йўналган. Биз ўқиганимиздек, Исо Масиҳ уларни танимайди: «Ким Худони севса, У бундай кишини билади» (1 Коринфликларга 8:3).

Худо бундай кишини билади. Билади сўзи шунчаки бирортани танишни билдирмайди, чунки Худо барча ҳақида ҳам-

ма нарсани билади, У ҳамма нарсани билувчи! Бироқ бу сўз яқинлик маъносида ишлатилган. Муқаддас Китобнинг Кенгайтирилган таржимасида айтилган: «Агар ким Худони чин юракдан севса (мулойим эъзозласа, итоаткорликка шошилса ва Унинг марҳаматларини фаҳмлаб, миннатдор бўлса), бундай кишини Худо билади (У билан яқинлигини ва ўртасидаги севгини тан олади ҳамда у Худога тегишли бўлади)».

Исо Масих Ҳукм кунида оломонга айтади: «Мен сизларни ҳеч қачон билмаганман». Шундай қилиб, (дарров итоат қилмаслиги, мулойим эъзоз ва миннатдорлик йўқлиги туфайли, кўриниб турадиган) Худони севмайдиганлар – Ундан нажот кутганига қарамай, Ота ёки Исо Масих билан яқин муносабатдагилар деб топилмайди. Исо Масихни севиш – Унга бор ҳаётимизни бағшида этишни билдиради. Сен энди ўзинг учун эмас, У учун яшайсан.

Яхудо бунга мисол бўла олади. У ҳаётини Исо Масих билан боғлади. Ҳаммаси худди у Исони севишини кўрсатарди, бунинг исботи, Унинг ортидан боришдек буюк қурбонликка боргани бўлди. Яхудо ҳамма нарсани қолдирди, хизмат жамоасига қўшилди ва Раббий билан битта йўлдан борди. Ҳатто қувғин пайтида, жамоанинг бошқа аъзолари Уни ташлаб кетганида, Яхудо У билан бирга қолди (Юҳанно 6:66 га қаранг). У жинларни қувиб чиқарди, касалларни шифолади ва Хушxabарни воизлик қилди (Луқо 9:1 га қаранг).

Бироқ бошиданок Яхудонинг ниятлари бузуқ эди. У ҳеч қачон, уни бошқарган худбин хоҳишлари учун тавба қилмади. Унинг кимлиги ушбу сўзларда маълум бўлди: «Менга нима берасизлар, мен...» (Матто 26:15). У ўз манфаати йўлида ёлгон гапирган ва айёрлик қилган (Матто 26:25 га қаранг), Исо Масихнинг ғазнасидан шахсий ҳаражатлари учун пул ўғирлаган (Юҳанно 12:4-6). Бу рўйхатни яна узоқ давом эттириш мумкин эди. Яхудо Раббийнинг хузурида уч ярим йил бирга вақт ўтказган бўлишига қарамай, Уни ҳеч қачон яқиндан билмаган.

Бинобарин, Исо у ҳақда айтган: «Исо уларга жавобан: – Мен сизларни, ўн икки кишини танлаган эмасманми? Аммо сизлардан бирингиз шайтон, – деди. У буни Шимоннинг ўғли Яхудо Искариот ҳақида айтди, чунки у ўн икки шогирддан бири бўлиб, Унга хиёнат қилмоқчи эди» (Юҳанно 6:70-71).

Хизмат ҳаққи буюк қурбонликларга борадиган, одамларни ёвуз руҳларнинг таъсиридан озод қиладиган, касалларни шифолайдиган, Хушхабарни айтадиган, Исога нажот учун ишонадиган, Яхудога ўхшаш одамлар кўп, бироқ бундай одамлар Исони яқиндан билмайдилар, шунинг учун уларнинг ишлари Худога бўлган севги билан эмас, ўз фойдасини кўзлаш билан йўналтирилган. Бу таъриф ҳикоямиздаги Қўш Ҳаётга аъло даражада мос келади. У эга бўлган мавқе ва кучини севгани учун, Жейлиннинг ортидан борган. Бошиданоқ, Жейлинни севгани учун хизмат қилмаган.

Бундай одамларни ҳукм ва жазо кутяпти. Яхудо ҳақида Исо айтган: «Ўша одам учун унинг туғилмагани яхшироқ бўлар эди» (Матто 26:24). У диний бошқарувчилар, Худога шахсий манфаати ва Худо номи билан одамларнинг кўзида эътибор қозониш учун хизмат қиладиганларга мурожаат этаяпти: «Эй, уламолару фарзийлар, иккиюзламачилар, сизларнинг ҳолингизга вой! Чунки сизлар беваларнинг уйлари еб битиряпсизлар ва иккиюзламачилик билан узоқ ибодат қиляпсизлар. Шунинг учун маҳкумлигингиз оғирроқ бўлади» (Матто 23:14). Бу аёл ва эркеклар, Қўш Ҳаётга ўхшаб, дўзахнинг энг зулмат ва қийноқли жойига борадилар.

Нажотни йўқотиш

Юқорида айтилганларнинг бариси, ажойиб тарзда Қўш Ҳаётнинг сиймосига мос келади. Журъатсиз ҳақида нима деймиз? У чиндан ҳам Жейлин билан мулоқотга эга эди, лекин нега охиригача бора олмади? Калом бу ҳақда нима дейди? Ке-

линг, буни Эзекил пайғамбар китобидан ўрганиб кўрамиз:
«Агар ҳақ киши, ўз ҳақлигидан қайтиб, бетавфиқлик қилса ва бетавфиқ одам қиладиган барча жирканчликларни қилса, у яшайдими? У қилган унинг барча ҳақ ишлари ёдга олинмайди. У ўзининг қилаётган хоинлиги учун ва ўзининг қилаётган гуноҳлари учун ўлади» (Эзекил 18:24).

Бу оятдаги бирламчи ва энг муҳим нарса: Худо, ҳақ киши бўлмай туриб, ўзи тўғрисида шундай деб ўйлайдиган эмас, балки чиндан ҳам ҳақ киши бўлган одам ҳақида айтган. Шубҳасиз, бу инсон юқорида айтганимиздек, янглишган ёки ёлғончилар турига кирмайди.

Худо, ҳақ ишлари ёдга олинмайди деб айтган. У худди ҳеч қачон бўлмагандек, уни унутиб юборади. Худо бизнинг гуноҳларимизни унутиб юборади деганимизда, У шарқ ғарбдан қанчалик узоқда бўлса, уларни ҳам шу тарзда, унутилиш денгизига улоқтиради. У шундай деб таъкидлаган: «Чунки Мен уларнинг ноҳақликларига нисбатан раҳм-шафқатли бўламан ва уларнинг гуноҳларию қонунбузарликларини бошқа эсга олмайман» (Ибронийлар 8:12). Биз Исони Раббим деб қабул қилганимизда, Худо бизнинг гуноҳларимизни унутиб юборади. Шайтон бизни алдашга уринади, аммо Худо уларни бошқа эсга олмайдан дейди.

У бизга ҳеч қачон гуноҳ қилмаган одамдек қарайди. Нима ҳам дердик, бунинг акси ҳам худди шу қоида бўйича қурилган. Агар Худо инсоннинг ҳақ ишларини ёдга олмайман деса, У қачонлардир уни билганини унутиб юборади, чунки ўртадаги гуноҳ ҳамма муносабатларни барбод қилади.

Келинг, ўз нажотидан тез-тез узоқлашиб турадиган имонли ҳақида Калом нима дейишини кўриб чиқамиз. Ҳаворий Ёқуб ёзган:

«Биродарларим! Агар сизлардан бирор киши ҳақиқатдан узоқлашиб кетса ва уни кимдир яна тўғри йўлга қайтарса, билсинки, гуноҳкорни сохта йўлдан қайтарган киши унинг

жонини ўлимдан қутқарган ва кўп гуноҳларини қоплаган бўлади. Омин» (Ёқуб 5:19,20).

Аввало, ушбу сўзга эътибор бериш зарур: «Биродарлар! Агар сизлардан бирор киши...» Ёқуб шунчаки ўзини, номига масиҳий деб ҳисоблайдиганлар ҳақида гапирмаяпти. У ҳақиқатдан узоқлашган имонлилар ҳақида айтяпти. Каломнинг ушбу матнида бундай биродар гуноҳкор деб аталган. Бу энди у нажотини йўқотганини билдирмайди, балки у ҳамиша гуноҳда яшаётгани ва итоаткорликка қайтиши кераклигини билдиради. Ёқуб тўғридан-тўғри огоҳлантираяпти: агар у нотўғри йўлдан боришда давом этса ва Худога (тавба билан) қайтмаса, жони батамом ўлади (жонини йўқотади). Ҳикматлар китобида бунинг тасдиғи бор: «Ақл-идрок йўлидан озган одам ўликлар йиғинидан жой олади» (Ҳикматлар 21:16).

Ҳикматлар Худонинг йўлидан озган ва ҳақликка қайтишни истамайдиган кишининг охири – ўликлар диёридан, яъни дўзахдан, сўнгра оловли кўлдан жой олади, деб Ёқубнинг сўзларини тасдиқлайди.

Ҳаёт Китоби

Янги Аҳдда Ҳаёт Китоби саккиз марта тилга олинган. Повул ва Юҳанно бизга бу китобда исми ёзилганларнинг ҳаммаси, абадийликни Исо Масиҳ билан ўтказишини кўрсатган. Самодан қайта туғилган чоғимиз, бизнинг исмларимиз унга ёзиб қўйилади.

Тўртинчи бобдаги Ефросиниянинг гувоҳлигини эсланг. Ёш қиз ҳаётини Исога бағишлаганида, Ота Худо унинг исмини Ҳаёт Китобига ёзиб қўйди ва деди: «Оиламизга марҳамат!» Повул бирордарлардан бирига ёзган: «Сендан ҳам, самимий ҳамкорим, сўрайман: у аёлларга ёрдам бер. Чунки улар мен ва Климент билан, шунингдек, исмлари ҳаёт ки-

тобида ёзилган бошқа ҳамкорларим билан бирга Хушхабарни ёйишда курашган эдилар» (Филиппиликларга 4:3).

Бунинг бошқа томони ҳам бор: ким Ҳаёт Китобида ёзилмаган бўлса, жонларини йўқотадилар. Қулоқ солинг, Ваҳий китобида нима дейилган: «Кимки ҳаёт китобида ёзилмаган бўлса оловли кўлга ташланди» (Ваҳий 20:15).

Юҳанно буни янада маънодор тарзда таърифлаб, Худонинг мангу шахрига «Фақатгина Қўзининг ҳаёт китобида ёзилганлар кирадилар» (Ваҳий 21:27), дейди; қолганлар ўликлар диёрига боради.

Исо Ваҳийда (3 боб) шаҳарга, йўқолган одамлар гуруҳига ёки бутпарастларга мурожаат этмаяпти. Йўқ, У чиндан ҳам Унга тегишли бўлганларни огоҳлантиряпти: «Ғолиб келадиган оқ кийимларга бурканади, унинг исмини ҳаёт китобидан ўчирмайман. Мен унинг исмини Отам ва Унинг фаришталари олдида эътироф этаман» (Ваҳий 3:5). Унинг сўзлари Кенгайтирилган таржимада шундай деб ёзилган: «Унинг исмини Ҳаёт Китобидан ўчириб ташламайман ва йўқ қилмайман».

Ўчириш сўзига эътибор бердингизми? Исмни Ҳаёт Китобидан ўчириш учун аввал унга ёзиш керак. Фақат Исо Масихга бўлган имони орқали, чинакамига осмондан қайта туғилган кишиларнинг исми у жойда ёзилади. Ҳеч қачон чин дилдан Исони Раббим деб қабул қилмаган имонсизларнинг, ҳатто алданган кишиларнинг исмлари ёзилмайди, бинобарин, уларни ўчириб ҳам бўлмайди. Гап «оила аъзолари» ҳақида боряпти.

Хушга келтирадиган очиқлик

Йигирманчи асрда Худога қарийб етмиш йил содиқ бўлиб хизмат қилган бир хизматкор яшаган. Унинг Масих Танасига кўрсатган таъсири маҳобатли бўлиб, унинг бошиб чиқарилган китоблари сони 65 миллионга, у ташкил-

лаштирган Муқаддас Китобни ўрганиш мактабларини 20 000 га талаба битирган.

У бу ҳақда китобларининг бирида ёзган. 1952 йил унга Каломдан ваҳий бериб, Исо намоён бўлган. Раббий ваҳийда унга таниш бўлган бир чўпоннинг хотинини кўрсатган. Ўша аёл, бундан сал олдин, унинг қобилиятлари ва чиройи хизмат йўлида беҳуда сарфлангани ҳақидаги ёлғонга ишонган экан. Вақт ўтиши билан у дунёда эриша олиши мумкин бўлган шараф, машҳурлик ва бойлик ҳақидаги фикрларга берила бошлаган. Ниҳоят, у васвасага чидай олмай, эридан ажралиб, ўзи орзу қилган бахтни излаб кетган.

Раббий бу хизматкорга қатъий тарзда: «Бу аёл менинг қизим эди», деб айтган, сўнг у аёл учун бошқа ибодат қилмасликни буюрган. Кейинги айтилган сўзлар тўғридан-тўғри унинг китобидан олинган:

«Раббий, у билан нима бўлади энди?» – деб сўрадим.

«У абадий йиғи ва тиш ғичирлаши бўлган жойда мангуликни ўтказди», - деб жавоб берди У. Мен ваҳийда, унинг дўзах қарига равона бўлаётганини кўрдим. Унинг даҳшатли фарёдини эшитдим.

«Бу аёл Сенинг фарзандинг эди, Раббий. У Сенинг Руҳинг билан тўлган ва хизматларда иштирок этган эди. Шунга қарамай, Сен у учун ибодат қилма, деяпсан. Мен буни тушуна олмаяпман!»

Раббий менга қуйидаги оятларни эслатди: «Агар ким ўз биродарини ўлимга сабаб бўлмаган гуноҳ қилиб юрганни кўрса, у учун ибодат қилсин. Шундай қилиб, агар биродарининг гуноҳи ўлимга сабаб бўлмаса, Худо унга ҳаёт беради. Ўлимга олиб борадиган гуноҳ ҳам бор. Бундай гуноҳ учун ибодат қилинг, деб айтмаяпман» (1 Юҳанно 5:16).

Мен айтдим: «Раббий, мен доимо бу жойда жисмоний ўлим ҳақида гап кетяпти, инсон гуноҳ қилганига қарамай, нажотини йўқотмайди деб ўйлардим. Бу жойда жисмоний ўлим ҳақида ёзилмаган, - Раббий аниқлик киритди. – Сен буни ўзингдан қўшгансан. Агар бешинчи бобни диққат би-

лан ўқиб чиқсанг, у жойда руҳий ҳаёт ва руҳий ўлим ҳақида ёзилганини кўрасан, деди. Бу ерда ўлимга олиб борадиган гуноҳ қилган имонлининг руҳий ўлими ҳақида айтилган, шу боис Мен сенга ўша аёл учун ибодат қилма деб айтдим. Мен сенга бу аёл учун ибодат қилма дедим, чунки у ўлимга олиб борадиган гуноҳ қилди».

«Раббий, бу менинг таълимотимни буткул барбод қилади. Менга буни янада чуқурроқ тушунтира оласанми?» – деб сўрадим. (Баъзида, агар бизнинг таълимотимиз Худонинг Каломига зид бўлса, ундан воз кечиш керак бўлади).

Исо Масиҳ менга Каломдан қуйидаги оятларни эслатди: Ибронийларга 6:4-6.

«Зеро бир марта ёритилган, самовий инъомни татиб кўрган, Муқаддас Рухга дахлдор бўлган, Худонинг эзгу сўзини ҳамда келажак оламнинг қудратларини татиб кўрган ва бундан кейин имондан қайтганларни тавба орқали яна янгилашнинг имкони йўқдир. Чунки бундайлар Худонинг Ўғлини ўзларида яна хочга михлаб, Уни масхара қиладилар».

Келтирилган матнда эътиборимизни қаратишимиз зарур бўлган, айрим нарсаларга таъриф берилган. Биринчидан, инсон самовий инъомни тотди ва ундан еб кўрди. Бу Исо Масиҳни қабул қилганларга қаратилган, чунки Унинг Ўзи Самовий инъом ҳисобланади. Иккинчидан, у Муқаддас Рухга дахлдор бўлган. Бу Рухнинг инъомларини, Худонинг мойланишини ва ҳоказоларни ўз ичига олади. Ушбу матндан, бу ерда самодан туғилган масиҳий ҳамда етук имонли ҳақида сўз бораётганини кўраемиз.

Бу ҳақда ўқиганлардан бир нечта киши олдимга кўз ёшлари билан келиб, улар бир куни Раббийга, Унга хизмат қилишни хоҳламайман деб айтгани ҳақида сўзлаб бердилар. Кейинчалик улар ўз гуноҳларига пушаймон бўлиб, тавба қилган эканлар. Улар Каломдаги манашу ва яна бошқа оятларни ўқиб, ўта даражада кўрқиб кетган. Лекин гўдаклар баъзида билимсизлиги туфайли аҳмоқликлар қилиб

қўйишади ва Раббий буни билади. Ибронийларга мактубнинг муаллифи Масихдаги гўдаклар эмас, лекин етук имонлилар ҳақида ёзган.

Бу хавотирга тўлган қалбларга хизмат қила туриб, улар ўлимга олиб борадиган гуноҳ қилганида эди (Каломда ёзилгани бўйича), уларда Исо билан яқин муносабатларни янгилаш хоҳиши уйғонмаган бўларди, деб айтдим. Унга чанқоқлигининг ва яхши ҳосил келтириб, чин дилдан тавба қилганининг ўзи, Муқаддас Рух уларни мулоқотга чорлаётганидан дарак беради. Агар улар ҳам Хейгин биродаримизнинг кўрган ваҳийидаги аёлдек, абадийга кетганида, улар Исо билан яқин муносабатлар қуриш ва муқаддас яшашни қайта хоҳламаган бўлардилар.

Биродар кўрган ваҳийда, Исо ўша аёл Худонинг ҳаққоний қизи бўлганини айтган. Бу гувоҳликни ёзган хизматкорнинг ёшлиги, кўпчилик одамлар нажотни йўқотиб қўйиш мумкинлигига ишонмайдиган ва абадий шак-шубҳасиз кафолатланган деб ишонадиган йўналишдаги жамоатда ўтган. Айнан шу боис, у Исонинг сўзларига шундай жавоб берди: «Бу менинг барча таълимотимни буткул барбод қилади». Худонинг қизи бўлган чоғида, унинг исми Ҳаёт Китобида ёзилган. Аммо у охиригача бора олмай, дунёга абадий қайтиб кетди, шунинг учун унинг исми ўчириб ташланди. У ўз ихтиёри билан кетди. Бинобарин, Ибронийларга мактубнинг муаллифи, бундай одам қайта тиклана олмайди, дейди. У икки маротаба ўлди. Аввалига бу аёл ўз гуноҳларида ўлик эди, абадий ҳаётни меърос қилиб олиб, яна гуноҳда ўлди ва абадийга Худодан кетди (Яхудо 12 га қаранг).

Одамлар шундай ҳолгача етганларида, улар ҳеч қачон яна бир бора самодан туғилмайдилар. Шунинг учун Ибронийларга мактубнинг муаллифи дейди: «...Тавба орқали яна янгилашнинг имкони йўқ». Одамларнинг қайта ва қайта самодан туғилишига умид қилишлари, хато.

Менга такроран айтишга рухсат беринг, айнан ўлимга олиб борадиган гуноҳни содир қилган кишида, ҳеч қачон тавба қилиш ва қайтадан Исога ўзини бағишлаш истаги бўлмайди. Бизни Муқаддас Рухдан бошқа, ҳеч ким Исога торта олмайди. Олдин чинакам имонли бўлган, кейин ўша биродарнинг ваҳийида таърифланган аёл сингари имондан қайтиб кетган кишидан Исо кетса, У яна қайтиб келмайди. Шу сабабдан Муқаддас Рух узоқ сабр-тоқат қилади, У тезда таслим бўлмайди.

Зулмат қоронғулиги

Ҳаворий Пётр бу ҳақда янада ойдинроқ қилиб айтган:

«Агарда улар Раббий ва Қутқарувчи Исо Масихни таниб билиш орқали дунёнинг ҳаромликларидан қутулган бўлиб...»
(2 Пётр 2:20).

Биринчидан, келинг, Пётр ким ҳақида айтганини кўриб чиқамиз. Агар одам Раббий ва Қутқарувчи Исо Масихни таниб билиш орқали дунёнинг ҳаромликларидан қутулган бўлса, демак у сўзсиз масихийликни қабул қилган. Юқоридаги таъриф олдин айтиб ўтган (Худони биламан деб, аслида ҳаётда бунинг тескарисини кўрсатадиган) адашиб юрганлар ва ёлғончиларнинг тоифасига мос келмайди. Аксинча гап Раббий ва Қутқарувчи Исо Масихни таниб билиш орқали дунёнинг ҳаромликларидан қутулган одам ҳақида бораяпти. У ҳақиқатдан ҳам самодан туғилган кишилар ҳақида айтганига, ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Ўқишда давом этамиз:

«...ўша ҳаромликларга яна ўралиб қолиб қайта мағлуб бўлсалар, унда уларнинг сўнгги аҳволлари аввалги аҳволларидан баттар бўлади. Ҳақлик йўлини таниб билгандан кейин, тан олган муқаддас амрдан юз ўтиргандан кўра, бу йўлни ҳеч билмаслик улар учун яхшироқ бўлар эди. Лекин улар

билан аниқ қуйидаги мақолда айтилганидек содир бўлади:
«Ит ўзининг қусуғига ва ювилган чўчқа балчиқда ағнашга қайтади» (2 Пётр 2:20-22).

Пётр гуноҳ қуллигига қайтадиган масиҳийлар ҳақида айтяпти ва улар Исо Масиҳнинг нажотини ҳеч қачон таниб-билмагани улар учун яхши бўлар эди деб, қўшимча қилипти. Улар итоаткорликда ва муқаддасликда яшашдан кўра нуқул роҳатда яшашни, ҳирсни ва турмуш ифтихорини танлайдилар.

Нимага ҳеч қачон ҳақлик йўлини билмагани яхши бўларди? Яхудо шу саволга жавоб берапти: «Уларнинг ҳолига вой, чунки улар Қаъннинг йўлидан бормоқдалар, Балъамга ўхшаб, манфаатпарастликка берилиб адашмоқдалар ва Корахга ўхшаб исён қилиб, ҳалок бўлмоқдалар» (Яхудо 11).

Қаън, Балъам ва Корах – ҳар бири, бир вақтлар Худо билан муносабатга эга бўлганлар, улардан иккитаси, ҳатто хизматкор ҳам эдилар. Қаъннинг хатоси Худога бўйсунмаганида, Балъамнинг хатоси пулпарастлигида бўлган; Корах эса Худо томонидан қўйилган ҳокимиятга қарши исён кўтарган.

Яхудо давом этади:

«Бундай одамлар севги зиёфатларингизда сизларга васваса бўладилар, улар сизлар билан бирга зиёфат қилиб, ўзларини кўрқмай семиртирадилар. Улар шамол ҳайдайдиган сувсиз булутлардир. Улар мева тугмаган кузги дарахтлар, икки марта ўлганлар ва илдизи билан юлиб ташланганлардир. Улар денгизнинг жўшқин тўлқинларидай ўзларининг шармандаликларини атрофга сачратадилар. Улар адашган юлдузлардир. Уларга абадий зулмат қоронғилиги тайёрлаб қўйилган» (Яхудо 12,13).

Севги зиёфати, биринчи жамоат аъзолари бирга йиғилиб овқатланганини, бу билан улар Худога ва бир-бирларига бўлган севгисини намоён қилишини билдирган. Севги зиёфатлари одатда Раббийнинг кечлигини қабул қилиш билан

яқунланган. Энди ҳушга келтирадиган ҳақиқат: нажотдан қайтганларнинг ҳаммаси ҳам, хизматкорнинг ваҳийидаги аёлга ўхшаб, маҳаллий жамоатдан кетиб қолмайдилар. Айна шундай одамлар янги имонлилар, заифлар ва ўлгудай яраланишга мойил кишилар учун хавф туғдиради.

Корах бундай одамга мисол бўла олади. У Ҳоруннинг хизматидаги ёрдамчи бўла туриб, Мусо ва Ҳорунга шундай деган: «Сизларга бас, етарли! Бутун жамоа, ҳамма муқаддас ва Раббий уларнинг (ҳаммасининг) орасидадир! Нима учун сизлар ўзларингизни Раббийнинг халқидан юқори қўймоқдасизлар?» (Сонлар 16:3). Унинг таъсиридаги 250 та бошқарувчи ва Исроил жамоасининг 14700 та аъзоси ўлим билан жазоланди!

Яхудо, шу каби васваса келтирадиган, имондан қайтганлар бизнинг орамизда бор дейди. Бундайлар қачонлардир эга бўлган иноятни булғаган ва энди ундан махрум бўлганини тушунмай, Худонинг қўрқувини йўқотиб, ўз манфаатлари учун яшайдилар. Корах шундай деган: «Худо ҳаммамиз билан бирга». У ҳам хавфсизликнинг сохта ҳиссига ишонган, бироқ эртаси кун ер ёрилди ва уни дўзахга ирғитганча, тириклайин ютиб юборди. Бундай одамлар имонлилар билан умумий тилда гапирадилар, аммо Исо ғалабакорларни олиб кетиш учун келганида, уларни топмайди. У нуқсонсиз жамоатни олиб кетиш учун келади (Эфесликлар 5:27 га қаранг).

Яхудо уларни икки мартаба ўлганлар деб атаяпти. Қандай қилиб икки марта ўлиш мумкин? Гуноҳда ўлик бўла туриб, янги туғилиш орқали абадий ҳаётга эришиб, сўнгра тавба қилмаган гуноҳ учун фожиали тарзда қайта ўлиш мумкинми? Ёдингизда бўлса, Ёқуб ҳақиқатдан озган ва бундай ҳода қолиб кетган масиҳийнинг жони ўлишини таъкидлаган. Юҳанно имонлини ўлимга олиб борадиган гуноҳ борлигини айтган. Униси ҳам, буниси ҳам икки марта ўлганларга тегишли.

Яхудонинг сўзларига диққат қилинг: «...Уларга абадий зулмат қоронғулиги тайёрлаб қўйилган». Зулмат қоронғулиги энг ёмон абадий жазони англатади. Бу Исо Масих Ўзининг қайта келиши ва суди ҳақидаги сўзларидан яққол кўринади:

«Хўжайини келганида, У бедор ҳолда топган қуллар бахтлидир! Сизларга ростини айтаманки, у бел боғлаб қулларини ўтқазади ва уларга ўзи хизмат қилади. Лекин агар ўша қул ўз юрагида: «Хўжайиним яқин орада келмайди», – деб, хизматкору чўриларни уришни ва еб-ичиб маст бўлишни бошласа, унда хўжайин қули кутмаган бир кунда, ўйламаган бир соатда келиб, уни тилка-пора қилиб, унга имонсизлар билан бир қисматни беради. Хўжайинининг иродасини била туриб тайёр бўлмаган, хўжайинининг иродаси бўйича иш тутмаган қул кўп таёқ ейди. Билмай туриб, жазога муносиб иш қилган қул эса озроқ таёқ ейди. Кимга кўп берилган бўлса, ундан кўп талаб қилинади. Кимга кўп ишониб топширилган бўлса, ундан кўпроқ талаб қилинади» (Луқо 12:37,45-48).

Бу оятларда шунақа кўп нарсалар ёзилганки, шулардан бир нечтасини кўрсатишга рухсат беринг. Аввало, бу одам мажусий ёки гуноҳқор эмас, балки қул бўлганига, эътибор беринг. У хўжайинининг иродасини билган, бироқ унга қарши иш тутган. Буни Жейлин иродасини билмаганлар тоифасига кирадиган ва камроқ жазо олган Мустақилга ўхшатиб бўлмайди. Бу Алданганга ҳам тегишли эмас, чунки у ўзини қул деб ҳисобласа-да, ҳеч қачон Жейлин истаган чинакам қул бўлмаган. Исо Масих, хўжайинининг ўзи уни қулим деб атаган ва хўжайинининг иродасини тўлиқ билган киши ҳақида гапиряпти. Бу одам ихтиёрий равишда ўз нажотидан воз кечди.

Бу қул бошқа қул ва чўриларни урганига диққат қилинг. Бу ерда бошқалар ҳисобидан ўзи учун яшайдиган одам ҳақида айтилган. У бир кунни ўйлаб яшайди. У ейди ва ётиб қолгунича ичади, ўзини манфаатларини кўзлайди.

Эслаб кўринг, Яҳудо, бошқа имондилар билан бирга овқатланиб юрадиган, ўзини ўйлайдиган ва Худодан кўрқмайдиган, имондан қайтганлар ҳақида айтган эди. Тақводор кўринишга эга бўлса-да, улар фақат ўз манфаатларини кўзлайдилар.

Бундай қулга бериладиган жазога келадиган бўлсак, эътибор беринг, уни садоқатсизлар (нажотни қабул қилмаган) ва бир нечта хивич олган қуллар бор жойга юборишди. У Хўжайинининг иродасини билгани учун, ҳаммадан кўра кўпроқ калтак ейди. Бу унинг оловли кўл ёки зулмат қоронғулигининг бениҳоя оғир жазосини олишидан дарак!

Аччиқ кечиримсизлик

Бу таъриф (Кўш Ҳаёт сингари) Журъатсизга ҳам мос келади. Журъатсиз Жейлин – кечириш керак деб ўргатганини билар эди, бироқ бундай қилишдан бош тортди. У Тухматга қарши хафа бўлиб юришда давом этди. Ундаги алам бузиқликка эшик очди. Биз ушбу оятда ўқиймиз: «Диққат қилинлар, токи ҳеч ким Худонинг иноятидан махрум бўлиб қолмасин, токи бирор аччиқ илдиз пайдо бўлиб, зарар етказмасин ва у орқали кўплар ҳаром бўлмасинлар» (Ибронийларга 12:15).

Янги Аҳдни ўрганиш асосида ва кўп йиллик хизматдаги шахсий тажрибамда, Худо билан яқин муносабатларга интилмайдиган одамлар, энг катта қопқон – кечиримсизликка илиниб қолишини кўрганман. Журъатсизнинг ҳолатида кўрганимиздек, кечиримсизлик турли хил янглиш эътиқод ва ҳатти-ҳаракатларга эшик очади.

Исо Масих Матто Хушхабариди (18 боб) ўз қулларидан, уларга ишониб топширилган пуллардан қандай фойдалангани ҳақидаги ҳисоботни қабул қилган буюк шоҳ тўғрисида масал айтиб берган. Улардан бири шоҳга ўн минг талант

қарз бұлған. Талант – бу пул воситаси эмас, балки оғирлик миқдори. Бу миқдордан олтин (2 Шоҳликлар 12:30), кумуш (3 Шоҳликлар 20:39), бошқа металл ёки молни ўлчашда фойдаланишган. Масалда талант қарзни назарда тутгани учун, гап олтин ёки кумуш ҳақида сўз боряпти, деб тахмин қилиш мумкин.

Бир талант олтин 75 қадоқ (бир қадоқ - 409,5 гр га тенг оғирлик ўлчови) оғирликда бўлган. Бир киши фақат бир талант олтинни кўтариб кета олган (4 Шоҳликлар 5:23). Ўн минг талант – бу тахминан 750 000 қадоқ ёки 375 тоннага тенг. Шундай қилиб, қул шоҳга 375 тонна олтин қарз бўлган. Мен бу китобни ёзаётганимда, бир унция олтин (28,3 грамм) тахминан 1200 АҚШ доллари турарди. Келинг, ҳисоблаб чиқамиз. Бугунги кунда бозорда, ўн минг талант олтин ўн тўрт миллиард АҚШ долларига тенг келган бўлар эди! Бу одам шоҳга айнан шунча қарз бўлган! Исо Масих бу масалда, у одамнинг қарзи шу қадар кўплигига ва у қарзини қайтара олмайдиган ҳолда эканига урғу беряпти.

Шоҳ қарзини тўлаши учун, уни ўзини ва бутун оиласини қулликка сотишни буюрди. Қул шоҳнинг оёқларига йиқилди ва шавқат сўраб ёлворди, шоҳ эса унга шавқат қилди. У унинг барча қарзини кечирди.

Бу масалда шоҳ Ота Худони билдиришини кўриш мумкин. Қарзи кечирилган одам эса Исо Масих орқали кечиримга эга бўлган кишини намоён этади. Кимгадир зарар етказилганда, қарз юзага келади. Сиз шундай иборани эшитганмисиз: «У бу учун тўлаган»? Кечирим – қарзни бекор қилишдир. Инсон энди озод. Кўриб турганингиздек, бу масалдаги шоҳ Ота Худони, қул эса – Исо Масих орқали Унинг кечиримига эга бўлган инсонни билдиради.

Лекин масал ҳали давом этмоқда: «Бу хизматкор эса ташқарига чиқиб, ундан юз динар қарз олган шерикларидан бирини топди. Уни тутиб олди ва ёқасидан бўғиб: —

Мендан олган қарзингни тўла, — деди» (Матто 18:28).

Бир динор – одатда бир кунлик иш ҳаққи. Олайлик, бир динор 100 долларга тенг. Юз динор ҳаммаси бўлиб, тахминан 10 000 доллар бўлади. Кўриб турганингиздек, бу кичкина пул эмас.

Ўқишда давом этамиз: «Шунда унинг шериги унинг оёғига йиқилди ва унга ёлвориб: — Менга сабр қил ва сенга ҳаммасини тўлайман, — деди. У эса хоҳламади, лекин бориб, қарзларини тўламагунича шеригини зиндонга ташлади» (Матто 18:29,20). Ўн тўрт миллиард қарзи кечирилган одамга бошқа киши 10 000 доллар қарз бўлган, у қарздорини кечирмаган ва уни тўлашга мажбурлаган. Айтиш жоизки, бир-биримизга нисбатан хафагарчилигимизни, бизнинг Худонинг олдидаги қарзимизга қиёсласак, ўн тўрт миллиард ва 10 000 доллар деган гап! Сиз билан нақадар ёмон муносабатда бўлишидан қатъий назар, буни бизнинг Худого нисбатан бўлган қарзимиз билан тенглаштириб бўлмайди. Балки, сизникидан баттарроқ вазият бўлмайдигандек, туюлиши мумкин. Бироқ сиз Исо Масихга нақадар даҳшатли муносабатда бўлганингизни фаҳмламаяпсизми? Айбсиз ва пок Қўзи, бизнинг ўн тўрт миллиард қарзимизни тўлаш учун қурбонликка келтирилди!

Кечира олмайдиган инсон, унинг ўзини қанча катта қарзи кечирилганини унутиб қўйган! Исо Масих сизни буюк ўлимдан ва абадий қийноқдан озод қилганини англаб етганингизда, бошқаларни осонликча кечира оласиз.

Оловли кўлда абадий яшашдан ёмонроғи йўқ. У жойдан халос бўлиш имконсиз, қуртлар ўлмайди ва олов ўчмайди. Худо то Ўз Ўғли Исо Масих орқали бизни кечиргунича, биз у жойга қараб кетаётган эдик! Агар инсон кечира олмайдиган бўлса, демак у дўзах қанақалигини ҳамда Худонинг севгиси ва Унинг кечиримини фаҳмламаяпти. Келинг, масални ўқишда давом этамиз:

«Унинг бошқа шериклари эса буни кўриб, жуда қайғурдилар ва подшоҳнинг олдига келиб, унга бўлиб ўтган воқеаларнинг ҳаммасини айтиб бердилар. Шунда подшоҳ ўша хизматкорни чақириб олиб, унга: «Эй, ёвуз хизматкор! Мендан сўраганинг учун ҳамма қарзларингни кечирдим. Худди мен сенга раҳм қилганим каби сен ҳам ўз шеригинга раҳм қилишинг керак эмасмиди?» Шундай қилиб, унинг подшоҳи ғазабланиб, у бор қарзларини тўламагунича, уни қийновчиларга топширди» (Матто 18:31-33).

Исо Масих ушбу масалда имонсизлар ҳақида гапирмаётганига диққатингизни қаратмоқчиман. У шоҳнинг қуллари ёки самодан туғилган имонлилар тўғрисида сўзлаяпти. Бу одам, аллақачон ўз қарзи учун кечирим (нажот) олиб бўлди ва шоҳнинг қули деб аталди. У кечира олмаган одам эса, унинг дўсти эди. Бинобарин, кечиримли бўлишдан бош тортадиган «имонлининг» тақдири унинг бошига тушади, деб фараз қилиш мумкин.

Мен бу жойда ҳайратли нарсани кўряпман. Одамлар Хушxabардаги бошқа барча масалларга изоҳ беришини сўраган. Бироқ Исо бу масални, ҳеч ким сўрамаса ҳам изоҳлаб ўтган. Бунинг сабаби, Исо эшитувчиларга масалнинг мазмунини етказиб беришга уринганига аминман. Бу биринчи навбатда муҳим бўлган фикр, шунинг учун У уларнинг ҳаммаси тушунганига ишонч ҳосил қилишни истаган. Мана унинг изоҳи:

«Шундай қилиб, унинг подшоҳи ғазабланиб, у бор қарзларини тўламагунича, уни қийновчиларга топширди. Шунингдек, агар сизлар юрагингиздан ўз биродарингизнинг гуноҳларини кечирмасангиз, Менинг осмондаги Отам ҳам сизларга худди шундай қилади» (Матто 18:34,35).

Мен ушбу иккита оятдаги учта муҳим нарсани кўрсатмоқчиман. Биринчидан, кечиришга ожиз бўлган қул, уни

қийновчиларга топширилган. Иккинчидан, у энди аввалги қарзини, 375 тонна олитинни қайтариши шарт ва учинчидан, Худо ҳар бир биродарини кечирмайдиган «имонли» билан айнан шундай йўл тутлади.

Келинг, ҳар бир фикрни қисқача кўриб чиқамиз. Биринчиси: қийноқ сўзи, ақл-бовар қилмайдиган оғриқ, жон ва онг талвасаси ҳамда инсон ўз табиий ҳолатини йўқотишини англатади. Қийноққа солувчи – азоб келтирувчи дегани.

Кечиришдан бош тортадиган имонлилар ёвуз руҳлар томонидан азоб чекадилар. Қийноққа солувчиларга дард, тана ва онг талвасасини солишга ҳуқуқ берилган. Хизматларимда тез-тез, чин юрагидан кечирмаган ва хафагарчиликни қўйиб юбормагани учун шифо, юпанч ёки озодлик ололмай юрган одамлар учун ибодат қилишга тўғри келган. Ўз навбатида, бу алам қарийб ҳар сафар Худога нисбатан хафагарчилик ва ғазабга олиб келади. Бундай одамларнинг имони булғанади ҳамда мабодо тавба қилмаса ва кечирмаса, уларнинг охири вой бўлади.

Иккинчи фикр: бу қул ўзининг дастлабки қарзини бериши зарур. Энди у имконсиз ишни қилишга мажбур! Бу қарзни Исо Масих Голгофада тўлади. Сиз бундан ғунжайишингиз мумкин, лекин Исонинг бошқа жойда айтган сўзларини эшитиб кўринг: «Ибодатда турганларингизда, агар бирор кишига қарши даъвойингиз бўлса, кечиринглар, токи сизнинг Осмондаги Отангиз ҳам сизнинг гуноҳларингизни кечирсин» (Макр 11:25).

Исо ким ҳақида гапиряпти? «Осмондаги Отангиз» сўзларига эътибор беринг. Худо гуноҳкорларнинг Отаси эмас, У гуноҳкорлар учун Худо ва имонлилар учун Отадир. Имонсизлар ибодат қилмайдилар. Шундай қилиб, У Худонинг фарзандлари ҳақида гапирётгани бутунлай равшан кўришиб турибди.

Келинг, давом этамиз. «Агарда кечирмасангизлар, сиз-

ларнинг Осмондаги Отангиз ҳам сизларнинг гуноҳларингизни кечирмайди» (Макр 11:26). Бундан аниқроқ айтиб бўлмайди. Бу бизни учинчи фикрга олиб келади. Агар инсонни кечиришмаса, у қайтаришга қурби етмайдиган қарзни тўлашга мажбур. Бунинг имкони йўқ, ҳеч ким Худога ўз жони ёки биродарининг жони учун нарх тўлашга қодир эмас (Сано 48:8 га қаранг). Исо, Отангиз гуноҳларингизни кечирмайди ва абадий қийновчилар қўлига топширади, деб айтяпти. Бизга шу керакми?

Биз ҳозир хафагарчиликни енгиб ўтаётган, кечири олиши учун ибодат қилаётган кишилар ҳақида эмас, лекин Журъатсиз каби, ўжарлик билан кечиришдан бош тортаётганлар ҳақида гапираяпмиз. Эслаб кўринг, ҳикояда унинг кечиримсизлиги шайтоннинг қолган барча ҳаракатларига эшик очди ва у аста-секинлик билан Жейлиндан узоқлаша бошлади. Буларнинг бари абадий ҳалокатга боришга арзийдими? Шу боис Ибронийларга мактубнинг муаллифи бизга ўзимизни яна текшириб кўришга қистаяпти, токи аламининг ҳар қандай кўринишидан халос бўлайлик, бинорин, кўплар шу туфайли булғандилар.

Исонинг, Жамоатнинг охири кунлари ҳақидаги сўзлари, бизга энди тушунарли бўла бошлади. У айтган: «Ўшанда кўплар васвасага тушадилар ва бир-бирларини хоинона тутиб берадилар, бир-бирларидан нафратланадилар... Қонунбузарликнинг кўпайиши туфайли кўпларда севги совийди. Охиригача чидаган эса нажот топади» (Матто 24:10,12,13).

Буни қаранг, бизнинг кунларимизда «айримлар» ёки «бир нечта» эмас, балки кўпчилик хафа бўладилар. Кўпчилик сўзи катта миқдорни билдиради. Хафагарчилик ёки кечиримсизлик қонунбузарликка олиб келади ва кўп одамларда севги совийди.

Юнон тилидан севги, «агапе» сўзи, нажот палласи масиҳийларнинг юрагига қуйиладиган Худонинг севгисини

билдиради. Исо адашганлар ҳақида айтгани йўқ, негаки улар ҳеч қачон Худонинг севгисини ҳаққоний тарзда қабул қилмаганлар. Йўқ, у чинакам имонлилар тўғрисида айтяпти: «Охиригача чидаган нажот топади». Гуноҳкорга ёки ёлғончига: «Охиригача чидаб тур ва нажот топасан», деб бўлмайди, ахир, улар ўзларининг масофасини ҳали бошлаганлари йўқ!

Имондан қайтиш

Калом бизни бугунги кундаги имонлиларнинг орасида имондан қайтганлар бўлиши ҳақида огоҳлантирган. Повул ёзган: «Ҳеч ким сизларни ҳеч нарса билан алдамасин. Чунки имондан қайтиш вақти келмагунича... ўша кун келмайди» (2 Фессалоникаликларга 2:3). У яна башорат қилиб, дейди: «Руҳ аниқ айтаяптики, охирги замонларда баъзилар алдовчи руҳларнинг ва жинларнинг таълимотини тинглаб, имондан қайтадилар» (1 Тимотийга 4:1).

Нимага? «Чунки шундай замон келадики, одамлар соғлом таълимотга дош бера олмайдилар, лекин улар ўз ҳирсларига биноан қулоқларига ёқимли сўзларни гапирадиган устозларни ўзларига тўплайдилар. Улар қулоқларини ҳақиқатдан ўгириб, афсоналарга бурадилар» (2 Тимотийга 4:3,4). Қаранг, юқорида келтирилган оятда Повул улар «имондан қайтадилар» деган. У айтаётган имон, Исо Масиҳга бўлган ҳаққоний имондир. Агар инсон, бир куни чинакамига ишонган бўлсагина, имондан қайтиши мумкин.

Масиҳийлар имондан қайтиши мумкинлиги тўғрисидаги, айтган ҳақиқатни Янги Аҳддаги қарийб барча муаллифлар ёзиб ўтган. Энди Жамоат оталарининг мулоҳазаларидан келтиришга ижозат беринг, уларнинг айримлари Янги Аҳдни ёзган ҳаворийларнинг ҳамкорлари бўлганлар. Мен уларнинг қўлёзмалари Муқаддас Китобдан ўқиганла-

римизга тўғридан-тўғри мувофиқлигини кўряпман.

«Ҳақликни тадбиқ қиламиз, токи охирида нажот топайлик».

— Римлик Климент

Ҳаётда, ҳатто буюк яхши ишларни яратган, лекин йўлининг охирида ёвузликка берилган киши, аввали барча меҳнатларининг фойдасига эришмайди, бинобарин, у умрининг чўққисида ўз улушини йўқотди».

— Александриялик Климент

«Баъзилар, Худо, ҳатто энг нолойиқ кишига ҳам, ваъда қилганларини беришга мажбур деб ўйлайдилар. Бундай муносабат билан улар Худонинг сахийлигини қулликка айлантиряптилар... Кейинчалик иноятдан қайтиб кетганлар камми? Бу инъомдан маҳрум бўлиб қолганлар камми?»

— Тертуллиан

«Инсон эга бўлган ҳақлигидан, ажралиб қолиши мумкин».

— Ориген

«Унга итоатсиз бўлган кишилар, меъросдан қуруқ қоладилар ва бошқа Унинг ўғли бўла олмайдилар».

— Лионлик Иринея

Мен Каломдан айтган ҳақиқатларни эшитиб, баъзилар менга унчалик тўғри бўлмаган соволни беришди: «Жон, сен арминианмисан?» Луғатда ушбу сўзга қуйидагича изоҳ берилган: «Калвинчиларнинг, олдиндан белгиланган тақдир ва сайланиш ҳақидаги таълимотини рад этадиган Ёқуб Арминий ва унинг издошларининг таълимоти бўйича, инсоннинг эркин иродаси Худонинг мустақиллигига мос».

Мен бундай сўзларга шунчаки жавоб бераман: «Йўқ, мен калвинчи ҳам, арминианин ҳам эмасман, мен Муқаддас Каломга – Худонинг беҳато Каломига ишонадиган масихийман».

Ёқуб Арминий, мен юқорида сўзларини келтирган Янги

Аҳднинг муаллифларидан ва ҳатто, дастлабки хизматкорлардан ҳам анча кейин яшаган. Бу муаллифларни армининлар деб аташ мумкинми? Бундай деб атаб бўлмаслиги, шундоқ ҳам аён, негаки улар Арминийдан анча олдин яшаб ўтганлар. Мен ёзаётган нарсалар, атиги шахсий фикрларим, таълимотим ёки эътиқодим эмас, балки ҳақиқат ҳисобланади. Худо ҳар бир имонлини, етарли даражада, аниқ тарзда огоҳлантирган. Биз мутафаккирларнинг таълимотига берилишдан эҳтиёт бўлишимиз ва Муқаддас Руҳ билан руҳлантирилган Каломнинг мазмунини қабул қилишга очиқ бўлишимиз зарур, чунки:

«Бутун Ёзув Худодан руҳланган бўлиб, таълим олишга, фош қилишга, тўғрилашга ва ҳақликда тарбиялашга фойдалидир, токи Худонинг одами баркамол бўлиб, ҳар қандай яхши иш учун тайёрланган бўлсин» (2 Тимотийга 3:16-17).

Қизиғи шундаки, Исо томонидан қаттиқ фош этилган сохта бошқарувчилар, одатда махсус мактаб атрофида тўпланар ва манашу мактаб услубида таълим берар эдилар. Аммо агар Яҳё Чўмдирувчи, Исо Масих ва бошқа ҳақиқат хабарчилари ҳақида нималар дейилганига қарасак, уларнинг ўртасида умумийликни кўрамиз: «Чунки у уламолар каби эмас, балки ҳокимият Эгасидек таълим берар эди» (Матто 7:29). Шу боис Повул Титусга насиҳат берапти: «Буларни бор ҳокимият билан гапиргин, насиҳат қилгин ва фош қилгин. Ҳеч ким сени камситмасин» (Титусга 2:15). У Тимотийга ҳам ёзган: «Мен Македонияга кетаётганимда, сен Эфесда қолиб, баъзиларга йўриқ беришингни сўраган эдим, токи улар таълимотдан бошқа нарсаларга ўргатмасинлар» (1 Тимотий 1:3). Повул яна Тимотийга ўргатиб, айтган:

«Сўзни етказ ва воизлик қилгин, бу ишда қулай фурсатми, фурсат эмасми (қулайми ёки ноқулайми, одамлар маъқуллайдими, йўқми), саботли бўлгин (тайёр бўл, ёнида бўл), фош

қилгин, тақиқлагин, бутун сабр-тоқат билан таълим бериб насиҳат қилгин (сен Каломнинг воизи сифатида одамларга, уларнинг ҳаётидаги нотўғри нарсаларни кўрсатишинг лозим)» (2 Тимотийга 4:2, Кенгайтирилган таржима).

Повул ўзи ҳақида шундай деган: «Сўзлашим керак бўлганидек, жасорат билан воизлик қила олайин» (Эфесликларга 6:20). Бу Худонинг барча ҳаққоний даъваткорларига хос сифат. Уларнинг ҳокимияти Худонинг Сўзига асосланган. Уларнинг шахсий кечинмаларини, қандайдир махсус мактабга мансублиги ёки кўпчиликнинг фикри бирлаштирмайди. Кўпчилик, баъзида хато қилиши мумкин. Худо назарда тутганини гапиреди, гапирганини назарда тутишини, билишимиз лозим!

Сени қоқилишлардан асрайди

Одамлар орасида Каломда очиқ-ойдин ёзилган, иноятни йўқотиб қўйиш таълимотидан лол қоладиганлар кўп. Кўпчилик ваҳима билан олдимга келиб: «Мен, бизда абадий кафолат бор деб ўйлагандим!» дейдилар.

Мен жавоб бераман: «Тўппа-тўғри! Бизда мангу кафолат бор! Исо Масиҳ Отасидан олганларининг бирортасини ҳам йўқотмайман, деган (Юҳанно 18:9 га қаранг), чунки У бизни ҳеч қачон ташлаб ва қолдириб кетмайди. Бироқ У сизлар Мени ташлаб кетмайсизлар ва йўқолиб қолмайсизлар демаган. Бундай сўзлардан сўнг, улар ҳар сафар таажжубланиб қоладилар, шунинг учун уларга дейман: «Агар сиз чинакамига Исо Масиҳни севсангиз, кетмайсиз-ку? Сиз ҳақиқатдан ҳам севсангиз, Ундан воз кечмайсиз!»

Сиз Худони севсангиз, Унинг амрлари бўйича яшашдан қийналмайсиз! Агарда Худога хизмат қилиш сиз учун мажбуриятга айланган бўлса, демак, сиз қонунчилик муносабатларига йўл қўйгансиз, бундай ҳолатда Унинг амрларини сақлаб

қолишингиз жуда қийин. Биз Худого Ундан таҳсин олиш учун эмас, балки Уни севганимиз учун хизмат қиламиз!

Яхудо бизга жамоатда фарзийлик хамуртуруши бўлган тақдирда ҳам, қандай қилиб севгини бошидагидек сақлаб қолиш йўлларини санашда давом этади. У шундай деган: «Абадий ҳаёт учун Раббимиз Исо Масиҳнинг раҳм-шафқатига кўз тутиб, ўзингизни Худонинг севгисига сақланглар» (Яхудо 21). Биз Раббийни ҳар сонияда кутишимиз лозим (ёдингиздами, айбланган қул хўжайинининг қайтиб келишини кутмаган эди!). Биз Унга ташна бўлишимиз ва Уни доимо излашимиз зарур, токи У Ўзини янада кўпроқ очсин, чунки «Масиҳга шундай умидга эга бўлган (Исо Ўзини очишига умид қилган) ҳар бир киши ўзини поклайди, чунки У покдир» (1 Юҳанно 3:3).

Сиз Уни излаганингизда, Унинг Руҳи билан мулоқотда бўлганингизда, кетишни истамайсиз. Шундай қилиб, хавотирга ўрин йўқ. Яхудо мактубининг якунида, менга энг ёқадиган ваъда бор. Исо Масиҳнинг ваҳийларини кутиб, ўзини Худонинг севгисига сақлайдиган кишига, У дейди:

«Сизларни йиқилишдан сақлаб қолишга, Ўзининг шухратининг ҳузурида бенуқсон ва шод-хуррам қилиб қўйишга қодир бўлган яккаю ягона, доно Нажоткоримиз Худого Исо Масиҳ орқали азалдан, ҳозир ва абадулабад шон-шухрат, улуғворлик, салтанат ва ҳокимият бўлсин! Омин» (Яхудо 24,25).

Мен ҳам сизларга шу нарсани тилайман ва сизлар учун ибодат қиламан!

ПОЙДЕВОР

Ҳақ одам абадий пойдевор устидадир
— Ҳикматлар 10:25

Аффабел тўғрисидаги ҳикоямизга қайтишдан ҳамда Худбин ва Саховатнинг суди, шунингдек мукофоти нима бўлганини билишдан аввал, охириги учта бобда айтиб ўтганларимизга нуқта қўямиз. Тўртинчи бобда айтилган оятни эсланг:

«Шунинг учун Масих бошланғич таълимотини қолдириб, баркамолликка шошилайлик. ...абадий ҳукм ҳақидаги таълимотнинг асосини солиб ўтирмайлик» (Ибронийларга 6:1,2, Кенгайтирилган таржима).

Абадий ҳукм ва жазо ҳақиқатларини мустаҳкам пойдеворининг етишмаслиги Масихда соғлом ҳаёт қуришга тўсиқ бўлади. Бу ҳолат бошланғич синфларда оддий билим ҳисобланган, ўқишни билмай, олий маълумот олишга уришишга ўхшайди.

Бу нега шундай? Хушxabарни диққат билан ўргансангиз, Исо самодан кўра дўзах ҳақида кўпроқ гапирганини кўрасиз. У бизга пойдевор – Худонинг кўрқувини жойлаш учун шундай қилган. Мана бунга бир мисол:

«Шунинг учун сизлар қоронғиликда айтган ҳамма нарса ёруғликда эшитилади, берк уй ичида қулоққа шивирлаган нарса эса томлар узра эълон қилинади. Сизларга, Менинг дўстларимга айтаманки, танани ўлдириб, кейин бошқа ҳеч нарса қилишга қодир бўлмаганлардан кўрқманглар. Аммо

кимдан қўрқинингиз кераклигини сизларга айттайин: одамни ўлдиргандан кейин жаҳаннамга ташлашга қодир бўлгандан қўрқинлар. Ҳа, сизларга айтаманки, Ундан қўрқинлар!» (Луқо 12:3-5).

Унинг сўзлари кучли ва суяккача етиб боради: абадий ҳукм ва жазо ҳақидаги аниқ тушунчага эришиш орқали, бу сўзлар юракларимизда Худонинг қўрқувини пишиқ қилиб сингдиради.

Буни тушунтириб беришга ижозат беринг. Абадий дўзах жазосини фақат Худо белгилаши мумкин. Бизнинг яширинча айтганларимиз Судда Унинг шарафининг нурида эълон қилинади. Нафақат сўзларимиз, шунингдек ниятларимиз, муносабатларимиз ва ишларимиз ҳам ҳаммага ошкора бўлади. Худонинг қўрқуви эса Ундан ҳеч нарса, ҳатто энг кучли сирни ҳам яшириб бўлмаслигини бизга ҳар он эслатиб туради. Биз ҳеч нарса Унинг судидан қочиш қутула олмаслигини – Унинг суди адолатли эканини биламиз. Агарда биз аниқ-равшан тушунчага эга бўлмасак, Худо қонунбузарликларимизни сезмайди ёки ҳатто кўрмайди деб, берилмайдиган шавқат ҳақидаги фикрлар билан ўзимизни тинчлантириб юрамиз (Алданган, Журъатсиз ва Қўш Ҳаётлар билан содир бўлганидек), натижада осонликча адашиб қолишимиз мумкин. Биз ҳеч қийинчиликсиз, мустаҳкам имондан қонунсизлик томонга бурилиб кетадиган, буюк оломондан таркиб топган охирги замон одамларининг сафига қўшилиб қолишимиз мумкин.

Бундай пойдеворга эга бўлмаганлар, одамлар қаршисидаги қўрқувдан сирпаниб кетадилар ва қўрқадиган одамларига бутун умр хизмат қилиб юрадилар. Агар биз Худодан қўрқсак, ҳатто босим остида ҳам Унга бўйсунамиз. Мабодо одамлардан қўрқсак, айниқса босим остида, шахсий манфаатимизга эришишга интилиб ёки танавий хоҳишларимизга қоқилиб, ўша одамларнинг йўлидан борамиз. Доимий

танага қоқилиб юриш, натижада жиддий оқибатларга олиб келади. Демак, биз абадий ҳукмлар ва жазоларни онгли равишда тушунмасак, Худонинг қўрқувига етарли даражада эга бўлмаймиз, негаки Масихнинг ҳукмлари аслида Худо қўрқувининг бир томонидир. Повул бу ҳақда шундай деган:

«Чунки ҳаммамиз танада яшаган пайтимизда қилган яхши ёки ёмон ишларга қараб қаримтамин олиш учун Масихнинг ҳукм курсиси олдида ҳозир бўлишимиз керак. Шунинг учун Худонинг қўрқувини билган ҳолда, бизлар одамларни ишонтирмақдамиз...» (2 Коринфликларга 5:10,11).

Повул, Исо юқоридаги оятда айтиб ўтган буюк оқ тахтадаги Суд ҳақида эмас, балки кейинги бобда сўз борадиган, имонлилар устидан бўладиган суд ҳақида айтган. Эътибор беринг, Масихнинг ҳукмини Раббийнинг қўрқувига тенглаштиряпти (аслида бу буюк оқ тахта ҳам тегишли). Дарҳақиқат ушбу оятда ҳукми тўғридан-тўғри «Раббийнинг қўрқуви» деб номлаяпти. Гап шундаки, Раббийнинг қўрқувини ҳукмдан алоҳида ажратиб бўлмайди, Раббийнинг қўрқуви соғлом ҳаётнинг калитидир.

Пайғамбар Ишаъёнинг сўзларига қулоқ солинг: «Сенинг нажот, донолик ва билимга бой бехатар давринг келади. Раббидан қўрқиш сенинг хазинанг бўлади» (Ишаъё 33:6).

Муқаддас қўрқув мустаҳкам пойдеворнинг калити ҳисобланади. Ўтган бобдан эслаб кўринг: Исо, Унинг исми билан мўъжизалар яратган бирталай одамлар абадий жазо олишлари ҳақида айтган. У Матто Хушхабарининг 7-чи бобида уларнинг йиқилишининг сабабини ўша заҳоти тушунтираётган бўлса, ажаб эмас. Уларнинг пойдевори нотўғри эди. Улар ўз тақдирини ҳаёт тўфонларига дош бера олмайдиган, онгидаги далиллар ва юрагидаги имон билан қурганлар.

«Шундай қилиб, кимки Менинг бу сўзларимни эшитиб, уларни бажарса, уни ўз уйини тош устида (Худонинг мустаҳкам пойдевори... Раббийнинг қўрқувида) қурган фаро-

сатли одамга ўхшатаман. Ёмғир ёғиб, селлар тошиб, шамоллар эсиб, шу уйга ёпирилди, лекин у қуламади, чунки тош устида ўрнатилган эди. Кимки Менинг бу сўзларимни эшитиб, уларни бажармаса, у уйини қум устига қурган фаросатсиз одамга ўхшайди. Ёмғир ёғиб, селлар тошиб, шамоллар эсиб, шу уйни босиб қўйди ва у қулади. Унинг қулаши эса буюк бўлди» (Матто 7:24-27).

Чидаганлар, охиригача етиб борганлар, маҳкам пойдевор туфайли тўфонларга дош бердилар. Бу пойдевор бизга барқарорликни таъминлайдиган Раббийнинг қўрқуви ҳисобланади. Раббийнинг қўрқуви Худонинг бойликларининг хазинасиدير, унда Раббийнинг нажоти, донолиги ва билими яширилган.

Раббийнинг қўрқуви

Раббийнинг қўрқуви нима? Худодан қўрқиш керакми? Асло йўқ, агар биз Раббидан қўрқсак, унда қай тарзда У билан (У кучли истаётган) яқин муносабатларни қура оламиз? Худованд Исроилнинг олдига, улар билан ҳам, худди Мусо билан эга бўлганидек, муносабатлар қуришга келди ва уларга Ўзини очди. Бироқ халқ қўрқиб, қочиб кетди ва Унга яқинлашишдан воз кечди. Мусо халққа деди: «Қўрқманглар! Худо сизларни синаш учун ва сизлар гуноҳ қилмасликларинг учун Ундан қўрқиш сизларнинг юзларингиз қаршисида бўлиши учун келди» (Чиқиш 20:20).

Бу сўзлар бир-бирига зиддек, туюлади. Бироқ Мусо Худодан қўрқиш ва Раббийнинг Қўрқуви ўртасидаги фарқни кўрсатяпти. Худодан қўрқадиган одам, Ундан қочади. Одам боғда Худонинг овозини эшитганида нима қилганини эслаб кўринг: у Раббийнинг ҳузуридан яшириниб олди. Бошқа томондан, Раббийнинг қўрқувига эга бўлган киши Худодан ажралиб қолишдан қўрқади. У итоатсизлик қилишдан қочади.

Келинг, Худонинг қўрқувини ўрганишда давом этамиз. Раббийнинг қўрқувига эга бўлиш – Уни ҳаммадан ва ҳамма нарсадан кўра кўпроқ ҳурмат қилиш, қадрлаш, эъзозлаш ва севишни билдиради. Бу У севган нарсани севиш, У нафратланган нарсадан нафратланиш деганидир. Унга аҳамиятли бўлган нарса, сиз учун ҳам аҳамиятли, Унга аҳамиятсиз бўлган нарса, сиз учун ҳам аҳамиятсиз. Агар Ундан қўрқсак, биз Унинг сўзи қаршисида эҳтиромда бўламиз, яъни ҳатто бунда маъно кўрмаган пайтимиз ҳам, бизга оғир ёки фойдаси йўқ пайт ҳам Унга сўзсиз бўйсунамиз. Хуллас, Раббийнинг қўрқуви Унинг Сўзига, Унинг йўллари ва амрларига итоат этишда намоён бўлади.

Калом, Раббийнинг қўрқуви доноликнинг боши дейди ёки бошқача қилиб айтганда: у доноликнинг пойдеворидир. Биз кейинги бобларда чуқур ўрганадиган донолик – бу тўғри вақтда тўғри қарор қилиш қобилияти ва билим. Босим остида қарор қиладиган кишига, донолик етишмайди, доноликнинг булоғи эса Раббийнинг қўрқувидир.

Калом бизнинг ҳаётимизни, уйнинг қурилиши билан таққослаш мумкинлигини айтади: аввал пойдевор қўйилади, сўнгра уйнинг қолган қисмлари қурилади. Биз шундай деб ўқиймиз: «Уй донолик билан қурилиб, ақл билан мустаҳкамланади» (Ҳикматлар 24:3). Биз ҳаётимизни тўғри қарор қилиш қобилиятига таянган ҳолда қурсак, натижада Судда аминлик билан тура олишни берадиган соғлом ҳаётни қурамиз. Ушбу доноликнинг боши ёки унинг асоси – Раббийнинг қўрқувидир.

Бизни ортга чекинишдан асрайди

Масиҳийларнинг юракларида Раббийнинг қўрқуви чуқур илдиз отганда эди, улар Худодан қайтиб кетмаган бўлардилар. Исога бўлган ҳаққоний имонимиздан

узоқлашмаган ва оғиб кетмаган бўлардик. Унинг сўзларига оддий сўзлар деб ёки юзаки қарамаган бўлардик. Биз юракни ёпиб қўядиган, охир-оқибат йиқилишга олиб борадиган гуноҳ билан ўйнашмаган бўлардик (Ибронийларга 3:12-13 га қаранг). Биз яширинча айтилган нарсалар ва қилинган ишлар Ҳукм пайти ҳаммага ошкора бўлишини доимо эсда сақлардик. Худо Йермияҳга Янги Аҳддаги одамлар ҳақида мана нима деганини, эшитинг:

«Улар Менинг халқим, Мен эса уларнинг Худоси бўламан. Мен уларга битта юрак ҳамда битта йўл бераман, токи уларга эзгулик бўлиши ва улардан кейин келадиган фарзандларига эзгулик бўлиши учун улар ҳамини Мендан қўрқсинлар. Мен улар билан абадий Аҳд тузаман. Шу Аҳдга кўра уларга эзгулик қилишим учун Мен улардан юз ўгирмайман. Улар Мендан кечиб кетмасликлари учун, Мен Ўз қўрқувимни уларнинг юракларига соламан» (Йермияҳ 32:38-40).

Эътибор беринг, Раббий: «Улар Мендан кечиб кетмасликлари учун Мен Ўз қўрқувимни уларнинг юракларига соламан» деган. Малайзиядаги хизматда, Худо қўрқувининг Руҳи кучли тарзда намоён бўлганини эслайман. Мен воизлик қилган бино, бутун Шарқий ярим шаридан келган одамлар, библия мактабларининг талабалари, чўпонлар ва бошқа хизматкорлар билан лиқ тўла эди. Хизматнинг якунида кўплар сахна рўпарасида полга ётиб, ўзини тўхтата олмай йиғлар эдилар.

Муҳит Раббийнинг қўрқуви билан кучли тўлган эди. Мен шунда ўйладим: «Жон Бивер, битта нотўғри ҳаракат қилсанг ёки нотўғри сўз айтсанг – ўлдим, деявер!» Шундай бўлиши мумкин эдими ёки йўқми, билмайман, аммо Янги Аҳдда худди шундай муҳитда нотўғри иш қилган аёл ва эркак ўлган эдилар. Уларнинг устидан бир лаҳзада содир бўлган ҳукмнинг натижасида: «Бутун жамоат ва буни эшитганларнинг ҳаммасини буюк қўрқув босди» (Ҳаворийлар 5:11).

Хизматдан сўнг олдимга Ҳиндистонлик эр-хотин келиб, дедилар: «Жон биз ичимизда, ақл-бовар қилмас покликни ҳис этияпмиз».

«Мен ҳам», - деб жавоб бердим.

Кейинги кун эрталаб, меҳмонхонада ўтириб, Каломдан бир оятни кўриб қолдим: «Раббийдан қўрқув софдир – мангу туради» (Сано 18:10).

Муқаддас Рух шу заҳоти юрагимга гапирди: «Люцифер самода Худонинг мойланган, ажойиб ва марҳаматланган улугловчи фариштаси бўлган. Бироқ у Мендан қўрқмасди, шу боис у мангу турмади».

Айтилганлар устида мулоҳаза юритиб, шундай сўзларни эшитдим: «Менинг тахтимни ўраб турган ва Менинг шарафимни кўрган учдан бир қисм фаришталар Менинг қаршимда қўрқувга эга эмасдилар, улар мангу турмадилар». Бу очиқликлар мени гангитиб қўйди ва мен яна шундай сўзларни эшитдим: «Одам ва Ҳаво Менинг шарафим ҳузурида юрган эдилар, улар Мен билан мулоқотда бўлардилар, аммо Мендан қўрқмас эдилар. Улар Менинг ҳузуримда мангу қолмадилар».

Раббийнинг қўрқуви бир жойда турғун қолиш учун куч беради. У бизни Худога итоат этишда сақлайди. Имонлилар қуйидагича огоҳлантирилган: «Шунинг учун Унинг оромига кириш ҳақидаги ваъда ҳали бор экан, сизлардан бирор киши кечиккан бўлиб чиқмасин, деб қўрқайлик» (Ибронийларга 4:1). Қизиқ, у «севайлик» эмас, «қўрқайлик» деган. Худонинг севгиси эмас, балки Унинг қўрқуви бизни гуноҳга қайтишдан асрайди.

Машҳур хушхабарчи

Мен, беш йиллик муддатининг охириги йилини ўтаётган машҳур хушхабарчини кўришга, қамоқхонага борганимни ҳеч қачон утунмайман. Унинг жиноий иши жамоатчилик-

ка кенг тарқалган ва бир пайтлар, бу Шоҳликнинг номига кўп доғ келтирган эди. Нима бўлганда ҳам, у қамоқдалигининг биринчи йили, Раббий билан чинакамига учрашди. Тўрт йил ўтиб, уни кўргани келганимда, уни айтган биринчи сўзи шу бўлди: «Жон, бу қамоқ мен учун Худонинг жозосидан кўра Унинг шавқати бўлди. Агар мен олдингидек яшаб юрганимда, мен дўзахга абадий равона бўлар эдим».

Бу сўзлар билан у менинг диққатимни бутунлай тортди. Мен Худога ўзини бағишлаган, Масихнинг ҳаққоний хизматкори билан гаплашаётганимни тушундим. Бу одам ўз хизматини, Исони севгани учун бошлаганини билардим. Унинг Худога интилиши ҳаммага аён бўлган. У хизматининг чўққисида, Раббидан шу қадар узоқлашиб кетишга қандай ақли етганига ҳайронман. Мен ундан сўрадим: «Исога бўлган севгинг қачон совиди?» У менга қараб, шу заҳоти жавоб берди: «У ҳеч қачон совутан эмас!»

Унинг жавоби мени довдиратиб қўйди ва мен эътироз билдирдим: «Унда охирги етти йил давомида почтадан фойдаланиб содир этган фирибгарлигинг ва зино – маҳкум бўлишингга сабаб бўлган ишларингнинг бари ҳақида нима дейсан?»

У жавоб берди: «Жон, мен доимо Исони севганман, бироқ охирги пайтларда У менинг ҳаётимда энг юқори ҳокимият Эгаси бўлмай қўйган эди». Кейин мени карахт қилиб қўйган сўзларни айтди: «Жон, Америкада менга ўхшайдиган миллионлаб масиҳийлар бор. Улар Исони ўзларининг Нажоткори деб атайдилар ва Уни севадилар, бироқ Уни энг буюк Хўжайини сифатида ҳурмат қилмайдилар».

Шу пайт ичимда нур порлади. Бирдан, биз Раббийни севишимиз мумкин, аммо бу севги ўз-ўзича бизни йиқилишдан асраб қололмаслигини тушуниб етдим. Биз Худодан қўрқишимиз лозим. Мусонинг сўзларини эсланг: «Худо сизларни синаш учун ва сизлар гуноҳ қилмасликларинг учун

Ундан қўрқиш сизларнинг юзларингиз қаршисида бўлиши учун келди» (Чиқиш 20:20). Люцифер, учдан бир қисм фаришталар, Одам ва охирги кун жамоатларидаги кўпчилик имондан қайтган масиҳилар қилганидек, биз ҳам Худога бўйсунитдан бош тортмаслик ва йиқилмай туриш учун кучни Раббийнинг қўрқуви беради.

Ўз нажотимизни амалга ошириш

Шу сабабли Повул бизга дейди: «Қўрқув ва титроқ билан (ўзларингизга умид қилмай, жиддий эҳтиёткорлик билан, сезгир виждон билан, васвасаларни фаҳмлаб, Худони ранжитадиган ва Масиҳ номининг обрўсини тўкадиган нарсалардан чаппа қараб) ўз нажотингизни амалга оширинглар (ўстиринглар, мақсадларингизга ва комилликка эришинглар)» (Филиппиликларга 2:12, Кенгайтирилган таржима).

Хукм куни ҳар бир фикр, сўз ва ишимиз ҳаммага ошкор бўлишини утунмаган ҳолда, ўз нажотимизни эҳтиромдаги қўрқувда ва титроқда амалга оширамиз. Буни англаш, бизга ўзини кўникувчанлик, онг хушёрлиги, сезувчанлик, итоатсизлик васвасасини енгитиш ва Худога номаъқул бўлган барча нарсаларнинг устидан ғалаба қозониш қобилиятини беради.

Қаранг, Повул, нажотимизни севги ва иноят билан амалга оширамиз демаган. Унинг иноятдан қонунбузарликка йиқилмаслигимиз учун Раббийнинг қўрқуви куч беради. Бошқа жиҳатдан, Худонинг севгиси, бизни Худо билан яқин муносабатларимизни бузишга қодир бўлган, қонунчиликдан ҳам асрайди. Худога бўлган севгимиз мақсад ва ниятларимизни қўллаб-қувватлайди, уларга иштиёқ ва тўғрилиқ ато этади. Соғлом муносабатларга эга бўлиш учун, бизда севгининг буюк қудрати ҳам, Раббийнинг қўрқуви ҳам бўлиши зарур. Шу боис Повул Худони «Самовий Отамиз ва Авва» («Дадажон» деган маънони билдиради) деб атаган»,

шу билан бирга Худомиз – «еб битирадиган олов» ҳамдир (Ибронийларга 12:29). У Севги, шунингдек У Адолатли ва Муқаддас Ҳукмдор. Ундан қўрқмаслик – демак, йиқилишга учраш дегани. Исо такрор ва такрор: «...охиригача чидаган нажот топади» (Матто 10:22) деб айтган.

Бизнинг таъсиримиз

Абадий ҳукм ва жазо ҳақидаги бошланғич таълимотнинг мустаҳкам тушунчасига эга бўлишимиз кераклигининг яна бир муҳим сабабларидан бири, бу бизнинг бошқаларга кўрсатадиган таъсиримиздир. Агарда Худонинг қўрқувига етарли даражада эга бўлмасак, биз Хушxabарни бошқаларга сўзларимиз ёки ишларимиз билан бузиб етказамиз, бу ўз навбатида, таъсир ўтказган кишиларимизнинг имондан қайтишига ёки ҳатто йиқилишига ҳам сабаб бўлиши мумкин. Пойдеворга эга бўлмаган хушxabарчилар, ўқитувчилар, чўпонлар Каломдан фақат ҳаётни қай тарзда баракали, гуллаб-яшнаган ва бахтиёр қилиш қоидаларини ўргатадилар. Бу қоидалар ҳаётимизга соғлиқ, моддий фаровонлик, тинчлик, муносабатларнинг яхшиланиши ва ҳоказоларни келтириб, бошида мўлжалланган вазифасини бажаради. Бироқ абадий ҳукм ҳақидаги пойдеворсиз, биз хоч ва Исонинг ортидан боришнинг бахоси тўғрисида воизлик қилишдан уяламиз. Дўстлар орттириш учун, ҳаётимизни ҳам беришга тайёр бўлишимиз кераклиги ҳақидаги, муҳим нарсани айтмаган ҳолда, воизлик қилишни бошлаймиз.

Агар абадийлик томонидан ҳаракатланмасак, ҳаётга абадийлик нуқтаи назаридан қарашнинг ўрнига, ёлғиз шу ҳаёт дардида умр кечирамиз. Биз одамларни, имон оталаримиз «пойдеворининг меъмори ва қурувчиси Худо бўлмиш шаҳарни кутаётгандек» (Ибронийларга 11:10) яшашни ўрнига, бир кун билан яшашга ўргатиб қўямиз.

Ҳа, бу ҳаётда Худонинг қоидаларига итоатли бўлишнинг эвазига мукофот бор. Биз уларни яхши ўрганганмиз, шунингдек келинг, биз ерда мусофирлар эканимизни ҳам нутмайлик. Биз ҳаётда мувофақиятга эришишимиз керак, аммо муваффақият бизнинг маданиятимиз талабларига эмас, Самонинг талабларига мос бўлиши лозим. Бизнинг ҳақиқий уйимиз бу ерда эмас. Худонинг ортидан бориш йўлида бу дунёдан воз кечган муқаддаслар қандай ниятлар билан яшашини диққат билан ўқинг:

«Бу кишиларнинг ҳаммаси ваъдаларни олмасдан, аммо узоқдангина кўриб, имонда туриб вафот этдилар. Улар қувониб, ўзлари ҳақларида: «Ер юзида ғарибу мусофирмиз», – деб эътироф этар эдилар. Чунки бундай дейдиганлар ўзларига ватан излаётганларини кўрсатадилар. Агар улар ўзлари чиққан ватанни фикрларида туганларида эди, қайтиб боришга фурсатлари бўлар эди. Бироқ улар афзалроқ нарса ни, яъни осмондагини орзу қилар эдилар. Шунинг учун Худо ҳам уларнинг Худоси деб аталмоқдан ор қилмайди, чунки У улар учун шаҳар тайёрлаган» (Ибронийлар 11:13-16).

Худонинг шаҳрини излаган ушбу муқаддасларнинг уйи, китобимизнинг қолган қисмида айтиладиган, Янги Йерусалим эди. Бу шаҳар аҳли, ғалаба қозонганлар деб номланади. Уларнинг мукофотлари, ердаги энг аъло мукофотдан ҳам ақл-бовар қилмас даражада ажойиб бўлади.

❧ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ❧

3 БЎЛИМ: 6, 7 БОБЛАР

1. Сизнингча, Исонинг ортидан боришдан, сизни У билан яқинликдан кўра, кўпроқ қандай манфаатлар ўзига жалб этиши мумкин? Юрагингизни асрашда сизга нима ёрдам бериши мумкин?
2. Имонлилар ўз имонидан қайтишга қарор қилишлари ачинарли ҳол деб ўйлайсизми? Бу нарса ичингизда қарши туйғуни уйғотмайдими? Биз имонли сифатида шунчаки қўрқувда эмас, балки Раббийнинг қўрқувида яшашимиз тўғрисидаги ҳақиқат нурида, ўз жавобингизни мулоҳаза этинг.
3. Матто Хушхабари (18:23-25) да ёзилган шавқатсиз қул ҳақидаги масал устида фикр юритинг. Сизнингча, Худо кечирим масаласига нега бу қадар жиддий муносабатда бўляпти?
4. (Муқаддас қўрқувнинг таъсирисиз) Худонинг шавқатини нотўғри тушуниш, имонлини ёлғонга олиб келишини ўз сўзларингиз билан изоҳланг.
5. Бизнинг абадийлик тўғрисидаги тасаввурларимиз, нафақат бизнинг ўзимизга дахлдор. Биз бошқаларга ҳам таъсир кўрсатамиз. Сизнингча, Масиҳнинг ортидан боришда, бош нарсалардан диққатни олмаган ҳолда, қандай қилиб ердаги баракалар (жумладан, соғлиқ, муваффақият, фаровон ҳаёт) ҳақида ҳам гапириш мумкин?

4 БЎЛИМ

АФФАБЕЛ ШОҲЛИГИ: ИККИНЧИ СУД КУНИ

*...Мен юракларни ва одамларнинг ичини Синовчи эканимни
билиб оладилар. Сизларнинг ҳар бирингизни қилган ўз
ишларингизга яраша тақдирлайман.*

— Ваҳий 2:23 (Кенгайтирилган таржима)

Келинг, Худбин ва Саховатлар билан нималар содир бўлганини билиш учун Аффабел шоҳлиги киноясига қайтамыз. Сиз билан, ҳаммага ҳар хил мукофот тегадиган, имонлилар устидан бўладиган суднинг муҳим томонларини ўрганамиз.

Имонлиларнинг устидан бўладиган суд

Эндиликлар Буюк залга келган заҳоти, эрталаб суд бўлиб ўтди. Ҳаёт залида Жейлин билан илк бора учрашувни сабр-сизлик билан кутаётган, тахминан беш юз киши йиғилишди. Саховат ҳам, Худбин ҳам кутиб турганларнинг орасидан ўзларининг эски ва янги дўстларини учратиб, улар билан қизғин суҳбат қуриб турганларида, залда бирдан шоҳ қўриқчилари пайдо бўлишди. Қўриқчилар бошлиғи гуруҳга мурожаат этганда, бир лаҳзада гап-сўзлар тўхтатилди.

- Тез орада ўз шоҳингизни кўрасизлар. У ҳар доим сизларни севиб ва ушбу бирлашув кунини кутиб келган. Сиз у билан ҳеч қачон учрашмаган бўлсангиз-да, у сизларни доим кўриб турган. У сизнинг юракларингизга қараган ва ҳосилларингизни синаган. У сизнинг юрак, ният, фикр, ҳис

ва ишларингизни билади, ундан ҳеч нарса яширин қолган эмас. Билиб қўйинг, унинг суди адолатли. Сизларнинг ҳеч бирингиз четда қолиб ёки ажратиб қўйилмайсизлар.

Кўриқчилар бошлиғи уларни Буюк залга қай тарзда кузатиб қўйишлари ва ичкарида нималар содир бўлиши ҳақида йўл-йўриқ берди. Йўл-йўриқларни тугатиб, у эълон қилди:

- Шоҳ Жейлиннинг ҳузурига, биринчи бўлиб, Худбин таклиф этилади. Биз сени унинг олдига кузатиб қўйишимиз учун, олдинга чиқ.

Худбин ва унинг устидан суд

Худбин, Энделнинг ҳокими лавозимида бўлгани боис, уни биринчи бўлиб чақиришларини сезиб турган эди. У шоҳнинг ташқи ер-мулкига етакчилик мансабида бўлгани учун олий ҳимматга эришишига ишончи комил эди. У қадимий Муқаддас Каломда, Энделда содиқ бўлганлар учун, Аффабел шоҳлигида юқори ўрин ва мукофот ҳақида ёзилганини эслади. У Энделдаги ўзининг икки йиллик ҳоким бўлган йилларида, жамият гуллаб-яшнаганини кўрганди. Шунинг учун у дадиллик билан шоҳ билан учрашишга борарди.

Буюк залнинг эшиклари очилди ва Худбинни шоҳнинг ҳузурига кузатиб қўйдилар. Улкан бинонинг улоғворлигидан қотиб қолиб, у зал қарийб лиқ тўла эканини кўрди. Барча йиғилганлар тик турардилар. Худбин, нима учун бўш жойлар қолгани ҳақида ўйлади, бироқ тезгина ўзи учун жавоб топди, сабаби шоҳлик фуқаролари ўриндиқларга ихтиёрий равишда ўтиришган.

Ундан катта масофа узоқликда, Жейлиннинг тахти қад кўтариб турар ва у Худбин тасаввур эта олгандан кўра анча юқори даражада қудратлироқ эди. Унинг яна бир нечта кичикроқ тахтларга ҳам кўзи тушди ва Жейлиннинг ёрдамчилари учун мўлжалланган бўлса керак, деб тўғри топди.

Унинг юраги қотиб қолди – бир нечта тахтлар ҳали бўш эди. Улардан бири унга белгиланганига аминликни ҳис этди.

Эски дўст

Худбин тахтга қараб бораркан, Энделнинг олдинги собиқ, энди эса Аффабел фуқароларининг қиёфалари шарафли тарзда ўзгарганини кўриб, қойил қолди. Тахт томон икки қадам кўйиб, залнинг энг охирида ўтирган эски дўстини таниб қолди. Унинг исми Улфатчи эди. У қачондир, Худбин тез-тез кириб турадиган рестораннынг соҳиби бўлган. У гапиришга рухсат олиш учун кўриқчилар бошлиғига қаради ва ундан бош тебраниши кўринишида, маъқуллаш жавобини олди.

Худбин дўстининг олдига борди ва улар қучоқлашдилар.

- Улфатчи, ишларинг қандай? – деб сўради Худбин.

- Мен билан ҳаммаси жойида, – деди эски дўсти, - лекин энди менинг исмим бошқача. Мамнун. Хукмдор Жейлин менга янги исм берди, қолаверса, унинг тахти қаршисига келган ҳар бир қулига у янги исм беради. Аффабел биз орзу этгандан кўра ажойиброқ, - деди Улфатчи. – Бу буюк зал чиройли, порлоқ ва ҳашаматли шаҳарнинг кириш жойи холос. Шоҳ – биз билган барча кишилардан кўра энг улуғвор, самимий ва севувчи экан. Агар Энделда, ҳозир билган нарсаларни билганимда эди, бошқача тарзда ҳаёт кечирган бўлардим. Мен кўпроқ шоҳга маъқул ишларни қилган бўлардим. Энделдаги қисқа муддатли умримни арзийдиган тарзда яшаб ўтардим. Агар шундай яшаганимда, ҳозир унга яқинроқ турган бўлардим.

- Сен нимани назарда тутаяпсан? – қизиқиб сўради Худбин. – Сен Энделнинг ажойиб фуқароси эдинг! Сенинг ресторанинг энг яхши ресторанлардан бири эди ва сен кўплаб жамият лойиҳаларига ҳомийлик қилгандинг. Пул йиғиш чоғларида, тез-тез катта қурбонликлар берардинг. Сен Жейлин учун кўп қурбонликларга боргансан!

Улфатчи бошини чайқади:

- Мен буларни мақтов олиш учун қилганман. Бу нарсалар харидорларни жалб қилишини билардим. Менинг ниятим одамларни баракалаш эмас, балки ўз муваффақиятимни мустаҳкамлаш эди. Мен Жейлиннинг сўзларига қулоқ солишим керак эди. У бизга: «Тушлик ёки кечки зиёфат қилганинда, дўстларингни, ака-укаларингни, қариндошларингни ва бой қўшниларингни таклиф қилма, токи улар ҳам сени чақириб, сен ўз мукофотингни олиб қолмагин. Лекин зиёфат қилганинда, қашшоқ, майиб, шол ва кўрларни чақиргин. Улар сенга қайтара олмаганлари учун сен бахтли бўласан, чунки сен ҳақ одамларнинг тирилишида мукофотингни оласан». Мен бундай тушликларни жамиятнинг фойдасини эмас, балки ўзимнинг манфаатимни кўзлаб уюштирганман. Мен Энделдаги обрўли одамларнинг орасида бўлишни истаганман.

Лекин сен Энделдаги мактаб учун тез-тез қурбонлик бериб турардинг. Наҳотки бу ҳам сенга Жейлиннинг илтифотини бера олмади?

- Мен чиндан ҳам Энделдаги мактаб учун қурбонликлар қилганман, бироқ тадбиркорликдан тушган фойдага мос равишда эмас. Аслида мен пулларимнинг арзимас қисмини берганман. Фойданинг катта қисмини, синишга учрашдан қўрқиб, йиғиб қўяверганман. Қолаверса, бунга яна «чиройли ҳаёт»га эга бўлиш истаги ҳам қўшилган. Менинг чинакам ниятим, ўзимни ҳимоя қилиш бўлган. Берган бўлсам, виждонимни тинчлантириш учун, майда-чуйда пулларни, берганман. Ўқитувчилар шоҳлик ва муҳтожлар учун қурбонлик қилиш муҳимлиги ҳақида кўп гапирганлари боис, нимадир беришга мажбур эдим. Натижада, барчасини севги ва ачиниш юзасидан эмас, балки мажбурият ва айбдорлик ҳиссидан берган эканман. – Улфатчи давом этди: - Мен Жейлиннинг, Аффабел шоҳлигини севадиган бева аёл ҳақидаги

мисолини унутиб қўйибман. Ёдингдами, у айтган эди: «Сизларга ростини айтаман: бу қашшоқ бева қутига пул ташлаганларнинг ҳаммасидан кўра кўпроқ ташлади. Чунки ҳамма ўзининг тўкислигидан ташлади, у эса ўз етишмовчилигида, ўзидаги борини, ҳатто бор егулигини ташлади».

Худбин ўз уйида уюштирган ташриф ва тушликлар ҳақида эслади: у ерда ҳеч қачон камбағаллар ёки ҳатто ўзидан озроқ пули камлар ҳам бўлмаган. Сўнг ер супермаркет қуришга топширилишига қарши бўлганларга, маънавий товон сифатида беш минг доллар қурбонлик қилганини эследи. Ўшанда у анча катта пул бергандек туюлганди, энди эса кам берганидан уялди. Бунинг учун Жейлиннинг олдида қандай ўзини оқласа бўлади?

Улфатчининг сўзлари унинг хотираларини бузди.

- Мен Жейлинга ва унинг халқига чинакамига бағишланганимда эди, мен кўпроқ вақтимни мактабда хизмат қилишда ўтказган бўлардим. Агар ҳамма ўз қисмини бажарганда эди, юк енгил бўларди, лекин ҳамма юкни бир неча киши кўтариб борарди. Агар ҳамма Жейлиннинг иродасини бажарганида, ҳеч ким керагидан ортиқ куч сарфламаган бўларди. Ўзига бор оғирликни юклаганлар, бу ерда юқори даражада мукофотландилар. Хулоса шундайки, Жейлиннинг шоҳлигига етарли даражада бағишланганим боис, бор-йўғи виждонимни тинчлантириш учун ўша арзимас қурбонликларни берганман.

Ҳаётим ойнаижаҳонда бошидан охиригача кўрсатилганда, мен унинг шарафи учун яшашдан кўра шахсий қулайлик, хавфсизлик ва нуфузим учун яшаганим ҳаммага аён бўлди. Энди мен бу шаҳарнинг энг кичик фуқаросиман. Шу ҳолатимга қарамай, шоҳнинг менга бўлган севгиси ва эзгулиги учун миннатдорман. Аслида менга берилганларининг бирортасига ҳам лойиқ эмас эдим. Сенинг ўзинг яқинда, Жейлиннинг севгиси ва сахийлиги, ҳар қандай тушунчадан

юқори эканига амин бўласан. Мен ҳаётимнинг охиригача унинг чексиз меҳрибонлиги учун қарздор бўлиб қоламан.

- Энг кичик фуқаро! – шокда ҳайқирди Худбин. – Сен бу ердаги одамлар табақаларга бўлинган, демоқчимисан?

Улфатчи жилмайиб, деди:

- Ҳа, қандайдир маънода шундай. Бу ҳақда бизга Энделда айтилган эди, бироқ биз буни жиддий қабул қилмаганмиз. Ичимизда барибир, бу нарсани билардик: сен ҳатто шу залга киришингда ҳам, бу ҳақда уйладинг. Мен сенинг фикрларингни эшитдим, сен тахтни эгаллашни кутаяпсан. Сен буни мактабдаги машғулотларда ўтилган, қадимий Каломдан биласан. Бироқ сен Энделда яшаганинда бунга ишонмаганингни бугун тан олишинга, шубҳам бор.

Бизнинг Энделда кечирган қисқа вақтимизда, Жейлинга содиқ бўлган бошқарувчилар ва фуқаролар, ушбу жамиятда янада қизиқарлироқ ўринларни эгалладилар. Улар шаҳарнинг энг чиройли жойларида яшайптилар ва шоҳ билан кўришиш шарафига сазоворлар. Энделда биздек ўзи учун яшаганларга шаҳарнинг ташқи томонидан жой берилган. Бу бино ичида қандай саф тортганимиздан ҳам кўриниб турибди. Залнинг орқа қаторларида ўтирганлар – адирларда яшовчилардир. Уларга энг фаол меҳнат белгиланган. Биз шоҳликда энг аҳамиятсиз ўринни эгаллаганмиз. Ўрта қаторда ўтирганлар тоғда яшайдилар ва кўпроқ ижодкорлик лавозимида фаолият юритадилар, биринчи қаторда ва тахтларда ўтирганлар эса шоҳлик марказида яшайдилар. У жойда шоҳнинг ўзи ҳам яшайди ва уларга шоҳнинг ёнида яшаш ҳамда меҳнат қилиш имтиёзи берилган. Булар шоҳликдаги буюк одамлар ҳисобланади. Дўстим Худбин, Жейлин – адолатли ва севувчи ҳукмдор эканига шубҳаланма. Сенга бугун бериладиган нарсаларнинг ҳаммаси ҳақиқий мукофот ҳисобланади. У шавқатли бўлмаганда эди, ҳеч ким шу шоҳликдаги энг аҳамиятсиз кўринган жойига ҳам келолмаган бўларди, - деб сўзларини тугатди Мамнун.

У буларни айтгач, ўз жойига қайтиб борди. Қўриқчиларнинг бошлиғи Худбинга, йўлида давом этишга ишора қилди.

Машҳур ўқитувчи

Худбин олдинга қараб яна бир неча қадам қўйган эдики, яна бир таниш қиёфани кўриб қолди. Бу одам у ҳурмат қиладиган, Рағбатчи эди. У мактаб ўқитувчиси бўлиб, Худбин уни атоқли инсон деб биларди. У доимо ўз фикрларини батафсил ифодалар, билимларини бошқалар билан бўлишар ва Худбинни ўз нутқлари билан руҳлантирарди. Бу ажойиб ўқитувчи, дарс берганида талабалар илҳом ва ўсишни ҳис этардилар. Бошқа ўқитувчилар ҳам, ўқувчиларни кайфиятини кўтарарди, лекин вақти-вақти билан улар ўта даражада жиддий туюлар, уларнинг сўзлари оғир танбеҳни сезишга мажбур қиларди. Рағбатчининг дарсларида ҳеч қачон бундай нарсалар содир бўлмаган. Шунинг учун у Худбиннинг энг севимли ўқитувчиси эди.

Худбин қўриқчилар бошлиғидан, собиқ ўқитувчиси билан гаплашиш учун қайта рухсат сўради. Қўриқчи рухсат тариқасида яна бошини чайқади. Худбин Рағбатчининг олдига келди ва улар бир-бирлари билан илиқ саломлашдилар.

Худбин унга савол беришдан ўзини тийиб тура олмас эди:

- Нега сен бу энг орқа қаторда ўтирибсан?
- Бу менинг ҳолатим ва менинг жойим. Мен Аффабелдаги энг кичик фуқароман. Мен адирда яшайман ва сувчи бўлиб ишлайман.
- Нима? – қичқириб юборди Худбин. – Сен мактабда энг зўр ўқитувчилардан бири эдинг! Нега сен энг кичик фуқаро бўлиб қолдинг? Сен тахтда ўтирганларнинг орасида бўлишинг керак.

- Бу буюк йиғинда биринчи ўринга ва Жейлиннинг бошқарувчилари орасида бўлишга эришмаганимнинг бир нечта

сабаблари бор! Узоқ гапириб ўтирмасдан, ўзимнинг аҳмоқлигим тўғрисида қисқа қилиб сўзлаб бераман. Ёдингдами, Жейлингга бағишланган одамлар ўзларини қурувчилар билан тенглаштирадилар? Мактабда бизга ҳар йили шу ҳақда ўргатишарди. Энделдаги ўқитувчиларнинг энг муҳим мажбуриятларидан бири ўқувчиларнинг ҳаётини қуришдан иборат эди. Биз буни сўзлар орқали, шахсий ҳаёт тарзимиз ва ишларимиз билан амалга оширардик. Менга ҳам йўриқчи сифатида шундай буюк имтиёз ва масъулият берилган эди. Мен талабаларга Жейлиннинг қоидаларини ва йўлларини ўргатдим. Шунга қарамай, кўп нарсаларда яхши ўқитувчи бўла олмадим.

Менинг таълимотим бир томонлама бўлган. Мен Жейлин хизматининг, фақат ижобий жиҳатларига урғу берганман. Мен аксарият талабаларни узоқ муддатли оқибатларини ўйламай, фақат муваффақиятга интилишга руҳлантирганман. Уларнинг ҳақиқий мақсади, Жейлингга маъқул бўлиш эканини ўргатмаганман. Мен уларга фақат, ҳаётда муваффақиятга эришиш учун, қандай қилиб шоҳлик қоидаларидан фойдаланиш кераклиги ҳақида таълим берганман. Бинобарин, мен уларни жамиятимиздаги қопқон ва тўрлар ҳақида ҳеч қачон огоҳлантирмаганман.

Қадимий Каломда, мен Жейлиннинг ҳамма қонунларини ўргатишим шартлиги ёзилган. «Ҳар бир одамни Жейлингга баркамол тақдим қилиш учун ҳар бир одамни ўқитиб, барча доноликларни ўргатиш зарур» эди. Мен таълим берганман, бироқ одамни ўқитиш ва огоҳлантириш учун жон кўйдирмаганман. Ғоят ижобий устоз бўлиб, соғлом огоҳлантиришларни бермаганман, кўпларни ҳаётини қурганман, бироқ Жейлингга кўп шараф олиб келмаганман. – У бошини эгди. – Уларнинг кўпчилиги энди маҳкум бўлдилар. Худбиннинг юзидаги эсанкирашни сезиб, ўқитувчи яна қайтарди:

- Ҳа, улар ҳалок бўлдилар. Уларнинг кўплари менинг бир томонлама таълимотим шарофати билан, энди лаънатлан-

ган Лоун ерида яшаяптилар. Мен талабаларга уларга керак бўлган нарсани эмас – фақат улар истаган нарсани бердим. Мен шуҳратимни йўқотишни истамасдим. Мана нима учун нотўғри таълимот берганман. Мен талабаларнинг заиф ва расво жиҳатларига барҳам бермадим, уларнинг худбин истакларини маъқуллайдиган билимларни бердим, холос.

Қадимий Каломда устозларга берилган огоҳлантириш, ёдингдами: «Улар тинчлик бўлмаганида «Тинчлик», – деб, Менинг халқимни адаштирганлари ва у девор қураётганида, булар уни лой билан суваётганлари учун Мен уларни шундай жазолайман. Деворни лой билан суваётганларга уни қулаб тушишини айтгин. Шаррос ёмғир қуяди ва сизлар, тошли дўллар, ёғасизлар ҳамда бўронли шамол уни вайрон қилиб ташлайди». Кўпчилик талабалар ҳаётларини ўткинчи нарсалар билан қурдилар ва уни ҳимоя қилдилар, бироқ мен юрагимнинг тубида, бу деворлар мустаҳкам эмаслигини билиб туриб, уларни огоҳлантирмадим. Мен ҳаммаси жойида бўлмаса ҳам, уларга ҳаммаси жойида деб айтдим. Мен уларнинг танлаган йўлларини маъқуллаб, уларни янада кучли янглиштирдим.

Мен ҳозир Лоундаги ўқувчилар учун қайғудаман. Уларнинг атиги бир нечтаси Аффабелда қолдилар. – Орқасига қараб қўйиб, овозини пасайтириб, пичирлаб давом этди: - бироқ уларнинг кўпчилиги орқа қаторларда ўтиришибди. Улар ўз ҳаётларини беҳуда сарфладилар ва уларнинг ҳамма эришган нарсалари, тўғри шу Ҳукм тахти қаршида ёниб кетди.

- Шу тахт одида ёниб кетди? – Худбин қайта сўради.

- Ҳа, - жавоб берди ўқитувчи. Наҳотки қадимий Каломда ёзилган сўзлар, ёдингда йўқ: «Бу пойдевор устида кимдир олтиндан, кимдир кумуш ва қимматли тошлардан, кимдир эса ёғочу хашак ёки сомондан қурмоқдаки, ҳар бир кишининг иши ошкор бўлади, чунки ўша кун буни кўрсатади. Бу оловда фош бўлади ва олов ҳар кимнинг иши қандай эканлигини

синайди. Агар кимнинг қургани охиригача турса, у мукофот олади. Кимнинг қилган иши ёниб кетса, у зиён кўради. Бироқ ўзи нажот топади, лекин олов ичидан қутулгандек бўлади».

Қадимий ҳаворий айтган пойдевор, бу иккаламиз ҳам яхши билиб турганимиздек, инсон учун Унинг шоҳлигига боришнинг ягона йўли бўлмиш, Жейлиннинг ҳокимиятига бўйсунисдир. Биз чин дилдан унга бағишланган бўлсак, манашу пойдеворда қуришимиз лозим.

Хаётимдаги қадриятларни қадимий Калом билан ўлчаганда, Жейлиннинг ҳақлик талабларини оқламадим ва мен таълим берган одамларга таъсир ўтказишда муваффақиятсизликка учрадим. Мен ўз нуфузимдан талабаларни Аффабел шоҳлигига тайёрлаш учун фойдаланмадим ва кўриб турганингдек, ўз мукофотимни қўлдан бой бердим. Буюк устоз Повулнинг, таъсир ўтказиши керак бўлган одамлар ҳақида айтган сўзларини эсла: «Зеро бизнинг умидимиз, қувончимиз ва мақтов тожимиз ким экан? Раббимиз Исо Масихнинг келишида, Унинг ҳузурида бўладиган сизлар эмасми? Чунки сизлар бизнинг шуҳратимиз ва қувончимизсиз».

Мен энди таълим беришни бошлаганимда, Жейлиннинг ҳақиқатларини яхши билардим, аммо ўзимнинг қатъиятсизлигим, бошқаларга маъқул келиш истаги ва ниҳоят, мағрурлигим, мени бошқаришига йўл қўйиб бердим. Орадан кўп вақт ўтмай, мен ўз йўналишимдан бошқа томонга бурилиб кетдим. Бошида воизлик қилганим бўйича яшардим. Лекин ҳақиқатдан узоқлашган сарим, Жейлиннинг шахсий ҳаётимга оид огоҳлантиришларини кўздан қочирдим. Мен ўзимни алдаб яшадим. Бу шоҳликда машҳурлик ва шуҳратга бўлган назар, Энделдагидан бутунлай фарқ қилади. У ердаги улуғ саналган нарсалар, бу ерда аҳамиятсиз деб ҳисобланади.

Худбин ўта жиддийлик билан сўради:

- Менинг дўстим, Илҳомчи, Жейлин ҳар бир кишига янги исм беради, деди. Сенинг исминг ҳозир нима?

Устоз жилмайди:

- Менинг исмим Мўмин.

Сўнг у бошини ҳам қилиб, ўз жойига йўл олди. Худбин кўриқчилар бошлиғига бурилиб қаради ва у эшитганларининг бари ҳақиқат эканини билдириб, бошини тебратди.

Худбин тахт томон юрди. Энди унда бошидаги дадилликдан ҳеч нарса қолмаганини сизди. У ўз ҳаётини эсларди. У қандай ниятлар билан яшаган эди? У Жейлиннинг шарафи учун шаҳарни бошқарганми ёки ўз худбин шухратпарастлигидан келиб чиқиб, ҳаёт кечирганми? У ўз ҳаётини қай тарзда яшаб ўтди? Ҳаёти Жейлиннинг сўзларига мосмиди ёки у ҳам ўзини алдаб яшадими? У бошқаларга ўрناق бўлганми ёки шахсий муваффақияти йўлида, улардан фойдаланганми?

Ҳоким

Худбин Буюк залнинг ўрта қисми орқали ўтди ва у жойда ўтирган кишилар, агар айтиш жоиз бўлса, басавлатроқ кўринишарди. Ҳар бирининг нигоҳида севги ва самимият бор эди. Уларнинг кўзларидаги нур ва юзларидаги меҳрибонлик ифодасидан, у ўзида озроқ юпанч сизди. Бу унга бағоят далда бўлди, негаки олдинда кутиб турган нарсалар ҳақидаги ўйлар, уни буткул иккилантириб қўйганди.

У тахтга яқинлашгунча, орадан бутун мангулик ўтиб кетгандек, туюлди. Ҳар янги қадамида, Энделдаги ҳаётининг жиҳатлари янада равшанлашиб бораверди. Ҳокимлигида эришган ютуғи туфайли, унга бошқарувчилик лавозимини таклиф этишларига, ҳали ҳам умидвор эди.

Худбин энди шоҳона кийинган, бошларида тожлари бор бошқарувчилар орасида турарди. Ҳар бири қўлида салтанат ҳассасини ушлаб турардилар. Улар ҳақиқатан, бу буюк шаҳарнинг фахрий фуқаролари эди. Худбин бу одамлар нақадар шарафга тўлиб турганини кўриб, лол қолди.

Уларнинг орасида шаҳар кенгаши аъзосининг котибасини кўриб қолди. «Нега у тахтда ўтирибди?» – деб ҳайрон бўлди, Худбин. У ҳеч қандай катта нарса қилгани йўқ. Қиз ундан бир йил илгари мактабни томомлаганди. Уни яхши танимасди, чунки қиз доимо ўзини вазмин тутарди.

Қиз бир қадам олдинга чиқди, қўриқчилар бошлиғи унга таъзим қилди. У илиқ табассум билан кўришиб, Худбинни кучиб қўйди.

- Худбин, хуш келибсан. Менинг исмим Сабрли. Жейлин, унинг олдида боришингдан аввал, мен сен билан гаплашишимни сўради. Мен Аффабелдаги унинг ҳокимларидан бириман.

- Ҳоким? Сен қандай ҳоким бўлишинг мумкин? Энделда сен ҳеч нарса қилганинг йўқ. – Унинг сўзлари қўпол ва ноўрин чиққанини англаб, ҳижолат тортди.

Сабрли тўғри тушуниб, бошини ирғади.

- Ҳижолат бўлма. Шаҳарнинг ушбу Буюк залида ёлғонга ўрин йўқ. Сен ичингдагини гапирдинг. Энделдагилар шу қадар ўз обрў ва сиймоси учун қайғурардиларки, ўзлари сезмаган ҳолда, беихтиёр ёлғон гапирардилар. Бу ерда сўзлар жуда муҳим аҳамиятга эга, қолаверса, ният ва мақсадлар янада қимматлироқ, модомики улар кўриниб туради. Буни ўзинг билиб оласан, бинобарин ҳар бир сўзинг учун ҳукм қилинасан.

- Ҳар бир сўзим учун? – Худбин ҳайқириб юборди. – Сен ҳар бир суҳбатдаги, ҳар битта сўзни назарда тутаяпсанми?

- Ҳа, - жавоб берди Сабрли, - ҳар битта сўзинг учун. Ҳукмдор Жейлиннинг қадимий Каломидаги гаплари ёдингдами: «Лекин сизларга айтаманки, одамлар айтадиган ҳар қандай беҳуда сўзлари учун ҳукм кунда жавоб берадилар. Чунки ўз сўзларинг билан оқланасан, ўз сўзларинг билан ҳукм қилинасан». Беҳуда сўзлар бу Жейлиннинг табиатига зид бўлган фойдасиз, бекорчи ва аҳмоқ сўзлардир.

- Мен доимо йирик ёлғон ёки эзгу ишларимиз ва улкан ютуқларимиз қаторида айтилган ҳақиқат сўзларимиз учун ҳисобот берамиз, деб ўйлардим. – Бир лаҳза жим туриб, давом этди: - Мени нима кутяпти?

Сабрли жавоб берди:

- Қадимий Калом аниқ-равшан қилиб айтган: «Одам ўз оғзининг ҳосилидан эзгуликка тўяди ва одамга қўлларининг ишига қараб қаримта берилади». Шундай қилиб, сен нафақат ишларинг учун, қолаверса, ҳар битта сўзинг учун ҳам суд қилинасан. Буларга яхши ва ҳатто оғзингдан бехосдан чиқиб кетган, беҳуда гапларинг ҳам киради. Лекин фақат сўзларинг ва ишларинг эмас, шунингдек уларнинг ортида турган ниятларинг ҳам ўрганилади. Яна онгингдаги фикрлар учун ҳам суд бўласан. Ёдингда бўлсин, Жейлиннинг суди адолатли «юрак ва онгни синайди»; унинг ўзи шундай деган: «Мен, Жейлин ҳар бир одамнинг йўлига яраша ва унинг ишларининг ҳосилларига яраша унга қаримтасини бериш учун юракнинг ичига синчиклаб қарайман ва ичини текшираман». Нафақат ҳар бир ҳаракат ва сўз синовдан ўтади, шунингдек уларнинг ортида турган мақсадлар ҳам.

Мана нима учун мени тахтда кўрганингда гангиб қолдинг. Сен мени Энделда аҳамиятга эга бўлган ютуқларимга кўра муҳокама қилдинг. Жейлиннинг суди бошқача, сен буни ҳозир кўришни бошлаяпсан ва тез орада тўла-тўқисликда кўрасан. Азиз биродарим, сен Энделдаги ҳаётинг учун адолатли мукофот оласан.

Худбин ҳеч қачон бу қадар кескин, шу билан бирга, ниҳоятда севги билан айтилган, унга умуман нотаниш бўлган ҳақиқатни эшитмаган эди. Энди у Жейлиннинг севувчи ва шавқатли ҳукмдор эканини билади. У буни ҳозирнинг ўзида, Жейлиннинг ҳокимидан қисман сизди. Бу севги билан амалга оширилган тузатиш эди. У бирдан, севги одамларга ёқишдан иборат эмас, севги – бу ҳақиқат эканини англаб етди.

Сабрли давом этди: «Шоҳинг сени кутмоқда». Шундай деб, у орқага юрди, қўриқчилар бошлиғи эса Худбин тахтга яқинлашиши кераклигини кўрсатиб, бош чайқади. Улар Худбинни пастда, бошқарувчиларнинг тахти ёнида кутиб турадилар.

Худбин Жейлиннинг қаршисида

Худбин улуғвор тахт қаршисидаги майдонга зиналардан, унга ўргатганидек, эҳтиёткорлик билан кўтарилди. Сўнгра у тепага қараб, шоҳни кўрди. Бу залда ҳеч ким Жейлин каби ажойиб, улуғвор ва шарафли эмас эди. Унинг зиёси одамни ўзига мафтун қилар ва ҳайратлантирарди. Худбин ҳеч қачон бундай одамни учратмаганди. У шу заҳоти, унинг донолиги ва кучига қарши тура олмаслигини тушунди.

Илк бора Жейлиннинг кўзларига қараб, шоҳ Худбин тасаввурига сиғмас даражада, ғоят мулоим ва бениҳоя даҳшатга солувчи эканини кўрди. Унинг нигоҳи Худбинни тешиб ўтарди, у ўзини ялонғоч сезиб, шоҳнинг кўзидан ҳеч нарсани яшириб бўлмаслигини тушунарди. Худбин суддаги илтифотга бўлган ҳар қандай умидини йўқотди, лекин бу уни бошқа қизиқтирмасди. У ҳозир ҳамма нарсадан кўра ҳақиқатни истарди.

- Менинг шоҳлигимга хуш келибсан, Худбин, - деди Жейлин. – Мен бу фурсатни кутгандим. Сен Энделда менинг халқимга ҳокимлик қилдинг. Сен Аффабелда бошқарувчи бўлишга ва тахтлардан бирига ўтиришга сазовормисан?

У одатда ўзига ишонадиган, ҳеч ҳаяжонланмайдиган одам эди, ҳозир эса унинг тили айланмай қолди. Олдинлари у сардор бўлишдек буюк вазифани бажаришга қодирман, деб ҳисобларди, бироқ охирги гап-сўзлардан сўнг, бу фикр ҳам ёлғон бўлиши мумкин деб ўйлади.

Жейлин яқинроқ тахтларда ўтирган бошқарувчилардан бирига мурожаат этди:

- Худбин, шоҳликнинг фойдасига таъсир ўтказган одамларнинг сони қанча?

Бор-йўғи бир нечта исм айтилди. Бу нарсани эшитиб, Худбин қотиб қолди ва сукунат ҳолатида турарди. Шоҳ ўша бошқарувчига яна савол берди:

- Сабрли қанча одамга таъсир қилди?

- Беш мингтадан зиёдроқ кишиларга, шоҳим, - деб жавоб берди у.

- Қанақасига? – ғулдиради Худбин. – У оддий котиба, мен бўлсам ҳоким эдим. Қандай қилиб, биз таъсир ўтказган одамлар сонининг фарқи бу қадар катта?

Жейлин жиддий тарзда деди:

- Мен қанча одамга, шунчаки таъсир ўтказдинг деб эмас, шоҳликнинг фойдасига қанча одамга таъсир ўтказдинг деб сўрадим! – Унинг оҳанги озроқ юмшади, лекин қатъийлигича қолди. – Ҳатто энди Мўмин исми остида танишган, собиқ ўқитувчинг Илҳомчи ҳам сендан кўпроқ одамларга таъсир қилган. Бироқ уларнинг камчилиги мақсадга эришдилар. Шу боис у шаҳардаги бошқарувчилар орасидан жой олмади. Мен айтаётган таъсир, агар у менинг сўзларим ва менинг шоҳлигимга мос бўлса, Ҳукм вақти бардош беради. – Жейлин бир тўхтаб, давом этди: - Мен сенга Сабрли қай тарзда беш мингдан ортиқроқ одамга таъсир қилганини кўрсатмоқчиман. У мактабга сахийлик билан қурбонлик берар ва бошқа ёрдамларни кўрсатарди. Мактабдан ёрдам олганларнинг бариси унинг ҳисобига ўтказилди.

- Лекин мен ҳам мактабга қурбонлик қилганман.

- Сенинг қурбонликларинг виждонингни тинчлантириш, шахсий шуҳратга эришиш ва уни тиклаш учун қилинган. Сабрли эса одамларни ва шоҳликни севгани учун қурбонлик берган. Сабрли Бешафқат исмли одамни хизматга олиб келди. Ҳозир у Ҳаёт залида турибди, ўз навбатида олдимга келади. Унга Хушхабарчи деган исм берилади, не-

гаки у менинг йўлларимни буюк хабарчиси бўлди. У бир ўзи минглаб одамлар ҳаётига таъсир этди. Унинг таъсири остидаги одамлар ҳам Сабрлининг ҳисобига қўшилди, чунки у Бешафқатни хизматга олиб келган, таълим берган ва уни мактабда қўллаб-қувватлаган.

Худбин Бешафқат ҳақида ҳали Энделда эшитган эди. У Бешафқатни ўз эътиқодида ўтакетган ва ашаддий деб ҳисобларди. Бешафқат шаҳар газеталарида тез-тез мақолалар ёзиб турар ва ушбу мақолаларда, фуқароларда шоҳликка нисбатан етарли даражада бағишланиш йўқлиги ҳақидаги ўз фикрлари билан бўлишарди. У мактабни кенгайтиришда қўллаб-қувватлашларини сўраб, кўпчилик энделликларга кўнғироқ қилар ва шаҳар кенгашининг аъзоларига электрон почтадан хат юборарди. Худбин, ер мактаб эмас, супермаркет қуришга топширилиши учун овоз берганида, Бешафқат ўз норозилигини ошкора кўрсатди. Бинобарин, Худбин Бешафқатни унчалик ёқтирмасди. У Бешафқат нима учун курашган бўлса, уларнинг барини Жейлиннинг қонуни бўйича қилгани ва Аффабелнинг фойдасини кўзлаганини фаҳмлаб, уялиб турарди. Қандай қилиб у бунчалик кўр бўлган экан?

Жейлин Сабрли қай тарзда Энделда шоҳлик йўлида одамларга таъсир ўтказгани тўғрисида сўзлашда давом этди. У қизнинг, бирга қўшганда улкан натижаларга олиб келган, оддий ишларини санаб ўтди. Сабрли ҳамма билан чин юракдан, дўстона муносабатда бўларди. У муҳтожларга сахийлик кўрсатарди. У ҳақиқат йўлида матонатли эди.

Сабрли ҳақида айтиб бўлгач, Жейлин Худбиннинг ҳаётини батафсил кўриб чиқди. Сабрли огоҳлантирганидек, ҳар бир сўз, ҳар бир мақсад ва ҳаракат баҳоланди.

Худбин шоҳнинг номи учун қилган бир талай яхши ишларини кўрди, лекин барибир худбин ниятлари орқасидан қувиб, шахсий хавфсизлигини ўйлаб ва обрўсини йўқотиб қўйишдан қайғуриб, амалга оширган қанчадан-қанча

ишларидан ғамга ботди. Унинг ҳаёти кўздан кечирилиб бўлган заҳоти, у маҳкум эканини сезди.

- Мен ҳаётимнинг охиригача жазога лойиқман, - деб хитоб қилди у. – Мен Лоунга сазоворман. Тасарруфимда менга берилган масъулиятга эга бўла туриб, жуда кўп нарсани сарфладим, лекин жуда кам нарсани қайтара олдим!

У аламдан ёнар, юзларидан дув-дув ёш тўкиларди. Ушбу Буюк залга дадилликда кирган бўлса, энди эса чўпга суяниб турарди. Унинг охириги умиди бўлмиш, шафқатга кўз тикарди. У шоҳнинг Лоунга сургунлик жазоси ҳақидаги ҳукмини эшитишга кўниб турарди.

Бир лаҳзалик сукунатдан сўнг, шоҳ ниҳоят деди:

- Худбин, сен менинг қулимсан, нақадар кўп нарсаларни беҳуда сарфлаган бўлсангда, сен менга ишониб ва менинг шоҳлигимга бўйсуниб келдинг. Мен сени севаман ва умрининг охиригача менинг шоҳлигимда яшашга таклиф этаман.

Худбин тош бўлиб, қотиб қолди. У кўзларини кўтарди ва яна кўз ёшлари дарё бўла бошлади, лекин энди қайғуданмас, хурсандчилигидан йиғларди. Уни буюк шоҳнинг шавқати меҳрибонлиги учун миннатдорлик тўлдирарди. Бир зумда, Жейлиннинг табиати ҳақида барча эшитганлари, кутилмаганда буткул тушунарли бўлиб қолди. Бор-йўғи бир сония олдин, у илгари ҳаёлига ҳам келтирмаган, ҳижолат ва аламни ҳис этиб турганди. У сургун ва жазодан бошқа, ҳеч нарсага сазовор эмас – у маҳкум бўлиши керак эди, унинг ҳаёти бунинг очиқ-ойдин исботи эди. Мана энди шоҳ, ўзининг улуғвор шаҳрида уни қутлаганида, эшитиш мумкин бўлган энг мулоим ва яхши сўзларни эшитяпти. Нақадар буюк шафқат! Қандай ажойиб севги!

Худбин унинг қарийб барча ишлари ёниб кетаётганини кўрар, аммо қулоқларида ушбу сўзлар янграрди: «Мен сени севаман ва ўз шаҳримда қутлайман». У дўсти Мамнун тўғри айтганини тушунди. Шоҳнинг ҳар бир ҳаракати, ҳар қандай кутилган нарсадан-да юқори экан.

Шоҳ яна деди:

- Худбин, энди сен бошқа бундай исм билан аталмайсан. Мана мен сенга янги исм бераман. Менинг шоҳлигимда сен Қаноатли деб аталасан. Мен сенга адирда уй ҳозирлаб қўйдим, у ерда сен манзара тасвири рассомчилиги билан шуғулланасан. Сен бу шаҳарда бошқарувчи бўлмасангда, менга ташқи ўлкаларни юритишда кўмаклашасан.

- Сен билан ташқи ўлкаларни юритиш? – қайта сўради Худбин.

- Бу шаҳарда яшайдиганларнинг бариси бошқарувчилар ҳисобланади, - деб жавоб берди Жейлин. – Менинг ўлкаларим бошқа сайёраларгача чўзилган, шоҳлигимда яна кўплаб шаҳарлар бор. Бу шаҳарларнинг аҳолиси Аффабел фуқаролари сингари, Энделда бундай тайёргарликдан ва суддан ўтмаганлар. Сен Аффабелда бошқарувчилик қилмасангда, менга дунё миқёсида ташқи ишларни юритишда ёрдам берасан. Сенинг тўғридан-тўғри вазифанг, Бенджилла континентидаги йигирмата шаҳардаги рассомларни манзара чизишга ўргатиш, хизмат қилиш ва уларни бошқариш бўлади.

Қаноатли бошини эгиб, зор йиғларди. Шоҳнинг эзгулиги ақл-бовар қилмас даражада буюк эди.

Шоҳ стол ёнига бориб, у ердан ниманидир олди ва унинг олдига қайтиб келди. Қаноатли турган жойга тушиб, деди:

- Энди бу мевани ол ва егин.

Қаноатли шоҳнинг қўлидан мевани олди ва уни еди. Мева у ҳеч қачон татиб кўрмаган таъмга эга эди. У онгни ва юракни ёруғ қилгандек туюлди. Унинг фикрлари буюк муҳаббатга ва хизмат қилиш истагига тўлиб-тошди. У мевани егунича, илгариги алами ва ёвуз фикрлари уни тарк этди. У ўзини янгиланган, бахтиёр, умид ва имонга тўла ҳис этди. Бир зумда, ўқитувчилари олдин айтган ҳаёт дарахтининг мевасидан еганини англаб етди. Қаноатлининг юзида кенг табассум ёришди, Жейлин эса бажонидил уни кузатиб турарди.

Сўнгра Жейлин деди:

- Орқанга бурилиб, оиланга қара.

Қаноатли шу заҳоти қайрилди. У ҳануз у ердагиларнинг барчаси унинг ҳаётидаги икир-чикирларни кўргани ва эшитганидан ҳижолат чекаётганди. У залдагиларга бурилганида, минбарлар олқишлар ва хурсандчилик ҳайқириғи билан жаранглади, мусиқа янгради ва шоҳликнинг аҳолиси рақсга туша бошлади. Қаноатли, бу муҳтарам кишилар унга шу қадар севги ва самимий муносабатда бўлганига зўрға ишонарди. Бу нарса уни Энделдаги барча хатоларидан бутунлай шифолади. Энди у буткул тоза.

Орқасига қайрилиб, Жейлиннинг юзида энг шарафли табассумни кўрди. Сўнг у шоҳнинг кўзига эътибор берди. Улар Қаноатлига буюк севги ва илиқлик билан қарарди, у олдин бунақасини ҳеч қачон учратмаган. Энди у Сабрли ва бошқалар сингари, Жейлиннинг фикрларини эшита оларди: мамнунлик, иқрорлик ва кучли даражада севадиган одамлари учун кўпдан-кўп фаровон йилларни исташи ҳақидаги фикрларни. Қаноатли тиз чўкди ва шоҳга таъзим қилди. Шоҳ уни оёғига турғизди ва қаттиқ кучиб, табассум билан деди:

- Хуш келибсан, дўстим.

Кейин Қаноатлини залнинг охирига қаторларидан бирига кузатиб қўйишди, у ўша жойдан унга таниш энделликлар устидан бўладиган судни кузатиши мумкин эди. Энди ҳар бир кўз ёши артилди. Ҳеч қандай қайғу, алам ёки азоб қолмади, ҳамма эски нарсалар ўтиб кетди.

Саховат ва унинг устидан суд

Тонг давом этарди ва мана Саховатдан бўлак, ҳамма Суд залига навбат билан чақирилиб бўлиндилар. У бир ўзи қолган эди. Лекин у зерикишга улгурмади, чунки кутиш залида буюк шаҳар муаллифлари томонидан ёзилган бир талай китоблар борлигини кўрди. Қўриқчилар бошлиғи Саховат-

ни олиб кетиш учун келганида, у «Аффабел йилномасининг иккинчи китоби» ни ўқиётган эди.

- Саховат, сени шоҳинг кутяпти.

Унинг юраги севиниб кетди. У ҳозир бутун умр кўришни истаган ва нақадар кучли севган шахсни кўради. У бу фурсатни кўп йиллар кутган эди ва мана хозир бу фурсат келди. Кўриқчи табассум қилди ва улар биргалиқда залга кирдилар.

Залнинг эшиклари очилиши билан, у кўрганларидан лол қолди. Шунга қарамай, уни кириш жойидан узоқда қад кўтариб турган, Жейлиннинг тахти кўпроқ ўзига жалб этарди. Шу дамдан бошлаб, у фақат шоҳга қарарди. Саховат залдаги Аффабелнинг шоҳона фуқароларига кўз югуртирди. «Ох, қандай шарафли одамлар! – деб ўйлади у. – Наҳотки мен ҳам қачондир уларнинг бирига айлансам?»

Ўтиб кетаётиб, у ҳамма унга таъзим қилаётганини кўриб қолди. Нима учун бу улуғвор эркак ва аёллар унга таъзим қиляптилар? У тахтга яқинлашган сари, бу ажойиб одамларнинг кийимлари нур таратарди. Қандай қилиб, бу одамлар унга таъзим қилиши мумкин?

Уларнинг орасида бир нечта Энделдан бўлган танишларини кўрди. Уларнинг табассуми ҳайрат ва севгини акс эттирарди. У тўхтаб, ҳар бирини қучоқлагиси келди, аммо у ҳозир бунинг вақти эмаслигини сизди. У Тошбағрни кўриб, ўзини йўқотиб қўйди. Югуриб бориб, уни қаттиқ қучоқлади. У ҳам қувончда турарди.

Тошбағр унга таъзим қилиб, деди:

- Янги уйингга хуш келибсан.

- Тошбағр, нега сен менга сажда қиляяпсан? – деб сўради Саховат. – Мен Худо эмасман, менга сажда қилма.

- Сажда қилиш ва ҳурмат билдиришнинг фарқи бор, - жавоб берди, фуқаро Ярашган. – Ёлғиз ҳукмдор сажда қилишларига лойиқ, лекин бу шоҳликда, Энделда яхши хизмат қилган кишиларга ҳурмат билдиришади. Бундан ташқари ора-

миздаги бошқарувчиларни ҳам эъзозлаймиз. Энделда ҳурмат қилишнинг аҳамиятини тушунмаган эканмиз. Саховат сен Энделда менга хизмат қилган эдинг. Агар сен шоҳга итоат этмаганингда, мен бу ердан эмас, лаънатланган Лоун ердан маскан топардим. Аввалам бор, мен шоҳдан қарздорман, бироқ сендан ҳам миннатдорман. Мен умримнинг охиригача сенга бажонидил хизматда бўламан ва ҳурмат қиламан. Саховат, менинг исмим энди Тошбағр эмас. Ҳукмдор Жейлин менга янги – Ярашган деб исм берди. Менимча, шоҳнинг энг шафқат кўрсатган инсони, мен бўлсам керак.

- Ярашган, қандай ажойиб исм! – деди Саховат. Азиз биродарим, сен менга хизмат қилишингга лойиқ тарзда, мен сенга Энделда хизмат қилганим йўқ. Мен буни сени севганим, ҳаётинг ва келажақдаги тақдиринг учун қайғурганимдан қилдим.

- Мен сенга хизматда бўлишим ва эъзозлашимнинг сабаби, сенинг мен учун қилган ибодатларинг. Шоҳ сени ўз ҳиммати билан мукофотлайди. Сен Жейлинга бўлган севгинг боис меҳнатда бўлдинг ҳамда ҳеч нарсани таҳсин ва мукофот учун қилмадинг. Жейлин, унинг севгиси билан бошқаларга хизмат қилганларга марҳаматли. Энделда бўлган вақтда, нафақат унинг мақсадини англаш, қолаверса унинг юрагидан ҳам жой олиш муҳим эди. Сен бу иккала вазифанинг ҳам уддасидан чиқдинг, азиз синглим, юрагингдаги ниятлар менга ҳам ўтди. Мана нима учун Энделда қолган охириги бир ҳафта давомида, бор қалбим билан кўпларга хизмат қилишга интилдим. Бинобарин, меҳнатим қисқа муддатли бўлмасин, мўл-кўл мукофотландим.

Саховат жилмайди.

- Ярашган, мен сен учун жуда ҳам хурсандман. Мен умримнинг охиригача сенга хизмат қиламан.

- Саховат, сен ҳалитдан Аффабелда узоқ яшаган кишига ўхшаб гапиряпсан, - жавоб берди Ярашган. – Чиндан ҳам биз

бу буюк шаҳарда бир-биримизга хизмат қилиш учун яшаймиз. Аслида бизнинг устимиздан қўйилган бошқарувчиларнинг ўзлари, энг катта хизматкорлар ҳисобланади. Бизга энг қийин вазифа берилган ва биз бундан завқланамиз. Бу ерда ҳамма нарса Энделдагидан умуман бошқача. Бошқарувчилар, уларга хизмат қилишларини ўйламайдилар, аксинча бошқаларга хизмат қилиш имконияти берилганидан қувонадилар. Ҳар битта фуқаро учун энг катта шодлик, аввало шоҳга, иккинчидан, ўзимизнинг ҳамфуқароларга, айниқса, Энделда бизга таъсир қилганларга, ниҳоят, ташқи ўлкадагиларга хизмат қилишдир, тез орада сен ҳам, улар ҳақида билиб оласан. Азиз синглим, - якунида деди Ярашган, - мен сен билан фахрланаман. Шоҳингнинг олдига бор. У сени кўришни ва унга қилган хизматларинг учун тақдирлашни истайди.

Шу билан улар яна бир марта кучоқлашдилар ва Саховат қўриқчининг ёнига қайтиб, тахт томонга йўл олди.

Саховат Жейлиннинг қаршисида

Саховат тахтга яқинлашиб, Жейлиннинг юзини аниқ кўра олди. У кичик тахтлар ёнидан ўта туриб, у жойдагиларнинг таъзим қилиб турганини сезмай қолди, чунки у шоҳдан кўзларини узмасди. Унинг басавлат зиёси Саховатни аср этди.

Зиналардан майдонга кўтарилиб, шоҳнинг қаршисида юз тубан йиқилди. Жейлин пахта тушиб, уни оёққа кўтарди. У севги билан деди:

- Саховат, менинг азиз қизим, шоҳликка хуш келибсан. Мен сени шахсан кўриш фурсатини кутган эдим.

- Хукмдор, аслида мен бу фурсатни узоқ кутдим, - деб жавоб берди Саховат. – Сен менинг шоҳимсан. Энди ҳаётимнинг охиригача сенга янада кўпроқ хизмат қилиш учун, ҳузуригда бўламан деб, умид қиламан.

- Шунда Подшоҳ деди: «Кел ва сенга дунё яратилишидан тайёрлаб қўйилган Шоҳликни мерос қилиб ол. Чунки Мен оч эдим, сен Менга овқат бердинг. Мен чанқаган эдим, сен Менга сув бердинг. Мен мусофир эдим, сен Мени қабул қилдинг. Мен яланғоч эдим, сен Мени кийинтирдинг. Мен касал эдим, сен Мендан хабар олдинг. Мен қамоқхонада эдим, сен Менинг олдимга келдинг.

Саховат ҳайратдан хитоб қилди:

- Ё, Раббий! Қачон мен Сени оч қолганингни кўриб, Сени тўйдирдим, ёки чанқаганингни кўриб, Сенга сув бердим? Қачон мен Сени мусофир эканингни кўриб, Сени қабул қилдим, ёки яланғочлигингни кўриб, кийинтирдим? Қачон мен Сенинг касал ёки қамоқхонада эканингни кўриб, Сенинг ёнинга келдим?

- Шунда Подшоҳ унга жавоб бериб: «Сенга ростини айтман, Менинг шу кичик биродарларимдан бирига нимаики қилган бўлсанг, шуни Менга қилдинг!» — деди.

Унинг халқига қилган хизмати ва унинг қонунларига итоат этгани, худди Жейлинга содиқ бўлиб, хизмат қилганини билдиришини айтди. Унинг бутун ҳаёти кўрсатилди; ҳар бир сўз, ҳаракат, фикр ва юрагининг ниятлари ҳаммага ҳавола бўлди. Ҳаммаси очиқ-ойдин эди: хизмати, мактаб учун қурбонликлари, ҳамфуқароларига кўрсатган севгиси, беғам ва одобдан ташқари ишларда иштирок этишдан бош тортгани. Жейлинга бўлган севгиси туфайли қувғинларга чидагани, ресторан орқали бошқаларга қилган хизматининг меҳнати, адашган жонларга тўғри йўлни кўрсатгани, йўқолганлар учун йиғи ва ибодат соатлари, Жейлиннинг қонунига бўйсуниб йўлидаги қатъияти, Жейлиннинг жонкуяр издоши экани учун нуфузли одамлар орасидан чиқариб ташлангани, ҳамфуқароларини ёмонлашга ва ғийбатларга қўшилмагани... Рўйхат узундан-узоқ эди.

Саховат, унинг ҳаёти бошқаларга қай даражада таъсир этганини кўриб, лол қолди. Жейлиннинг шарафи учун қил-

ган ишларининг кўп қисми, олдиндан ўйлаб қўйилмаган ва режалаштирилмаган эди. У шунчаки, қадимий каломдан ўрганган ҳаёт тарзига батартиб риоя қилиб келарди.

Унинг бир нечта ишлари ёниб кетди. Саховат қўлдан бой берилган имконият ва йўл қўйилган хатолар учун афсусланди. Шунга қарамай, ҳаётининг атиги кичик бир қисмини йўқотди, холос.

Саховатга берилган мукофот

Шоҳ унинг охириги фикр, сўз ва ишларига қараб, унинг ёнида ўтирган кичикроқ ҳокимга мурожаат қилди ва ундан сўради:

- Саховат шоҳликнинг фойдасига қанча одамга таъсир қилди?

Ҳоким жавоб берди:

- Ҳукмдорим, 5183 та одамга, аҳолининг олтидан бир қисмидан сал кўпроғига.

Саховат ҳайратда қолди:

- Наҳотки шунча кўп бўлса?

Жейлин деди:

- Қадимий каломни эсла, мен «экканингизни мўл қиламан ва ҳақлигингизнинг ҳосилларини кўпайтираман» деб ваъда берганман. Саховат, менинг шоҳлигим кўпайиш қондаси бўйича иш юритади.

Сўнгра, шоҳ у жамиятда раҳбар қилиб тайинланмаган бўлса-да, қай тарзда бир талай кишиларга таъсир қилиб, итоаткорлик ҳаракатлари кўпайганини икир-чикирларига-ча батафсил кўрсатди. Тарқалиш доирасининг таъсири ҳайратомуз эди. Жейлин қўшиб қўйди:

- Саховатли инсон тарқатиб юборди, камбағалларга бўлишиб берди; унинг ҳақ ишлари, эзгулиги, меҳрибонлиги ва сажийлиги абадий туради!» Менга бўйсуниб яшаган инсоннинг ҳаёти тарқалувчи доира таъсирига эга, бу ҳақда менинг су-

дим қаршисида турмагунча, бирорта ҳам кишининг ақлига келмайди. Аксарият кишилар майда нарсаларда итоат қилмайдилар, лекин кўпинча аҳамиятсиздек туюлган нарсалар бу шоҳликда улуғвор ҳосиллар келтиради. Калит, сенинг ҳар қандай вазиятда намоён қилган итоаткорлигингдир.

Шундан сўнг, Жейлин хитоб қилди:

- Саховат, менинг ёнимда турган, чап томонингдаги бўш тахтни кўраяпсанми?

У жавоб берди:

- Ҳа, ҳукмдорим.

- Сен ўша жойда ўтирасан ва бутун умр мен билан биргаликда бошқарувчилик қиласан.

Саховат буткул довдираб қолди:

- Ҳукмдорим, мен бошқарувчиликка лойиқ эмасман. Мен шунчаки рестораннинг соҳибаси эдим. Мендан ҳам истеъдодли одамлар бор. Мен сендек улуғвор шоҳ билан қандай қилиб биргаликда бошқарувчилик қилишим мумкин? Худбин яхши раҳбар эди. Балки у бу жойга ўтирар? Илтимос, менга сен ва халқингга хизмат қилишим учун бошқа иш бер.

- Худбин Буюк залнинг охириги қаторларидан бирида ва у адир деб номланадиган шаҳар туманларида манзара чизувчи рассомлик билан шуғулланади. Бундан ташқари, у шоҳликнинг ташқи ўлкаларидаги бошқа рассомларга ёрдам беради, - деб жавоб берди Жейлин. – Менга ва менинг халқимга бўлган севгинг туфайли, сен бошқарувчилар орасида бўласан. Сабр-тоқатинг, содиқлигинг ва кўникувчанлигинг сенга мана шундай шарафни берди. Наҳотки қадимий каломда ёзилган сўзларимни билмасанг: «Чунки ўзини юксалтирган ҳар бир киши пасайтирилади (эъзозланган ва мукофотланган кишидан паст бўлади), ўзини пасайтирган (ўзи ҳақида камтарона ўйлайдиган ва ўзини шунга яраша тутадиган) эса юксалтирилади (мансаби кўтарилади)»? Сен нафақат мен билан биргаликда ҳукмронлик қиласан, қола-

верса сен учун шоҳликнинг марказида, менинг қасрим ёнида, Буюк денгиз қирғоғида ҳашаматли уй тайёрлаб қўйганман. Сенинг қанчалик сув ва тўлқинлар шовқинини ёқтиришингни билиб, хоҳишингни амалга оширдим. Мен барча садоқатли кулларимнинг хоҳишларини амалга ошираман.

Саховат бир сўз айта олмай, турарди.

Шоҳ қўшимча қилди:

- Сен шаҳарнинг ўнта туманига ҳокимлик қиласан. Аффабел шаҳрининг бир юз йигирмата туманини бошқарадиган яна бошқа ўн битта ҳокимлар бор. Сен мен ва ҳозир тахтларда ўтирган етмиш еттита ҳокимлар билан биргаликда елкама-елка ишлайсан. Уларга таълим, ишлаб чиқариш, ўйин-кулгу, санъат ва бошқа соҳаларни бошқариш топширилган. Етмиш еттита ҳоким, мен ва Отам, Аффабелдаги ҳаётни кузатиб борамиз ва ташкиллаштирамиз. Сен мени ва одамлар билан боғлаб турадиган бўғин ва ишонган маслаҳатчиларимдан бири бўласан.

Сен мен билан нафақат бу шаҳарда, шунингдек, етмиш еттида ҳоким сингари, шоҳликнинг ташқи ўлкалари устидан ҳам раҳбарлик қиласан. Мен сенга Бенджилла қитъасидаги йигирмата шаҳар устидан ҳокимият бераман. Сен ушбу қитъанинг бош вазири бўласан. Бу шаҳарлардаги барча бошқарувчилар ва маҳаллий халқ сенга бўйсундилар. Сен эса фақат менга бўйсунасан.

Қаноатли Жейлиннинг ушбу сўзларини эшитиб, синфдоши учун қувониб, жойидан туриб кетди. Унда ҳам шоҳликнинг фойдасига минглаб одамларга таъсир этиш имконияти бўлгани, лекин у бу имкониятдан фойдаланмаганидан афсусланиб, қувончи узоққа чўзилмади. У тўғридан-тўғри Жейлин билан ишлаш имтиёзига эга ҳокимлардан бири бўлиши мумкин эди. Унга Аффабелда яшашга рухсат берганларидан ҳам миннатдор эди, шундай бўлса-да, Энделдаги қисқа муддатли вақтини бекорга ўтказиб юборганини ва бу қолган бутун 130 йиллик ҳаётига таъсир қилганини тушуниб турарди.

Шоҳ қўриқчилар бошлиғига мурожаат этди:

- Менга ғолибнинг тожини ва ҳукмроннинг ҳассасини олиб келинглр.

У тож ва ҳассани олиб, тожни Саховатнинг бошига тақиб қўйди.

- Маъқул! – деб ҳайқирди шоҳ. - Сен яхши кул экансан. Кичик ишда содиқ бўлганинг учун ўнта туман ва йигирмата шаҳар устидан ҳоким бўлгин.

Кейин Жейлин унга шундай сўзлар билан ҳассани тутди:

- Бундан кейин сенинг исминг Саховат бўлмайди, мен сенга янги исм бераман, сенинг исминг – Севикли Ғолиба. Холбуки Эндед аҳолисини огоҳлантирган эдим: «Ғолиб келадиганга ва Менинг сўзларимга охиригача риоя қиладиганга мажусийлар устидан ҳокимият бераман. Худди Мен Отамдан ҳокимиятни олганимдек, у ҳам уларга темир таёқ билан чўпонлик қилади».

Жейлин охирги мева турган столнинг ёнига борди. У мевани Севикли Ғолибага олиб борди ва деди:

- Азиз дўстим ва ҳамкорим, ҳаёт дарахтининг мевасидан ейишинг мумкин.

Мевани татиб кўриб, Севикли Ғолиба бу дунёдаги энг мазали мевани татиб кўрган ҳар бир киши каби у ҳам қудратли покланишни ҳис этди. Унга нотаниш бўлган, катта севги ва хизмат қилиш муроди, ақл-бовар этмас даражада ўсиб кетди. У эскидан қолган барча аламдан ва жоҳил фикрлардан покланди. Бутун борлиғи янгиланди. У янги куч келатганини туйди ҳамда бахтиёрлик ва имонга тўлди. Севикли Ғолиба Жейлинга қаради ва табассум қилди. Сўнгра ҳеч қандай сабабсиз, биргаликда шодликда кулдилар. Бу бутун умр давом этадиган дўстликнинг бошланиши эди.

Жейлин уни тахтга кузатиб қўйди ва деди:

- Севикли Ғолиба, орқангга қайрилиб, оилангга қара.

У ортига қайрилганида, унга гулдирос олқишлар ёғилди. Зал қувончли шовқин-сурон ва рақслар билан тўлиб

кетди. Бу бирорта ҳам бошқа байрамга ўхшамасди. Атрофга шод-хуррамлик ва тантана тарқалди. Севикли Ғолибанинг юзида табассум порлар ва у бундай севгини кўриб, ҳаяжонда қолди. Шоҳ уни елкасидан қучиб, хитоб қилди:

- Содиқ ва яхши қул, хўжайинингнинг қувончига шерик бўл. Мана шу жойда бизнинг шоҳ, унинг қуллари ва машҳур Аффабел шоҳлиги ҳақидаги ҳикоямиз ўз ниҳоясига етди.

Насиҳат ва огоҳлантириш сўзлари

Юқоридаги бобларда муқаддаслар устидан суд қандай бўлишининг атиги кичик бир шуъласини кўрдик, холос. Мен буни тўлиқ етказиб бера олмайман, бироқ Масиҳ Судининг шарафи, бу ҳикояда таърифлангандан жуда кўп карра ўзиб кетади. Шундай бўлса-да, кинояда Худо Шоҳлигининг кўп ҳақиқатлари ўз аксини топган.

Ҳикоядаги тафсилотлар, уларнинг ҳақиқат эканига даъво тариқасида ёзилмаган, балки улар ҳақиқатга урғу беради ва унинг маъносини чуқурлаштиради. Исо Масиҳ масал айтганда, ҳақиқатга унчалик аҳамиятга эга бўлмаган тафсилотларга диққатингизни қаратиб ўтирмайсиз, фақат У масал орқали етказётган фикрни кўрасиз.

Мен ҳам Масиҳнинг мангу Шоҳлигига аълоқадор бўлган муҳим нарсаларни ажратиб кўрсатишга ҳаракат қилдим. Китобни ўқиб тугатгач, кинояни яна қайта ўқисангиз, ўтган ва кейинги бобларда Каломдан келтирилган таълимотнинг ўта чуқур маъносини кўришингиз мумкин.

САМО

*Мен эса ҳақликда Сенинг юзингга қарайман,
уйғонганимдан Сенинг сиймойингга тўяман.*

— Сано 16:15

Келинг, энди ҳақ кишиларнинг охирати ҳақида гапираимиз. Имонсизлар учун дўзах деб номланувчи вақтинча сақлаб туриладиган жой ва у ердан охирги манзил бўлган оловли кўл мавжуд бўлганидек, ҳақлар учун ҳам иккита маскан бор. Ҳозирда уйни кўплар само деб атайдилар, аммо аниқроқ айтадиган бўлсак, Калом уни самовий Йерусалим деб атайди. Ҳақ кишиларнинг охирги маскани ҳам Йерусалим дейилади, у фақат ерда бўлади. Бу шаҳар, якуний суддан сўнг, самодан ерга тушади. Унинг номи – Янги Йерусалимдир (Ваҳий 21:2 га қаранг).

Кўкдаги Йерусалим

«Лекин сизлар Сион тоғига, барҳаёт Худонинг шаҳри – самовий Йерусалимга, фаришталарнинг тумонатига, қувноқ йиғинга, осмонда ёзилган тўнғичлар жамоатига, ҳаммани ҳукм қилувчи Худога ва баркамолликка эришган ҳақларнинг руҳларига, Янги Аҳднинг воситачиси – Исога ҳамда Ҳобилнинг қонидан кўра аълороқ гапираётган пуркаш қонига яқинлашдингизлар» (Ибронийларга 12:22-24).

Самовий Йерусалим ёки кўкдаги Йерусалим (Галатияликларга 4:26), - бу бизнинг ҳикоямизда тақдим этилган Аффабел шаҳридир. У Сион тоғида жойлашган. Унда Ота ва Ўғил, мил-

лиардлаб фаришталар билан бирга яшайдилар. У ерда тантана қилаётган йиғин ва осмонда ёзилган Эски Аҳддаги тўнғичлар жамоати ҳамда Масихдаги кетган ҳақ кишилар бор.

Ундан ташқари бу шаҳарда «комилликка эришган ҳақларнинг руҳлари» маскан қурган. Агар муаллиф Эски ва Янги Аҳддаги, ўз мукофотлари ортидан кетган муқаддаслар ҳақида аллақачон айтиб ўтган бўлса, унда бу одамлар кимлар?

Ёдингиздами, биз юқоридан туғилганда, бутунлай янги ижодга айландик, бизнинг руҳимиз Масих сингари мукамал ва биз Унда топилганмиз, дедик. Муаллиф Каломнинг ушбу матнида тана ва жон эмас, балки фақат руҳ ҳақида айтган. Шахсан мен, бу оят Исога шу жойда, ерда хизмат қилган муқаддасларга оид деб ишонаман. Мана бу ҳақда ўйлаб кўринг: «Шундай экан, иноят тахтига жасорат билан яқинлашайлик» (Ибронийларга 4:16). Иноят тахти Худо шахрининг қоқ ўртасида жойлашган, таклиф эса бизга, ерда яшаётганларга тегишли. Масихийлар ҳали ерда яшаётган бўлсада, улар ибодатлари орқали тез-тез тахт залига ташриф буюриб туришлари боис, уларни у жойда яхши танишади, дейиш мумкинми?

Ҳар биримизда идрок, ирода ва ҳиссиётдан таркиб топган жонимиз бор, ҳозирда эса танада яшайдиган одамлармиз. Исо Худого сажда қилишнинг ягона йўли, бу «руҳда ва ҳақиқатда» сажда қилиш (Юҳанно 4:24), деган. Повул буни алоҳида ажратиб кўрсатяпти: «Мен Ўғлининг Хушхабариде руҳим билан хизмат қилаётган Худо сизларни тинимсиз эслаётганимга гувоҳдир» (Римликларга 1:9). Руҳимиз Худонинг суръатида яратилгани ва биз қайта туғилганимиз сабабли, энди ҳар қандай вақт биз эҳтиёж сезганимизда ёки Унга сажда қилишни истаганимизда, Исонинг қони ва Муқаддас Руҳнинг кучи орқали Худонинг тахт залига боришимиз учун йўл очиқ.

Самога ташриф буюриш

Шу дамда кўкдаги Йерусалим учинчи осмонда жойлашган. Бу жой, ҳаворий Повул ўз ўлиmidан аввал бўлиб қайтган, чиндан бор жой. У шундай деб ёзган:

«Раббийдан олган кўринишлар ва ваҳийларга келаман: Масихдаги бир одамни биламанки, ўн тўрт йил илгари – танадами ёки танадан ташқаридами билмайман, буни Худо билади – у одам учинчи осмонга олиб чиқилган эди. Бундай одамни биламан – танадами ёки танадан ташқаридами, билмайман, буни Худо билади – у жаннатга олиб чиқилган эди ва инсонга айтиб бериш мумкин бўлмаган, тил билан ифодалаб бўлмайдиган сўзларни эшитди» (2 Коринфликларга 12:1-4).

Библия изоҳчилари, Повул ўзи ҳақида гапиряпти деб, бир тўхтамга келганлар. Ҳа, айтганча, Янги тирик таржимада шундай дейилган: «Мен ўн тўрт йил илгари учинчи осмонга кўтарилганман». Эътибор беринг, Повул танада бўлган ёки бўлмаганини билмаган. Бу нарсани само чиндан ҳам бор ва у жисмоний мавжуд жойлиги билан тушунтириш мумкин. Мен само – бу одамлар руҳлар каби буғланиб юрадиган, кўринмас фазо, деб ҳисоблайдиган одамларнинг фикрига дуч келганман. Йўқ, бу жисмоний жой. У ерда кўчалар, дарахтлар, ҳайвонлар, бинолар, сув ва бошқалар мавжуд.

Мен Повул сингари, самода бўлиб, қайтган бир неча киши билан шахсан танишман, лекин сизга шулардан менга энг ёқадиган бир воқеани айтиб бермоқчиман. Менинг, чўпон Грэг деган дўстим бор. У 1979 йил октябрда ўзининг биринчи хизматидан уйга қайтганида, хотини зинада ўтириб, тўхтовсиз фарёд қилаётганини кўрди. У шу онда – қандайдир жиддий нарса содир бўлганини тушунди. Тез орада, унга маълум бўлишича, ўн ёшли ўғли Жастин ваннахонага телевизорни олиб кириб, бир пайтнинг ўзида ҳам футбол матчини кўриб, ҳам чўмилаётган бўлган. Тўсатдан телеви-

зор сув тўла ваннага тушиб кетган ва болани электр токи урган. Грэг ўғлини юрак уриши тўхтаган, танаси кўкариб кетган, музлаб қолган, миясининг фаолияти тўхтаганини кўрсатиб турган кўзлари катта очиқ ҳолда топган. Грэг Лос-Анжелесдаги полиция министрлигида полиция муовини ловозимида ишлаб, биринчи ёрдам курсларида ўқиган ва кўпларнинг ўлимига гувоҳ бўлган. Агар у ҳозир шунчаки полиция ходими бўлганида, ўлимни рўйхатга олар ва терговчини чақирган бўларди.

Лекин Грэг ибодат кучини биладиган имонли эди. У ибодат қилишни ва ўғлига сунъий нафас юборишни бошлади. Бир неча дақиқа ўтгач, биринчи ёрдам кўрсатишни шифокорларга топшириб, ўзи ибодат қилишда давом этди. Уларнинг Жастинни ҳаётга қайтариш учун қирқ беш дақиқалик уринишлари беҳуда кечди. Кардиограмма график тасвири, фақат битта тўғри чизиқни кўрсатарди. Шифокорлар ҳамма уринишларни тўхтатиб, диннинг ишқибози қачон тинчланаркан деб, Грэгни кутиб ўтирардилар.

Ниҳоят Грэг шундай деб ибодат қилишни бошлади: «Ота, менда бошқа имон қолмади. Имоним тугади, аммо Сенинг Сўзинг, яна бошқа имон борлиги ҳақида айтган» (у 1 Коринфликларга 12:9 да ёзилган имонни назарда тутган).

Грэг, ўша пайти, унинг бошига қўл худди тушиб келганини сезган. У шу заҳоти куч ва ҳокимиятни туйди ҳамда ўғлига: «Исо Масих номи билан, сен ўлмайсан ва яшайсан!», деб бақирган.

Кутилмаганда ЭКГ аппаратидан овоз чиқди ва экранда товушлар пайдо бўлди. Шифокорлар ҳайратдан сакраб тушдилар. Улар Жастин билан зинадан пастга тушганларида, унинг юзлари қизариб, кўзлари ўз ҳолатига келган, танаси эса – илиқ ҳолатига қайтганди.

Грэг лол қолди. Унинг ўғли яна тирик ва соғлом эди. У Худо амалга оширган мўъжизавий гувоҳликни дўстларига айтишга тайёр эди. Ўша онда, у ўғлининг ҳаёти учун кураш энди

бошланганини, англамасди. Шифокорлар бола кома ҳолатида ётганини айтдилар. Уни кўриқдан ўтказганда, катетер орқали бўйрак тўқималари оқиб чиқаётганини пайқашди, тиббиёт тили билан эмас, оддий қилиб айтганда – унинг танаси эрий бошлади. Улар, бола яшаб кетган тақдирда ҳам, ночор ногирон бўлиб қолишини айтдилар. Кейинчалик, шифокорлар ўз ҳукмини чиқардилар: боланинг онги 0,01 даражали ақл даражаси билан, уч ойлик гўдакнинг фаҳмлашига ўхшаб қолган.

Отасининг етти ойлик чекинмай қилган ибодатларидан сўнг, Жастин комадан чиқди. Бу нарса содир бўлганида, отаси унинг олдида эди, шунинг учун унга саволлар берар ва шу заҳоти ўғлидан жавоб оларди. Жастин аъло баҳолар билан, тўлиқ ўрта таълим мактабини, олийгоҳни, Библия мактабларини тугаллади. У ҳатто синфида етакчилик қилган. Бугун у уйланган ва иккита фарзандлари бор.

«Дадажон, мен Исони кўрдим»

Шифохонадан чиққач, Грэг ўғлининг юзи порлаётганини сезиб қолди. У ўғлидан сўради: «Жастин, сенга нима бўлаяпти?»

Бола жавоб берди: «Дадажон, мен Исони кўрдим, Телевизор ваннага тушиб кетганида, мен ҳеч қандай оғриқни сезмадим. Улкан фаришта, мени ўнг қўлимдан ушлаб, танамдан чиқариб кетди. Биз туннел орқали жуда катта тезликда учиб кетдик. Самонинг кўчаларига қўнишдан аввал, қуёш тезлигида учдик».

У отасига кўчалар олтин югуртирилган эмас, балки олтиннинг ўзидан ясалганини, у металлнинг орасини кўра олганини айтиб берди. Ерда олтинни самодагидек бу қадар тозалаш имконсиз, лекин ерда кўпинча зарҳаллик бериш мақсадида ойналарга олтин суви югуртирилади (дастлабки фазага учувчиларнинг қалқони ва қалпоқлари, тайёралар бўлмалари, бинолар ва бошқа жойларда шундай услубдан

фойдаланилган). Шундай қилиб, соф олтин аслида сувдек тиниқ, шаффоф бўлади.

Жастин, биринчи бўлиб, уни ўтиб кетган қариндошлари қарши олганини айтиб берди. У ҳар битталарининг исмларини айтди, ҳатто ҳаётда ҳеч қачон кўрмаган ва билмаган қариндошларини ҳам санаб ўтди, лекин уларни ота-онаси биларди. Самода учрашган одамларнинг орасида Филлис исмли аёл ҳам бор эди. У қўшни аёл бўлиб, Жастин билан мудҳиш ҳодиса рўй беришидан бир ой олдин, онаси у аёлни нажотга олиб келган ва улар унинг соғлиғи учун биргалиқда ибодат қилганлар. Аёл Исони қабул қилгач, икки ҳафтадан сўнг оламдан ўтган.

Улар самода суҳбатлашиб турганларида, тўсатдан оёқ товушлари эшитилди ва йиғилиб турган одамлар йўл очишди. Боланинг қаршисида Исо турарди.

У Жастинни, унга самони кўрсатиш учун етаклади. У жойда кўплаб кўчалар ва бинолар бўлиб, улар улкан шаҳарни ташкил қиларди. Гуллар, ўтлар ва ҳатто тошлар ҳам тирик ва улар оҳангдош мусиқа таратиб турардилар. Улар ўз куйлари билан худди Худони улуғлагандек бўларди. Мабодо, у гул ёки ўтни босиб кетса, улар эзилмас ва синмас, балки бирдан қад ростлашарди. Жастин у жойдаги ранглар ердагига қараганда анча тўйинган ва равшан эканини кўрди. У жойда Жастин ҳеч қачон учратмаган ранглар ҳам бор эди. Унга отаси, онаси ва икки акасининг қасрини кўриш имтиёзи берилди.

Шундан сўнг, кутилмаган ҳодиса рўй берди. Исо унга, Жастин сен ерга қайтишинг зарур деди. Унинг самодан кеткиси келмас, бироқ Исо уни парда олдига олиб бориб ва пардани сурганда, Жастин отаси уни орқага чақираётганини кўрди. Исо деди: «У сенинг отанг ва унинг сени орқага чақирishi учун ҳаққи бор».

Ўша пайдан буён, Жастин отасига доимо, агар қачондир яна ўлиб қолса, уни орқага чақирмаслигини айтиб келади.

Дўстимнинг айтганларини эшитиб, бу ҳикоямизнинг энг кулгули жойи деб ўйладим. Само ердан анча яхшироқ, у ерга борганлар, орқага қайтишни истамайдилар. Повул филиппилик жамоатга ёзганда, худди шунга ўхшаган ички курашни кечирган: «Ердаги ҳаётдан йироқлашиб (бу дунёдан қутулиб), Масих билан бирга бўлишни хоҳлайман, чунки бу бағоят яхши бўлар эди» (Филиппиликларга 1:23, Кенгайтирилган таржима). Шунчаки яхшироқ эмас, бағоят яхши, бағоят яхши! У ўша шаҳарни кўрди ва у жойга қайтишни истар, лекин Шоҳликнинг фойдаси йўлида ерда қолишга қарор қилди.

Кейинроқ, Жастин отасига, у осмонда ўн ёшли бола эмас, балки катта одам бўлганини айтди. Кўплар, шу жумладан Жастин ҳам, биз самодаги янги танамизда ўттиз уч ёшда бўлишимизга ишонадилар. Исо ҳам хочга миҳланганда шу ёшда бўлган, гарчи Каломда ёзилганидек: «Севганларим, биз энди Худонинг фарзандларимиз, лекин келажакда нима бўлишимиз ҳали тўлиқ очилмаган. Фақат шуни биламизки, Исо Масих зоҳир бўлганида, биз У каби бўламиз, чунки У қандай бўлса, Уни шундай ҳолда кўрамиз» (1 Юҳанно 3:2).

Бу мен айтиб бера оладиган, чиндан ҳам содир бўлган воқеаларнинг юздан бири, холос. Шундай бўлса-да, манашу Каломга мос келадиган битта воқеа ҳам, само ҳақиқатдан ҳам борлигини тасдиқлайди. Бу ердан кетган, Исонинг содиқ қуллари ўша шаҳарга кирадилар.

Руҳ, жон ва тананинг нажот топиши

Ҳали айтганимиздек, инсон Исо Масихни Раббим деб қабул қилган лаҳзадан бошлаб, унинг руҳи буткул янги ижодга айланади. Кўз юмиб очгунча, одамнинг руҳи Исога ўхшаш бўлиб қолади. Бу ҳаворий Юҳанно томонидан тасдиқланган: «Чунки... бу дунёда, Унга ўхшаб» (1 Юҳанно 4:17). Бу оятда равшан кўришиб турибдики, Юҳанно ўз мукофоти ортидан кетганлар эмас, ердаги имонлилар ҳақида айт-

ган. Чиндан ҳам, Худонинг Руҳи орқали юқоридан туғилган инсон, у руҳида ҳозир ва шу ерда комилдир.

Руҳимиз қутқарилгач, жонимизнинг нажот топиш жараёни бошланади. Юқорида айтиб ўтганимиздек, жон онг, ирода ва ҳиссиётлардан ташкил топган. Жонимиз Худонинг Сўзи ва унга итоат этишимиз орқали нажот топади ёки ўзгаради. Ҳаворий Ёқуб бунини тасдиқлаб, дейди: «Шундай қилиб, севикли биродарларим, ...барча ифлосликни ва ҳаддан ортиқ ёвузликни бир четга йиғиштириб қўйинглар. Сизларнинг ичингизга экилаётган ва жонларингизга нажот беришга қодир бўлган Худонинг Сўзини мулоимлик билан қабул қилинглари. Ўз-ўзини алдайдиган Сўзнинг фақат тингловчилари эмас, балки бажарувчилари бўлинглари» (Ёқуб 1:19,21,22). Алоҳида қайд этиш жоизки, Ёқуб биродарларга уларнинг жони нажот топиши тўғрисида гапиряпти. У Худо Каломини эшитиш ва унга итоат қилишга урғу берапти.

Жон, бу инсон нажотининг даражасини аниқлашга замин яратадиган ягона қисми ҳисобланади. Биз Худонинг Сўзини эшитиш ва унга бўйсунуш билан ўзаро ҳаракат қиламиз ва бу нажот топишимиз жараёнини тезлаштиради ёки аксинча, Худонинг айтганларига бепарво бўлсак, уни секинлаштиради. Жоннинг ўзгариши, имонлининг охираги яхши бўлишида, ҳал этувчи нарса ҳисобланади.

Ниҳоят, вужудимизда нажот топиши зарур бўлган яна бир қисм қоляпти: бизнинг танамиз. Повул бу ҳақда ёзганларини диққат билан ўқинг:

«Зеро биз биламизки, бизнинг ердаги уйимиз, шу кулбамиз хароб бўлганида, биз осмонда Худодан бинога, яъни қўл билан қурилмаган абадий уйга эгамиз. Биз самовий масканимизга бурканишни хоҳлаб, оҳ-нола чекиб юрибмиз: фақатгина бизлар кийинган ҳолда ҳам яланғоч бўлиб чиқмайлик. Биз бу кулбада бўлиб, машаққат остида оҳ-нола қилмоқдамиз. Чунки биз кийимсиз бўлиб қолишни эмас, балки бурканишни истаймиз, токи ўлимли бўл-

ган нарса ҳаёт томонидан ютиб юборилсин. Зотан Худо бизни айнан шу учун яратди ва бизга Рухнинг гаровини ато қилди. Шунинг учун биз доимо дадилмиз, чунки би-ламизки, ҳали бу танада яшар эканмиз, Раббимиздан йироқдамиз. Чунки биз кўринарли нарсалар билан эмас, балки имон билан юрибмиз. Ҳа, биз дадил бўлиб, бу танадан йироқлашишни ва Раббийда жо бўлишни хоҳлаймиз» (2 Коринфликларга 5:1-8).

Бу сўзлар бизга буюк умидворлик ҳадея этади ва ҳатто жонимизни поклайди. Повул шунчаки йўл-йўлакай айтиб ўтмаяпти, лекин бизнинг абадий танамиз бўлишини доимо такрорлаяпти. Бошқа жойда у шундай дейди: «Чунки бу чирийдиган нарса чиримайдиганга, бу ўладиган нарса ўлмай-диганга бурканиши керак» (1 Коринфликларга 15:53). Бизнинг танамиз Исонинг танасидан умуман фарқ қилмайдиган бўлади, бинобарин, Калом дейди: «Агар биз У билан Унинг ўлимининг ўхшашлигида бирлашган бўлсак, унда албатта, Унинг тирилишида ҳам У билан бирлашган бўламиз» (Римликларга 6:5) ва «Севганларим, биз энди Худонинг фарзандларимиз, лекин келажакда нима бўлишимиз ҳали тўлиқ очилмаган. Фақат шуни биламизки, Исо Масих зоҳир бўлганида, биз У каби бўламиз, чунки У қандай бўлса, Уни шундай ҳолда кўрамиз» (1 Юҳанно 3:2).

Келинг, Исо тирилгач, Унинг танаси қандай бўлганини диққат билан ўрганамиз. Бир кун келиб, танамизнинг нажотига эришганимизда, У эга бўлган сифатларнинг барчаси бизда ҳам бўлади. Келинг, тўғри, У тирилган куннинг тонгида, қабрда нима содир бўлганидан бошлаймиз. Марям қабрни бўш ҳолда топганда, Раббийнинг танасини олиб кетишган деб ўйлаб, йиғлашни бошлади.

«У шу сўзларни айтгач, ортга ўтирилиб, нарида турган Исони кўрди, аммо Унинг Исо эканлигини танимади. Исо унга: — Аёл, нима учун йиғлаяпсан? Кимни излаяпсан? — деди. Марям эса Уни боғбон деб ўйлаб, Унга: — Ҳазрат, агар сен

Уни бу ердан олиб чиққан бўлсанг, Уни қаерга қўйганингни айтгин, мен Уни олиб кетаман, — деди» (Юҳанно 20:14,15).

Исо Масих оддий одамдан ҳеч қандай фарқ қилмасди. У конофилмдан келган ёт одамга ўхшамасди. Марям уни танимади, чунки Исони тирик деб, ўйлашга ҳадди ҳам сизмасди. У Исони, ваҳшийларча ўлдирилганини, хочдан туширилганини ва қўмилганини ўз кўзлари билан кўрган эди. Исо уни исмини айтмагунча, у чиндан ҳам Раббий унга мурожаат этаётганига ишонмади. Шу аснода, Унинг танаси бизнинг танамизга ўхшаш эканини тушунамиз.

Исонинг танаси оддий одамнинг танасидан фарқ қилмаган, аммо биз ўзимиздан сўрашимиз лозим: Марям Унинг руҳини кўрдими ёки У том маънода танада эдимиз? Бу саволга сал ўтиб, У Ўз шогирдларига намоён бўлган матндан жавоб топамиз: «Лекин Исо уларга деди: «Нега бунча безовта бўлаяпсизлар? Нима учун бундай фикрлар юракларингизга кирмоқда? Қўлларимга ва оёқларимга қаранглар, бу – Мен Ўзимман, Мени ушлаб кўринглар, чунки Менда кўрганларингиздек руҳнинг эту суяги бўлмайди!» (Луқо 24:38-39).

Унинг танаси ва суяклари бор эди! Бизларда ҳам, тана ва суяклар бўлади. Бироқ, қаранг, У қон ҳақида ҳеч нарса айтмади. Сабаби шундаки, Худонинг шавқат тахти Унинг қони билан пуркалган. Ҳозир Исонинг томирларида Худонинг шарафи оқиб турганига, аминман.

Исо жисмоний овқат танавул қила оларди. Каломда шундай дейилган: «Улар қувончдан ҳали ишонмай, ҳайрон турганларида, Исо улардан: «Бу ерда бирон овқат борми?» – деб сўради. Шогирдлар эса Унга бир бўлак қовурилган балиқ ва мумкатакли асал бердилар. Исо буни олди ва уларнинг олдида еди» (Луқо 24:41-43).

Биргаликда овқат қабул қилиш, камдан-кам учрайдиган ҳолат бўлмаган, Хушхабарларда яна иккита шундай воқеа ёзилган. Бир марта Эммаусга кетиш йўлида учрашган ки-

шининг уйида, бошқаси – У денгиз қирғоғида ўн битта шогирдлари учун нонушта тайёрлаган пайтда. Бинобарин, биз янги танамизда овқатлана оламиз.

Исо ҳам янги танасида биз каби гапирган, куйлаган, юрган, буюмларни қўлига олган ва ҳоказо, қолаверса, У девор орасидан ўта олган ва бир зумда йўқ бўлиб қолиш қобилиятига эга бўлган!

Сиз сўрашингиз мумкин: «Унинг танаси ва суяклари бўла туриб, девор орасидан ўтган ва ғойиб бўла олганми? Эҳ, ҳа, Юҳаннонинг ёзганларига қаранг. «Ўша куни кечқурун, ҳафтанинг биринчи кунида, шогирдлар йиғилган уйнинг эшиги яҳудийлардан қўрққанликлари туфайли берк бўлганида, Исо келиб уларнинг ўртасида турди-да, уларга: «Сизларга тинчлик бўлсин», — деди» (Юҳанно 20:19).

Ўша кеча Исо Фомадан Унинг қўллари ва белидаги яраларга қўл солиб, кўришини сўради. Шундай қилиб, Унинг танаси ва суяклари бўлганини аниқ-равшан кўряпмиз. Агар эшиклар қулфланган бўлса, Исо қандай қилиб уларнинг ўртасида пайдо бўлиб қолди? У деворлар орасидан ўтди ва шогирдларга кўринди, шунингдек У осонликча ғойиб бўла оларди, бу ҳақда ҳам ёзилган. У Эммаусга кетиш йўлидаги учрашган одамлар билан нон синдириб ўтирганида, «уларнинг кўзлари очилиб, Уни таниб қолдилар. Лекин Исо уларга кўринмай қолди» (Луқо 24:31).

Янги танамизда, биз ҳам ғойиб бўлиш ва ҳар хил жойларда пайдо бўлиш қобилиятига эга бўламиз. Шу боис биз янги само ва янги ердаги бепоён масофаларни тез босиб ўта оладиган бўламиз. Биз бу қобилиятга муҳтожмиз, холбуки Худонинг шаҳри – узунлиги ва эни 1400 километрни ташкил қилади, бошқа қуёш тизимларигача бўлган масофалар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Бизда ҳам ҳавога кўтарилиш қобилияти бўлади. Эслаб кўринг, Исо шогирдлари билан қирқ кун бирга бўлгач, осмонга кўтарилди. Жастин отасига у самода юргани,

учгани ёки бир зумда бошқа жойда пайдо бўлиб қолиш қобилиятига эга бўлгани ҳақидаги тафсилотларни сўзлаб берди.

Масихнинг минг йиллик шоҳлиги

Биз Худо шахрининг кўчиши ҳақидаги мавзуга қайтишимиз лозим, бироқ, келинг ундан аввал содир бўладиган воқеалар тўғрисида айтиб ўтамиз. Жамоат даври ниҳоясида, етти йиллик қайғу келади. Дажжол, қонунбузарнинг юзи очилади ва у кўпларни йўлдан оздиради. У гердайтиб кетади ва ўзини ҳамма нарсанинг хўжайини бўлган, Худодан устун қўяди, муқаддасларни қувғин қилади ва аксарият давлатларни Худода қаршилик исён зулматига бошлайди.

Ўша мавсумда Раббий Ўз муқаддасларини олиб кетиш учун келади. Баъзилар бу нарса етти йиллик қайғу бошланишидан илгари деб, бошқалар – ўртасида, қолганлар – охирида деб ишонадилар. Мен ушбу китобда бу мавзунини муҳокама қилмайман. Муҳими, биз бу кунга тайёр бўлишимиздир.

Повул Янги Аҳдда бир неча марта самога кўтарилиш мавзусига тўхталиб ўтган. Шундай оятлардан бирида шундай деб айтилган:

«Чунки Раббийнинг Ўзи буюк нидо пайтида, бош фариштанинг садоси ва Худонинг карнайн овози билан осмондан тушади, шунда Масихда ўлганлар биздан олдин тирилади-лар. Кейин эса биз, тирик қолганлар улар билан Раббийни ҳавода кутиб олиш учун булутларда олиб кетиламиз. Шундай қилиб, ҳаммиса Раббий билан бирга бўламиз. Шунинг учун ана шу сўзлар билан бир-бирингизни юпатинглар» (1 Фессалоникаликларга 4:16-18).

Бу Масихнинг иккинчи маротаба келиши эмас, негаки У ерга тушмайди, балки Ўз муқаддаслари билан булутларда учрашади. Исонинг қайта келиши етти йиллик қайғунинг охирида содир бўлади, ўшанда Исо миллионлаб муқаддаслардан ташкил топган самовий жангчиларга сардор бўлиб, оқ отда келади (Яхудо 14 га қаранг).

Сохта пайғамбар бўлган Дажжол, жаҳон миқёсидаги раҳбарлар ва барча халқларнинг қуролли кучлари билан биргаликда Раббий ва Унинг қуролли кучларига қарши жанг учун йиғиладилар. Исо жанг куни уларни Ўз қиличи билан қириб ташлайди ва осмонда учувчи қушлар уларнинг мурдаларини чўқийдилар. Бу жангни одатда Армагеддон деб атайдилар, бинобарин, жанг Йерусалимдан жанубий-шарқидаги Кармил тоғи бўйлаб чўзилган Мегиддо водийсида бўлиб ўтади (Ваҳий 16:16; 19:11-21).

Бутун дунё бўйлаб, дажжолга содиқ бўлишга ваъда бермаган одамлар бўлади, улар бу жангда Раббийга қарши курашмайдилар. Аксарият худошунослар, ўша одамлар, одатда Масихнинг минг йиллик шоҳлиги деб аталадиган, келгуси асрда яшаш учун тирик қоладилар деб ишонишадилар. Улар яшайдилар ва Масихнинг жаҳон бўйлаб ҳукмронлигига бўйсунадилар. Уларнинг таналари табиий бўлади, улар ердаги аҳоли сонини кўпайтиришда давом эта олиши мумкин.

Аниқроғи, ерда икки тоифадаги одамлар яшайди – Армагеддон жангидан омон қолганлар ва Исо билан қайтиб келган муқаддаслар. Муқаддасларнинг Шоҳ Исога ўхшаб, танаси янги бўлади. Улар Масих билан бирга ерда ҳукм сурадилар. Бу икки тоифадаги кишилар, Исо тирилганидан сўнг, шогирдлари билан мулоқотда бўлганидек, бир-бирлари билан худди шундай мулоқотда бўлишини, тасаввур этиш қийин эмас. Янги танадаги муқаддаслар оддий танадаги одамлар билан гаплашадилар, юрадилар, озиқланадилар ва суҳбатлашадилар.

Калом, умумий тинчлик келади дейди, чунки шайтон ва унинг издошлари минг йил давомида боғлаб қўйилади. Барча халқлардан буюк оламон Худога имон келтириши туфайли урушлар, сотқинлик, нафрат, бузуқлик, жиноят, касалликлар бўлмайди. Микаҳ пайғамбар шундай деган:

«Охирги кунларда шундай бўлади: «Раббий уйининг тоғи тоғларнинг боши қилиб қўйилади ва тепаликлар устидан юк-

салади. Халқлар унга оқиб келадилар. Ўшанда кўп халқлар келиб, шундай дейдилар: «Келинлар, Раббийнинг тоғига, Ёқубнинг Худосининг уйига чиқамиз. У бизларга Ўз йўларини ўргатади ва Унинг йўларидан юрамиз. Зеро қонун Сиондан ва Раббийнинг Сўзи Йерусалимдан чиқади». У кўп халқларни ҳукм қилади ва узоқ мамлакатлардаги кўп қабилаларни фош қилади. Шунда улар болғалаб, қиличларидан омон ва найзаларидан ўроқ ясайдилар. Халқ халққа қарши қилич кўтармайди ва бошқа жанг қилишни ўрганмайдилар. Лекин ҳар бир киши ўзининг ток новдаси тагида ва ўз анжир дарахтининг тагида ўтиради, ҳеч ким уларни чўчитмайди, чунки буни Қўшинлар Худовандининг оғзи айтди» (Михақ 4:1-4).

Дунё бўйлаб фаровон ва хавфсиз пул тармоғи йўлга қўйилади, барча халқлар Худонинг қонуни бўйича яшашни бошлайдилар. Бу ажойиб вақт бўлади!

Буюк оқ тахт Суди

Кейин шайтон минг йиллик қамоқдан чиқади. Унга одамларни алдашга рухсат берилади. Бу янги танадаги муқаддасларга эмас, балки Армагеддон жангидан омон қолган кишиларга ёки минг йиллик шоҳлик даврида туғилганларга тегишли.

Исёнкорлар бирга йиғилиб, Йерусалимни қуршаб оладилар ва шунда Худо уларни ютиб юбориши учун осмондан олов ташлайди. Шайтон, асрлардан асрларгача, кеча-ю кундуз қийноқда умр кечирishi учун «оловли кўл»га ташланади ва у кейин ҳеч қачон озодликка чиқмайди (Ваҳий 20:7-10 га қаранг).

Шундан сўнг, бирдан буюк оқ тахт Суди бошланади. Дўзах Одамдан то манашу охирги жанггача тўпланган ўликларни беради. Эски Аҳд давридаги барча Йаҳвеҳ билан аҳдлашмаган ёки Исонинг ҳокимиятига бўйсунмаган одамлар охирги замонда, Шоҳнинг қаршисида туриб, ўз ҳаётла-

ри учун Мустақил, Алданган, Журъатсиз ва Қўш Ҳаёт каби ҳисобот берадилар. Улар шайтон ва унинг издошлари билан биргаликда оловли кўлга абадийга ташланадилар.

Янги само ва янги ер

Дастлабки ер ва осмонни олов ютиб юборади (2 Пётр 3:10-13 га қаранг) ва янги осмон ва янги ер намоён бўлади. Ҳаворий Юҳанно ёзган: «Сўнгра мен янги осмон ва янги ерни кўрдим, зеро олдинги осмон ва олдинги ер ўтиб кетди, энди денгиз ҳам йўқдир» (Ваҳий 21:1).

Сўнг ҳаворий Юҳанно, янги ерда мангу ўрнашиши учун самодан тушиб келаётган янги Йерусалимни таърифлайди. Оятда хотин ёки келин ва Қўзи ҳақида айтилган. Қўзи Одам Атодан тортиб, Исонинг қайта келишигача, Унинг шарафига қабул қилинган, Раббий сотиб олган одамларнинг уйидир. Юҳанно янги Йерусалимга батафсил таъриф берган.

«Шунда у мени руҳда буюк ва баланд тоққа кўтариб, менга осмондан, Худодан тушиб келаётган буюк шаҳарни, муқаддас Йерусалимни кўрсатди. У Худонинг шуҳратига эгадир. Унинг ёғдуси жуда қимматбаҳо тошга, биллур олмосга ўхшайди. У катта ва баланд деворга эга бўлиб, унда ўн иккита дарвоза ва дарвозалар устида ўн иккита фаришта бор. Дарвозаларда эса Исроил ўғилларининг ўн икки қабила-сининг исмлари ёзилган. Шарқда учта дарвоза, шимолда учта дарвоза, жанубда учта дарвоза ва ғарбда учта дарвоза бор. Шаҳарнинг девори ўн икки пойдеворга эга ва уларда Қўзининг ўн икки ҳаворийсининг исмлари ёзилган. Мен билан гаплашган фаришта шаҳарни, унинг дарвозаларини ва деворларини ўлчаш учун олтин таёққа эга эди. Шаҳар тўртбурчак шаклида жойлашган. Унинг бўйи эни билан тенгдир. Фаришта шаҳарни таёқ билан ўлчади ва у ўн икки минг стадиос чиқди. Унинг бўйи, эни ва баландлиги бир-бирига тенгдир. Унинг деворини ҳам ўлчади. У инсон ўлчо-вида бир юз қирқ тўрт тирсак чиқди. Фариштанинг ўлчови эса инсоннинг ўлчовига тенгдир. Унинг девори олмосдан қурилган эди, шаҳарнинг ўзи эса тиниқ шишага ўхшаш соф

олтин эди. Шаҳар деворининг пойдеворлари ҳар хил қимматбаҳо тошлар билан безатилган. Биринчи пойдевор – олмос, иккинчиси – зангори ёқут, учинчиси – ақиқ, тўртинчиси – зумрад, бешинчиси – тарғил ақиқ, олтинчиси – лаъл, еттинчиси – забаржад, саккизинчиси – фируза, тўққизинчиси – топаз, ўнинчиси – яшил ақиқ, ўн биринчиси – ложувард, ўн иккинчиси – сафсар ёқут эди. Ўн иккита дарвоза эса – ўн иккита марвариддир. Ҳар бир дарвоза бир марвариддан иборат эди. Шаҳарнинг кўчалари тиниқ шишадек соф олтин эди» (Ваҳий 21:10-21).

Шаҳар нақадар жозибадор! Бу биз ерда ҳеч қачон кўрмаган мўъжиза. Ундан бойлик, зиё ва нур таралиб туради. Бошқа чириш бўлмайди, чунки у тўла-тўқис пок бўлади.

Юҳанно таърифлашда давом этади:

«У менга ҳаёт сувининг тоза дарёсини кўрсатди. У биллурдек шаффоф бўлиб, Худо ва Қўзининг тахтидан чиқиб келар эди. Унинг кўчаси ўртасида ва дарёнинг икки томонида ўн икки марта ҳосил берадиган ҳаёт дарахти бор эди. У ҳар ой ўз мевасини берар эди. Дарахтнинг барглари халқларнинг шифоланиши учун эди. Бошқа ҳеч қандай лаънат бўлмайди, лекин шаҳарда Худо ва Қўзининг тахти бўлади. Унинг қуллари эса Унга хизмат қиладилар. Улар Унинг юзини кўрадилар ва Унинг номи уларнинг пешаналарида бўлади. У ерда тун бўлмайди. Улар чироққа ҳам, қуёшнинг нурига ҳам муҳтож бўлмайдилар, чунки Раббий Худо уларни ёритади, улар эса абадулабад ҳукмронлик қиладилар» (Ваҳий 22:1-5).

Эътибор беринг, Каломда биз Унинг юзини кўришимиз аниқ айтилган. Мусо нақадар истаган ва унга рад этилган нарса, бизга рухсат берилади. Бу қанчалар ажойиб!

Яна ҳаёт дарахтининг барглари халқларни шифолаш учун белгиланганига эътибор беринг. Бу нарса, бир нечта қизиқ саволларни туғдиради. Бу қайси халқлар, ахир шаҳарда фақат муқаддаслар яшайдику? Улар кимларнинг устидан абудул-абад ҳукмронлик қиладилар? Ўша вақтда оддий танадаги одамлар бўладими? Ишаъё бунга жавоб берапти:

«Чунки, мана, Мен янги ер ва янги осмонни яратаяпман, аввалгиси энди эсга олинмайди ва юракка ҳам келмайди. Сизлар Мен яратаётганларим ҳақида тоабад шодланиб қувонасизлар: чунки, мана, Мен Йерусалимни шодлик билан ва унинг халқини қувонч билан яратаяпман. Мен Йерусалим ҳақида қувонаман ва Ўз халқим ҳақида шодланаман; унда бошқа фарёд ва йиғи товуши эшитилмайди» (Ишаъё 65:17-19).

Ишаъё энди янги Йерусалимдан ташқаридаги одамларга мурожаат этяпти:

«У ерда бошқа ўсмир ва ўз кунларини тўлиқ яшаб ўтмаган қария бўлмайди. Чунки юз яшар одам ёш йигит бўлиб вафот этади, лекин юз яшар гуноҳкор лаънатланадиган бўлади. Уйлар қуриб, ўзлари уларда яшайдиган бўладилар; узумзорлар ўтқазиб, ўзлари унинг ҳосилидан ейдилар. Улар бошқалар яшаши учун қурмайдилар, бошқалар ейиши учун экмайдилар. Чунки Менинг халқимнинг кунлари дарахт кунлари каби бўлади ва Менинг танланганларим ўз қўлларининг ишидан узоқ вақт фойдаланадилар. Улар беҳудага меҳнат қилмайдиган ва қайғу учун бола туғмайдиган бўладилар, чунки улар ва улар билан бирга уларнинг авлоди Раббий дуо қилган зурриёт бўлади. Ва шундай бўлади: улар ҳали чақирмасларидан олдин Мен жавоб бераман; улар ҳали гапираётган бўладилар – Мен уларни аллақачон эшитаман. Бўри ва қўзичоқ бирга ўтлайдилар, шер буқа каби пичан ейдиган бўлади, илон учун эса тупроқ озуқа бўлади: улар Менинг бутун муқаддас тоғимда ёвузлик қилмайдиган ва шикаст етказмайдиган бўладилар», – дейди Раббий» (Ишаъё 65:20-25).

Кўпчилик бу оятларни Масиҳнинг минг йиллик шохлигидаги ҳукмронлиги даврига йўйиб, нотўғри ўйлайдилар, бироқ бу жойда янги осмон ва янги ер пайдо бўлган вақт ҳақида яққол ёзилган. Юҳанно ва Ишаъёнинг мактубларини синчиклаб ўқиб, шаҳар ташқарисида яшайдиган одамлар ҳам бўлишини кўрамиз. Улар мангу умумжаҳон осойишталиги ва фаровонлиги вақтида ўзларига уйлар қуришади. Бу муқаддас шаҳарда яшайдиган, муқаддасларга

тегишли деб бўлмайди, бинобарин улар Исонинг Ўзи қуриб берган уйларда яшайдилар (Юҳанно 14:2-4).

У жойда яна ўша одамлардан туғилган болалар ҳам бор. Бу ҳам янги танага эга бўладиган муқаддаслар ҳақида эмас, чунки Исо янги танада биз оила қурмаслигимиз ва болалар туғмаслигимизни аниқ айтган. Исо шундай деган: «Чунки тирилишда уйланмайдилар ҳам, эрга ҳам тегмайдилар, аммо самодда Худонинг фаришталари каби бўладилар» (Матто 22:30). Бу Жастин самодан қайтганида тасдиқлаган яна бир омил.

Бу халқлар янги ерларга ишлов бериб, уларни ўзлаштирадилар. Одам Ато гуноҳидан олдин, ерда кўпайиб, уни тўлдириши керак эди-ю, бу амалга ошмади, улар эса бу вазифани амалга оширадилар.

Буларни қай тарзда мантиқан тушунтириш мумкин? Музокара учун битта мавзу, бу минг йиллик шоҳлик бошланиши билан, оддий инсоннинг умри узоқроқ давом этишидир, бинобарин душманимиз, ўлим янчиб ташланади ва яксон қилинади (1 Коринфликларга 15:26 га қаранг). Исо руҳий ва жисмоний ўлим лаънатини барбод этади. Шу боисдан инсон бутун минг йиллик даври мобайнида ўлмай, яшай олиши мумкин.

Шайтон қўйиб юборилганда Худога қарши исён кўтармаганларга, минг йиллик шоҳлик якунида бу инъом абадийга қолдирилади. Саночи шундай деб ёзади: «Халқлар Сени абадул-абад улуғлайдилар» (Сано 44:18). Бу имконият қардан келганини тушунишнинг бир йўли – бу халқларни Одам ва Ҳавога ўхшаган деб ҳисоблаш керак. Одам ўлим учун эмас, балки абадий ҳаёт учун яратилган эди. Гуноҳга йиқилишдан сўнг абадий ҳаёт инъоми қўлдан бой берилди ва инсон ўзининг, қолаверса бутун авлодларининг ҳаётига ўлим лаънатини орттирди.

Янги Йерусалимда фақат Масих қайта сотиб олган, янги танадаги муқаддаслар яшай оладилар, шунингдек Каломда, оддий танадаги одамлар ҳам шаҳарга кира олиши, мева-

дан ейиши ва Раббийга сажда қила олиши мумкинлигини кўрамиз. Бу Юҳаннонинг сўзларида акс этган:

«Нажот топган халқлар унинг нурида юрадилар. Ер юзидаги подшоҳлар ўз шухрату иззат-икромини унга олиб келадилар. Унинг дарвозалари кун бўйи қулфланмайди, тун эса у ерда бўлмайди. Ушбу шаҳарга халқларнинг шухрату иззат-икромини олиб келадилар» (Ваҳий 21:24-26).

Инсон бошида гуноҳ васвасасига берилди. Гуноҳнинг оқибатида жисмоний ва руҳий ўлим кириб келди ҳамда бу ўз навбатида абадий ўлимга сабаб бўлди. Бунга қарамай, бу Худонинг инсон учун ердаги дастлабки абадий режасидан воз кечिशга мажбур эта олмади.

Худо инсониятнинг итоатсилиги туфайли Ўз режасининг касодга учраганига кўниши мумкинми? Йўқ. Бунинг ўрнига инсоннинг мағлубиятини марҳаматга айлантирди, ҳалок бўлган ва охир-оқибат янги ерда инсоният устидан шоҳлик қиладиган Масиҳ томонидан сотиб олинган инсониятдан, шарафли самовий халқ йиғди. Бу бизга Исонинг содиқ иш юритувчига қаратилган сўзларини яхшироқ англашга ёрдам беради: «Маъқул, сен яхши қул экансан. Кичик ишда содиқ бўлганинг учун ўнга шаҳар устидан ҳоким бўлгин» (Луқо 19:17). Бу шаҳарлар янги ердаги абадий эранинг минг йиллик шоҳлигида бўлиши мумкинми?

Гуноҳга йиқилиш содир бўлмаганда, Худода, Унга ер-юзи ва борлиқ бўйича абадул-абад иш юритадиган шонли тоифадаги одамлар пайдо бўлмасди. У буни Ўзининг мангу донолиги билан олдиндан билган, бинобарин Исо: «Дунё яратилишиданоқ сўйилган Қўзи» деб номланган (Ваҳий 13:8).

Минг йиллик шоҳликнинг бошидан ва янги ердаги мангу эрадаги инсонлар абадий яшаши, ер-юзини тўлдириши ҳақидаги Худонинг дастлабки режаси, амалга ошади. Исонинг Сўзлари ҳеч муболағасиз бажо бўлади: «Сенинг Шоҳлигинг келсин! Осмонда бўлгани каби ерда ҳам Сенинг

ироданг бажо бўлсин!» (Матто 6:10). Жастиннинг гувоҳлиги бўйича ерда, худди самодагидек бўлади. Ажиб янги гуллар, тирик ўтлар ва Худонинг шарафини куйлайдиган тошлар, такомиллашган иншоатлар, тирик сув ва бошқалар. Чиндан ҳам мукамал дунё!

Ишаъё ўзининг пайғамбарлик китобини янги ер даври ҳақидаги ушбу сўзлар билан тугатган:

«Зеро Мен яратадиган янги осмон ва янги ер доимо Менинг кўз олдимда бўладиганидай, худди шундай, сизларнинг зурриётингиз ва сизларнинг исмингиз доимо Менинг кўз олдимда бўлади, – дейди Раббий. Ўшанда ҳар янги ой чиққанида, ҳар шаббат кунда бор башар сажда қилиш учун Менинг ҳузуримга келадиган бўлади, – дейди Раббий. – Улар чиқиб, Мендан қайтган одамларнинг жасадларини кўрадилар: зеро уларнинг қурти ўлмайди ва уларнинг олови сўнмайди. Ўша жасадлар бор башар учун жирканч бўлади « (Ишаъё 66:22-24).

Одамни хушини учирадиган нарса шундаки, бутун абадият давомида, биз шаҳар четига бориб, шайтон, унинг фаришталари ва Раббийга қарши бош кўтарган одамларнинг даҳшатли охиратини кўра олишимиз мумкин. Балки бу ҳам Худонинг бир ҳикмати, токи гуноҳ ва исённинг оқибати доимо мавжудотнинг кўз олдида кўриниб турсин. Мана нима ҳақда ўйлаб кўринг: шайтон, васваса қилувчининг ёрдамисиз Худога қарши бош кўтарди ва Худо жазо ҳақида эслатмани мангу қолдирган бўлса, демак, у Люцифер ва унинг фаришталари йиқилган даҳшатли гуноҳдан огоҳлантириш бўлиб хизмат қилиши зарур.

Илгари айтилганидек, янги танадаги муқаддаслар Худонинг шаҳри бўлмиш, янги Йерусалимда маскан қурадилар. Минг йиллик шоҳлик бошланишидан аввал, Масих Суди вақти, улар ўз мукофотларини ва Мангу Шоҳнинг қаршисида абадий хизмат ўринларини оладилар, бу ҳақда кейинги бобда батафсил ўрганим чиқамиз.

МАСИҲ СУДИ

*Аммо сен нима учун биродарингни ҳукм қилаяпсан?
Ёки сен нима учун биродарингни камситаяпсан? Зеро
ҳаммамиз ҳам Худонинг ҳукм курсиси олдида ҳозир
бўламиз-ку. Шундай қилиб, бизнинг ҳар биримиз Худого ўзи
учун ҳисобот беради.
— Римликларга 14:10, 12*

Барчамиз Масиҳ суди қаршида турамиз. Повул кимга мурожаат этаяпти, имонлиларгами ёки имонсизларгами? Каломдаги ушбу матннинг маъносини, бутун китоб давомида ўргансақ, у имонлиларга мурожаат этаётганига ҳеч қандай шубҳага ўрин қолмайди. Повул бизни масиҳийлик мағзи ёки биродарга беҳурматлик кўрсатишнинг жиддийлиги ва шундай йўл тутганлар, эртага жавоб беришлари ҳақида ўргатаяпти.

Хуллас, суд қаршида нафақат имонсизлар, қолаверса барча масиҳийлар ҳам Худонинг олдида, ердаги бутун ҳаёти учун ҳисобот берадилар. Бу ўтган бобда ўрганган, Повулнинг коринфликларга ёзган мактубини яна бир марта таъкидлайди:

«Ҳа, биз дадил бўлиб, бу танадан йироқлашишни ва Раббийда жо бўлишни хоҳлаймиз. Шунинг учун жо бўлибми, ёки ҳали жо бўлмасданми, Унга маъқул бўлиш учун жонбозлик қилмоқдамиз. Чунки ҳаммамиз танада яшаган пайтимизда қилган яхши ёки ёмон ишларга қараб қаримтамин олиш учун Масиҳнинг ҳукм курсиси олдида ҳозир бўлишимиз керак. Шунинг учун Худонинг қўрқувини билган ҳолда, бизлар одамларни ишонтирмоқдамиз. Худого эса биз аёнмиз ва

умид қиламанки, сизларнинг виждонингизга ҳам аёнмиз»
(2 Коринфликларга 5:8-11).

Повул гуноҳкорлар устидан эмас, балки масиҳийлар устидан бўладиган суд ҳақида айтгани шак-шубҳасиз. Унинг: «Танадан чиқишни ва Раббийда жо бўлишни истаймиз», ибораси, бу мактуб кимга тегишли эканини яққол кўрсатиб турибди. Ҳеч бир имонсиз ўз танасини қолдириб кетгач, Худо билан бирга бўлмайди, уларнинг барчаси дўзахга тушадилар, уларнинг абадий борадиган жойлари эса – оловли кўл.

Илгари айтганимиздек, бетавфиқлар имонсизларнинг судидан анча кейинроқ бўладиган, буюк оқ тахт деб аталадиган Судда турадилар.

Келинг, ўтган бобда айтганларимизни қисқача такрорлаб ўтамиз. Исо Масиҳ ерга самовий жангчилар билан қайтади, дажжолни енгади, шайтонни қамоққа солади ва минг йил Йерусалимдан туриб, бутун дунё бўйлаб Ўз ҳукмронлигини ўрнатади. Шундан сўнг шайтон ер қаъридан озодликка чиқарилади ва унга қисқа вақт ердаги халқларни йўлдан оздиришга рухсат берилади. Исёнкорларни осмондан келган олов ютиб юборади ва шайтон абадийга оловли кўлга ташланади. Сўнгра барча имонсизлар ва бетавфиқлар, буюк оқ тахт Суди олдида туриш учун дўзахдан тириладилар. Исо бу воқеани маҳкумлик учун тирилиш, деб айтган (Юҳанно 5:29). Ҳаёт Китобида исмлари ёзилмаганларнинг бари, оловли кўлга ташланадилар.

Бошқа томондан, имонлилар устидан суд, буюк оқ тахт Судидан анча олдин бўлиб ўтади. Каломда аниқ вақт айтилмаган, бироқ бу жамоат булутларда кўтарилиб кетиши ва Масиҳнинг минг йиллик шоҳлиги бошланишидан аввал бўлишини биламиз. Демак, икки судни бир-биридан тахминан минг йил ажратиб туради. (Аффабел киноясида бу нарса келтирилмаган).

Иккинчи Коринфликларга мактубда (5:10) Римликларга мактубдаги сўзларнинг акс садоси ёзилган: «Чунки ҳаммамиз Масихнинг ҳукм курсиси олдида ҳозир бўлишимиз керак». «Ҳукм» сўзи Римликларга мактубда ҳам ва Коринфликларга мактубда ҳам – юнон тиладаги “бема” сўзи билан ёзилган. Стронгининг «Симфонияси» ушбу сўзга қуйидагича изоҳ берапти: «зина, супа, минбар». «UBS Commentary» да эса шундай изоҳ келтирилган: «Рим империясидаги шаҳар судидаги ҳукмдорнинг ўриндиғи ҳукм деб аталган. Повул бу сўзни Масихнинг судини таърифлашда ишлатган». Ушбу изоҳга асосланиб, имонлилар устидан бўладиган судни Масих ҳукми деб атаймиз.

Масих ҳукми том маънода, Худонинг олий суди ҳисобланади. Калом, Ота бутун судни Ўғлига топширган, дейди (Юҳанно 5:22). Исо Масих нафақат бизнинг Нажоткоримиз, шунингдек Ҳукмдоримиз ҳамдир ва У тез орада Ўзиникиларни суд қилади. «Суд» сўзининг энг оддий таърифи – бу тергов натижаларига асосланиб, ижобий ёки салбий қарор чиқаришдир.

Жамоатда, ердаги қисқа муддат ичида амалга оширган қилмишлари учун ҳисобот беришларига тўғри келишини англамайдиган одамларнинг сони анча. Кўплар, нажот топган кундан бошлаб, келгусидаги суд бекор қилинган деб, хато ўйлайдилар. Бу ҳақиқатнинг бир қисми, холос: Исонинг қони бизни, Унинг Шоҳлигига киришимизга тўсиқ бўладиган гуноҳлардан поклайди, бироқ у имонли бўлиб, яхши ёки ёмон яшаганимиз учун бўладиган суддан озод этмайди.

Мангу қарорлар

Масих Ҳукмида Унинг бизга нисбатан қабул қиладиган қарорлари ёки ҳукми, абадийга бўлади, у кейин бекор қилинмайди ва ўзгартирилмайди.

Бир зумга тўхтанг ва биринчи бобдаги мангулик тушунчасини фикран ўзлаштиришга уринган мулоҳазала-

римизни эслаб кўринг. Ёқуб бизнинг ердаги ўткинчи ҳаётимиз буғдек йўқ бўлиб кетади, дейди (Ёқуб 4:14). Бу ердаги саксондан то юз ёшгача бўлган ҳаётимизни тимсолан таққослашдир. Ёқуб бугун бизга тушунарли, математика бўйича маълумотга эга бўлганда эди, у аниқроқ тенглаштириш келтирган бўларди. Мен математикани ўрганганимда, ҳар қандай катталик чексизликка бўлинганда, нулга тенглигини, бошидан эслаб қолганман.

80 йил : чексизлик (мангулик) = 0

100 йил : чексизлик (мангулик) = 0

Ҳар қандай чекланган сон, чексизликка тенглаштирилганда ёки бўлинганда, нулга тенг. Ерда қанча узоқ яшаганингизнинг аҳамияти йўқ. Сиз ҳатто бир юз эллик йил яшай олсангиз ҳам, абадийлик билан ўлчаганда ердаги ҳаётингиз нулга тенгдир. Бу Исога имон келтиргандан сўнг қилган нулга тенг ишларимиз, мангуликни қандай ўтказишимизни аниқлайди, дегани. Ёдингизда бўлсин: Исонинг хочига ва Унинг нажот берувчи иноятига бўлган муносабатимиз, мангуликни қаерда ўтказишимизни белгилайди, бироқ Унинг мангу Шоҳлигида қандай умр кечиришимизни, нажот топганимиздан кейинги ҳаётимиз белгилайди.

Эсингиздами, ҳикоямиздаги Худбин ва унинг танишлари Энделдаги қисқа муддатли вақтини нотўғри ўтказганидан пушаймон бўлдилар? Беш йиллик синов муддатининг кўп қисми Жейлиннинг иродасига тўлиқ бағишланиб яшашнинг ўрнига, шахсий завқ-шавқ билан ўтиб кетди. Улар қолган бугун ҳаёти давомида, қўлдан бой берган нарсадан анча тубанда яшапга мажбурлар, чунки уларнинг ҳар бири Жейлин билан ёнма-ён яшаш ва ишлаш, ҳатто у билан бирга унинг шаҳрида ҳукмронлик қилиш имкониятига эга эдилар. Улар мактаб якунида берилган вақтни кайф-у сафо билан ўтказдими ёки йўқми – ҳар ҳолда, энди

уларнинг келажаги абадийга белгиланди. Уларнинг кейинги 130 йил умри, қисқа беш йиллик синов давридаги ҳаётининг тўғридан-тўғри натижаси бўлди. Бу ҳақда ўйлаб кўринг: 5 йилнинг олдида 130 йил! Бу жуда кўп. Ердаги ҳаётнинг, ҳеч бўлмаганда, энг қисқа маррасига ҳам жуда кам кишилар етиб борадилар. Агар Худбин ва бошқалар, Энделдаги вақтида, бу ҳақда мулоҳаза этиб кўрганларида эди, балки ўтган йилларини бошқача тарзда яшардилар.

Ҳикоямиздаги мисол нақадар кўзни очадиган бўлмасин, булар мулоҳаза қилаётган мавзумизнинг олдида ҳеч нарса эмас. Келинг, бошқача воқеани кўриб чиқамиз. Куйидагиларни тасаввур этишга уриниб кўринг: сизда бир кун бор ва ушбу йигирма тўрт соатни қандай ўтказишингиз, кейинги минг йиллик ҳаётингизни белгилайди. Минг йилни тасаввур этишга ҳаракат қилиб кўринг. Бу сана Қўшма штатлар вужудга келган фурсатдан, Христофор Колумб янги ерни кашф этиш учун елканларини кўтарган санадан анча узоқроққа чўзилади. Минг йил – бу жуда узоқ вақт. Совринлар, жамиятдаги ўрин, яшаш жой ва қолган барча нарсалар, атиги бир кунни қандай яшаганингизга қараб, аниқланади.

Сиз буни билгач, бор жон-жаҳд билан уринмаган бўлардингизми? Шу бир кунни қандай яшаб ўтардингиз? Ўша кун ҳозирги ҳаёт тарзингиздан фарқ қилармиди? Раббийга итоат этиш биринчи ўринни эгалламасмиди? Осмон Шоҳлигининг фойдасига, одамларнинг ҳаётига таъсир ўтказиш учун барча имкониятларни ишлатмасмидингиз? Одамлар билан бошқача муносабатда бўлмасмидингиз? Саволлар рўйхатини чексиз давом эттириш мумкин. Барибир бу мисол ҳам, биз мулоҳаза юритаётган мавзунинг олдида ҳеч нарса эмас, чунки бир кунни 365 минг кунга бўлсак (минг йилда шунча кун бор), натижаси нолга тенг бўлмайди.

Келинг давом этамиз. Олайлик, сиз яшаб ўтган бир кун, кейинги миллион йиллик ҳаётингизни белгилайди! Буни

бир лаҳза кўз олдингизга келтиришга уриниб кўринг. Инсоният ерда бор-йўғи олти минг йил атрофида умр кечиряпти. Демак, миллион йил инсониятнинг ердаги ҳаётидан яна 150 марта кўпроқ давом этади. Буни фараз қилиш мушкул. Шундай бўлса-да бу ҳам биз мулоҳаза юритаётган мавзунинг қаршисида ҳеч нарса эмас, негаки бир кунни 365 миллион кунга (миллион йилда айнан шунча кун бор) бўлганда ҳам, бу нулга тенг эмас. Миллиард ёки триллион йилни олсак ҳам, барибир маълум бир рақам келиб чиқади.

Ерда қанча узоқ вақт яшашимизнинг аҳамияти йўқ, бизнинг вақтимиз мангулик билан таққосланганда, нулга тенг. Балки ҳаворий Повул айнан шу сабабдан, мумкин қадар кўпроқ мукофот олишимиз учун ҳаракат қилиб, яшашга ундаётгандир? Унинг Коринфликларга мактубида, мусобақа қатнашчиси, соврин олишга ҳаракат қилади дейди, сўнгра шундай сўзларни ёзади:

«Наҳотки билмасангизлар, масофага югураётганларнинг ҳаммаси югуради-ю, аммо бир киши мукофот олади. Сизлар ҳам мукофот олиш учун югуринглар. Мусобақада курашадиган ҳар бир одам ўзини ҳамма нарсадан тияди. Улар буни чирийдиган тож олиш учун, биз эса чиримайдиган тож олиш учун қиламиз. Шунинг учун мен ҳам мақсадсиз югураётгандай югурмаяпман, ҳавони ураётгандай муштламаяпман, лекин ўз танамни бўйсундириб, ўзимга қул қиляяпман, токи бошқаларга воизлик қилиб, ўзим нолойиқ деб топилмайин» (1 Коринфликларга (9:24-27).

Повулнинг сўзларига қараганда, бизнинг яшашдан мақсадимиз бор: ҳеч қачон чиримайдиган, абадий совринни қўлга киритиш. Бу ҳаётда шундай югуриш керакки, токи ғалабага эришайлик. Ғалаба қозониш учун бизга тартиб-интизом, ўзини назорат қилиш ва мақсад зарур.

Мен кўп йиллар давомида спорт билан жиддий шуғулландим. Қўшма Штатларнинг теннис уюшмаси учун ўйна-

ганимда, юриор Дэвис кубогида ва NCAA да теннис бўйича биринчи қисмда қатнашганимда, теннис билан жуда кўп шуғулланганман. Мен мураббийим ва бошқа спортчилар билан, теннис майдончасида баъзида юз марталаб бир хил зарбани деворга уриб, бир кунда олти соатлаб вақт ўтказганман. Теннис майдонида оғир фикрлаш фаоляти тўғрисида китоблар ўқиганман. Майдондаги дарслардан ташқари машқ аппаратларида, вазни кўтариш, югуриш, арғамчида сакрашда, қўл, кўз ва бошқа кўп нарсаларнинг ҳаракатларини мувофиқлашишини яхшилаш мақсадида, жонглёрликлар билан шуғулланганман. Мен шу қадар кучли мақсадга берилган эдимки, ҳатто онам менга, кроватингни туманизмизнинг теннис майдони ёнига олиб бориб қўяман деб, дўқ қилардилар. Мен буларни нима учун қилганман? Галаба қозониш учун. Чемпион бўлиш учун. Ҳаммадан зўр бўлиш учун. Ғолибга тайинланган совринга эришиш учун.

Осмон Шоҳлигида эса бир оз бошқача. Биз бир-биримиз билан эмас, балки фақат ўзимиз билан беллашамиз ва бизнинг мақсадимиз, ҳамма ишларимизда Исога маъқул бўлишдир (2 Коринфликларга 5:9). Каломни диққат билан ўқисак, одамлар билан қандай муносабатда бўлишимиз, вақтимизни нимага сарфлашимиз, абадийлик бўсағасида одамларнинг жонига қандай таъсир ўтказишимиз, Унинг Шоҳлигига кириш учун бошқаларга қандай йўл беришимиз, атрофдагиларни қандай кечиришимизни ва бошқа нарсалар ҳақидаги Исонинг истаклари ёзилган оятларни топамиз. Кейинроқ буларни янада чуқурроқ мулоҳаза қиламиз. Юқорида айтилганларга хулоса қилиб: ғолиб бўлиш учун яшайлик!

Турли хил мукофотлар

Калом имондилар қўлга киритадиган соврин ва ўринлар, бир-биридан жуда катта фақр қилишини очади. Совринлар

ҳамма нарса ёниб кетишидан тортиб, то бутун мангулик давомида Масих билан ёнма-ён ҳукмронлик қилишгача (1 Коринфликларга 3:15; Ваҳий 3:21 ларга қаранг) ўзаро фарқ қилади. Кўплар ҳаёти борасида гап кетганда, йўқотиш ва ёниб кетиш сўзларидан сесканиб кетадилар; самода умуман бундай нарса содир бўлишига кўзлари етмайди. Бироқ Каломда бу ҳақда узил-кесил ёзилган. Муқаддас Китобдан мисол келтиришдан аввал, Каломда инсоният ҳаёти аксарият ҳолларда бино ва баъзи жойларда Жамоат маъбад ёки бино билан таққосланганини, олдиндан айтиб ўтишга, рухсат этинг. Ушбу ўхшатмаларда, шахсий ҳаётимиз, бошқаларнинг ҳаёт жараёнига ва жамоатга таъсир кўрсатадиган, қурувчилар маъносида тасвирланганмиз. Мен ҳам китобнинг қолган қисмида кўп марта ушбу қиёсдан фойдаланаман. Повул аниқ-равшан қилиб, қуйидагиларни таъкидлаган:

«...Сизлар ... Худонинг иморатисизлар ...Лекин ҳар ким қандай кураётганига эътибор берсин. Чунки ҳеч ким қўйилган пойдевордан, яъни Исо Масихдан бошқа пойдеворни қўя олмайди. Бу пойдевор устида кимдир олтиндан, кимдир кумуш ва қимматли тошлардан, кимдир эса ёғочу хашак ёки сомондан қурмоқдаки, ҳар бир кишининг иши ошкор бўлади, чунки ўша кун буни кўрсатади. Бу оловда фош бўлади ва олов ҳар кимнинг иши қандай эканлигини синайди. Агар кимнинг қургани охиригача турса, у мукофот олади. Кимнинг қилган иши ёниб кетса, у зиён кўради. Бироқ ўзи нажот топади, лекин олов ичидан қутулгандек бўлади» (1 Коринфликларга 3:9-15).

Биз ҳар доим қурилишдаги иккита муҳим йўналишдан бирини танлаган ҳолда, қандай қуриш кераклигини ўзимиз белгилаймиз. Биринчи йўналиш – ўткинчи нарсаларга мойиллик, танага маъқул бўлиш (тахта, хашак, сомондан қуриш). Бошқаси – бу юқоридан туғилган руҳимиз ва Худонинг Сўзи хоҳишлари бўйича яшаш (олтин, кумуш ва қимматбаҳо тошлардан қуриш). Биз қандай қуришимиз ва

яшашимиз, ишларимиз Унинг олови ҳузурида синалганда, қандай натижага эришганимизни белгилайди.

Нафақат ишларимиз, шунингдек фикрларимиз, ният ва мақсадларимиз ҳам синовдан ўтади. Мана нима учун имонли Худонинг Сўзини эшитиши ва уни юрагида сақлаши ўта муҳим, негаки у «юррак ўйлари ва мақсадларини ҳукм қилади, элақдан ўтказади, таҳлиллаштиради ва ёритади» (Ибронийларга 4:12, Кенгайтирилган таржима). Бизнинг юрагимизга Унинг Сўзидан бошқа ҳеч нарса бунчалик чуқур кириб бора олмайди.

Агар инсоний мулоҳазаларга, мантиқий хулосаларга ёки билимларга қулоқ тутсак, юрагимиз ва онгимиз билан ўткинчи нарсаларга интиламиз, боз устига худди Худбин Адолат залига бормагунича, бу ҳақда англамагандек, кўп ҳолларда бу нарса бизнинг ҳам ҳаёлимизга келмайди. Бинобарин, Исо огоҳлантиряпти:

«Чунки ошкора бўлмайдиган ҳеч қандай сир йўқ, маълум ва аён бўлмайдиган ҳеч яширин нарса ҳам йўқ. Шунинг учун сизлар қандай тинглаётганингизга эътибор беринглар: чунки кимда бор бўлса, унга берилади. Кимда йўқ бўлса, ундан ҳатто эга бўлишни хаёл қилгани ҳам тортиб олинади» (Луқо 8:17,18).

Исо: биз эшитган ва диққат қаратган нарсалар, юрагимизга тушади, сўнг улар фикр ва ниятларимизни шакллантиради, фикр ва ниятларимиз ўз навбатида ҳаётимизни қандай қурилишини белгилайди, дейди. Худонинг Сўзини эътибор билан эшитишимиз лозим, зеро у ҳаёт нуридир. Унинг Сўзисиз, тунги қоронғуликда йўлидан адашган инсон каби ҳойнаҳой, биз ҳам йўлимиздан адашамиз. Қанчадир вақт тўғри йўналишдан боришимиз мумкин, аммо охир-оқибат, барибир йўлдан озиб кетамиз.

Тўғри йўлдан йироқлашган заҳоти, қурилишимиз осонликча, қандайдир вақтинчалик нарсаларга оғиб кетади, лекин Худо Сўзининг нури порлаган он бу нарсалар яна кўри-

ниб қолади. Повул дейди: «Фош қилинадиган ҳамма нарса нур томонидан аён қилинади, чунки аён қиладиган ҳамма нарса нурдир» (Эфесликларга 5:13).

Биз йўлимиздан адашганимизда, воқеалар иккита йўналишда давом этиши мумкин. Биринчиси, иккита йўлдан энг яхшиси, воизликларда Худонинг Каломини тинглаш, китоб ўқиш жараёнида ёки дўстларимизнинг сўзлари орқали танбеҳ эшитамиз. Мана нима учун Сўз билан мутаносиб равишда озиқланиш, ҳаёт учун зарур. Биз доно бўлсак, тезгина тавба қиламиз ва ўз фикрларимиз, ният ва истакларимиз учун кечирим сўраймиз. Лекин виждонимиз қайта-қайта содир қилинган хатолардан ўтмас бўлиб қолган бўлса, ҳақиқатни эшитиш қийин бўлади, борди-ю виждон қаттиқ ҳолга келган бўлса, ҳақиқатни эшитиш қарийб имконсиз. Бинобарин Калом пок виждонни сақлаш имкони борлиги ҳақида айтган (Ҳикматлар 4:23; 2 Тимотийга 1:3). Виждонимизни софликда сақласак, юрагимизда, Худо Сўзининг фаолиятини ҳис этиш осон бўлади.

Бошқа номаъқул йўл: мақсадларимиз Судда очилади. Агар шу нарса содир бўлса, бизга тегишли совринни йўқотамиз. Хуллас, сиз ўзингиздан сўрашингиз зарур: «Худо Каломи фош қилганда, юракни ёпиш бизга нима беради?» Ҳаргал, танбеҳни қабул қилишдан бош тортганимизда, юрагимиз қаттиқлашиб бораверади, биз эса чуқурроқ адашиб борамиз. Ўзимизнинг асл ҳолатимизни фаҳмламай, буни Судда Унинг шарафи нурида кўриб қоламиз.

Абадий келажакка тайёргарлик

Ҳаётимиздаги ҳеч бир нарса Суднинг назаридан четда қолмайди. Ҳамма нарса равшан ва яққол тарзда очилади. Мана нима учун Повул Суд тахтини «Раббийнинг қўрқуви» деб атаган. Судда бизнинг ниятларимиз, хоҳишларимиз,

фикрларимиз, сўзларимиз, ишларимиз ва бошқалар ўрғаниб чиқилади. Повулнинг Коринфликларга ёзган биринчи мактубида қурилиш ва суд ҳақидаги сўзларини Message таржимасида ўқиганда, жуда кучли эшитилади:

«Бошқа сўзлар билан айтганда, сиз Худонинг уйисиз... Қурилиш манбаларини танлаётиб, эътиборли бўлинглар. Қурилиш якунида текширув ўтказилади. Агар сиз арзон ёки ёмон манбалардан фойдаланган бўлсангиз, бу юзага чиқади. Текширув пухта ва жиддий ўтади. Ҳеч нарса кўздан четда қолмайди. Агар сизнинг ишингиз текширувдан яхши ўтса – бу ажойиб; борди-ю бундай бўлмаса, сизнинг қурилишдаги қисмингиз бузиб ташланади. Лекин сиз бузилмайсиз, сиз қийинчилик билан тирик қоласиз».

Сизларни билмадим-у, лекин мен Масих Ҳукмидан зўрға тирик қолган одамнинг ўрнида бўлишни истамайман. Ҳозир мангуликдаги ўз тақдиримиз ҳақида гапиряпмиз. Ўша куни қанчадан-қанча имонлилар ҳайратда тош бўлиб қотиб қолишини фараз қиляпсизми? Тайёргарлик кўрган, атиги битта қаҳрамонимиздан ташқари қолган барча қаҳрамонларимиз учун, ҳамма содир бўлган нарсалар бутунлай кутилмаган ҳолат эди. Улар бошидан билиши керак бўлган, дастлабки таълимотларни жиддий қабул қилмаган эдилар.

Мен ҳар доим келажакдаги ҳаётига тайёрлагарлик кўрадиган, бу дунёнинг доно кишилари билан учрашиб қоламан. Ҳаммаси, мактабдан то муваффақиятли мансабнинг эшиклари очилгунча, ғайрат билан ўқийдилар. Мансабда кўтарилишни бошлагач, улар уй сотиб олишга интиладилар. Келажак учун бир қанча пул йиғиб қўядилар. Айримлари маблағининг бир қисмини даромад келтирадиган соҳага сарфлайдилар. Буларнинг бариси келгусига тайёргарлик учун қилинади, чунки одамлар, айниқса нафақа ёшида, муҳтожликда яшашни истамайдилар. Агар улар ҳам, бугун кўпчилик мангуликка қандай тайёрланса, қа-

рилиқ чоғига ҳам шундай тайёрлансалар эди, келажакда муаммога учрашишдан ташқари, кўп масиҳийлардан фарқли ўлароқ, шундай яшаётганидан жуда ховотирланган ва кўрққан бўлардилар.

Келинг фараз қилиб кўрайлик. Нафақага чиқаётган кекса кишини кўз олдингизга келтириб кўринг. Биринчидан, давлат нафақа жамғармаси касодга учради ва бу одамга энди ҳар ой нафақа тўлай олмайди. Иккинчидан, унинг барча маблағи сақланиб турган банк ёпилди ва у банкдан бир тийин ҳам ололмайди. У шу кеча тутун ўртасида уйғониб кетди, унинг уйини олов қуршаб олган эди. У ҳеч нарсани олишга улгурмай, кўчага отилиб чиқди. Ҳамма йиққан мулки ёниб кетаётганини, битта тунги куйлақда кузатиб турарди.

Бу кун ўша одамнинг ҳаётидаги мудҳиш кун. Масиҳ Ҳукмида, баъзи масиҳийлар билан нималар содир бўлиши ҳақида айтиб, Повул айнан шу суратни чизяпти. Келинг, унинг сўзларини яна бир марта ўқиймиз: «Кимнинг қилган иши ёниб кетса, у зиён кўради. Бироқ ўзи нажот топади, лекин олов ичидан қутулгандек бўлади» (1 Коринфликларга 3:15). Шоҳликнинг доно имонлилари, биз «қарилиқ чоғидаги таъминот» учунгина меҳнат қилмаётганимизни тушунадилар. Биз абадийликка тайёрланаяпмиз!

Доно деб, охирати ҳақида қайғурадиган, ердаги ҳаёти келажакдаги тақдирини белгилашини билган ҳолда, яшашдан мақсадларга эга бўлган кишиларни айтаяпман. Бу уларга шунчаки, ҳамма ишлари ёниб, барбод бўлиб кетишини билиб, Осмон Шоҳлигига оёғи тегибгина ўтишдан асрайди ва Унга кириш учун шарафли йўл очади. Қаранг, Пётр бу ҳақда шундай деган:

«Шунинг учун биродарлар, ўз даъватингизни ва танловингизни мустаҳкам қилиш учун янада астойдил ҳаракат қилинглр: агар шундай қилсангиз, ҳеч қачон қоқинмайсизлар. Шу тариқа, Раббимиз ва Нажоткоримиз Исо Масиҳнинг

абадий Шоҳлигига кириш йўли сизларга кенг очилади»
(2 Пётрга 1:10,11).

Кириш йўли кенг очиқ! Бу, Хўжайиннинг: Баракалла, яхши ва содиқ қул! Сен оз нарсада содиқ бўлдинг, сени кўп нарса устидан қўяман. Энди, хўжайиннингнинг қувончига киргин» (Матто 25:21), деган сўзларини эшитишни билдиради.

Бир қанча вақт аввал Раббий менга очиқлик берган эди. Мен Худонинг шаҳри бўйлаб саф тортиб юриб кетаётган шоҳликнинг ғолибларини кўрдим. Улар олтиндан бўлган кўчалардан борар ва кўчанинг икки томонида минглаб аёл ва эркаклар туриб, уларни олқишларди. Шоҳ Исо шаҳарнинг ҳар бурчагидан кўринадиган минбарда қад кўтариб турарди. Садоқатли жангчилар, зиналардан чиқиб, Исога ҳадялар узатар, буни кўриб, оломон ўйин-кулгу қиларди. Очиқликда, Раббий жангчиларга «Яхши» деди.

Сўнгра Раббий менинг юрагимга гапирди. «Менга ўрим-терим ҳосилларидан олиб келаётган мана шу аскарлардан бири бўлишни истайсанми ёки четда турганларнинг қаторида бўлишними?» Мен ўз даъватимни бажаришга ва нима учун танланган бўлсам, шу нарсани амалга ошириш учун ҳар қачонгидан ҳам мустақкамроқ киришишга қарор қилдим. Раббим ҳаётимни кўриб чиқаётганда, менга берилган имконият қўлдан бой берилгани туфайли, Унинг юзидаги қайғу аломатини эмас, балки ҳеч иккиланишсиз завқли табассумни кўришни истайман.

Шунда мен, ўз давримнинг ҳар битта Худони севадиган кишига бу ҳақда айтишга қарор қилдим, токи улар ҳам мен билан бирга Унинг мафтункор ҳузурига ҳадялар билан кира олсинлар ва Отамизнинг шарафли табассумини кўришга мурассар бўлсинлар. Самога кириш йўли кенг очиқ бўладими ёки йўқми, буни ердаги хизматимиз орқали ўзимиз белгилаймиз. Кейинги бобларда айнан шу ҳақда гап кетади.

Давомида

Кейинги бобларда ҳаётимиз, ҳукм қилинишимиз ёки мукофотланишимизга жавоб берадиган, муҳим соҳаларини муҳокама этамиз. Ҳамма мавзуни батафсил ўрганиб чиқа олмасакда, энг муҳимларини кўздан кечирамиз. Келгусида, абадийликда аҳамиятга эга бўладиган ҳаётни қура олишингизда, яхши пойдевор қўя оламиз.

Яқунида, шошилмасдан, Пётрнинг сўзларини ўқиб чиқинг ва ушбу бобда ўқиганларингизга яна бир бора диққат қилинг. Бу оятда ҳамма айтилганларни жонлантиришга қодир, муҳим сўзлар ва ибораларни кўрасиз. Унинг сўзлари бизни, тез орада айтадиган мавзуларимизга ҳам тайёрлайди:

«Худога маъкул ҳаётга олиб борадиган ҳамма нарса, Худога бизни жалб қилганни шахсан ва яқиндан таниб-билиш орқали муъжизавий тарзда берилган... Шунинг учун, имонингизга яъни хулқ-атвор, руҳий фаҳм, аниқ интизом, иштиёқли сабр-тоқат, эҳтиромли истак, илиқ дўстоналик ва бошқаларни курадиган, ҳимматли севгини кўшиб, сизга берилган нарсада қуришда бир дақиқани ҳам йўқотманглар. Бундай сифатларга эга бўлиб ва уларни кўпайтириб, сиз Раббимиз Исони таниб-билишда вояга етган сари, бир кун ҳам мукофотсиз қолмайсиз... Шундай экан, дўстлар, ўз даъватингизни ва танловингизни мустаҳкам қилиш учун янада астойдил ҳаракат қилинглар; буни кейинга қолдирманглар, ҳозир қилинглар, шундай қилсангиз, ҳеч қачон қоқинмайсиз, зеро шу тариқа Раббимиз ва Нажоткоримиз Исо Масиҳнинг абадий Шоҳлигига кириш йўли сизларга кенг очилади. Шунинг учун бу ҳақда билсангиз ва ҳозирги ҳақиқат билан тасдиқлаётган бўлсангизда, эслатиб туришдан тўхтамайман. Бу фоний танада эканман, сизларга эсалатиб туришни адолатали деб биламан» (2 Пётрга 1:3,5-8,10-13, The Message).

➡ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ⇨

4 БЎЛИМ: 8-10 БОБЛАР

1. Судда Аффабел фуқаролари янги исм олганлари, балки киноянинг энг кучли жойи бўлиши мумкин. Масихга келгунча, сиз ким бўлганингиз ва нималар қилганингиз ҳамда Исо қай тарзда ҳаётингизни ўзгартиргани ҳақида фикр юритинг. Нима деб ўйлайсиз, сизга бериладиган янги исм сиз ҳақда нималарни очиб бериши мумкин?
2. Сиз қандай фикрдасиз, имонлилар самога борганида, ердаги нотўғри ҳаёт тарзи туфайли катта йўқотишга учрашига қарамай, у жой Худо кўз ёшларни артадиган, қувонч маскани бўлиши мумкинми?
3. Саховат тенгдошларининг орасида нимаси билан ажралиб турганини ўз сўзларингиз билан айтиб беринг. Унинг ҳаётидан қандай дарс олишимиз мумкин?
4. Само ҳақидаги, Каломдан олинган таърифлардан бирортаси сизни ҳайратлантирдими? Агар ҳа бўлса, унда нима ҳайратлантирди?
5. Ўнинчи бобда шундай фикрлар келтирилган: «Исонинг қони Унинг Шоҳлигига киришимизга тўсиқ бўладиган гуноҳлардан поклайди, бироқ у имонли бўлганимизда, ёмон ёки яхши яшаганимиз учун суд қилинишдан озод қилмайди». Бу борада сизнинг дастлабки муносабатингиз қандай эди? Энди бу бўлимни ўқиб чиққач, нима деб ўйлайсиз?

5 БЎЛИМ

ХУДОНИНГ УЙИ

...Сизлар Худонинг Руҳи орқали... барпо этилмоқдасизлар
— Эфесаликларга 2:22

Имонлилар устидан бўладиган судни икки тоифага ажратамиз. Биринчиси – инъом ва даъватимизга мос равишда Худонинг Шоҳлиги қурилишидаги бизнинг иштирокимиз суд қилинади. Иккинчиси – алоҳида одамларнинг ҳаётини ва шахсий ҳаётимизни қай тарзда қурганимиз борасида бўладиган суд. Бошқаларни қуришга – уларга ўтказган таъсиримиз киради; шахсий ҳаётимизга – Худонинг иноятини қандай қабул қилганимиз, табиатимизни Масиҳга ўхшаш этиб ривожлантирганимиз киради. Бу тўғридан-тўғри, Худонинг Сўзига бўлган имонимиз, итоатимиз ва муносабатимизга боғлиқ. Судда бизнинг ишларимиз, ҳаракатларимиз, сўзларимиз, фикрларимиз ва ниятларимиз синчиклаб ўрганилади. Бу бобда аввал Унинг Шоҳлигидаги қурувчилик ролимиз устидан бўладиган судни, сўнг шахсий ҳаётимиз қурилишини кўриб чиқамиз.

«Мен учун нима қиласан?»

Шоҳликдаги қуриш қобилиятимиз батамом Муқаддас Руҳга бўйсунимизга боғлиқ, бинобарин, Исо Масиҳнинг иноятисиз, ўзимиз ҳеч қандай қимматга эга бўлган нарса ни амалга ошира олмаймиз. Бизга шундай дейилган: «Агар уйни Раббий қурмаса, уни қураётганлар беҳуда меҳнат қи-

ладилар. Агар Раббий шаҳарни қўриқламаса, соқчи беҳудага бедор туради» (Сано 126:1). Муқаддас Рухсиз қуришимиз мумкин, бироқ мангуликнинг қаршисида бизнинг меҳнатларимиз беҳудага чиқади, улар суд куни оловда ёниб кетадилар. Буни тушуниш ҳаётий муҳим.

Худо Эски Аҳддаги, Унга хизмат билан банд бўлган кишиларга мурожаат этган:

«Осмон – Менинг тахтимдир, ер эса Менинг оёқларимнинг пояндозидир. Қаерда сизлар Мен учун уй қурасизлар ва Менинг ором топадиган жойим қаерда? Чунки буларнинг ҳаммасини Менинг қўлим яратди, шунинг учун буларнинг ҳаммаси пайдо бўлди, – дейди Раббий, – Лекин мана, Мен кимга назар ташлайман: камтарин ва руҳи эзилган ҳамда Менинг Сўзим олдида титрайдиган одамга» (Ишаъё 66:1,2).

Оддий қилиб айтганда, Раббий дейди: «Мен – Худоман. Мени кимлигимни яхши биласизларми? Сиз Мен учун нимадир қила оламан деб, ўйлаяпсизларми?» Худо учун нимадир ярата оламан деган фикрни, чумолининг одамга қараб: «Биз сен учун уй қуриб берамиз», деган сўзлари билан таққослаш мумкин. Қанчалик аҳмоқлик! Биз улуғвор, тенги йўқ ва ажойиб Худоимиз учун, ўз кучимиз билан ҳеч нарса қила олмаймиз. У бизнинг ёрдамимизга муҳтож эмас.

Бошқа томондан, Худо қандай одам маъқул бўла олиши ва Унга итоат қила олиши мумкинлиниги айтган: қўниқувчан, тавба қиладиган, Худодан қўрқадиган ва Унга бўйсунадиган одамлар. Айнан шундай кишилар Унга уй қуришлари мумкин. Улар қандай қилиб, шундай буюк Худога хизмат қилишга қодир? «Қудрат билан эмас ва куч билан эмас, аммо Рухим билан», – дейди Қўшинлар Худованди» (Закарияҳ 4:6). Муқаддас Рух билан итоатда ҳамкорликда ишлаётган киши натижага эришади. Фақат шу тарзда қурувчининг заҳмати беҳуда кетмайди.

Ҳамкор

Мана, ҳайратомуз ҳақиқат мужассамланган ҳақиқат: луғвор ва қудратли шахс саналмиш Раббий, ўз хоҳиши билан, ердаги бутун ҳоқимиятни инсонга бериб, Ўз ҳаракатларини чегаралади. Бу нарса Худо чегараланган бўлиши мумкинлигига олиб келди. Сиз таажжубланишингиз мумкин, лекин бутун Калом бўйлаб бунинг мисолини кўриш мумкин. Иброҳимнинг авлодлари «Худони васвасага солдилар ва Исроилнинг Муқаддасини ҳақоратладилар (чегараладилар)» (Сано 77:41). Исо яна Ўз халқининг раҳбарларига шундай дейди: «Сизларнинг ўзларингиз ўрнатган ўз удумларингиз билан Худонинг Сўзини бекор қиласизлар (йўққа ва бефойдага чиқарасизлар)» (Марк 7:13, Кенгайтирилган таржима). У билан ҳамкорлик қила туриб, энг муҳими, одамларни Масиҳнинг тимсоли ва суръатига ўхшаш бўлишга етаклашдан иборат бўлган, Унинг истагини амалга оширишга масъулмиз. Шу боис ҳаммамиз ҳамкорлар, деб номланамиз.

«Чунки биз Худонинг ҳамкорларимиз (ҳамкасбларимиз), сизлар эса Худонинг экинзори, Худонинг иморатисизлар» (1 Коринфликларга 3:9, Кенгайтирилган таржима).

Янги Аҳдда, қарийб ҳар сафар, Шоҳликнинг ишчилари ҳақида айтилганда, улар экинзор ёки қурилишдаги ишчилар билан таққосланган. Нима учун экинзор? Чунки ер, Худо Шоҳлиги ҳозирда униб-ўсаётган экинзорни аск эттиради. Муқаддаслар ерда қай тарзда Шоҳликни қураётганини кўриб, бутун само қувонади. Нима учун бино? Чунки Худо доимий яшаш жой қидиряпти, бизлар эса Унга турар жой барпо этадиган, тирик тошлармиз.

Пётр ёзган: «Ўзларингиз ҳам тирик тошлар каби ўзингиздан руҳий бино, муқаддас руҳонийлар барпо этинглар, токи Исо Масиҳ орқали Худога маъқул бўлган руҳий қурбонликлар келтиринглар» (1 Пётр 2:5). Хуллас, ердаги вақтимизнинг

мазмуни, одамларнинг нажот топиши, таълим олиши ва уларга хизматда ўз аксини топган, Унинг шарафли маъбади ёки уйини қуришдан иборат. Бизнинг вазифамиз – соф тирик тошлар бўлиш, шунингдек тирик тошлар бир-бирига мос келиб ва қўшилиб, Худонинг уйини қуриши учун, бошқаларни қуришда иштирок этишдир. Шу аснода, барчамиз шахсий ҳаётимиз ва Шоҳлик қурилиши учун ҳисобот берамиз.

Уйнинг қурилиши

Мен қурувчи бўлганимда, уй қуришни бошлашдан аввал, бино тузилишининг режа ва расмини ўйлаб чиққан бўлардим. Уй қандай қурилиши зарурлиги ва керакли материалларни икир-чикирини кўрсатадиган чизмаларни тайёрлаб чиқардим. Аммо бу ҳали ҳаммаси эмас. Ҳар бир қурувчи, ишнинг энг муҳим қисми, бу пудратчилар хизмати, қурувчилар, сантехниклар, электриклар, туникачилар ва бошқа мутахассисларнинг ишини ўз вақтида ташкиллаштиришдир. Айнан ўшалар ишнинг тўғридан-тўғри бажарувчиларидир. Мабодо иш тўғри режалаштирилмаса, тартибсизликка учрашингиз тайин. Жумладан, электр симларини тортишдан ва деворларни совуқ ўтмайдиган қилиб, ёпишдан аввал, гипсокартоннинг тахланишини тузиб қўйиш зарур.

Пудратчилар ўз ишини яхши бажармаса ёки ўз вақтида ишни топширмаса, буюртмачи ишни бажариш учун бошқаларни топади. Бундай ҳолда янги пудратчилар тезлик билан ишга тушиши, балки олдинги ишчиларнинг ёмон ишини тузатиши шарт бўлади. Бир қисм пудратчилар ўз ишини ҳали бажармаган бўлса ҳам, қурулиш бошлиғи буюртмани тугатиш учун ҳамма йўлларни қидиради.

Мен яна бир вақеани кузатганман: қурувчилар бошлиғи шахсий уйини қуриш билан шуғулланган ҳолатни. У пудратчиларни мумкин қадар пухталиқ билан танлайди ва энг зўр

материалларни сайлаб олади ҳамда пудратчилар ўз ишини тўғри амалга оширишлари учун уларнинг барча шартларини бажаради. У бутун қурилиш жараёнини диққат билан кузатиб боради. Худованд Ўз уйининг Қурувчиси, бироқ Унинг уйи – одамлардан ташкил топган, бутун шаҳар ҳисобланади!

Ердаги махсус уйларга кўпинча ном берадилар. Жумладан, Англия қироличасининг уйи Букингемлик қаср деб номланади. Қўшма Штатлардаги президентнинг уйи Оқ уй дейилади. Бошқа уйлар, балки, сизга таниш эмасдир. Филлис Кэлверт исмли актрисанинг уйи Адир устидаги уй деб номланади. Актёр ва режиссёр Чарльз Иван Вэнсинг уйи Оук Лодж, романчи Чарльз Дайернинг уйи Олд Моб ва ҳоказо. Худо эса Ўзининг уйини, биздан анча илгари номлаган. Ҳали қурилишда давом этаётган абадий уйни, У Сион деб атади. Каломда айтилган:

«Чунки Раббий Сионни танлади, Ўзига маскан учун уни истади. Бу Менинг тоабод оромим, бунда ўрнашаман, чунки Мен уни истадим» (Сано 131:13,14).

Агар сиз ўз уйингиз режасини тузиш бахтига эришган бўлсангиз, қанчалик ҳаяжон ва сабрсизлик билан қурилиш тугашини кутгансиз. Сиз ўз уйингизда дам олишни истайсиз, чунки у жойда қувонч ва осойишталик бор.

Биз Лиза билан 1990-йилнинг ўрталарида уй қуришга муяссар бўлдик. Биз Флорида штатининг Орландо шаҳрида яшардик ва бизнинг хизматимизни ёқтириб қолган, бир юқори малакали хусусий уйлар қурувчи Роберт, бизга уй қуриб бериш таклифи билан мурожаат қилди. Ўша вақтда биз шунақа кичик уйда яшардикки, унинг хизмати бизнинг ҳамёнимизга тўғри келмас эди. Биз маблағ қисмини муҳокама қилаётганимизда, у деди: «Мен сизларга Худонинг нарҳида уй қуриб бераман». Уйимизни қуриб бўлгач, у биздан бир тийин ҳам олмади.

Унгача бизнинг иккита уйимиз бор эди. Иккаласи ҳам кичик ва оддий бўлиб, бошқача айтганда, уларнинг лойиҳасида ҳеч қандай аҳамиятли жиҳати йўқ эди. Роберт суҳбатимиздан бир неча кундан сўнг келиб, биргалиқда ошхона столи атрофида ўтириб, битта қоғоз чиқариб ва илҳом билан шундай деганини унутмайман: «Орзуингиздаги уйни чизинглар!»

Биз қотиб қолдик. Биз бунинг имкони бор деб ўйламаган ҳам эдик. Рафиқам бирдан ишга тушиб, чизишни бошлади. У бундай имкониятни кўп йиллар давомида кутиб келганди. Сўнгра мен ҳам берилиб, унга ёрдам беришни бошладим. Биз орзуимиздаги уй қандай кўринишини ўйлаганимизда, янада қувончга тўлиб борардик. Биз ўзимизни ҳеч нарсада чегараламадик. Расмни чизиб бўлгач, уни архитектор ва безакчиларга бердик. Бир неча кундан сўнг, Боб бизга чизмаларни кўрсатди ва биз сабрсизлик билан қурилиш бошланишини кутишни бошладик.

Робертнинг ҳамкор пудратчилари ишни бошлагандан охиригача, биз ҳар куни бир марта, баъзида икки марта, қурилиш бўлаётган ерга бориб турардик. Биз уйнинг битишини бетоқатлик билан кутардик. Янгиликни ва янги уйимизга кўча оладиган кунни кутиб, ўша бир неча ойлар бир неча йилларга, кунлар эса – ҳафталарга чўзилиб кетгандек, туюларди. Биз қоғозга тушурган орзуимиз, кўз олдимизда жонланиши ҳақидаги фикрдан ҳайратланардик.

Бу манзара Худо Ўз орзусидаги уйга нисбатан ҳис қилаётган қувончга ўхшайди, бироқ У бу уйни бир неча ойдан-да анча кўп вақт давомида кутмоқда. У дунёнинг яратилишидан бошлаб, шу пайтгача, Ўз уйи битишини сабрсизлик билан кутмоқда. Каломда шундай дейилган: «Чунки Раббий Сионни қуради» (Сано 101:17) ва «Худо гўзалликнинг мукамаллиги бўлган Сиондан порлайди» (Сано 49:2).

У Ўз уйи устида бир неча минг йиллардан буён меҳнат қилмоқда. Худо Ўз режаси, мағлубиятга учрашишини би-

либ туриб, уни ерга жойлаштирган одамларга очди, лекин Унинг режасида инсониятнинг мағлубияти йўқ эди. Ҳаммасини олдиндан билиб туриб, У қайта сотиб олинган одамлардан Сион қуришни режалаштирди.

Қурилишни пойдевор ва бурчак тоши бўлмиш, Сотиб олувчи – Исо Масихдан бошлаш лозим эди. «Мана, Мен Сионга тош қўймоқдаман – синалган тош, асосий бурчак тоши, мустаҳкам ўрнатилган, қимматбаҳо тош, унга ишонадиган уятда қолмайди» (Ишаъё 28:16). Ота Ўз уйини дунёнинг яралишидан олдин ўйлаб топган ва режалаштиргани боис, Исо «дунё яратилишиданоқ сўйилган Қўзи» (Ваҳий 13:8) деб аталган, Пётр эса дейди: «Масих дунё яратилишидан олдин тайинланган» (1 Пётр 1:20).

Исо нафақат бурчак тоши, қолаверса, бош Қурувчи ҳамдир. Исо ўз вазифасини бажарди ва буни аъло даражада бажарди. Хочга михланишидан олдин Отасига мурожаат этиб, шундай сўзларни айтди: «Мен Сени ер юзида улуғладим, Сен Менга бажаришим учун берган ишни амалга оширдим» (Юҳанно 17:4).

Ота Худо Исо учун махсус вақт белгилади (Галатияликларга 4:4 га қаранг); сўнгра У қолган барча «пудратчилар» учун вақт белгилади. Бу «пудратчилар» – сиз ва мен. Шу билан бир қаторда, юқорида айтиб ўтганимиздек, бизга нафақат «пудратчилар», шунингдек Унинг уйи учун қурилиш материаллари бўлиш ҳам насиб этган. Повул шундай деб ёзган: «Ўзининг хузурида муқаддас ва бенуқсон бўлишимиз учун Худо дунё яратилишидан аввал бизни Масихда севги билан танлади» (Эфесликларга 1:4). Бу жойда бизлар уй қурилиши учун материал эканимиз ёзилган: биз тирик тошлармиз.

Бундан ташқари Худо бизни ўз ҳамкорлари сифатида танлаган, негаки қуйида ўқиймиз: «Зеро биз Худо азалданоқ тайёрлаган яхши ишларни бажаришимиз учун Исо Масихда яратилган Унинг ижодимиз» (Эфесликларга 2:10). Эътибор беринг, У биз бажаришимиз керак бўлган вазифани

олдиндан режалаштириб қўйган. Каломнинг ҳеч қаерида, дунёнинг яратилишиданоқ бизга вазифа берилган дейилмаган, гарчи бу шундай бўлиши ҳам мумкин. Биз буни аниқ билмаймиз, чунки «дунёга асос солинган вақтданоқ Унинг ишлари тамом бўлган» (Ибронийларга 4:3). Қурувчилик вазифамизга келсак, у ҳақда – бизга, туғилишимиздан аввал берилгани ёзилганини кўрамиз, холос. Довуд ёзган: «Сенинг кўзларинг ҳомилалигимда мени кўрган эди, Сенинг китобингга – мен учун белгиланган барча кунлар, ҳали уларнинг бирортаси бўлмаганида ёзилган эди» (Сано 138:16).

Ҳаётимиз учун тайинланган ишлар, онамизнинг қорнида шаклланишимиздан олдин белгилаб қўйилган. Бу ҳақиқат Худонинг Сўзида Йермияхнинг сўzlари орқали ўз аксини топган: «Мен сени она қорнида шаклантиришимдан олдин таниб билдим. Сен она қорнидан чиқишингдан олдин Мен сени муқаддаслаб, сени халқларга пайғамбар қилиб тайинладим» (Йермиях 1:5) Ҳаворий Повул шундай деган: «Лекин Худо мени онамнинг қорнидаёқ танлаб, Ўз инояти билан мени даъват этиб, мажусийлар орасида Унинг Хушхабарини воизлик қилишим учун Ўз Ўғлини менга зоҳир қилишни маъқул кўрди...» (Галатияликларга 1:15,16). Йермиях ва Повулнинг гувоҳлиги биз туғилишимиздан аввал, Худонинг аниқ белгиланган ишлари учун ажратилганимиз ҳақидаги Довуднинг сўзларини тасдиқлайди, холос.

Шу аснода ажойиб ҳақиқат очилади: Худованд дунёга келмасингиздан анча илгари сиз ҳақда китоб ёзган, унда илк кунингиз бошланмасданоқ, бутун умрингиз қайд этилган! Савол мана нимада: биз учун режалаштирилган ҳаётни бажо келтирамизми ёки йўқми? Сулаймон шундай деб ёзган:

«Мен англадимки, Худо қилаётган ҳамма нарса абадий туради. Унга ҳеч нимани қўшиб бўлмайди ва ундан ҳеч нимани олиб бўлмайди; одамлар Худодан кўрқишлари учун У шундай қилган. Нима бўлган бўлса, ҳозир ҳам бор ва нима бўла-

диган бўлса, у аллақачон бўлган, зеро Худо ўтмишни қайта-ради» (Воиз:14,15).

Каломдаги бу сўзларда нақадар маъно кўп! Биринчидан, буни Худо режалаштирган. Унинг режасида ёзилганлардан ҳеч нарсани бекор қилиб бўлмайди ва инсон унга ниманидир қўша олмайди. Бироқ Сулаймон давом этиб, барча содир бўлаётганлар, аввал Худонинг фикрларида эди, дейди. Келажакда содир бўладиган нарсалар ҳам, Унинг фикрларида мужассам. Аммо биз улардан амалга оширилганлари бўйича, ҳисобот берамиз! Биз учун мўлжалланган ҳаётни амалга оширдикми? Ёки биз ҳамма нарсани чалкаштириб, вазифамизни қўлдан бой бердикми? Биз бажаришимиз лозим бўлган ишни, У энди бошқаларга топшириши керакми?

Мен энди муҳим гапни айтишим зарур. Ҳар бир киши ҳаётида Худо томонидан берилган даъватга эга. Ҳар биримиз Худонинг режасидаги керакли қисм ҳисобланамиз. Шунингдек, яна шу нарсани билингки:

Сизнинг даъватингизга келадиган бўлсак, сиз қилган ишларингиз бўйича эмас, нимага даъват этилган бўлсангиз, шу даъват бўйича суд бўласиз!

Мисол келтирмоқчиман. Исо судда шунга ўхшаш гапни айтиши мумкин:

- Хушxabарчи Андерсон, олдинга чиқ ва Менга олиб келиш топширилган, барча жонлар бўйича ҳисобот бер.

Бу одам Исонинг ёнига бориб, озроқ титроқ ва ҳаяжон билан, дейиши мумкин:

- Раббий, Сен «ҳисобчи Андерсон» демоқчи эдинг, тўғрими? Мен фирма соҳасида ҳисобчи бўлиб ишлаганман. Бу менинг касбим. Мен жамоатлар ва саховат ташкилотларига ёрдам берганман. Сенинг Шоҳлигингга кўп жонларни эса жамоат хизматчилари олиб келдилар. Сен мени ким биландир адаштирадингми?

Раббий тахминан шундай деб жавоб беради:

- Йўқ, сен туғилмасингдан аввал, сени Мен учун Осиёда мингта жонни қўлга киритишга даъват этганман, улар қардалиги ҳақида ҳисобот бер. Агар сен менга итоаткор бўлганингда, Менинг Шоҳлигимга олиб келишинг мумкин бўлган ҳосиллар учун мукофотга эришардинг. Энди эса сенинг ишларинг ёниб кетади, негаки улар итоатсизлик билан амалга оширилган.

Сўнгра воқеа шундай давом этиши мумкин. Исо дейди:

- Ҳисобчи Жонс, олдинга чиқ, илтимос, ўз даъватинг бўйича ҳисобот бер.

Бу одам ҳам ҳаяжон ва қўрқувда олдинга чиқиб, дейди:

- Раббий, Сен «чўпон Жонс» демоқчимидинг? Мен 900 кишилик жамоатнинг чўпони бўлганман. Мен бу жамоатни нулдан бошлаб кўтарганман.

Шунда Раббий унга шундай жавоб бериши мумкин:

- Мен сени молиявий тадбиркорлик билан шуғулланишга ва Менинг кўп жамоат ва хизматкорларимга Мен берган вазифани самарали амалга оширишда ёрдам бера оладиган улкан корхона яратишга чақирган эдим. Агар Мени чиндан ҳам излаганингда, сенга буни кўрсатардим. Ўшанда бу хизматкорлар таъсир кўрсатган минглаб одамлар, сенинг ҳисобингга ўтган бўларди. Энди эса ўз ишларинг учун мукофотсиз қоласан, чунки уларни итоатсизликда бажаргансан. Сени шаҳарни бошқа томонидаги жамоатнинг бош ташкилотчиси бўлишингни истагандим. Агар итоаткор бўлганингда, Мен чорлаган жойда, Танада муҳим вазифани ўтаганинг учун ўша жамоатдаги етти мингта жон ҳам, сенинг ҳисобингга ўтарди. Ўша жамоатда бўлмаганинг учун мукофотингдан қуруқ қоласан.

Мисол келтиришга ижозат беринг. Менинг бир дўстим бор, у АҚШнинг жанубий-шарқий томонида, бир тез ўсаётган жамоатнинг чўпони. У жамоатни 1991 йил йигирма иккита киши билан бошлаган, эндиликда уларнинг сони

тўрт мингтага етди. Бу жамоат – одамларнинг руҳий очлиги боис, воизлик қилиш учун энг енгил жой. Бу жамоатда минглаб одамлар нажот топди ва таълим олдилар.

Бу жамоат кучли ибодат, кучли воизлик ва тиришқоқ меҳнат туфайли шиддат билан ўсмоқда. Улар яқинда кўпроқ одамга мўлжалланган, кўркам жамоат биносини қурдилар. Бир неча йил ўтиб, дўстим йиғинлардан бирида, оппоқ сочли хушқомат, ёши катта кишини кўриб қолди. Сўнгра, у ҳар хизматдан сўнг кўз ёш тўкиб ўтирганини, сезиб қолди. Чўпон бу ёшлар, қувонч ёшлари эмаслигини ҳис этди.

Ниҳоят у одам чўпоннинг ёрдамчисига келиб, Худо унга 1981 йилда манашу шаҳарда жамоатга асос солишни буюрганини айтиб берди. Бир неча кундан сўнг тушида, чўпонлик қилиши керак бўлган жамоатнинг биносини кўрди. Туш шу қадар ўнгда бўлгандек эди, ҳатто у малакали архитектордан тушидаги бинони чизиб беришини илтимос қилди. Сўнгра у бир нечта қаршиликларга дуч келди ва жамоат ташкил қилиш фикридан воз кечди. Қанчадир вақт ҳар хил шаҳарларга бориб хизмат қилиб юрди, кейин яна тадбиркорлик соҳасига қайтиб кетди.

У одам 1981 йил чизилган бинонинг расми туширилган қоғозни эҳтиёткорлик билан очди. Чўпоннинг ёрдамчиси чизмага қараб, қотиб қолди. Расмда, дўстим бир неча йил аввал қурган, ҳозир улар ичида турган бинонинг ўзигинаси чизилган эди. Дўстим у одамни юпатишга уринди, бироқ у юпанмасди. Худо бу одам бутун умр маҳкумликда яшашини эмас, балки ҳойнаҳой, улғайиши ва ҳаётининг охиригача Раббийга самарали хизмат қилиш йўлини топишини истар эди.

Мен бир неча йил олдин, бир катта анжуманда шу мавзу ҳақида воизлик қилган эдим. Хизматдан сўнг жамоатнинг чўпони ҳаяжонланиб ва довдираб, жамоамизнинг аъзоларидан бирига келиб, деди: «У воизлигида айтган нарсалар, чиндан ҳам шундай эмаску, тўғрими?»

Жамоам аъзоси жавоб берди: «У айтган гаплар, албатта, чиндан ҳам шундай, лекин сени қандай муаммо қийна-япти?»

Эллиқдан сал ошган чўпон, деди: «Ёшлигимда, Филиппинада яшашим ва у ердаги одамларга хизмат қилишим кераклиги ҳақида аниқ-тиниқ ваҳий кўрган эдим. Ваҳий шу қадар равшан эдики, мен бир куни у жойга кетишимга самимий ишондим. Лекин бу нарса амалга ошмади, мана ўттиз йилдан зиёд вақтдан бери шу жамоатда чўпонлик қиламан».

Шунда бизнинг хизматкоримиз ундан мулойим сўради: «Энди нима қилмоқчисиз?»

Чўпон жавоб бериш учун сўз топа олмади ва туриб кетди.

Бир йил ўтиб, жамоам аъзоси ўша чўпондан хабар эшитди. У жамоатни ўзининг ёрдамчисига топшириб, ўзи Филиппинага кўчиб кетибди ва у ердагиларни жуда севиб қолибди. У шундай сўзларни айтибди: «Умримда илк бора, нима учун дунёга келган бўлсам, шу нарса билан шуғулланаётгандек ўзимни ҳис этаяшман».

Сизларга бу ҳақиқатнинг исботи сифатида, яна бир воқеани айтиб бераман. Яқинда бир дўстим, денгиз ҳарбий кучларининг махсус тайинланган кишилари билан танишиш учун кечлик ташкиллаштирди. Мен китобни ёзаётган чоғда, у ўша ерда хизмат ўтаяпти ва унинг хавфсизлиги учун унинг исмини ўзгартириб – Повул, дейман. Ўша куни икки соат давомида, ҳайратланиб, унинг гувоҳлигини тингладим.

Повул икки йил Библия мактабида ўқиган, уни тугатганда йигирмадан ошган бўлган ва бирдан ўз жамоатининг ёшлар бўлимида хизмат қила бошлаган. Бир йилдан сўнг унинг жамоатдаги бир қиз билан жинсий алоқада бўлганликда айбланган. Повул деди: «Жон, мен у билан ётганим йўқ. У ҳатто менга ёқмасди ҳам! Лекин раҳбарлар нафақат менга ишонмадилар, қолаверса бошқаларни ҳам шунга ишонтирдилар ва мен ҳамма нарсамни йўқотдим. Улар ме-

нинг обрўйимни булғашди ва (мендан сўрамай) жамоатдан кетишимни сўрашди».

Сўнгра Повул деди: «Мен Худони ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ излашни бошладим. Бир куни ибодатда Худо менга яққол гапирди: «Мен сени хизматкор бўлишга даъват этмаганман. Сени ҳарбий ходим бўлишга чақирганман».

Повул уни ҳарбийлар сафига қабул қилишини сўраб, АҚШ қўшини, денгиз флоти ва ҳаво кучларига мурожаат этди, аммо унга кафил бўладиган одам топилмади. Уни қабул қилиши мумкин бўлган, фақат денгиз ҳарбий флоти қолган эди. Унга ўша жойда ўз номзодини таклиф этиши учун ўринлар рўйхатини кўрсатишганда, Повул ўта кучли хафа бўлди, негаки уларнинг бирортаси ҳам, унинг юрагига ўтирмади ва улар Худонинг даъватига жавоб сифатида кўринмади. Шу билан бирга, янгиларни қабул қилувчи офицер, уни флотга киришини жуда истаётган эди ва унга бир нечта махсус дастурларни кўрсатди. У «денгиз мушуклари» деган иборани айтганида, дўстим, бу айнан у учун керак соҳа эканини билди ва шартнома тузди.

Офицер йигитни бу йўлдан қайтаришга уринди, чунки ДҲК (Денгиз ҳарбик кучлари) махсус тайинланганларини тайёрлаш дастурини жуда кам кишилар муваффақиятли ўтар эдилар. Боз устига, у Повулга, бу соҳа дунёдаги энг оғир ҳарбий тайёргарлик ҳисоблангани туфайли, унгача бўлганларнинг бирортаси дастурни охиригача тугата олмаганини айтди! Лекин Повул Худо томонидан тайёрланган сафар томон биринчи қадам қўйиш учун, ўзида йўқ хурсандчилик билан қарорида қатъий эди.

Бироқ унинг олдида бир нечта жиддий қаршиликлар турарди. Биринчидан, Повул сузишни билмасди. У бу ҳақда ибодат қилди ва натижада сузишни ўрганиб олди. Иккинчидан, ёшлигидан унинг қулоғида эшитиш мосламаси бор эди ва у қулоқ найларини очиш бўйича кўплаб жарроҳлик

йўлларидадан ўтган эди. Шунинг учун у катта бўлгач, қулоғига ҳатто бир томчи сув кирса ҳам, чидаб бўлмас оғриқни ҳис этар ва одатда кейин унда кучли қулоқ юқумли касаллиги бошланарди. Аммо Повул, агар у даъватига ўз кучи билан эриша олса, демак, у Худодан эмаслигига қаттиқ ишонарди.

У сузишни ўрганишни бошлади ва жон-жаҳди билан қулоқлари тузалиб кетишини сўраб, ибодат қилди. Ҳар кунги машғулотлар унга чидаб бўлмас оғриқ олиб келарди. Лекин бир куни, тўрт ойлик машғулотлар давомида ҳар кунлик жон азобидан сўнг, Повул нафақат суза оладиган бўлди, шунингдек у катта чуқурликка шўнғир ва ҳеч қандай оғриқни сезмасди! У шифо топди ва денгиз мушуклари жамоаси билан сафарга кетишга тайёр эди.

Повул тайёргарлик дастуридан ўтаётиб, ақл-бовар қилмас қийинчилик ва синовни бошидан кечирди, лекин у ҳаммасига дош берди ва у чиниққан ҳарбий йигитлар тўдасига юборилди. Ўн тўрт йил давомида, у ДХК махсус тайинланганлар сафида хизмат қилди, шу орада унинг топшириқларида рўй берган, ажойиб илоҳий мўъжизалар шу қадар кўп тўпланиб кетгандики, уларни тинглаб, менинг терим жимирлаб кетди.

Ўша кеча, даъвати воизлик қилиш бўлмасада, лекин Худонинг буюк кишиси билан ўтирганимни тўла-тўқис тунддим. У ҳарбий қўшинлардаги одамларни Худога олиб келишга ва у ерда ўз давлатига хизмат қилишга чақирилган эди. Бугун Повул шунчаки махсус тайинланган жамоада хизмат ўтамайди, қолаверса денгиз ҳарбий флоти махсус тайинланган гуруҳда йўриқчи ҳам ҳисобланади. У ўзи учун белгиланган яхши ишнинг бошидан тутиш учун, Худо унинг йўналишини тўғри йўлга буришига имкон берди.

Повулдан фарқли ўлароқ, ўз тақдирини қўлдан бой берган кишилар ҳақидаги воқеаларни етарли даражада кўп эшитганман. Мен шундай мисолларни ўз кўзим билан ҳам

кўрганман. Йигирма йил хизматим давомида, дунё бўйлаб турли хил жамоатларда, аслида чўпоннинг ёрдамчиси бўлишга чақирилган, лекин чўпонлик қилаётган, тўлиқ хизматга чақирилган, лекин ўзи тадбиркор, тадбиркорлик билан шуғулланиши керак, лекин чўпон бўлиб хизмат қилаётган масиҳийларни кўрганман. Ишбилармонлик соҳасида ўз ўрнини билмайдиган, ўз ишини бошлашдан қўрқиб, бировлар учун ишлайдиган кишиларга дуч келганман. Яна ўзига-ўзи раҳбар бўлишни истайдиган, бевафо одамларни ҳам биламан.

Худонинг иродасига қарши оила қурган, натижада ўз даъватларидан ажралиб қолган кишиларни кўрганман. Бошқаларини орттирган дўстлари, уларни даъватидан тортиб кетган. Мен спорт, пулсеварлик, ҳокимият ёки яна бошқа нарсаларга – қизиққан, буларнинг барини деб, Худо уйининг қурилиш режасидаги ўз вазифасини бажара олмаган кишиларни учратганман. Бу рўйхатни чексиз давом эттириш мумкин.

Бу ачинарли фикрлар, лекин Худо биз учун режалаштирган йўлдан, бирортамиз ҳам йироқлашмаслигимиз учун яхши хабар бор. Худо бизнинг ҳаётимиз ҳақидаги ҳикоянинг Муаллифи саналади ва У буни амалга оширишимиз учун бизни етаклай олиши мумкин. Биз ўзимизга савол беришимиз зарур: мен пудратчи сифатида нимага даъват этилганман? Бу муҳим мавзунини кейинги бобда муҳокама этамиз. Шунингдек, сиз дастлабки йўлингиздан адашган бўлсангиз, қандай қилиб, орқага қайтиш тўғрисида бир нечта маслаҳатларни билиб оласиз.

ХУДО ТОМОНИДАН ДАЪВАТ ЭТИЛГАНЛАР

*Чунки Худонинг инъомлари ва даъвати
қайтариб олинмасдир
— Римликларга 11:29*

Кўпларга, бир қарашда эзгу ва илоҳий бўлиб кўринган нарсаларга қизиқиб, Худонинг режасидан озиб кетиш мумкинлиги ҳақидаги фикр даҳшатли бўлиб туюлади. Бу ҳолатни тушунса бўлади! Ёдингизда бўлсин, биз йиқилиш ва жазо қўрқувига эмас, балки Худонинг қўрқувига эга бўлиш учун чақирилганмиз. Раббийнинг қўрқуви бизни ушбу сўзларни Таъкидлаганнинг донолигида сақлайди: «Агарда сен ўнгга оғиб кетсанг ёки чапга оғиб кетсанг, қулоқларинг сенинг орқангда: «Мана йўл, ундан бор», – деб айтаётган сўзни эшитадиган бўлади» (Ишаъё 30:21). Келинг, Худо уйи қурилишида ўз ўрнимизни, қай тарзда билиб олишимиз мумкинлиги ҳақидаги мавзуга қайтамыз.

Биринчиси: сиз Худони самимий излаяпсизми?

Сиздан, ўз тақдирингизни амалга ошираяпсизми деб сўрашса, балки сиз шундай деб жавоб берасиз: «Мен уни амалга оширишни истайман, лекин нимага даъват этилганимни билмайман!» Бунинг бир неча сабаблари бўлиши мумкин. Биринчидан: сиз Худони самимий излаяпсизми? Худони шубҳа-гумонда ёки шунчаки қизиқиш учун эмас,

балки самимий имонда излайдиганлар тақдирланиши айтилган (Ибронийларга 11:6). Агар инсон Худони чин юракдан, жавоб олишни кутиб, изласа унга нима учун бу дунёга келгани очилади.

Мен Пердью олийгоҳидаги талабалардан иборат биродарлар орасида нажот топганимда, шу заҳоти ҳаётим учун Худонинг режасини излай бошладим. Муҳандисликка ўқиб, ҳар ярим йилда IBM (ЭВМ ишлаб чиқарадиган корхона) да ишлардим. Ўз даъватимни билишга мажбурлаган, Худога итоаткор бўлиш истагидан бўлак, яна бир нарса сабаб бўлди. Нажот топгач, бир неча ойдан сўнг, ширкатдаги бир ходимникида ўзларининг ўттиз саккиз йиллик меҳнат муддатини нишонлаётган саккиз-тўққиста муҳандислар орасига тушиб қолдим. Улар шошилмай суҳбат қураётганда, бирдан ўша ходим айтиб қолди: «Мен ҳар куни, ўттиз саккиз йил давомида бу ишдан нафратланиб келганман». У ердаги, мендан бошқа, ҳамма ёки унга қўшилар, ёки қиқирлаб куларди. Мен эса эсанкираб қолдим.

Мен бу тажрибали мутахассисларнинг орасида янги бўлиб, нега бошқалар ҳеч нарса демаганини кўриб, сўрадим: «Унда нега ўттиз саккиз йил давомида шу иш билан шуғулландинглар?»

У менга қаради ва деди: «Бу шунчаки иш».

Бирдан мен ҳам ўз машғулотимдан унчалик ҳам мамнун эмаслигимни ҳис этдим. Менинг отам муҳандис бўлган ва у менга бу яхши ҳамда доимий даромад олиб келадиган касб, деб айтардилар. Ўша муҳандислар билан учрашув, мени ҳамма нарсага бошқа кўз билан қарашга мажбурлади. Мен шундай деб ўйладим: «Пул ҳам, доимийлик ҳам, ҳеч нарса мени, нима учун дунёга келган бўлсам, шу нарсадан ушлаб қололмайди». Ўша ерни ўзида ўз даъватимни излашга қарор қилдим, унга яқинлашиш учун, нималар қилиш кераклиги тўғрисида мулоҳаза юритишни бошладим.

Худо билан ҳаётнинг бошиданоқ, Уни изласанг, У даъватингни умумий суръатини беришини билиб олдим. Бошқа сўзлар билан айтганда, У бошиданоқ, сенга охирини кўрсатади. Худо Юсуфга, у буюк бошқарувчи бўлиши, ҳатто ота-онаси ва ака-укалари ҳам унга хизмат қилишини кўрсатганида, у ҳали ёш бола эди. Ваҳий кўп йиллар ўтиб, амалга ошди. Мусо, ҳеч қурса, белгиланган фурсатдан қирқ йил олдин, Исроилга йўлбоши бўлишини биларди. Довуд ҳали қўй боқиб юрганида, унинг шоҳ бўлиши маълум бўлган эди. Фақат йиллар ўтиб, у Исроилнинг ҳукмдори бўлди. Рўйхатни давом эттириш мумкин.

Менинг режамда олийгоҳда илмий даражага эга бўлиш, кейинчалик Гарвардда ўқишни давом эттириш ва Америка иш бошқарувчилиги тармоғида олий савияга эришиш ниятим бор эди. Мен уйланишни, йилига бир неча марта таътилга чиқишни ва барча даромадимдан ўн фоизини Худога беришни режалаштирган эдим. Мен Худога хизмат қилишни шундай тасаввур этган эдим.

Худони қанча кўп изласам, мен шунча хизматга берила бошладим. Бу менга унчалик ҳам ёқмасди, бироқ Худога итоат этсамгина, ҳаётда бахт ва қувонч топишни тушунишга етарли даражада ақлим етарди. Бир куни ҳеч нарсага қарамай, Унга бўйсунаман деб, ваъда бердим. Шунда У менинг даъватимнинг суръатини бутунлигича кўрсата бошлади.

Саксонинчи йилларнинг бошиданоқ, Худо менга, Унинг Сўзига бўйсунсам, кўп халқларга таъсир кўрсатишимни очди. Бу менинг тушунчамга сиғмас эди ва буни амалга оширишнинг йўлларини кўрмаганимни айтмаса ҳам бўлади, чунки мен кичик шаҳардан келган, бирорта ҳам миллий ёки халқаро хизматкорни билмайдиган йигитча эдим.

Юсуф, Мусо ёки Довуднинг воқеасида бўлганидек, Худо уларга даъватини амалга ошиши учун бирорта ҳам қадамни аниқлаштирмай, якуний суръатни кўрсатди. Бу йўл

даъватимизга ўз ўй-мулоҳазаларимиз билан эмас, балки имон билан ёндошишимизга замин яратади. Биз У айтган нарсани излашимиз ва унга бўйсунимиз лозим, шунда мақсадга эришамиз. Одатда, кейинги қадам мақсадга эмас, балки орқага олиб борадигандек, туюлади. Сардор бўлиш орзусини қўлга киритиши билан, ўн йилга қулликка тушиш, унчалик мантиққа тўғри келмайдиган иш. Мана нима учун бизга шундай деб айтилган: «Бор юрагинг билан Раббийга ишон ва ўз ақлингга таянма. Барча йўлларингга Уни таниб-бил ва У сенинг қадамларингни йўналтиради» (Ҳикматлар 3:5-6).

Ўша воқеадан бир неча ой ўтиб, олийгоҳдаги охириги босқичда ўқиётган йилим, барча талабалар Миннатдорчилик куни байрамини нишонлаш вақтида тўрт кунлик таътилга кетганларида, мен талабалар ётоқхонасида қолдим. Шу кунлар, Худонинг иродасини ва ҳаётим учун Ундан йўналиш излаб, рўза тутдим ва ибодат қилдим. Икки ойлардан сўнг хизматимга олиб борадиган йўналишга умуман зид бўлиб кўринган, кейинги қадам ҳақида жавоб олдим. Мен учун Библия мактабига бориб ўқиш мантиққа тўғри бўларди, аммо Раббий, муҳандислик лавозимида ишга олиши учун суҳбатга бориш лозимлигини кўрсатди. Мана Худо нима учун, биз ўз тушунчамизга таянмаслигимиз кераклигини айтган.

Олийгоҳимизда кўплаб ширкатлар вакиллари билан таниш эдим, лекин қарийб дарров Техас штати, Даллас шаҳридаги «Роквелл» уюшмасида ишлайман деб, қарор қилдим. Бу бемаъни қадам эди, чунки мен Далласда бирорта ҳам Библия мактабини билмасдим. Мен ишлаш учун бошқа ўттизта турли хил шаҳарлардан таклифларга эга эдим. Уларнинг айримларида Библия мактаби ҳам бор эди, боз устига бошқа ширкатларнинг маоши «Роквелл» никидан кўпроқ эди. Бироқ мен шунчаки Худога итоат этдим.

Далласга етиб келиб, жамоатга киришим билан, Раббий, бу жойда чуқур ўрнашим кераклигини айтди. Мен айнан ўша жамоатда, ҳозир турган жойимгача олиб келган хизматимда улғайдим.

Иккинчиси: маҳаллий жамоатда чуқур ўрнашдингизми?

Кўпчилик ўз ҳаётида Худонинг иродасини тополмаслигининг, иккинчи сабабига яқинлашдик. Улар маҳаллий жамоатга чуқур ўрнашмайдилар. Бизга Худонинг Каломи шундай дейди: «Раббийнинг уйида экилганлар Худойимизнинг ҳовлиларида гуллайдилар» (Сано 91:14).

Бу ҳаётда маҳаллий жамоат ҳисобланмиш, Худонинг уйида ўрнашган киши, Унинг ҳовлиларида гуллайдилар. Худо ҳовлиларининг битта соҳаси, Масих ҳукмидир. Шундан келиб чиқиб, агарда маҳаллий жамоатда мустаҳкам илдиз отсак, биз ҳозир ҳам ва судда ҳам гуллаймиз. Бу Худонинг режаси.

Жамоатни одамлар эмас, балки Раббий ташкиллаштирган ва ўйлаб топган. Исо шундай дейди: Мен сенга айтаман: сен – Пётр, Мен мана шу тош устида Ўз жамоатимни қураман ва дўзахнинг дарвозалари уни енга олмайди» (Матто 16:18). «Қураман» сўзига эътибор беринг. Исо Жамоатда жисмонан бўлмай туриб, қандай қилиб уни қуриши мумкин? Жавоб: Ўз Танаси бўлмиш, биз орқали. Шу боис ҳам бизлар ҳамкор (пудратчи) деб аталамиз. Иноят, қобилиятлар ва инъомлар Ундан келади ҳамда айнан У бизга нотабий куч беради, лекин Унинг иши амалга ошишида фойдаланиш учун итоаткор идишлар зарур. Масала мана нимада: биз У билан биргалиқда Унинг Жамоатини кўтарамизми ёки биз хизмат остида яширинган, шахсий мақсадларимизнинг ортидан қувиб юрамизми?

Исонинг умумжаҳон Жамоати маҳаллий жамоатларга бўлинган. Кўплаб мисоллардан бирини, Ваҳийда У етти-та маҳаллий жамоатга йўллаган мурожаатида кўришимиз мумкин: Эфес, Смирна, Пергам, Фиатир, Сардис, Филадельфия ва Лаодикияга.

Бундан ташқари Жамоат Масиҳнинг Танаси билан қиёсланган. Умумжаҳон Жамоат маҳаллий жамоатларга бўлинганидек, Масиҳнинг Танаси ҳам маҳаллий таналарга бўлинган.

Ўз одамларини фақат Раббий тақсимлайди. Повул шундай деб ёзган: «Лекин Худо аъзоларнинг ҳар бирини танада Ўзи хоҳлаганидек жойлаштирди» (1 Коринфликларга 12:18). Балки, қайси жамоатга боришимизни бизнинг ўзимиз эмас, балки У танлайди деган гап сизни ҳайратлантиргандир.

Бу ҳақда бир сония ўйлаб кўринг. Жуда кўплар худди ўзига кийим-кечак ёки ресторан танлагандек, Худо уларни қайси жамоатда кўришини сўрашнинг ўрнига, ўзлари жамоат танлайдилар. Агар сен Унинг Танасида ўз жойингда эмас, балки бошқа жойда бўлсанг, ўз тақдирингни қай тарзда топасан? Инсон танасининг ҳар бир қисми Худо томонидан ўйлаб чиқилган. Қўл тиззага уланган бўлса эди, у учун бу жуда оғир бўларди. Шундай экан биз бошқа шаҳарга кўчмоқчи ёки бошқа жамоатга ўтмоқчи бўлсак, бу борада Худонинг режасини излашимиз даркор. Маҳаллий жамоатда ҳар биримизнинг ўрнимиз бор. Биз қуйидагиларни ўқиймиз:

«Шундай қилиб, сизлар – Масиҳнинг танасисизлар, ҳар бирингиз алоҳида аъзосизлар. Худо эса баъзиларни жамоатда биринчидан... қўйган» (1 Коринфликларга 12:27,28).

Шундан сўнг Повул маҳаллий жамоатдаги бош вазифаларни санаб ўтган. У хизматлар рўйхатини охиригача ёзмаган бўлса-да, Янги Аҳднинг бошқа оятларидан биламизки, биз жисмоний танамизнинг ҳар қандай аъзосидан камроқ

аҳамиятга эга эмасмиз. Мабодо биз, худди жисмоний аъзоларимиздан бири ёки бир нечтаси (масалан оёқ, кўз ёки буйрак) ўз фаолиятини юритмагандек ёки ўзи алоҳида ишлашга қарор қилгандек, Масихнинг Танасида ўз фаолиятимизни юритмасак, маҳаллий жамоат ҳам азоб тортади.

Энг аянчлиси шундаки, маҳаллий жамоатларнинг фаолияти жиддий бузилишларга юз тутгани туфайли, бизнинг жамоатларимизда Исо Масихнинг хизмати кўп жиҳатдан рўёбга чиқмаяпти. Нега улар оқсаяптилар? Одатда бунинг сабаби бошқарувчиларнинг самарасизлигида эмас, балки мустақил яшайдиган имонлиларда. Менинг оёғим, кўзим ёки танамнинг яна бошқа қандайдир қисми ўзи хоҳлаган ишни қилишга қарор қилганини фараз қила оласизми? Жамоатларимизнинг бундай аҳволига қарамай, Худо Америкада ҳали ҳам нимадир қилаётгани, ажобланарли.

Нега биринчи Жамоат шу қадар шиддатли тарзда ўсди? Келинг, бу нарсани ўрганиб чиқамиз:

«Шундай қилиб, улар доимо ҳаворийларнинг таълимотида, мулоқотда, нон синдиришда ва ибодатларда бўлар эдилар. ...Ҳамма имонлилар бирга бўлиб, ҳамма нарсалари умумий эди. Мол-мулкларини сотиб ҳаммага, ҳар кимнинг муҳтожлигига қараб тақсимлар эдилар. Ҳар куни яқдиллик билан маъбадда йиғилиб туришар, уйларда эса нон синдириб, хурсандчилик ва соддадиллик билан овқатланар эдилар. Улар Худони шарафлар ва бутун халқдан илтифот топар эдилар. Раббий эса нажот топганларни ҳар куни жамоатга қўшар эди» (Ҳаворийлар 2:42-47).

У ердаги имонлилар маҳаллий жамоатга экилган ва ўрнашганини кўряпсизми? Улар биргаликда сажда қилар, ҳаммаси бир хил воизликни тинглар, битта умумий мақсадга эга ва битта ҳаётда яшар эдилар. Мана шундай тартиб, жамоатнинг соғлом ўсишига таъсир кўрсатган. Одамлар ўзларининг маҳаллий жамоатлари орқали Раббийга хизмат қилганлар ҳамда уларнинг уйдаги ҳаёти ҳам шу қаторга кирган.

Маҳаллий жамоат билан яшаш, дастлабки масиҳийлар ҳаётининг муҳим қисми бўлган. Кейинчалик беваларга овқат етмай қолаверганда, айрим муаммолар бошланди. Шунда ҳаворийлар, Худонинг Сўзини қолдириб, уларнинг овқат тарқатиши яхши эмас, дедилар. «Шунинг учун, биродарлар, яхши таърифга эга бўлган ҳамда Муқаддас Руҳ ва доноликка тўлган етти кишини ораларингиздан танлаб олинглар: уларни бу ишга тайинлаймиз» (Ҳаворийлар 6:3).

Эътибор беринг, бошқарувчилар: «Бизга кўнгишлар керак, кимдир бу аёлларга хизмат қилиш учун вақтини ажрата оладими?» демади. Йўқ, имонлиларнинг барчаси хизматга бағишланган эдилар, чунки улар маҳаллий жамоатга ўрнашган бўлганлар. Мен шахсан, уларнинг ҳар бири, уни хизмат учун танлашига умидвор бўлишган, деб ишонаман. Етти киши танлаб олинди ва шунда:

«Уларни ҳаворийларнинг олдида қўйдилар, ҳаворийлар эса ибодат қилиб, уларнинг бошларига қўлларини қўйдилар. Шу орада, Худонинг Сўзи ўсиб борар ва шогирдларнинг сони Йерусалимда жуда кўпайиб борар эди. Руҳонийлардан ҳам жуда кўпчилиги имонга бўйсундилар» (Ҳаворийлар 6:6,7).

Бу етти кишига минбарга чиқиб хизмат қилиш, уй гуруҳини бошқариш, миссионерлик сафарига бориши учун эмас, балки жамоатдаги беваларга хизмат кўрсатиш учун қўл қўйилган эди. Буни қаранг-а!

Эътибор беринг, улар Танада, бизга аҳамиятсиз бўлиб туюладиган ишига киришган заҳоти, Худонинг Сўзи ўсиб борар ва шогирдларнинг сони Йерусалимда жуда кўпайиб кетди. Бу жойда ҳайратомуз ҳақиқатнинг гувоҳи бўламиз. Ҳаворийлар китобида (1-5) Йерусалимдаги жамоатнинг ўсишини таърифлаш учун бир неча марта «қўшилар, кўпайиб борар» сўзлари ишлатилган. Мана бир нечта мисоллар келтираман (ёзма ҳарфлар билан ёзилган сўзлар муаллифга тегишли):

«...Ўша куни ҳаворийларга уч мингга яқин жон қўшилди» (Ҳаворийлар 2:41).

«...Раббий эса нажот топганларни ҳар куни жамоатга қўшар эди» (Ҳаворийлар 2:47).

«Имон келтирганлар (кўпчилик эркаклару аёллар) эса Раббийга борган сари кўпроқ қўшилар эдилар» (Ҳаворийлар 5:14).

Шу вақтгача маҳаллий жамоатдаги хизмат ишларини фақат ҳаворийлар бажаргани ва ёлғиз Пётр воиз бўлгани айтилган. Бироқ қандайдир вақт ўтгач, имонлилар, ҳар бири иккита асосий соҳада масъул эканини тушуниб етдилар. Биринчиси – бошқаларга Хушxabарни воизлик қилиш ва иккинчиси – маҳаллий жамоатда ўз вазифасини бажаришдир.

Ҳаворийлар китобида (5:42-6:1) ҳар бир имонли Исонинг тирилиши ҳақидаги ажойиб воқеа ҳақида бошқаларга айтиши зарурлиги ёзилган: «Улар ҳар куни маъбадда ҳамда уйларда Исо Масиҳ ҳақида таълим бериш ва Хушxabарни воизлик қилишдан тинмас эдилар. Шогирдларнинг сони кўпайиб бораётган ўша кунларда...» Кўришиб турибдики, ўша замонларда радио, ойнаижаҳон ёки интернет тармоқлари бўлмаган, шундай экан Пётр ҳар бир уйга ўзи бориб, воизлик қилишга имкони йўқ эди. Шунда ҳамма имонлилар ўз қўшниларига Исо Масиҳ Хушxabарини воизлик қилишган. Қаранг, жамоатга шунчаки битта-иккита киши қўшилмаган, балки улар кўпайиб кетган. Кўпайиш тараққиётини биринчи мартаба Ҳаворийлар китобида кўра-миз.

Аммо воқеа шу билан тугамайди. Имонлилар жамоатда ўз хизмат ўрнини эгаллаган заҳоти, шогирдларнинг сони шунчаки кўпайганини эмас, балки жуда кўпайиб кетганининг гувоҳи бўламиз. Жуда кўпайиб кетиш – бу қийматларнинг кўпайишидир!

Кўшиш ва кўпайишнинг (қиймат бўйича кўпайиш) фарқини тушунтиришга, рухсат беринг. Ҳар ой Раббийга 10 мингта одамни олиб келадиган чўпонни фараз қиламиз. Унинг хизмати ўта даражада самарали деб ҳисобласак бўлади, шундай эмасми? У бутун дунёни қамраб олиши учун унга қанча вақт керак бўлади? Жавоб сизни лол қилдиради: 50 минг йил. Фақат манашу вақт мобайнида бошқа бирор киши туғилмаслиги ва бирор киши ўлмаслиги шарт билан! Бу инсоният ерда мавжудлик вақтининг, саккиз марта кўпроғи. Бунинг имкони йўқ!

Энди буюк кўпайишга мисол келтираман. Олайлик, сиз Раббийга икки кишини олиб келдингиз ва улар жамоатда қолишди. Сўнг уларнинг ҳар қайсиси, бир неча ой давомида Раббийга иккитадан киши олиб келишди. Яна бир неча ой давомида бу тўрт киши ҳам, худди шундай қилишди, кейинги ойлар бу саккизовлари Раббийга иккитадан киши олиб келишди ва улар жамоатда ўрнашиб қолдилар. Агар буни давом эттирсак, ердаги бутун аҳолига Хушхабарни етказиш учун қанча вақт кетишини биласизми? Жавоб – ўттиз уч ой! Ҳа, ҳа, уч йилдан камроқ вақт! Мана бу буюк кўпайишга киради.

Муқаддас Китобда ўқиганимизнинг маъносини энди тушундингизми?

«Бу икки йил давом этгани учун Асияда яшовчиларнинг барчаси: яҳудийлар ҳам, юнонлар ҳам Раббий Исонинг сўзини эшитдилар» (Ҳаворийлар 19:10).

Барча яшовчилар. Агар Каломда барча дейилган бўлса, демек, бу у ерда яшайдиган ҳар бир кишини англатади. Гап ҳатто битта шаҳар ҳам эмас, балки бутун минтақа ҳақида боряпти. Уларда йўлдош алоқа, ойнаижаҳон, радио, машина ва ҳатто велосипед ҳам бўлмаган. У жойда шунчаки ҳақиқий қийматлар кўпайиши рўй берган.

Буюк кўпайиш учун масиҳийлардан иборат бўлган соғлом Тана зарур. Соғлом Тана маҳаллий жамоатда ўрнашган, унда хизмат қиладиган (жумладан, беваларга хизмат кўрсатиш, ташкиллаштирувчилик, машиналар қўйиладиган жойда қоровулик, қамоқхоналарга бориш ва болалар хизмати, ҳамма хизматларни санаб ўтишнинг имкони йўқ) имонлилардан ташкил топган бўлади. Улар иш ва яшаш жойларидаги одамларни Раббийга олиб келганлар ва уларга маҳаллий жамоатда ўрнашишга ёрдам берганлар. Ёдингиздами, Исо бизга нафақат барча халқлардан бўлган одамларни нажотга олиб келишни, қолаверса уларни шогирд қилиб тайёрлашни ҳам буюрган. Биз имонга олиб келадиган одамларни, улар жамоатда илдиз отишига кўмаклашишимиз зарур, токи улар Раббийнинг амрларига ўргатилган бўлсинлар (Матто 28:20). Одамлар Масиҳда ўсиши учун, маҳаллий жамоат ва унга берилидиган инъомлар зарур.

Худонинг иродасини таниб-билишнинг калити, маҳаллий жамоатнинг аъзоси бўлишдир. Биз у ерда гуллаймиз. Филипп, беваларга овқат тарқатадиган етти кишидан бири бўлганини, пайқадингизми? Кейинчалик, Ҳаворийлар китобида у хушxabарчи деб номланган. Унинг хизмати кўп шаҳарларга етиб борган. «Эртаси куни Повул ва бизлар, унга ҳамроҳ бўлганлар Кесарияга келдик. Етти жамоа хизматчисидан бири бўлмиш хушxabарчи Филиппнинг уйига кириб, уникида қолдик» (Ҳаворийлар 21:8).

У буюк хушxabарчи бўлиб кетганида ҳам, Раббий уни бошқа шаҳарга учуриб олиб бориб қўйган бўлса ҳам, ҳамма уни еттита хизматкорлардан бири сифатида билишган. Маҳаллий жамоатдаги хизмат, у ҳаётида ўз даъватини топиши учун ҳал этувчи вазифани бажарди. Мен одамларга шундай дейман: «Сен балки ҳаётда қандайдир буюк иш қилиш даъватига эгадирсан, бироқ бу даъват маҳаллий жамоатда ўрнашиш орқали туғилмаса, у амалга ошмайди».

Саночининг сўзларини қайтаришга ижозат беринг: «Раббийнинг уйида экилганлар Худойимизнинг ҳовлиларида гуллайдилар» (Сано 91:14). «Экилганлар» сўзи устидан фикр юритиб кўринг. Шоҳликнинг қоидаларини тушуниш учун, биз экиш ва ўриб олиш қонунини билишимиз зарур. Исо Масиҳ Ўз шогирдларига, уруғ, ер ва ўрим-терим қоидаларини билмай туриб, ҳикматларни тушунмайсизлар деган (Марк 4:13). Қисқа қилиб айтганда, Худо Шоҳлиги бу:

«...бир одамнинг уруғни ерга ташлагани кабидир. У ухлайди, кечаси-ю кундузи туради ва қандай қилиб уруғ униб-ўсиб чиққанини у билмайди. Зеро ер ўз-ўзидан ҳосил келтиради: олдин кўкат, кейин бошоқ, ундан кейин бошоқда тўла дон. Лекин ҳосил етилганида, шу заҳоти ўроқ солади, чунки ўрим вақти келди» (Марк 4:26-29).

Менда бир ҳовуч мевали дарахтларнинг донлари бор ва мен умуман уларнинг фарқига бормаيمان, дейлик. Бу уруғ қайси дарахтнинг ҳосилидан эканини билишнинг ягона йўли – уни экиб кўриш. Шундай қилиб, вақт ўтгач, ҳар бир уруғнинг табиатини кўра оламан.

Худо ҳар биримизнинг даъватимизни олдиндан белгилаб қўйган ва шу даъватни амалга ошириш учун ичимизга инъомлар жойлаган: «Зеро биз Худо азалданок тайёрлаган яхши ишларни бажаришимиз учун Исо Масиҳда яратилган Унинг ижодимиз» (Эфесликларга 2:10). Чунки Худонинг инъомлари ва даъвати қайтариб олинмасдир» (Римликларга 11:29). Исонинг сўзлари бўйича менинг даъватим ва инъомларим худди уруғлардек бўлиб турибди. Мен ўзимни жамотга «эксам», шунда Худодан берилган тақдирим очилади. Агар аксинча бўлса, инъомларимдан фойдаланиб, ҳаётда Яратувчидан берилган мақсадни четлаб ўтиб, ўзимнинг бошқа мақсадларимга эришишим мумкин. Дунёвий қадриятлар билан ўлчанадиган муваффақиятга илиниб қолманг. Ўз инъомларин-

гизни ишга солиб, Худонинг иродасига зид бўлган ишларингизда муваффақиятга эришишингиз мумкин, бироқ ҳаётингиз Яратувчининг режаси бўйича ўтмайди.

Мен бир нечта мисол келтирмоқчиман. Дунёда, одамларни йиғлатишга қодир, ажойиб овоз соҳиблари анчагина. Бу инъом уларга Худони шарафлаш, одамларни Унинг юрак ва истаклари томон ундаш учун берилган. Улар нажот топмасалар ва жамоат аъзосига айланмасалар, ҳеч қачон ўз даъватини бажара олмайдилар.

Исога ўз юрагини топширган, бироқ жамоатга доимий қатнамайдиган одамлар бор. Улар Шоҳликдаги олий даъватини амалга оширмаптилар, негаки улар жамоатда эмас. Албатта, балки уларнинг даъвати жамоатдан ташқаридаги одамларга таъсир кўрсатишдир, балки улар бунни қандайдир даражада бажараётгандирлар, аммо улар жамоатга экилганда эди, уларнинг ҳаққоний тақдири бошқача бўлар эди.

Инсон махсус инъомларга эга бўлиши ва улардан имкон қадар фойдаланиши мумкин, бироқ уруғ экилмаса, дарахт қандайлигини (унинг шакли, барглари ва қудрати) билиб бўлмаганидек, инсон жамоатга тегишли бўлмагунча, Худодан берилган ҳаққоний тақдирини билолмайди.

Одамлар жамоатда биринчи қийинчиликка учраган заҳоти, бошқа жамоатга ўтиб кетишни бошлаганда, бошқа муаммо юзага келади. Бугун аёллар ва эркаклар ўз жамоатларида, айниқса бошқарувчиларнинг бирор камчилигини кўрсалар, осонликча уни ташлаб кетадилар. Бунга сабаб, жамоат бошқариш услуби бўлиши мумкин. Балки қурбонлик йиғиш ёки пулларни сарфлаш йўли бўлиши ҳам мумкин. Агар уларга чўпоннинг воизлиги ёқмаса ҳам, улар жамоатдан кетадилар. Жумладан, чўпонни ҳар доим ҳам топиб бўлмаганда ёки у такаллуфсиз воизлик қилганда, улар бирдан жамоатдан кетиб қоладилар. Ёки жамоат аъзолари етарлича эътиборли бўлишмаса ҳам, шундай қиладилар.

Рўйхатни давом эттириш ва яна давом эттириш мумкин. Қийинчиликларга дуч келганда, улардан умид билан ўтишнинг ўрнига, улар зиддиятлар йўқ бўлиб кўринган жойга қочадилар.

Келинг, ҳақиқат кўзига қараймиз: аслида Исо – якка-ю ягона комил чўпон ёки жамоат аъзоси. Нега биз ғарб жамиятимизда, муаммоларни қабул қилиб ва уларни енгиб ўтишнинг ўрнига, қийинчиликлардан қочамиз? Биз шунчаки бекам-кўст чўпон ва жамоат аъзоларини қидириб, жамоатдан жамоатга ўтиб юрамиз.

Ёдингизда бўлсин, шайтон бизга озор беришни ва бизни Худо қўйган жойдан ирғитиб юборишни истайди. У бизни, аёлларни ва эркакларни, илдизимиз билан суғуриб ташлашни хоҳлайди. Агар шайтон бизни юлиб ташласа – у ғалаба қозонди деяверинг. Агар сен ҳатто катта келишмовчилик чоғида ҳам, жойингдан қимирламасанг, унинг режаларини бузган бўласан ва Худонинг режасини амалга оширасан.

Яна бир бор: «Раббийнинг уйида экилганлар Худойимизнинг ҳовлиларида гуллайдилар». Агар ўсимликни ҳар уч ҳафтада бир жойдан бошқа жойга экаверишса, унинг аҳволи нима бўлади? Унинг томир тизими заифлашади ҳамда у тўғри ривожланиш ва гуллаш қобилиятини йўқотади. Агар уни бир жойдан иккинчи жойга ўтказиш давом эттирилса, ўсимлик нобуд бўлади.

Кўп одамлар бир жамоатдан бошқа жамоатга ўтиб юрадилар, шу билан бирга хизматини ривожлантиришни истайдилар. Мабодо уларни Худо томонидан белгиланган жойга қўйишмаса, юракларида бирдан хафагарчилик келиб чиқади. Уларга нимадир ёқмаса, улар хафа бўладилар ва жамоат бошқарувчиларини айблаб, кетиб қоладилар. Ўз хулқ-атворидаги нуқсонларни кўришга ожиз одамлар, Худо босим орқали уларни тозалаётганини фаҳмлай олмайди-

лар. Бу нафақат хизмат соҳасига, шунингдек иш, оила ва бошқа муносабатлар соҳасига ҳам тегишли).

Келинг, Худо томонидан берилган ўсимлик ва дарахтлар тимсолидан ўрناق олайлик. Ерга экилган мевали дарахт, ёмғир, шамол ва жазирама иссиқнинг таъсирида қолиши лозим. Агар кўчат гапира олганда эди, у шундай деган бўларди: «Илтимоc, мени бу ердан олинглар! Жазирама иссиқ ва шамол йўқ жойга экинглар!»

Боғбон дарахтга қулоқ солса, унга ҳақиқий зарар етказиб қўяди. Ерда чуқур илдиз отган дарахтгина, иссиқликка ва ёмғир билан шамолга чидай олади. Улар дуч келадиган қийинчиликлар, натижада улар мустаҳкам бўлишига хизмат қилади. Атрофдаги оғир шароитлар уларни ҳаётда чуқурроқ изланишга мажбур этади. Дарахт бир куни шу ҳолатга етадики, ҳатто кучли шамол ҳам, унинг мева солиш қобилиятига таъсир қила олмайди. Шунини ёдда тутиб, Худо бошимиздан кечиримизга йўл қўйган нарсаларга қаршилиқ қилишнинг ҳожати йўқ, ахир бу вазиятлар бизни даъватимизда мустаҳкамлашга қодир.

Учинчиси: ташвишингиз кўпми?

Одамлар ўз даъватини тополмаслиги ва бажара олмаслигининг охириги сабаби – бу уларнинг доимий ташвишлар орасида яшашидир. Ташвишлар уларга мусобақани муваффақиятли тугатишга йўл қўймайди.

Повул ўзи ҳақида дейди: «...ўз жонимни қадрламайман, фақатгина масофамни ва Раббий Исодан олган хизматни, яъни Худо иноятининг Хушхабарини воизлик қилишни қувонч билан якунлайин» (Ҳаворийлар 20:24). У ҳаётидаги ўз вазифасини жиддий англаб етган. У топшириққа эга ва топшириқ эса ҳали бажарилмаганини билади. У қандай қилиб бу ҳақда билган? Сабаби, у Исони билган, Худони из-

лайдиган, жамоатда ва сабр-тоқатда илдиз отганларнинг ҳаммаси ўз вазифасини нима эканини билиб олиши мумкин, Пётр (2 Пётр 1:14) ҳам ўз вазифасини билган. Худонинг иродаси йўлида ҳаётидан ҳам кечадиган ҳар қандай кишига, Раббий бу билимни очади. Охирги калитимиз ҳам айнан мана шунда – Худонинг режасини тўлиқ бажариш учун ўзимизни бағишлаб, биз ўз даъватимизни нафақат билиб оламиз, қалаверса, уни амалга оширамиз.

Бунинг мисолини Хушхабарларда кўришимиз мумкин. Бир куни Исо бир шаҳардан бошқа шаҳарга борди: «Бундан кейин улар ўз йўлларида кетаётганларида, кимдир Исога: – Ҳазратим! Сен қаерга бормасанг ҳам, мен Сенга эргашаман, – деди» (Луқо 9:57).

Бу одам интилиш, самимийлик ва ҳайратга тўлган эди. У Исонинг ортидан умрининг охиригача боришни истарди. Лекин Исода инсон ғайратининг ортида турган юракдаги асл сабаб ва ниятларини кўра олиш қобилияти бор. Бу одамнинг ҳаётида тақдирини амалга оширишда тўсиқ бўладиган ташвиши бор эди, шунинг учун У деди: «Тулкиларнинг уялари, осмондаги қушларнинг инлари бор. Лекин Инсон Ўғлининг бош қўядиган жойи йўқ» (Луқо 9:58).

Ҳойнаҳой бу дунёвий бойликлардан завқ-шавқ топиб яшайдиган инсон бўлган. Унинг иши яхши, каттагина уйи ва қарилигида фаровон ҳаётда яшаш учун режаси бўлгани кўриниб турибди. Исо ердаги барқарорликка ўчликни, ушбу сўзлар билан барбод қилди: Унинг бош қўядиган жойи йўқ.

Бу ғайратли йигит ва оломон ичидаги бошқа кўпчилик, секин орқага тисарилгани, сўнг умуман кўздан ғойиб бўлганини тасаввур этаётганман. Ҳойнаҳой бу йигит шундай деган: «Исо, мен Сенинг хизматларингда ташкиллаштирувчилик қиламан, улуғлов хизматида гитара чаламан ёки жамоатдаги ёши катта кишиларга машиналарини қўйишга ёрдам бераман». У

учун Исонинг ортидан бориш жозибаси ўз нуринаи йўқотди, юрагида Унга хизмат қилишдек эзгу ният тезгина ғойиб бўлди. У ҳам, бошқа кўпчилик сингари Исодан узоқроққа кетди, унда ҳали ҳам хизматларни қўллаб-қувватлаш истаги бор-у, лекин энди ўзини тўлиқ бағишлаш нияти йўқ.

Сўнгра Исо бошқа кишига қараб, деди:

«Менинг ортимдан эргаш! У эса жавобан: – Ҳазрат! Олдин бориб, отамни кўмиб келишга ижозат бер, – деди. Исо унга: – Ўликларга ўз ўликларини кўмишларини қўйиб бер. Сен эса бориб, Худонинг Шоҳлигини воизлик қилгин, – деди» (Луқо 9:59-60).

Мана буни чуқур фикр деса бўлади! Кимгадир, Исо бироз купол ва туйғусиз бўлиб кўриниши мумкин. Лекин ўша замондаги маданий одатлар бошқача бўлганини билишимиз керак. Олимлар, Исо яшаган даврларда, одатга кўра инсоннинг отаси оламдан ўтса ва тўнғич ўғил ўз бурчи бўйича, отасини кўмса, у икки ҳисса меросга эгалик қилган, қолган бошқа фарзандлар эса фақат бир ҳиссага эга бўлганлар дейди. Мабодо катта ўғил отасини кўмиш бурчини бажармаса, унинг икка ҳисса мероси иккинчи ўғилга ўтган.

Бу инсон пулни ўйлагани аниқ. Менимча у бекам-кўст ҳаёт кечиришни севган ва натижада бу хоҳиши Исонинг ортидан боришга тўсиқ бўлган. У Худонинг режасига эмас, балки пулга асосланиб қарор чиқарган. Мен юз фоиз аминманки, у Раббийнинг бу ўғитларини эшитиб, қочиб кетган. У тахминан шундай деб жавоб берган: «Исо мен Сенинг анжуманларингда хизмат қилиб юрибман. Мен хорда куйлашим ёки барабан чалишим мумкин. Бу менинг қўлимдан келади. Мен буни Сен учун бутунлай бепул қиламан». Кўплар сингари унда ҳам Исонинг ортидан бориш иштиёқи сўнди.

Эътибор беринг, у одам Исонинг ортидан бормайман демади. Лекин «ижозат бер, олдин бориб» деган сўзларида,

унинг юрагидаги асл ҳолат очилади. У ўзи хоҳлаган меросни олишига, амин бўлишни истади.

Биз ҳаётимизда Худонинг режасини топишни ва уни амалга оширишни истасак, ҳеч нарса Худодан юқори ўринни эгалламаслиги лозим. Мен ўзи учун биринчи даражада бўлган ишларини амалга ошириш ниятида, итоаткорликни қолдирган бир талай имонлиларни биламан. Афсуски, улар ўз даъватини қўлдан бой бердилар; энди уларнинг ўрнига бошқа киши туриши ва уларнинг вазифасини бажариши лозим. Улар Судда ўзларини қандай оқлайдилар?

Хушxabардаги воқеага қайтамиз. Оломон тобора камайиб борарди, аммо бирдан яна бир кўнгилли пайдо бўлди.

«Кейин яна бошқаси: – Ҳазратим! Мен Сенга эргашаман. Фақат олдин бориб, уйдагилар билан хайрлашимга ижозат бер, – деди. Исо эса унга: – Қўллари билан омочни тутиб, орқасига қараган ҳеч ким Худонинг Шоҳлигига лойиқ эмасдир, – деди» (Луқа 9:61,62).

Яна «олдин бориб» сўзи турибди. Бу одам оиласи, дўстлари билан илиқ ва яқин муносабатларга эга экани ёки Галилиялик Инсонга эргашиб қарорини, аввал уйда қолган ёқтирган қизи билан муҳокама қилишни истагани кўриниб турибди. Унинг яқинлари билан муносабати, Исога қай даражада хизмат қилишини белгилайдиган омил бўлди. Бинобарин Раббий тўғридан-тўғри, бундай киши Шоҳликда хизмат қилишга ярамаслигини айтди.

Бу одам ҳам бошқа кўплар каби орқага чекинганини тасаввур этиш мумкин. Мен ҳатто унинг овозини ҳам эшитишим мумкин: «Исо мен оммавий ахборот соҳаси бўйича мутахассисман, Сенинг хизматингда маслаҳатчи бўлиб ишлашим ва Сен учун яхши ишчиларни топишим мумкин. Бундан ташқари шаҳримизда бўладиган кейинги анжуманинг учун яхши анжуман-маркази топишда ёрдамим тегади. Шаҳримизга яна келганингда, хизматларингни олиб бо-

радиган ташкиллаштирувчиларга бош-қош бўламан, агар керак бўлса. Бу соҳада менга умид қилишинг мумкин!»

Хойнаҳой, шу пайт Исо ғайратли издошларнинг улкан оломони етмиш кишигача қисқариб кетганининг гувоҳи бўлган. Эҳтимол, улар унгача минг кишини ташкил қилгандир, лекин У халқни, ўз тақдирини амалга оширишига тўсиқ бўладиган учта асосий юкни, очиқчасига кўрсатишни бошлади: хавфсизлик, пул ва муносабатлар. (Бундан ташқари айшишрат ёки Худонинг мақсадларига тўғри келмайдиган нарсаларга эга бўлишни исташ каби бошқа соҳалар ҳам мавжуд).

Аксарият кишилар Хушхабарни ўқиганда, матн иккига бўлингани боис Луқонинг қуйидаги муҳим сўзларига эътибор бермай ўтиб кетадилар. Даставвал Луқо битта узун хат ёзгани, кейинчалик керакли оятни топишга қулай бўлиши учун жамоат уни бобларга бўлиб чиққанини хабар қилишга ижозат беринг. Луқо нима деганига қулоқ солинг:

«Шундан сўнг, Раббий бошқа етмишта шогирдни ҳам танлади ва Ўзи бормоқчи бўлган ҳар бир шаҳарга, ҳар бир жойга уларни Ўзидан олдин иккитадан юбориб, уларга деди: «Ҳақиқатан ҳам ҳосил кўп, бироқ ишчилар оз. «Ўз йиғим теримингга ишчиларни юбор», – деб ҳосил Эгасига ибодат қилинглр» (Луқо 10:1-2).

Бу оятлар нақадар кўп маънога эга. Даставвал «шундан сўнг» деган сўзларга эътибор беринг. Биз ўзимиздан «нимадан сўнг?» деб сўрашимиз лозим. Жавоб: буюк оломон, кўп ўтмай, «Унинг ортидан бориш йўлида нимадан ажралишимнинг аҳамияти йўқ. Мен Унга эргашишни истайман ва шундай қиламан!» деган ва ўша ерда қолган кичик тўдага айланиб қолгандан сўнг. Улар Исонинг хавфсизлик, пул ва муносабатлар ҳақида айтганларини эшитдилар ва Худодаги ўз тақдирини амалга оширишдан, уларни ҳеч нарса ушлаб қолмаслигини қарор қилдилар.

Шундан сўнг, Исо жамоанинг янги аъзоларини танлади, менимча қолган одамларнинг сони шунча бўлган. Танланган ва тайинланган сўзлари Янги Аҳдда синонимлар сифатида ишлатилади. Тайинланган одам, танланган, танланган одам эса – тайинланган ҳисобланади. Исо Матто Хушхабариде бу ҳақда икки марта айтган. Агар у бир хил гапни битта Хушхабарнинг турли хил жойида такроран айтган бўлса, биз унга жиддий эътибор беришимиз зарур. Мана ушбу оятлар: «чунки чақирилганлар кўп, аммо танланганлар оздир» (Матто 20:16; 22:14).

Даъват этилганлар кўп. Қанчалик кўп? Аниқроғини айтсак, ҳар бир киши даъват этилган. Ҳар бир имонли ҳаётида даъватга ва уни амалга ошириш учун инъомларга эга. Аммо фақат бир нечта танланганлар бу даъватни бажаришидан, сиз лол бўлиб қолишингиз мумкин. Нега танланганлар кам? Негаки ўз даъватини амалга ошириш йўлида, жуда кам киши шахсий истаклари, хавфсизлиги, пулга бўлган севгиси, одамлар билан муносабатлари ва шунга ўхшаш нарсалардан воз кечади.

Исонинг сўзларига қаранг: «Ҳосил кўп, аммо ишчилар оз» (Матто 9:37). Бизнинг авлод Худо учун забт этилмаган бўлса, бунда Худо айбдор эмас, ахир У «барча инсонлар ҳақиқатни билиб олишларини ва нажот топишларини хоҳлайди» (1 Тимотийга 2:4). Аслида Унинг Суди қаршида туриб, бизнинг авлод қўлдан бой берилгани учун биз ҳисобот берамиз. Биз ўз даъватимизни амалга оширсак, маҳкум бўлмаймиз, лекин ташвишлар бизни ушлаб туришига йўл қўйсак, Судда кўзларимиз мошдек очилади.

Сиз: «Мен ҳам, ҳамма қатори йўл тутяпман» дерсиз. Мабодо буйрагингиз: «Мен кичик бир аъзоман, ҳеч ким менинг фаолиятимни кўрмайди ва сезмайди, шунинг учун менга белгиланган вазифани қўйиб, шахсий ишларим билан шуғуллансаммикин» деса, нима бўлади? Сиз буйрак фаоли-

ятисиз, тана жиддий хавф остида қолишини яхши биласиз. Ўпкалар, оёқлар, товонлар ёки бошқа аъзолар ҳам шундай дейишса, нима бўлади? Тананинг ҳар бир аъзоси муҳим бўлганидек, жамоатнинг ҳар бир аъзоси ҳам шундай муҳим.

Энди хушга келтирадиган хабарни айтаман. Исо, Худо уйининг қурилишидаги ишчилар сифатида, атиги айримларгина ўз тақдирини бажарадилар деган. Ҳар бир имонли қуриш даъватига эга, лекин фақат айримлар уни амалга оширадилар. Эртага Судда турадиган имонлиларнинг аксарияти зиён кўрадилар ва шарафли мукофотдан қуруқ қоладилар.

Бу фожиали хабар эканини биламан. Шу билан бирга яхши хабар ҳам бор: даъватимизни амалга оширишни ҳозир бошлашимиз мумкин. Тиз чўкинг ва Худодан, сизни Унинг иродасига бўйсунитдан ушлаб турган нарсалар учун кечирим сўранг, сўнг қадамма-қадам олдинга ҳаракат қилинг. Йигирманчи асрнинг буюк хушxabарчиси Смит Вигглсворт ўз хизматини эллик ёшида бошлаган. Сизга ҳам ҳали кеч эмас.

Ёдингизда бўлсин: бунинг калити, биринчидан, Худони излаш, иккинчидан, Худо кўрсатган маҳаллий жамоатга тегишли бўлиш, у жойдаги сизнинг устингиздан қўйилган бошқарувчиларга итоат қилиш ва бўйсунит; учинчидан, ҳар қандай ташвишдан ўзингизни халос этиш. Худо сизни ушлаб турган нарсани кўрсатганда, жонингиз ёки танангиздаги ташвишларни, Унинг қиличи чопиб ташлашини сўранг. Унинг тўкин-сочин инояти сизга очиқ.

Тўлиқ мукофот

Кейинги бобга ўтишдан аввал, якуний сўзни айтаман. Кўплар ҳалигача Худонинг уйини қуришни бошламадилар, бошқалар эса бошлаб, тамомламадилар. Улар бир куни сўнадиган шухратга берилдилар. Улар бу дунёнинг бойлиги, обрў, ҳокимияти ва завқ-шавқига интилдилар, одамлар-

нинг мақтовини изладилар. Буларнинг бари вақтинчалик бўлган нарсалардир. Ўзингизни алдаманг, сизни йўлдан уришига йўл қўйманг, Худонинг иродасидан четга чиқманг. Дикқатингизни бир жойга жамланг. Сиз Масихда вазифага эгасиз. Сиз ишингизни якунлашингиз зарур.

Мавсумий ва ҳатто бутун ҳаётининг меҳнати касодга учрайдиган одамлар бўлади. Унинг меҳнати яксон бўлади ва шунинг учун бу инсон Худонинг абадий уйига тегишли бўлмайди. Буни тасаввур этаяпсизми?

Аниқлик киритиш учун, уйимизнинг қурилиши тарихидан мисол келтиришга, ижозат беринг. У ерга ҳар куни борганим сабаб, қурувчилар мени яхши билишарди. Улар мени «воиз» деб атардилар.

Ҳар сафар қурилиш жойига етиб келганимда, уйнинг ичидан оғир рокнинг овози эшитилиб турарди. Мени кўриб, қурувчиларнинг бири, ўзининг бумбоксини ўчириш учун пастга югуриб кетарди. Ичимда, улардаги Худонинг ишларига бўлган ҳурматини кўриб, хурсанд бўлардим. Сўн биз биргаликда бироз суҳбатлашардик. Бу йигитлар билан баъзида гапимиз қизиқ кетар, гоҳида уларга хизмат қилишнинг ажойиб имконияти туғилиб қоларди.

Бир куни қурувчилар менга, ўзлари иштирок этган гўзал уйлар ҳақида сўзлаб беришгани, ёдимда. Ўз ишлари ҳақида гапирганларида, уларнинг юзлари порлаб кетди. Улар бундай шуҳратли ишда қатнашиш имкониятидан мамнунлик ва қувонч олгани кўриниб турарди. Уйнинг соҳиби олдида ҳам ва у уйни кўрганлар олдида ҳам, бундай фойдали ишдан ҳеч қандай ҳижолат сезмайсиз, фақат мамнуниятни ҳис этасиз.

Келинг, янада фикрлаб кўрамиз, Вашингтондаги Оқ уйни қурган қурувчи нималарни ҳис этганини фараз қилиб кўринг. Тасаввур этинг, қачондир унинг болалари мактабдан қайтгач, улар мактаб ўқувчилари билан давлатдаги

энг машхур уйларидан бирини томоша қилишга борганларини ҳайрат билан айтиб берадилар.

Отаси нақадар завқ билан, ўша уйнинг қурилишида иштирок этганини фарзандига сўзлаб беришини, фараз қилинг. Ота фарзандининг бутун синфи билан биргаликда, Пенсильвания-авеню, 1600 экскурсиясига боргандаги туйғуларини, фараз қилинг. Ҳамма синфдошлари, унинг отаси Қўшма Штатлар президетни яшайдиган ва ишлайдиган уйни қуришда ёрдам берганини билганида, фарзандининг юзидаги фахр ва қувончни кўриш, нақадар ёқимлик бўлишини, фараз қилинг.

Биз ҳам тахмиман шундай ҳолатни бошимиздан кечирамиз. Бироқ биз ўша қурувчидан фарқли ўлароқ, бир куни бузиб ташланиб, ўрнига янгиси қуриладиган уйнинг устида меҳнат қилмаяпмиз. Биз абадий бутун борлиқнинг диққат марказида бўладиган уй устида ишляпмиз. Худди шундай! Микаҳ пайғамбарнинг ёзганларини эсланг: «Ўшанда кўп халқлар келиб, шундай дейдилар: «Келинлар, Раббийнинг тоғига, Ёқубнинг Худосининг уйига чиқамиз. У бизларга Ўз йўлларини ўргатади ва Унинг йўлларидан юрамиз. Зеро қонун Сиондан ва Раббийнинг Сўзи Йерусалимдан чиқади» (Микаҳ 4:2).

Бутун дунёнинг ишлари манашу уйда ҳал этилади. Борлиқни идора қиладиган донолик ва қонунлар, шу уйдан чиқади. Унинг бетакрорлиги шундаки, ўн триллион йилдан кейин ҳам, у худди қуриб битирилган кундагидек, гўзал бўлиб тураверади.

Хушxabарнинг ажойиб бир хизматчиси умрининг охиригача содиқ қолди, олтмиш йил давомида самарали хизмат қилди ва қарийб янги минг йилликнинг остонасида ўз мукофотига қараб йўл олди. У кетгач, бир йилдан сўнг, мен Яқин Шарқдаги бир катта жамоатда бўлдим, у жойдаги сажда хизматининг раҳбари, Худо унга нақадар гўзал очиқ-

лик бергани ҳақида сўзлаб берди. Очиқликда у самога борган ва у жойда ўша буюк хизматчини учратган. Хизматчи юзида кенг табассум билан ўша ёш ҳамду-сано раҳбарига деган: «Бу ерда мен ўйлаганимдан ҳам яхшироқ экан».

Улар кўп ҳақиқатлар ва воқеалар ҳақида гаплашганлар, сўнг ўша хизматчи орқасига қайрилиб, унга Сион ишидаги ўз ҳиссасини кўрсатган. Унинг ҳиссаси бошни айлантирадиган даражада катта бўлган. Бу садоқатли хизматчининг ўтказган таъсири у орзу қилгандан кўра анча узунроқ ва кенгроқ бўлиб, энди буни ўша жойда томоша қилиш мумкин эди. Менга ўзлари қурган уйлари ҳақида сўзлаб берган қурувчилар каби, у ҳам бошқаларга ўз ишини кўрсата оларди. Қандай ажойиб мангу мукофот-а!

Бутун мангулик давомида нафақат ўз авлодларингизга, қолаверса, Сион деб номланадиган Худонинг шарафли уйига келадиган барча халқларга, Унинг қурилишидаги ўз қисмингизни кўрсата олишингизни, тасаввур этоласизми?

Энди бошқа жиҳатни кўриб чиқамиз. Сиз ўз йўлингизни яхши тугатмаганингиз туфайли, меҳнатларингиздан бирорта ҳам из қолмаслигини кўз олдингизга келтириб кўринг. Сизнинг аждод ва авлодларингиз, сиз амалга оширган ишларни кўришга келганда, сизда эса уларга кўрсатадиган ҳеч нарса бўлмаслигини, тасаввур эта оласизми? Бутун халқлар сизнинг ишларингизни кўришга келсалар-у, сизнинг қурилишингизнинг бир қисми ёниб кетган ва унинг ўрнига бошқа нарса қурилгани учун, уларга ҳеч нарса кўрсата олмаслигингизни, фараз қилиб кўринг. Повул шундай деб ёзган:

«Агар қурилиш синовдан ўтса, бу яхши; ўтмаса, сизнинг қурганларингиз йўқ қилинади ва ўрнига бошқаси қурилади» (1 Коринфликларга 3:14,15, The Messge).

Бу чиндан ҳам абадий йўқотиш. Афсуски, бу ҳақиқат. Бироқ, азиз дўстим, мен сизга бундай қисматни тиламайман.

Худо ҳам сизга буни тиламайди. Сиз билан бу нарса содир бўлмайди деб, ҳозир қатъий қарор қилишингиз мумкин. Худо сизга Сионни қуриш учун иноят бермоқда. Ҳаворий Юҳанно ёзган:

«Ўзларингизга эътибор беринглар, токи бизлар қилган меҳнатимизни йўқотмайлик, балки тўлиқ мукофотни олайлик» (2 Юҳанно 8).

Раббийнинг Ўзи, ҳар бир фарзанди Унинг уйи қурилишидаги иштироки учун тўлиқ мукофот олиш имконини режалаштириб қўйган. Сизнинг меҳнатингиз сўнмас, эскирмас ва алмаштиришга муҳтож бўлмаслиги мумкин. Худонинг иноятига таянсангиз ва яхшилаб қурсангиз, сизнинг ҳиссангизни миллиардлаб фаришталар ва одамлар абадул-абад кўриб, Худога тасаннолар айтадилар.

☞ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ☞

5 БЎЛИМ: 11, 12 БОБЛАР

1. Худованд биз У учун нимадир қилишимизга муҳтож эмаслигини, шу билан бирга, биз У билан бирга меҳнат қилишимизни истагини биламиз. Бу нарса Уни қандай тавсифлайди? Уни Шоҳлигини? Бизничи?
2. 136:16 Санода, Худо биз туғилмасидан аввал, ҳаётимизнинг ҳар бир сонияси таърифланган китоб ёзиб қўйгани айтилган. Бизнинг ўзига хос тақдиримизга Худо нималарни белгилаб қўйганини, қай тарзда билиб олишимиз мумкин?
3. Эҳтимол ва ҳойнаҳой, ўз даъватимизни амалга оширишнинг ўрнига, ҳаётимизни бизга яхшидек туюлган ишлар билан шуғулланиб, ўтказиш жуда осон. Ҳаётингизда қўрқув ёки умидсизлик орқали киришга йўл қўйган ва Худо янгилашини истайдиган соҳалар борми?
4. Ўн иккинчи бобда Худонинг иродасини бажариб яшашнинг учта калитини муҳокама қилдик: Уни самимий излаш, ўзимизни Унинг уйида ўрнаштириш ва ташвишдан халос бўлиш. Буларнинг қайси бири сиз учун шахсий имкониятлар соҳасини тақдим этади? Қай тарзда буларни ўзингизда ўстиришингиз мумкин?
5. Абадийликда, биз тўлиқ, қисман мукофотга сазовор бўлишимиз ёки умумаман мукофотдан қуруқ қолишимиз мумкин. Сиз учун тўлиқ мукофот бу нима?

6 БЎЛИМ

КЎПАЙИШ

*Ўрувчи мукофот олади ва абадий ҳаётга ҳосил тўплайди.
Шундай экан, экувчи ҳам, ўрувчи ҳам биргаликда
қувонадилар. Бу вазиятда: «Бири экади, бошқаси ўриб
олади», – деган сўз тўғридир
— Юҳанно 4:36,37*

*Экувчининг ва суғорувчининг иккаласи ҳам бирдир, лекин
ҳар бири ўзининг меҳнатига яраша ўз мукофотини олади.
— 1 Коринфликларга 3:8*

Худо уйининг қурилиши билан шуғулланиб, Шоҳликда содиқ хизмат қилган киши, ажойиб абадий мукофотга эга бўлади. Ҳар биримиз ўз меҳнатимизга муносиб равишда алоҳида мукофотланамиз. Ҳар биттамыз ўзимизга тегишли масъулиятга эгамиз: турли хил даъватлар, одамларнинг ҳаётига абадият таъсирини ўтказишдек, битта натижани келтириб чиқаради.

Кўпчилик самода энг юқори даражадаги мукофотларни олиш учун, фақат минглаб инсонларнинг ҳаётига таъсир кўрсатган хизматкорлар турадилар деб ўйлайди. Аммо ҳақиқат бундай эмас. Худо инсон қолиблари билан эмас, балки итоаткорликнинг ҳақ ишлари билан ўлчайди. Агар шундай бўлмаганда эди, хизматнинг маркази ютуқларга эришиш бўлиб қоларди. Охирги бобда, Худо даъватимиз бўйича қилинган ишларимизга қараб, ҳукм қилиши ва мукофотлашини кўрдик.

Иноят орқали келадиган куч

Милоддан кейинги 56 йил, ўз фаолиятининг якунидан тахминан ўн йиллар аввал, Повул ўзи ҳақида, «ҳаворийлар орасида энг кичиги» (1 Коринфликларга 15:9) эканини ёзган. Жамоат тарихини ўрганадиган одамлар учун бу сўзлар ғалати туюлиши мумкин. Повул ўша вақтда маълум бўлган бутун дунёга таъсир кўрсатди ва ўз замондошларидан анча кўпроқ ишларни амалга оширди. У ҳаворийларнинг орасида энг буюги эканига ҳеч қандай шубҳа йўқ. Унда қандай қилиб бунинг аксини гапирмоқда? Эҳтимол, у муболаға қилаётгандир? Бундай бўлиши мумкин эмас, Муқаддас Китобнинг ёзилишида ёлгон ишлатилишнинг имкони йўқ. Муқаддас Рух фақат бир сабабга кўра ушбу мисраларга йўл қўйган – Повул ўзини чиндан ҳам шундай деб ҳисоблаган.

Жавобни унинг мактубидаги қуйидаги сўзларида топамиз: «Лекин Худонинг инояти билан ким бўлсам, ўшаман. Менга берган Унинг инояти эса беҳуда бўлмади, чунки мен уларнинг ҳаммасидан кўра кўпроқ меҳнат қилдим; бироқ меҳнат қилган мен эмас, балки мен билан бўлган Худонинг иноятидир» (1 Коринфликлар 15:10).

Қизиқ, Повул ўз ютуқларини бошқа ҳаворийларникидан кўпроқ деб тан олган, шу билан бирга ўзини энг кичик деб ҳисоблаган. Бундай зиддиятнинг ечими «Худонинг инояти билан ким бўлсам, ўшаман» деган сўзларда ўз аксини топган. Повул ўзини, Худо у орқали амалга оширган барча ишлардан ажрата олган. У Худонинг даъватига нимадир қўша олмаслигини ёки бир сўз билан айтганда «иноят» деб аталувчи, унга берилган имкониятдан ўзиб кетадиган нарсани амалга ошира олмаслигини тўлиқ анлаган. Имонлиларнинг даъвати ҳақида гап кетганда, унинг бу сўзлари ҳаммага тегишлидир.

Буни хизматимдаги шахсий тажрибамдан изоҳлаб беришга рухсат беринг. Мен ёзган китоблар дунёнинг тўқсон-

дан ортиқ тилларига таржима қилинган. Босиб чиқарилган китобларнинг сони миллионларга етади, бу китоблар орқали одамларнинг ҳаёти қай тарзда ўзгаргани ҳақидаги гувоҳликлар эса беҳисобдир.

Одамлар тез-тез менинг олдимга келиб, китоб ёзишимдаги сирларни сўрайдилар. Мактабда инглиз тилидан қандай ўқиганим ва Худонинг инояти ҳаётимда намоён бўлишидан олдин, қандай ёзувчи бўлганимни эсласам, кўлгим келади. Инглиз тилида икки саҳифа ёзиш учун менга бир неча соат керак бўлар эди. Энди эса, китоб ёзаётганимда, сўзлар мендан шунчаки оқиб чиқади. Бу китобларни, ҳақиқатан ким ёзаётганини, мен ҳаммадан ҳам яхшироқ биламан. Аслида, уларни биринчи бўлиб, мен ўқийман.

Бир куни мени ойнаижаҳондан узатиладиган машҳур суҳбатга таклиф этишди, у ерда китобларимнинг мавзуси ҳақида гап борди. Суҳбат жараёнида олиб борувчи китобларимдаги мавзулар ҳақида гапиришнинг ўрнига, ҳамманинг нигоҳини мен ва менинг ютуқларимга қаратди. Мен ўзимни ноқулай сезишни бошладим ва гапни яна дастлабки мавзуга қайтариш учун, ичимда Муқаддас Рухнинг ёрдамини излашни бошладим.

Бир неча сониядан сўнг, Муқаддас Рухдан олган изоҳни айтиш учун яхши фурсат туғилиб қолди. Мен Сулаймоннинг сўзларини келтирдим: «Мен англадимки, Худо қилаётган ҳамма нарса абадий туради. Унга ҳеч нимани қўшиб бўлмайди ва ундан ҳеч нимани олиб бўлмайди; одамлар Худодан қўрқишлари учун У шундай қилган. Нима бўлган бўлса, ҳозир ҳам бор ва нима бўладиган бўлса, у аллақачон бўлган, зеро Худо ўтмишни қайтаради» (Воиз 3:14,15).

Шундан сўнг дедим: «Худодан олган даъватини бажарётган, меҳнат қилаётган хизматкор ва чўпонларнинг сон-саноғи йўқ. Улардан айримлари қишлоқ жойларида уч юзта кишилик жамоатларни бошқарадилар. Кимдир ривож-

ланаётган давлатлардаги ҳалок бўлаётган ва ҳеч кимга керак бўлмаган одамларга хизмат қиладилар, улар ўз ҳаётларини миссионерлар даласига бағишлаган. Яна кимдир жамият учун аҳамиятсиз ҳисобланган одамларга кундалик ёрдам кўрсатиб, шаҳарларда меҳнат қиляпти. Бошқалар ўз иш жойларида содиқ хизмат кўрсатмоқдалар. Бу рўйхатнинг охири йўқ. Ҳойнаҳой бу дастурда ўша хизматкорларнинг бирортасини ҳам кўрсатишмайди, бироқ уларнинг кўпчилиги самода олдинги қаторларда турадилар, чунки улар ўз даъватларига итоаткор бўлдилар ва ўз ишларини пок ниятлар билан амалга оширдилар».

Мен ўз нутқимда давом этдим: «Менга келсак, Худо мени, мен орқали кўп одамларнинг ҳаётига кириб боришни истайдиган, аниқ белгиланган ишни бажаришга чақирган. Айнан шунинг учун сиз мени шу кўрсатувга таклиф этдингиз. Бироқ мен ўзимдан У чорлаган топшириқдан бўлак, бошқа ҳеч нарсани қўша олмайман. Ўз кучим билан ҳеч нарсани кенгайтиришга ҳам, олдинга суришга ҳам қодирмасман. Менинг қўлимдан келадиган ягона нарса, ҳаммасини бузиб қўйиш, холос, лекин мен бундай қилишдан жуда қўрқаман!»

Студиядаги муҳит бирдан ўзгарди. Халқаро аҳамиятга эга хизматни бошқарадиган, кўрсатув олиб борувчиси, мен ҳозиргина айтган сўзларни шу заҳоти англаб етди ва суҳбатнинг охиригача одамларга хизмат қилиш мавзусига диққатни қаратди.

Бу ҳақиқат ҳаммага тегишли. Агар сиз рафиқа, она, жамоатингизнинг болалар боғчасида тарбиячи ёки яширин хонада шафоатчи сифатида хизмат қилишга чақирилган бўлсангиз ва ўз даъватингизни садоқат билан бажарсангиз, итоаткорлигингиз учун сахий тарзда мукофотланасиз. Агар сиз жамоатингизнинг қамоқхоналардаги хизматига, ишбилармонлик дунёсига таъсир кўрсатишга ёки хизмат ишига

катта-катта қурбонлик қилишга чорланган бўлсангиз ва буни Раббий учун қилгандек, чин юракдан бажарсангиз, Исо учун минглаб одамларни забт этган Хушхабарчиникидек мукофотга эришасиз.

Бу рўйхатни чексиз давом эттириш мумкин. Шахсан мен, самодаги биринчи қаторларда, Раббидан кутганимиздан кўра улуғворроқ мукофотларни оладиган кишилар оналар, ишбилармонлар ва оддий ишчилар бўлади, деб ишонаман.

Худонинг ердаги ҳарбий қўшини

Исо Масихнинг жамоати – Худонинг ердаги ҳарбий қўшини. Биз ҳар биримиз бизга берилган топшириқни бажариш учун керакли ўринга ва инъомларга эгамиз. Кўп йиллар олдин Раббий рафиқамни уйқудан уйғотиб, Руҳ орқали буюк ҳарбий қўшинни кўрсатган. Соат тонгги тўртлар эди, лекин у мени шу заҳоти уйғотиб, кўрган ваҳийини айтиб берди.

«Жон бу ҳар бир киши ўз ўрнини, мансабини ва масъулиятини билган одамлардан иборат ҳарбий қўшин эди. Улар бутунлай бир текисда қадам кўяр ва ҳар битта сафда бўш жойлар бор эди, ўша жойларга бошқа одамлар келиб, турардилар. Мен ва сени хизматимизнинг икки хил жойида олға бораётганимизни кўрдим. Ҳаракатланаётган йўналишини билиш учун, ҳеч ким бошқасига қарамасди; ҳамма мутлақо яқдилликда ҳаракат қиларди, негаки уларнинг нигоҳлари Раббийга қараган эди».

Сўнгра у тобора диққатимни тортган нарсани қўшиб қўйди. «Ҳеч ким бошқанинг жойига ҳасад қилмас ва эришишга интилмас эди. Ҳар бири Раббий у учун тайёрлаб қўйган жойда хизмат қилишдан мамнун эди». Тушуняпсизми? Бу ҳарбий қўшиндаги бирорта киши бошқанинг ўрнига ҳасад қилмаган. Ҳамма ўз жойида хизмат қилишдан бахтиёр ва мамнун бўлган.

Буни онгимизда сақлаган ҳолда, келинг, уй ҳақидаги мисолимизни эслаймиз: «Уй донолик билан қурилади» (Ҳикматлар 24:3). Биз қуришда фойдалана оладиги икки хил донолик мавжуд. Бири юқоридан, бошқаси эса юқоридан бўлмаган донолик.

«Орангизда ким доно ва ақлли бўлса, у буни ҳатти-ҳаракатларида яхши хулқ ҳамда доно мулоимлик билан амалда кўрсатсин. Агарда юрагингизда сизлар аччиқ ҳасадга ва рақобатга эга бўлсангиз, унда мақтанманглар ва ҳақиқатга қарши ёлғон гапирманглар. Бу юқоридан тушаётган донолик эмас, балки дунёвий, шайтоний, жонга оид доноликдир. Чунки қаерда ҳасадгўйлик ва рақобат бўлса, ўша ерда тартибсизлик ва ҳар хил ёмонлик бўлади» (Ёқуб 3:13-16).

Қилаётган ишимиз қанчалик яхши кўринмасин, агар у ҳасад ёки шахсий шуҳратпарастликдан келиб чиқиб, амалга оширилса, ишимиз ҳеч қандай аҳамиятга эга бўлмайди. Демак, биз танавий, шайтоний сабабларга кўра қурганимиз учун, ҳеч қандай мукофотга эга бўлмаслигимиз тайин.

Вебстор Лўғати «ҳасад» сўзига қуйидагича таъриф берган: «Норозилик ҳисси ёки бошқанинг муваффақияти, мулки ва раванқига ўчлик». Агар биз Худодан берилган даъватга дунёвий кўз билан қарасак, унда ҳасаддан қочиб қутулиб бўлмайди. Повулнинг даъватига ҳасад қилган воизлар ҳам бўлган. У шундай деб ёзган: «Бироқ баъзилар ҳасад ва рақобат билан, бошқалар эса эзгу ният билан Масихни воизлик қилмоқдалар. Баъзилар менинг кишанбандлигимдаги қийинчилигимни орттиришни ўйлаб, нопок юракдан рақобат билан, бошқалар эса севги билан Масихни воизлик қилмоқдалар. Чунки улар менинг Хушхабарни ҳимоя қилишга тайин қилинганлигимни биладилар» (Филиппиликларга 1:15-17).

Бу хизматкорлар Худо уларнинг ҳаётида жойлаштирган даъватдан мамнун бўлишнинг ўрнига, Повулнинг раванқига кўз олайтирганлар. Бу ҳасад уларнинг шахсий шуҳратпа-

растлигидан келиб чиққан. Шухратпарастлик – бу ниманидир оташин ва кучли тарзда исташдир. Агар истакларимиз танавий бўлса, диққат марказимиз одамларнинг фойдасини кўзлашда эмас, балки ўзимизга қаратилган бўлади. Бундай ниятлар тартибсизлик ва жанжалларга сабаб бўлади ва турли-туман ёвузликларга эшик очади.

Худонинг донолиги эса, аксинча, худбин манфаатлардан озикланмайди, балки Осмон Шоҳлигига интилади. Бундай қурилиш Раббийнинг хоҳишларига мос келади. Бундай донолик ҳақида қуйидагилар ёзилган: «Аммо юқоридан келатган донолик эса, биринчидан пок, кейин тинчликсевар, камтар, итоатли, меҳр-шафқатли, яхши ҳосилларга тўла, бегараз ва риёсиздир» (Ёқуб 3:17).

Худонинг донолиги, биринчидан покдир. Бошқа сўзлар билан айтганда, у иккиюзламачи, художўйликни ниқоб қилган, ичида ҳасад ёки худбин ниятларга эга эмас. Унинг истаги – Хўжайнига содиқ бўлиш, Унинг топшириғини қувонч билан бажаришдир. Унинг мақсади буюк бўлиш эмас, балки ўз даъватига содиқ қолишдир. У Осмон Шоҳлигининг ютуқларидан шодланади ва унга бу ютуқлар биз орқали амалга ошайптими ёки бошқалар орқалими, аҳамияти йўқ.

Худонинг донолиги ўз манфаатини эмас, балки доимо бошқаларнинг фойдасини кўзлайди. У тинчликсевар, камтар, сабр-тоқатли ва танқидчи эмас. У учун энг муҳим истак, бошқаларнинг диёнатли ҳаёт кечириши ва ўз тақдирини амалга оширишини кўриш ҳисобланади. Хизматни севадиган, лекин одамларга зўрға чидайдиган кишилар бор, одамларни севадиган, хизматга эса уларга ёрдам беришда қурол деб қарайдиган кишилар ҳам бор. Иккинчи тоифадаги кишилар илоҳий доноликлик билан бошқариладиганлардир.

Самовий доноликнинг бошқа қирраси бўйсунилганда намоён бўлади. Ўз даъватимиздан мамнун бўлганимизда, Худонинг бошқарувига ва ҳокимиятига бўйсунамиз. Архи-

тектори, Рассоми ва Бош Курувчиси ягона бўлган, Худо уйи қурилишининг суръатини тўлиқликда кўришни бошлаймиз. У Жамоатидаги ҳар бир одамни Ўз ҳокимият ва қобилиятлари билан таъминлайди. Устидан қўйилган ҳокимиятга бўйсунган кишилар, Судда саҳийлик билан тақдирланадилар. Жамоатга бўлиниш олиб келадиган чўпоннинг ёрдамчилари, уйда эрининг ҳокимиятига қарши чиқадаган хотинлар, иш берувчидан маош олиб туриб, кўтарилишни кўзлаб, шахсий ишини қурадаган хизматчилар, ишчилар ва бошқалар – исенда юриб, балки буюк натижаларга эришган бўлсалар ҳам, Судда катта зарар кўрадилар.

Самаралар сизни адаштиришига йўл қўйманг. Худонинг ҳокимиятига қарши бориб, шу билан бир вақтда катта ютуқларга эришиш ҳам мумкин. Мусо ҳақида эслаб кўринг. Раббий унга, мўъжизавий равишда сув чиқиши учун қояга буюришини айтди. У бўйсунмади ва бунинг ўрнига қояга жаҳл билан урди. Сув чўлдаги уч миллионта киши қонадиган даражада мўл-сероб бўлиб оқиб чиқди. Эҳтимол улар сувга қониб, бир-бирига шундай дейишган: «Бунни қара-я, Худо ҳақиқатдан ҳам Мусони эшитди. Бу нақадар кучли!»

Ҳамма сувга қониб бўлгач, Худо Мусони четга чақирди ва у ўз итоатсизлиги туфайли ваъда қилинган ерга энди кирмаслигини айтди. Мусо чиндан ҳам ажойиб натижаларга эришганди. Бироқ натижани кўрсаткичи муваффақият эмас, балки итоаткорликдир. Илоҳий донолик, Худони барчадан ва ҳамма нарсадан устун қўядиган, Раббийнинг қўркувидан бошланади. Худо қўркувига эга бўлган киши, Унга тўлиқ бўйсунди.

Келинг, рафиқамнинг кўрган ваҳийига қайтамыз. Ўша тонгда у менга деди: «Жон, барча ҳарбийларнинг юз кўриниши бутунлай бир-бирига ўхшаш эди». Бошқа сўзлар билан айтганда, бу Худода алоҳида юлдузлар йўқлигидан дарак берувчи, бир-биридан фарқ қилмайдиган қўшинли-

гини билдиради. Бу тушунча бизни, жамоатда бошқа кишини жойига кўз олайтириш ниятидан ёки юқори мансабга эришиш мақсадида, ҳокимиятга қарши исён кўтаришдан сақлайди. Биз жамоатда ўрнашаккина, ҳаётимизга юқоридан кўтарилиш келади.

Турли хил даражалар

Хушxabарларда иккита бир-бирига ўхшаш масалларни учратамиз, уларнинг ҳар бирида, Ҳукм ҳақида турли хил ҳақиқатлар ўз аксини топган. Бу талант ва мина ҳақидаги масаллардир. Биринчиси – талантлар ҳақида масал – ҳамма имонлига ҳар хил даражадаги даъват ва инъомлар берилишига урғу берган:

«Зеро бу худди ўзга юртга кетишидан олдин ўз қулларини чақириб, уларга ўз мол-мулкени топширган одамга ўхшайди. У қулларнинг ҳар бирининг кучига яраша бирига беш, бирига икки, яна бирига бир талант бериб, шу заҳотиёк жўнаб кетди» (Матто 25:14,15).

Узоқ мамлакатга жўнаб кетаётган хўжайин, бу Исо, хизматкорлар эса бизнинг тимсолимиз. Талант – бу пул бирлиги, аммо масалда талант бошқа нарсани касб этади.

Масалнинг битта маъноси, шахсан мен, бу бизнинг даъват ва инъомларимизнинг даражаси деб ишонаман. Маълум бир одамларга, бутун халқларни ўз ичига оладиган, бошқаларга – шаҳар даражасидаги, учинчиларга – жамоатдаги уй гуруҳи даражасидаги хизматлар берилган. Бунга ўз китоблари билан миллионлаб, бошқалари – минглаб, қолганлари – юзлаб одамларни забт этган муаллифлар ҳам мисол бўла олади. Яна бир мисол, бир киши бошқариш инъоми билан хизматини йирик жамоат даражасига етказса, бошқаси эса фақат ўртача ёки кичик сонли жамоатлар-

ни эплай олади. Тадбиркорлик билан шуғулланиб, ишбилармонлик қобилияти Худо Шоҳлигига юз минглаб одамларни жалб қилиш даражасидаги корхоналар кўтаришга қобилияти етадиган кишилар бор. Бошқалари эса миллионлаб қурбонлик қилса, учинчилари бир неча корхонани йўлга қўйиб, Шоҳлик фаолияти учун миллион ва миллиардлаб берадиганлар ҳам бор.

Масалга қайтамыз. Бу масалдаги иккита муҳим жиҳатга эътибор беринг. биринчи жиҳати ҳар бир хизматкорга нимадир ишониб топширилди. Бу жамоатда, даъватга ва уни амалга ошириш учун инъомларга эга бўлмаган киши йўқлигини билдиради. Иккинчидан, ҳар бир хизматкорга унинг қобилиятларига қараб, турли даражадаги масъулиятлар топширилди. Аммо бизнинг қобилиятларимиз Худодан берилганини ёдимиздан чиқармаслигимиз зарур. Ўзимиз, бизга берилган нарсалардан ташқари, ҳеч қандай қимматли нарсага эга эмасмиз, бинобарин Каломда ёзилган: «Ким сени бошқадан фарқлаяпти? Сен олмаган қандай нарсаларга эгасан? Агар олган бўлсанг, нима учун олмагандай мақтанаяпсан?» (1 Коринфликларга 4:7).

Бу масалда беш даражали даъват ва инъом олган инсон, ўз кучини икки ҳисса кўпайтирди. Икки талант олган киши ҳам шундай қилди. Худо бизга У истаган натижаларга эришишимиз учун инъомлар беришига қарамай, биз ҳам меҳнат қилиш учун бел боғлашимиз лозим.

Лекин бир даражали даъват ва инъомли киши, ҳойнаҳой, ундаги бор нарсалар умуман аҳамиятсиз деб уйлаган бўлиши мумкин. У ўз хўжайнини адолатсиз, мантиқсиз ва қаттиққўл инсон деб ҳисоблаган. У қуйидагича ўйлаган бўлиши мумкин: «Нега менга бошқалардан кам беришди? Нима учун бошқаларга шаҳар ёки ҳатто миллатларга таъсир кўрсатиш даражаси топширилди? Нега воизлик қилиш, қуйлаш ёки китоб ёзиш қобилияти менга эмас, уларга берилди? Нимага

бошқалардек қурбонлик беришим учун, менинг ҳам корхонам кўтарилмаяпти?» Рўйхатни давом эттириш мумкин. Ўша одам ўз талантини яшириб қўйди ва даъватини бажармади, ўз инъомини на ўзи учун, на Шоҳлик учун ҳеч қандай фойда келтирмайдиган соҳаларга сарфлади.

Узоқ вақт ўтиб, ўз хизматкорларидан ҳисобот олиш мақсадида, хўжайин қайтиб келди. Улардан ўз талантларини икки ҳисса кўпайтирган иккитаси қуйидаги сўзлар билан тақдирланди: «Баракалла, яхши ва содиқ қул! Сен оз нарсада содиқ бўлдинг, сени кўп нарса устидан қўяман. Энди, хўжайинингнинг қувончига киргин» (Матто 25:21). Беш даражали инъомга эга бўлган, икки даражали инъомга эга бўлгандан кўпроқ мукофотга эга бўлмади, чунки уларнинг иккиси ҳам содиқ ва қунтли эдилар. Бу сўзлар Худо бизга ишониб топширган нарса содиқ бўлишни талаб қилаётгани ҳақидаги фикрни тасдиқлайди.

Битта талант олган киши шафқатсизларча танбеҳ эшитди ва хўжайин унга топширилган талантни ундан олиб бошқага беришларини буюрди. Содиқ хизматкорлар янада кўпроғига эришган бир пайтда, талантини кўмиб қўйган катта зарар кўрди.

Ушбу масални тинглаб, 1992 йил, Худо менга китоб ёзишни буюрганини эслайман. Ибодат вақти юрагимга айтилган нарсани эшитганимда, унга ишонмай, қарийб кулиб юбордим. Мен инглиз тилидан нафратланардим! Агар мактаб йилларим кимдир менга, китоб ёзасан деганда, унинг юзига қараб қотиб кулган бўлардим.

Лекин ўн ой ўтиб, икки ҳафтанинг ичида, ёнимга икки аёл бирин-кетин, бир хил башорат билан келдилар: «Жон, мабодо Худо сенга бераётган ваҳийларни ёзмасанг, У бу ишни бошқа кишига беради, сен эса Худонинг иродасини рад этганинг учун маҳкум бўласан». Мен титраб, биринчи имон қадамини қўйдим, қолган нарсалар ҳақида бошқа са-

фар гаплашамиз. Мен итоат этмаганимда эди, бу китобларни бошқа киши ёзган бўларди, мен эса менга топширилган талантларни йўқотардим.

Бизга берилган талантларнинг кўпайиши

Биз ўз даъват ёки инъомларингизга ҳеч нарса қўша олмаслигимизни муҳокама этдик. Энди, келинг, ҳар битта имонлига берилган нарсаларнинг кўпайишига даққатимизни қаратамиз. Бу ҳақиқат биринчи масалга ўхшаш бошқа масалда очиб берилган:

«Бир зоти баланд одам ўзига салтанат олиш учун узоқ мамлакатга жўнаб кетаётган экан. У ўзининг ўнга қулини чақирди ва уларга ўн мина пул бериб: «Мен қайтиб келгунимча, пулни ишга солинглар», — деди» (Луқо 19:12,13).

Мина ҳам, талант сингари, пул бирлигидир. Лекин бу масалда ҳар бир кишига бир хил миқдорда пул берилди, ҳар бири бир минадан олишди. Мина талант каби даъват ёки инъомлар даражасини билдирмайди. У Худо Сўзининг ҳақиқати, имонимизнинг асоси, юрагимизга қуйилган Худонинг севгиси ва ҳар биримизга берилган аҳднинг баракаларини ўзида акс эттиради. Ҳаммамизга бир хил нарса берилган ва ҳеч ким бошқадан кўра кўпроқ олмаган.

Бу масал, ҳар битта имонли Масихда нималарга эга экани ҳақидаги масал. Ёзув шундай дейди: «Ҳеч ким инсоний нарса билан мақтанмасин, чунки ҳаммаси сизларникидир» (1 Коринфликларга 3:21) ва яна: «Раббимиз Исо Масихнинг Отаси – Худо муборак бўлсин! У самода бизга барча руҳий баракаларни Масихда ато этган» (Эфесликларга 1:3). Ушбу баракалар Масихдадир, лекин уларни фақат имонимиз олади ва уни ерда намоён қилади, итоаткорлигимиз, ибодат ва қурбонликларимиз эса уларни кўпайишга мажбур этади.

Мана нима учун Исони тасвирлайдиган бу зоти балаңд инсон, ўз хизматкорларига, яъни бизларга деди: «Мен қайтиб келгунимча, пулни ишга солинглар». Бизга берилган нарсаларни олиб, Худонинг шарафи учун кўпайтиришимиз зарур.

Натижаларни ўрганиб чиқамиз:

«Шундан сўнг у салтанатни олиб, ўз ватанига қайтиб келганида, берган пулидан ким қанча даромад қилганини билиш учун, ўша қулларини ёнига чақиритишни буюрди. Биринчиси келиб: — Хўжайин, сизнинг минангиз ўн мина даромад келтирди, — деди. Хўжайин унга: — Маъқул, сен яхши қул экансан. Кичик ишда содиқ бўлганинг учун ўнта шаҳар устидан ҳоким бўлгин, — деди. Иккинчиси келиб: — Хўжайин, сизнинг минангиз беш мина даромад келтирди, — деди. У эса унга деди: — Сен ҳам бешта шаҳар устидан бўлгин. Учинчиси ҳам келиб: — Хўжайин, мана сизнинг минангиз. Мен уни рўмолчага тутиб асрадим» (Луқо 19:15-20).

Хўжайин учинчи хизматкорни яхшилаб койиди, унинг миначини эса ўз миначини ўн ҳисса кўпайтирганга берди. Хўжайин деди: «Сизларга айтаманки, кимда бор бўлса, унга яна берилади. Кимда йўқ бўлса, ундан ҳатто бори ҳам тортиб олинади» (26 оят).

Бу масалда Исо ўнта хизматкордан атиги учтасига мурожат этипти. Қайтараман, бу масалдаги муҳим фарқ шундаки, ҳар бир хизматкор бир хил миқдордаги пул билан бошлаган, аммо бири ўз пулини ўн ҳисси, бошқаси – беш ҳиссага кўпайтирди, учинчиси эса умуман ҳеч нарса орттирмади.

Мукофотлар ҳам, ҳар бирининг натижасига қараб, бир-биридан фарқ қилганини кўрамыз. Бошқариш учун қўлга киритилган шаҳарлар сонини, тўғридан-тўғри уларнинг муваффақияти белгилади.

Бизга топширилган нарсаларни кўпайтирганимизга қараб, минг йиллик шоҳликдаги янги ер ва янги осмонда

қандай ҳокимиятга эга бўлишимиз аниқланади. Содиқлар Масих билан ҳукмронлик қиладилар, бироқ ҳамманинг ҳокимияти ҳар хил даражада бўлади. Бу ердаги уринишларимиз абадийликда У билан кечадиган ҳукмронлигимизнинг меъёрини белгилайди. Қаранг, бу масал ҳаммамиз бир хил нарсдан бошлашимизни кўрсатади, уларнинг ҳар бирида мина бор эди. Шундай қилиб, жамоатда тиришқоқлик билан хизмат қиладиган садоқатли хотин ва она, юз минглаб одамларни қўлга киритган хушxabарчи билан бир хил имкониятларга эга.

Бу масал, ҳар бир киши ўз миnasини кўп ҳисса орттира олишга қурби етиши ҳақида айтади. Бизнинг шахсий ҳаётимизга келсак, Худо Шоҳлигини, ўзимиз хоҳлагандек, кўп ёки кам қуришга қодирмиз: буни биз танлаймиз. Аслида, маълум маънода оладиган бўлсак, бизда ҳеч қандай чегара йўқ. Сиз бу фикрга қўшилмаслигингиз мумкин, лекин буни мисол билан изоҳлашимга рухсат этинг. Мен кўп нарса беришим мумкин, бироқ фақат айримлар бу руҳий қонун учун юракларини очадилар. Келинг, аввал ҳаворий Пётрнинг сўзларини ўқиймиз:

«Худони ва Раббимиз Исони таниб-билишингиз учун сизларга иноят ...кўпайсин. ...Унинг илоҳий куч-қудратидан Уни таниб-билишимиз орқали бизнинг ҳаётимиз ва диёнатимиз учун зарур бўлган ҳамма нарса бизга ато қилинди» (2 Пётрга 1:2,3).

Иноят ҳаётимизда кўпайиш қобилиятига эга. Ёқуб шундай дейди: «Лекин У янада кўпроқ иноят ато қилади» (Ёқуб 4:6). Фақат иноят орқали Шоҳликда қимматга эга бўлган нарсани қила олишга қодирмиз. Бу қобилият Худони яқиндан таниб-билиш орқали кўпайиб боради. Мана нима учун ҳар бир имонли У билан мулоқотда вақт ўтказиши зарур. Биз ибодат қилишимиз, Каломни ўқишимиз, Руҳ билан

руҳлантирилган китобларни ўқишимиз ва Муқаддас Руҳга қулоқ солишимиз муҳим. Биз шундай қилсак, ҳаётимизда янада кўпроқ ҳаракат қилишга қобилият берадиган иноят кўпаяди.

Мен Уни ва Унинг йўлларини қанча яқиндан билиб борсам, шунча самарадор бўлиб боришимни англаб етдим. Учи ўтмас болта билан битта дарахтни чопиш учун бир кун кетади. Лекин уни ўткирласам, бир кунда бешта дарахтни чопиб ташлашим мумкин. Иноят ҳаётимизда кўпайганда, худди шу нарса содир бўлади. Биз янада самаралироқ меҳнат қилишни бошлаймиз.

Бир неча йиллар олдин Далласдаги бесоқолбозлар намойиши вақтида, кўчада ўтказилган бир хушxabар хизматини эслайман. Мен икки соат давомида бу адашган жонларга Исо ҳақида гапирдим, улар эса менга ўзга сайёраликка қарагандек, шунчаки қараб турардилар. Мен сўзларни айтган заҳотим, ўзимга қайтиб келарди ва ўзимни бошимни деворга ураётгандек ҳис этардим. Бу худди уруғни бетонга сепаётгандек кўринарди.

Шундан сўнг Раббий менга шивирлади: «Менга қара, Мен сенга нима қилишинг кераклигини кўрсатаман». Кейинги ўтгиз дақиқа У мени одамларнинг олдига олиб борди ва айтишим жоиз бўлган, керакли сўзларни берди. Менинг сўзларим, энди юракка бориб тегарди ва уч киши ҳаётини Исо Масихга бағишлади. Муқаддас Руҳга нигоҳимни қаратганимда ва юрагимда У айтган сўзларга диққат қилганимда, менинг уринишларимнинг натижаси кўпайди.

Мен буни ҳаётимнинг барча соҳаларида кўрганман. Худонинг Сўзида ўсиб борган сарим, қисқа вақт ичида кўпроқ нарса қилиш қобилияти пайдо бўла бошлади. Менинг соатлар, кунлар ва ҳатто ойларимни асраб қолган, ҳақиқат йўлларини топдим. Ибодатларим янада кучлироқ, Худонинг ҳузури янада яққолроқ, одамларнинг ҳаётига таъсир ўтка-

зиш қобилиятим янада ойдинроқ бўла бошлади. Ёзув шундай деб ваъда берган:

«Доноликнинг боши – Раббийдан қўрқишдир, Муқаддасни таниб-билиш – ақлдир. Чунки мен орқали ҳаёт кунларинг кўпаяди ва умрингга йиллар қўшилади» (Ҳикматлар 9:10,11).

Иккита нарса ваъда берилган: узоқ умр кўриш, яъни ҳаётимиз узаяди ва кунларимизнинг кўпайиши, яъни илгариги шунча вақтнинг ичида кўпроқ нарсага улгуриш. Бошқа жойда кунларнинг кўпайиши, кунларнинг узайиши деб ёзилган. «Чунки улар сенга узун кунлар, узоқ умр ва тинчлик қўшиб беради» (Ҳикматлар 3:2). Муаллиф Худонинг Сўзига итоат этиш ҳақида айтган. Эътибор беринг, нафақат узоқ умр, қолаверса узун кунлар ҳам бериляпти. Бу вақтимизнинг кўпайишидир.

Қурбонлик орқали кўпайиш

Худони яқиндан таниб-билган ҳар бир киши, кундан кунга хурсанд ва саҳий бўлиб боради, негаки Худо энг саҳий марҳаматловчи ҳисобланади. Унинг энг қимматли ҳадяси бўлмиш – Ўзининг ягона Ўғлини берди. Исодан кўра қимматлироқ инъом йўқ эди. Раббий ҳеч қачон аҳамиятсиз ва кераксиз совға бермайди. Исони бераркан, кўп ўғиллар ва қизлар Унинг оиласига киришини англатадиган, ҳосил кўпайишини кутган.

Имон билан берган қурбонликларимиз – Ота Ўғлини берганидек, одамларнинг ҳаётига абадий таъсир кўрсатиб, биз эга бўлган нарсаларни кўпайтиришнинг яна бир йўли. Исо шундай деб таъкидлаган: «Мен ҳам сизларга айтаманки, ўзингизга ноҳақ бойликдан дўст орттиринглар, токи бу бойлик тугагач, сизларни абадий маконларга қабул қилсинлар» (Луқо 16:9). Тўғри ишлатилган пулларимиз,

улар сарфлангандан анчадан сўнг, самодаги ва Янги Йерусалимдаги ҳаётимизнинг сифатини белгилаши мумкин. «Ёзилганидек: «(Қурбонлик берадиган киши) сарфлаб, камбағалларга берди; унинг ҳақлиги абадий туради» (2 Коринфликларга 9:9, Кенгайтирилган таржима).

Камбағал киши деб нафақат моддий жиҳатдан, шунингдек руҳий камбағал бўлганни ҳам айтиш мумкин. Одам миллионлаб долларларга эга, бироқ руҳий қашшоқ бўлиши мумкин. Мисоллардан бири – Закхей исмли киши. Исо Ўз вазифасини таърифлаб, деди: «Раббийнинг Руҳи Менинг устимда, чунки қашшоқларга хушхабарни эълон қилиш учун, У Мени мойлаб юборди» (Луқа 4:18). Сал ўтиб, У шаҳарга чиқди, энг бой кишини топди ва катта оломон қаршисида унга шундай сўзлар билан мурожаат этди: «Бугун Мен сенинг уйингда бўлишим лозим». Закхей шаҳардаги энг бадавлат одам бўлса-да, лекин у афтидан, энг қашшоқ бўлган. Бошқа сўзлар билан айтганда, у Худога бошқалардан кўра кўпроқ муҳтожлигини билган. Исо хизмат қилган кўпчилик бойлар, Худонинг Сўзига муҳтож бўлишган.

Хизматчилар, Исонинг ишларини амалга оширишга, камбағалларга Худонинг Сўзини эълон қилишга ва уларга таълим беришга юборилган. Пулларимизни Худонинг фаолияти учун бериб, камбағалларга экамиз ва бизнинг қилган ишларимиз мангу туради. Пулларингиз кўп ёки камлигининг аҳамияти йўқ. Худо экувчига беришга ваъда берган уруғингиз бўлса, сиз Унинг Қурилишидаги уринишларингизни кўпайтира оласиз.

Инъомингизнинг кўпайиши қандай содир бўлади? Олма уруғини фараз қилиб кўринг. Уни экиб, олма ҳосилини йиғиб оласиз. Аммо энг муҳими, етилган олмаларнинг ичидаги уруғлар экилган уруғлардан янада кўпроқ бўлади. Агар ўша барча уруғларни эксангиз, янада кўпроқ олма йиғиб оласиз ва бу чексиз давом этиши мумкин. Пулларимиз би-

лан ҳам худди шу нарса содир бўлади. Повул Коринфликларга қурбонлик ҳақида нима деганига, қаранг:

«Шуни айтиб қўяйки, хасислик билан экадиган хасислик билан ўриб олади: сахийлик билан экадиган эса сахийлик билан ўриб олади. Ҳар ким қайғу ёки мажбурият билан эмас, балки юрак хоҳиши билан берсин, чунки Худо қувониб берувчини севади» (2 Коринфликларга 9:6,7).

Ҳосилимизнинг кўпайиши тўғридан-тўғри қанча экканимизга мутаносиб. Бу Худонинг эмас, бизнинг қароримиз эканига, эътибор беринг. Агар биз имон ва севги билан сахий бўлишга қарор қилсак, бағишловларимиз кўпаяди: «Уруғ экувчига уруғ, озуқа учун эса нон берадиган Худо сизларнинг экканингизни ҳам мўл қилади ва ҳақлигингизнинг ҳосилларини кўпайтиради» (2 Коринфликларга 9:10).

Раббий экилган нарсани, олма уруғи мисолида кўрганимиздек, кўпайтиради. Агар уруғларни эксак, бир неча карра кўпроқ ҳосил ўриб оламиз. Бу жараён, бошқаларни дуо қилиш қобилиятимиз янада кўпайганини кўрмагунимизча, давом этаверади.

Худо қурбонликларимиз орқали ҳақлигимизнинг ҳосилларини орттиради. Айнан манашу нарса кўпроқ қувонтиради. Бу оятда, биз ўз қурбонликларимиз билан таъсир кўрсатган одамларнинг ҳаёти эвазига кўпаядиган, абадий мукофотлар ҳақида айтилган. Моҳиятан, юқорида келтирилган масалга ўхшаб, қурбонлик қилиб, биз ўз миналаримизни кўпайтирамиз.

Ҳамкорлик

Бизнинг, айниқса, бизга қайтара олмайдиган одамларга қилган қурбонликларимиз, бу ҳаётда ҳам, Судда ҳам мукофот келтиради. Шоҳлик қурилишидаги сай-ҳаракатлари-

мизга келсак, биз буни хушхабардаги ҳамкорлик орқали амалга оширишимиз мумкин. Повул унинг хизматини молиявий қўллаб-қувватлаган Филиппидаги имонлиларга нима деганига, қаранг:

«Бироқ менинг қайғуларимда иштирок этиб, сизлар яхши иш қилдингизлар. Филиппиликлар, сизлар биласизларки, мен Хушхабарни воизлик қилишни бошлаб Македониядан чиққанимда, сизлардан бошқа ҳеч қайси жамоат менга эҳсон ва меҳмондўстлик билан хизмат қилмаган (менга ҳамкорлик қилмаган) эди. Сизлар Салоника шаҳрига ҳам бир-икки марта менинг муҳтожликларимни қондириш учун менга ёрдам юборган эдингизлар» (Филиппиликларга 4:14-16, Кенгайтирилган таржима).

Эътибор беринг, Повул Филиппидаги имонлиларни ўз хизматининг ҳамкорлари деб атаган. Ҳамкорлик – бу шахслар ёки гуруҳлар орасидаги, аниқ мақсадга эришиш йўлида ўзаро хизмат кўрсатиш ва масъулият олиш муносабатларидир. Худодан берилган соғлом ҳамкорлик, ҳамкорликка кирган томонларга, шахсларга, улар якка ҳолда уддалай оладиган ишдан, кўпроғини амалга оширишга имкон беради.

Исо бизга бутун дунё бўйлаб боришни ва барча халқлардан шогирдлар орттиришни буюрганини юқорида айтиб ўтдим. Бироқ, агар ҳамма имонлилар топшириқни бажариш мақсадида миссионерлик даласига чиқсалар, ким бу фаолиятни молиявий таъминлайди? (Бу ҳам, Худо ҳаммага ҳар хил инъом ва даъватларни беришининг яна бир сабаби). Раббий ҳеч қачон, хизматчилар керакли моддий ёрдамни, фаришталар ёки самодан пул ёғилиши орқали олишини режалаштирмаган. У Ўз Танасига қурбонлик қилиш имтиёзини берган ва бу ҳамкорликни юзага келтиради.

Халқларни қўлга киритиш учун, Худо хизмат инъомларини берган ва уларни тайинлаган. Юқорида айтганимиз

дек, бу мақсадни амалга ошириш учун У махсус инъомлар, қобилиятлар ва мойланиш беради. Бу вазифа жамоатдаги ҳаммага эмас, балки фақат айримларга берилади (Эфесликларга 4:11). Жамоатнинг қолган аъзоларига У бошқа зарурий соҳаларни буюради ва ишониб топширади. Бу ўз доиранинг одамлар устида ишлаш ва уларга эришишдир. Агар сиз кун бўйи ишда бўлсангиз, қай тарзда оммани нажотга олиб келасиз? Жавоб ҳамкорликда мужассамлашган.

Сиз ҳаётни ўзгартирадиган маҳсулотга эга бўлсангиз-у, лекин уни бир ойда атиги икки дона ишлаб чиқаришга имконингиз етса, унда маҳсулотингизни бутун шаҳар, давлат ёки дунё миқёсида тарқатиб бўлмайди. Бироқ ойига минглаб нусха ишлаб чиқариш ва тарқатишга қодир керакли жиҳозларга эга корхона бўлса, сиз у билан ҳамкорликка киришардингиз. Шундай қилиб, сиз ўз маҳсулотингиз (шахсий гувоҳлик) билан икки кишини эмас, балки минг кишини таъминлайсиз. Оддий ҳамкорлик йўли билан ўз талантиларингизни самарали равишда кўпайтирасиз.

Айнан манашу оддий қоида Повулнинг филиппиликларга берган таърифига мос келади. У давом этади: «Мен ҳадяни изламаяпман, лекин сизларнинг ҳисобингизга кўпаядиган ҳосилни изляяпман» (Филиппиликларга 4:17).

«Сизларнинг ҳисобингизга кўпаядиган ҳосил» иборасига эътибор қилинг. Филиппидаги имончилар кўп жонларни забт этиш ва уларга таълим беришдаги ўз кучларини, Повулнинг хизматига моддий ёрдам юбориш орқали кўпайтирдилар. Вақтинча бўлган нарсалардан фойдаланиб, улар уни абадий нарсаларга айлантирар ва кўпайтирар эдилар.

Сиз шу турдаги ҳамкорликка киришсангиз, сизнинг ҳисобингизга йиғиладиган ҳосилнинг баракасига эга бўласиз. Бу сизнинг самовий ҳисобингиз. Масиҳ Ҳукми қаршисида турганда, нафақат иш жойда, қўшнилари, мактабда ва бошқа жойларда кўрсатган шахсий хизматингиз учун, қола-

верса ўз ҳиссангизни қўшган бошқа хизматчиларнинг хизматидаги минглаб ва миллионлаб эришган жонлари учун ҳам тақдирланасиз. Шу боис Калом бизга дейди: «Саҳийлик билан бер, бинобарин сенинг инъомларинг келгусида ўзингга қайтади. Кўплар билан ўз инъомларингни бўлиш» (Воиз 11:1,2, инглизчадан таржима).

Худо томонидан тайинланган хизматларни (шу жумладан маҳаллий жамоатингиз топширган хизматларни) бирин-кетин бажараверсангиз, шундай қилиб одамларни нажотга олиб келишга ҳиссангизни қўшасиз. Бошқа хизматкорларнинг ишларида, ўз улушингизга эга бўласиз, негаки сиз ҳамкорсиз. Энг қувончлиси шундаки: қанча кўп ҳисса қўшсангиз, мукофотингиз ҳам шунча ортиб бораверади. Билиш муҳимки, Худо сизнинг инъомингизни қурбонлигингиз миқдорига қараб эмас, балки уни содиқлик билан берганингизга қараб баҳолайди. Ота Худо юракдан чиққан самимий ҳадяларга қарайди. У қурбонликнинг миқдорини эмас, айнан самимийликни севади ва уни дуо қилади. Жумладан, бир киши, шахсий эҳтиёжлари бўлишига қарамай, ўз ҳадясини содиқлик билан, хизмат учун ҳар ой ўттиз доллардан бериши мумкин. Худо бундай ҳадяни, пулларнинг ўзидан кўра кўпроқ қадрлайди, чунки унда инсон ҳаётининг бир қисми бор. Бошқа киши эса ойига минг доллар келтириши, лекин унда ошиб-тошгани учун шунча бериши мумкин. Худонинг кўзида иккаласи ҳам ажойиб, бироқ У ўттиз долларлик ҳадяни кўпроқ деб ҳисоблайди. Бу ҳақиқат, қурбонликка икки танга олиб келган бева аёл воқеасида ўз аксини топган (Марк 12:41-44 га қаранг).

Худо ҳадяларимизни ердаги ҳаётимизда ҳам кўпайтиришини унутмаслигимиз керак. Бу оқим биз янада кўпроқ беришимизга имкон яратади. Калом шундай деб таъкидлайди: «Баъзи одам саҳийлик билан экади ва унга яна бойлик қўшилади, бошқаси эса керагидан ортиқ тежайди, бироқ

қашшоқлашади» (Ҳикматлар 11:24). Ўйлаб кўринг: сизнинг қурбонликларингиз нафақат мангуликда кўпаяди, шунингдек бу ўсиш табиий дунёда ҳам намоён бўлади ва бу нарса яна кўпроқ беришга замин яратади. Бу доира доимо янгилашиб ва кўпайиб туради.

Йигирма икки йил олдин, мен таниган ишбилармонлар бир гуруҳ бўлиб йиғилдилар ва ўз даромадларидан бир қисмини Хушхабар ёйилиши учун ажратишга ваъда бердилар. Бошланиш миқдори кам эди, лекин ҳар йил ошиб борарди. Улар ўз бағишлов ва ҳамкорлигида доимий бўлиб қолишди. Биринчи йигирма йил уларнинг имкониятлари шу даражагача кенгайиб кетдики, улар Хушхабар учун ҳар йил 120 миллиондан кўпроқ ҳам бера олардилар. Ўз минасини Шоҳлик мақсадида кўпайтирган бу одамлар, келгусида буюк мукофотга эришадилар.

Жамоатда иши яхши бўлган, беҳисоб эркан ва аёл тадбиркорлар бор, аммо уларнинг кўпчилиги даромадидан озгина қисмини Шоҳлик учун қурбонлик қиладилар. Улар жамиат кўзида муваффақиятли кўринса-да, уларнинг ўзларига олиб қолган пулларига Раббий қандай нигоҳ билан қарар экан? Ҳатто миллионлаб даромад қилган бўлсалар ҳам, ўша битта милага эга бўлган хизматкорга ўхшаб, улар ҳам суд бўлишармикан? Улар Шоҳлик учун берилган пулларни кўпайтирмадилар. Бундай йўл тутадиганлар абадиёт томонидан ҳаракатланмаётган кишилардир.

Мен яқинда, бизнинг хизматимизга вақти-вақти билан қурбонлик қилиб турадиган ишбилармон билан голф ўйнадим. Ўйиндан сўнг у мени меҳмонхонага олиб борди. У йўлда деди: «Жон, мен қарийб эллик ёшга кирдим. Мен жон-жаҳдим билан ишладим ва ҳисобида тўққиз миллион долларлик ширкат барпо қилдим. Ҳаммаси зўр, ишнинг ўзи мустақил фаолият кўрсатмоқда, оиламнинг ҳаётида ҳамма нарса жойига қўйилган. Ўзимни қийнаб ва яна шир-

катим ҳисобини ўттиз ёки қирқ миллионга кўтариш учун ўн йилимни ишга сарфлаб, нима қиламан?»

У Худо уйининг қурилишидаги ўзининг қисмини кўрмаслигини англадим. У менга Шоҳликда муҳим аҳамиятга эга киши сифатида қарар, лекин тадбиркор сифатидаги ўз қийматини кўрмасди.

Мен шу заҳоти саволига савол билан жавоб бердим: «Фараз қилиб кўр, агар мен сенга “Мен жон-жаҳдим билан ишладим, ўн еттита китоб ёздим, етти миллион километр босиб ўтдим, минглаб воизликлар айтдим. Ишлар жойида, хизматимнинг ўзи мустақил равишда ривожланыпти, биз хотиним ва фарзандларим билан яхши ҳаёт кечирмоқдамиз. Ўзимни қийнаб ва яна янги китоблар ёзиб, хизмат сафарларига бориб ва воизликлар қилишимнинг нима кераги бор?” дейман. Нима деб ўйлайсан, менинг шу саволимга Исо нима деб жавоб берган бўларди?»

У кулиб юборди ва деди: «Шу гапларни айтиш учун У билан учрашганингда, мен сенинг ўрнингда бўлишни истамасдим».

Мен тезгина жавоб берим: «Сен айнан шундай деясан!»

Мен унга ўйлаб кўриш учун вақт бердим ва сўнг давом этдим: «Исо Унинг Шоҳлигини қуришим учун инъомлар берди – воизлик қилиш ва китоблар ёзиш. Сенга эса Исо, Унинг Шоҳлиги қурилишида иштирок этишинг учун – пул ишлаб, Шоҳликни молиявий қўллаб-қувватлаш инъомини берди. Сен ҳақиқатни бутунлигича кўрмаяпсан. Мен Раббий учун амалга оширишим керак бўлган ишларимда, сенинг итоатинг ёки итоатсизлигингга боғлиқман. Бу худди, одамларга воизлик қилишим учун оғзим чегараланган, воизликка борадиган оёқларим ҳаракат қилишдан тўхташни қарор қилганга ўхшайди». Суҳбатдошим қотиб қолди.

Ярим йилдан сўнг унга қўнғироқ қилдим ва ишлари қандайлигини сўрадим. У жавоб берди: «Жон, ярим йил

олдин айтган сўзларинг, яхши маънода, мени ҳар куни таъқиб қилди. Шу вақт ичида ҳар куни кўпроқ қурбонлик қилиш учун, янада кўпроқ даромад қилай деб, бор кучим билан ишляпман». Менга бу одамнинг кўникувчанлиги ёқди.

Бошқа томондан, биз хотиним билан, маҳаллий жаоматимиздаги қаерда керак бўлса, ҳамма жойда фаол хизмат қиладиган бир кишини таниймиз. У ўзининг хизмати тўлиқ хизматда эмас, балки тадбиркорликда эканини билади. У даромадининг ўн фоизига яшашни, тўқсон фоизини эса Худога беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Танишимиз ўз мақсадига эришди. Бор-йўғи ўн фоизга яшаб, у жуда қиммат машинада юради ва ҳашаматли уйи ҳам бор. Ҳамкорлик унинг ишига ривож келтирди, натижада унга қоладиган ўн фоиз етарли даражада ўсиб кетди. У Исонинг қонунини қўллади: камига содиқ, кўпига ҳам содиқ бўлади.

Ҳамкорликка киришишнинг яна бир сабаби – бу йўл билан бизга хизмат қилган хизматкорларни дуо қилиш имкониятини қўлга киритамиз. Повул айтган: «Токи сизлар ҳар қандай сахийлик учун ҳамма нарсада бой бўлинглар. Сахийлигингиз эса биз орқали Худога миннатдорчилик келтиради. Чунки бу хизматнинг ижро этилиши нафақат муқаддасларнинг эҳтиёжларини қондиради, балки кўпчиликда Худога мўл-кўл миннатдорчиликни келтириб чиқаради» (1 Коринфликларга 9:11-12).

Бу табиий ҳолат. Дўстингиздан совға олиб, бошқа кишига миннатдорлик хатини юбормайсиз. Сизни дуо қилган кишига раҳмат айтасиз, шу билан ўзаро муносабатларингизни мустаҳкамлайсиз. Худо ҳамма нарсани белгиланган мақсад билан яратди. Имонга келган одамларнинг сони қанча ортса ва хизматлар кўпайса, шунча кўп моддий эҳтиёжлар юзага келади. Шундай қилиб, агар хизматдаги ҳар бир киши қурбонлик қилса (ҳатто икки танга бўлса ҳам),

хизматнинг давом этиши ва кенгайишидаги барча сарф-харажатлар қопланади.

Филиппиликларга айтилганларга якун ясаб, Повул шундай ёзган:

«Мен ҳамма нарсага эгаман ва мўлчиликда яшамоқдаман. Сизларнинг хушбўй тутатқингизни, яъни Эпафродит орқали юборган Худога маъқул бўлган ёқимли қурбонлигингизни олиб, мен тўқ бўлиб юрибман. Менинг Худойим эса Исо Масих орқали сизларнинг ҳар қандай муҳтожликларингизни Ўз шуҳратининг бойлиги билан қондиради» (Филиппиликларга 4:18,19).

Ҳар қандай муҳтожлик Худонинг бойлиги билан қондирилиши ҳақидаги ваъда, хизматдаги ҳамкорларга қаратилган. Сиз ўнлик берсангиз ва хизматда ҳамкор бўлсангиз, шунда Худонинг ушбу ваъдасида қаттиқ туришингиз мумкин. Шунда сизда ҳеч қачон муҳтожлик бўлмайди.

Ибодат орқали кўпайиш

Кўпайишнинг яна бир йўли – бу ибодат. Алоҳида одамлар, оилалар, жамоатлар, шаҳарлар ва халқлар учун ибодат қилиб, бағишлов орқали содир бўлганидек, одамларнинг ҳаётига абадийга таъсир кўрсатишимиз мумкин ва улар билан фақат самода учрашамиз. Хизматчилар учун ибодат қилганда ҳам, одамларнинг ҳаётига таъсир кўрсатамиз. Бизнинг хизматимизда молиявий ҳамкорларимиз бўлгани каби ибодатчи ҳамкорларимиз ҳам бор. Ибодат ҳамкорлари «Халқаро миссионер» хизмати учун ҳар куни ўзларини ибодатга бағишлайди.

Кўпинча одамлар келиб, менга дейдилар: «Мен сизлар учун ҳар куни ибодат қиламан». Мен ҳар сафар, улар чиндан ҳам ибодат қиляптими ёки шунчаки шундай деяптими, аниқ айта оламан. Самимий ибодатдаги кишиларга,

қуйидагича жавоб бераман: «Сизнинг ибодатингиз хизматимиз учун энг катта ёрдам!» Бу ҳақиқат! Кимдир ибодат қилганда, кўпроқ одамларнинг ҳаёти ўзгариши мумкин. Худо ибодат орқали Унинг хизматига қурбонлик қилиш учун, одамларни руҳлантиради ва юракларини очади, бинобарин молиявий ҳамкор ва ибодат ҳамкорининг бирини танлаш зарур бўлса, мен аввал ибодат ҳамкорни танлаган бўлардим. Лекин униси ҳам, буниси ҳам керак.

Кўмакчилик хизмати орқали кўпайиш

Миналарни кўпайтиришнинг бошқа йўли – бу кўмакчилик хизмати. Биз Лиза билан доим ташкилотимизнинг кўпчилик ёрдамчи ва ҳамкасбларини, бизнинг хизматимиз орқали ҳар битта ўзгарган ҳаёт учун улкан мукофотга эришадиган кишилар сифатида эслаймиз.

Бу сўзлар, Довуд жанг майдонидан қайтган одамларга қарата айтган сўзларидан олинганини биламан. Биринчи Шоҳлик китоби, 30-бобида, Довуд унинг ҳарбийлари қароргоҳидан ўғирланган ва асрга олинганларни қайтариш учун Амаликларни изидан қувгани тўғрисида ўқиймиз. Жангда қатнашиб, Довуд билан сафга қайтганларнинг айримлари, қўлга киритилган ўлжани қароргоҳни қўриқлаб қолганлар билан бўлишишни исташмадилар. Шундан сўнг, Довуд нима деб жавоб берганини тингланг:

«Урушга борганлар билан анжомлар ёнида қолганларнинг улуши бир хил бўлади, ҳаммага тенг бўлиш керак. Ўша кундан бошлаб кейинга, ҳатто бугунги кунларгача Довуд бу тартибни Исроилда қонун ва қоида қилиб ўрнатди» (1 Шоҳлар 30:24-25).

Довуд – Исонинг тимсоли. Шунинг учун «ўша кундан бошлаб кейинги, ҳатто бугунги кунларгача Довуд бу тартибни

Исроилда қонун ва қоида қилиб ўрнатди» ибораси менга бугун ҳам, Исо ва Унинг Жамоати учун амал қилишини билдиради. Хизмат орқали амалга оширилган ҳамма нарса учун, нафақат бошқарувчи, қолаверса барча содиқ хизмат қилган, моддий ёрдам берган ва ибодат қилганлар ҳам тақдирланади, гарчи улар жанг майдонида кўринмаган бўлсалар ҳам.

Муносабатнинг муҳимлиги

Юқорида хизматга бўлган муносабатимиз ҳақидаги ҳақиқатлар, бизнинг мукофотимизни белгилайдиган муҳим жиҳат ҳисобланади. Нафақат ишларимиз, қолаверса, ўша ишларни қай сабабга кўра амалга оширганимиз ва истакларимизнинг ортида турган муносабатимиз ҳам ҳисобга ўтади. Худо дейди: «Агар хоҳласангизлар ва итоат қилсангизлар, ернинг эзгуликларидан ейсизлар» (Ишаъё 1:19).

Мен Худо билан муносабатларимда қурғоқчилик кечирган давримни эслайман. Ўша пайт, жамоатдаги хизматлардан, айниқса, чўпонимнинг воизликларидан ҳеч нима олмаётгандек, туюларди. Ҳаётимда сезиларли даражада олдинга силжиш йўқ эди.

Саккиз мингталик жамоатда, бевосита чўпоннинг бошқарувида доимий хизматда бўлиб, кундан-кунга унга нисбатан танқидий муносабатда бўла бошладим. Бир куни тонгдаги ибодатимда Худо менга деди: «Муаммо чўпонда эмас, муаммо сенда».

Мен тургун жойимда қотиб қолдим: «Менинг муаммом нимада?»

Раббий мендан Ишаъё пайғамбар Китобида (1:19) нима деб ёзилгани ҳақида сўради. Мен бу оятни ёддан билганим учун уни қайтариб айтдим. Сўнг У деди: «Сенинг муам-

монг мана шунда. Сен доимо, озиқ олмаяпман дейсан ва бу тўғри, чунки сен ернинг эзгуликларидан емаяпсан».

Мен шу заҳоти эътироз билдирдим: «Мен итоаткорман, чўпон нима буюрса, барини бажараман!»

Раббий жавоб берди: «Мен, агар сен итоаткор бўлсанг – ернинг эзгуликларидан ейсизлар, демадим. Мен: «Агар хоҳласангизлар ва итоат қилсангизлар...», дедим.

У яна деди: «Итоаткорлик сенинг ҳаракатларингга, хоҳиш эса – муносабатингга боғлиқ, сенинг муносабатингдан эса, қўланса ҳид келяпти!»

Раббий, мен кўринишдан итоатли ва кўнувчан бўлганим, шу билан бирга муносабатим танқидий ва ҳукм қилувчи бўлиб қолавергани ва бу хизмат қилишимга таъсир қилишини очишни бошлади.

Мен шу заҳоти тавба қилдим ва кейинги хизматда мен учун само очилди, мен яна самонинг ҳузурини ҳис эта бошладим. Чўпоннинг воизлигини тинглаб, ўз муносабатим туфайли қанча кўп нарсани ўтказиб юборганимни ўйлаб, кўз ёшларим дарё бўлиб оқарди. Шундан сўнг тез орада Повулнинг Муқаддас Руҳ билан руҳлантирилган сўзларини тушуниб етдим: «Мен буни сизларга муносабатингизни синаш ва синовдан ўта олишингизни, итоатингизни ҳамда ҳаммангиз (менинг йўл-йўригимга риоя қилиб) ҳамма нарсадан мамнун ёки йўқлигингизни кўриш учун ёздим» (2 Коринфликларга 2:9, Кенгайтирилган таржима).

Худо биз учун белгиланган иродасига бўйсунганимиздаги муносабатимизни синаб кўришини англаб етдим. Мен ҳозир, шайтон бизга сингдиришга ҳаракат қиладиган, чидаб юриш ҳақида айтмаяпман. Бундай муносабатдан озод бўлишимиз учун Исо ҳақ тўлади. Биз ибодат, имон ва Худонинг Сўзини эътироф этиш орқали шайтонга қатъийлик билан қарши туришимиз лозим. Худо истаган йўлдан борганимизда намоён бўладиган муносабатимиз ҳақида гапираяман.

Повул шундай деб ёзган: «Чунки Исо Масихда бўлган фикр юритиш сизларда ҳам бўлиши керак» (Филиппиликларга 2:5). Исо Отаси Унга тайёрлаб қўйган идишдан нафақат ичди, шунингдек У бунни сидқидилдан бажарди. Бинобарин Повул бизга дейди: «доимо (онг ва руҳнинг янгиланган муносабатига эга бўлиб) онгингизнинг руҳи билан янгиланинглар» (Эфесликларга 4:23, Кенгайтирилган таржима).

Нега? Чунки муносабат ниятларимизга таъсир кўрса-тади, судда эса нафақат ишларимиз учун, қолаверса, уларнинг ортида турган ниятларимиз учун ҳам тақдирланамиз. Келинг, Повулнинг сўзларини яна бир марта ўқиймиз:

«...Чунки ҳаммамиз танада яшаган пайтимизда қилган яхши ёки ёмон ишларимизга қараб (мақсад, ният ва ютуқлар, шунингдек бу ютуқларга эришиш йўлидаги ишлар, нималарга эътибор берганмиз ва ўзимизни нималарга бағишлаганимизни ҳисобга олиб) қаримтаимизни олиш учун Масихнинг ҳукм курсиси олдида ҳозир бўлишимиз керак» (2 Коринфликларга 5:10, Кенгайтирилган таржима).

Худого хизмат қила туриб, алам билан тўлган одамларни кўриб, эзилиб кетаман. Бундайлар ҳолдан тойган ҳолатда, ҳаракатланишда давом этиб, абадийликдаги келажакни кўздан қочириб қўядилар ҳамда ҳасад ва шахсий манфаат юзасидан хизмат қилиб юрадилар. Менимча, бошида Худого самимий интилишга тўлган одамлар, охирида ёмон ҳолатга тушиб қолишининг сабаби ҳам айнан шунда деб биламан. Мана нима учун бизга ушбу огоҳлантириш берилган: «Диққат қилинглар, токи ҳеч ким Худонинг иноятдан маҳрум бўлиб қолмасин, токи бирор аччиқ илдиз пайдо бўлиб, зарар етказмасин ва у орқали кўплар ҳаром бўлмасинлар» (Ибронийларга 12:15).

«Кўплар» ҳаром бўлиши мумкин деган сўзларга, эътибор беринг. Йигирма йил давомидаги хизматимда, қай тарзда

аччиқ илдиз тарқалишини қайта ва қайта гувоҳи бўлганман ва бу ҳар доим менинг юрагимни эзган. Муқаддас Китобнинг Кенгайтирилган таржимасида қуйидагича илҳомланган сўзлар бор: «Башоратингизда машқ қилинлар ва (бир-бирингизга) эътиборли бўлинлар». Биз бир-биримизга вазиятни олдини олиш мақсадида ушбу сўзларни айтишимиз жоиз, токи вақтида олиб ташланмаган аччиқ илдиз туфайли, севикли биродарларимиз йиқилмасин ёки тўлиқ мукофотини ололмай, мағлубиятга учрамасин.

Биз хотиним билан биринчи навбатда, ўз фарзандларимиз ва ҳамкасбларимизга диққат қиламиз. Биз доимо сафарларда бўлишга даъват этилганимиз боис фарзандларимизда буни кўтара олишига иноят бор. Аммо биз улар бу иноятни йўқотиб қўйишларини истамаймиз. Биз уларга далда сўзларини айтамыз, уларнинг муносабатларини қўриқлаймиз ва кучли қилиб ўстирамыз.

Бир куни тўртала ўғилларимга айтган гапларимни эслайман: «Болалар, мен ҳар ой кўп кунларга сафарга кетишимни ва ойингиз ҳам бир неча кун уйда бўлмаслигини яхши биласизлар. Кетишимизнинг сабаби, бу Худонинг биз учун белгилаган даъвати. Айнан шу тарзда У Ўз шарафи ва Шоҳлиги қурилиши йўлида кўп одамларнинг ҳаётига биз орқали кириб келишни истади».

Сўнгра мен уларга дедим: «Бу даъватга турли хил тарзда ёндошиш мумкин. Сиз бунга, ўзларингизни худди ота-онангизни сизлардан олиб қўйган ва бошқаларникидек оилавий ҳаётдан маҳрумдек, сезишларингиз мумкин. Ёки бунга нафақат ота-онангизнинг, шунингдек сизнинг ҳам шахсий даъватингиз деб қарашингиз мумкин. Худо мақсадларининг кўпайиши учун, ота-онангизни минглаб одамлар томон юбориб, уларни «экиш» хизмати билан шуғулланишингиз мумкин. Агар сизнинг муносабатингиз шундай бўлса, биз таъсир кўрсатган ҳар битга жонлар учун Ҳукм куни

сиз ҳам мукофотга эга бўласиз. Мабодо бунга худди ота-онангизни сиздан олиб қўйгандек қарасангиз, ўша одамлар учун бериладиган мукофотдан ажраласизлар. Хуллас, йигитлар, ҳаммаси биргина сўз: «муносабатга» боғлиқ.

Улар мен айтган сўзни маҳкам ушлаб олдилар, натижада бошқа бирор марта бизнинг сафарларимиздан нолиганлари йўқ. Аксинча, Лиза билан навбатдаги кишининг таклифини қабул қилиш ҳақида бош қотириб турганимизда, улар кўп марта бизни таклифга рози бўлишга руҳлантиришган. Бизнинг ҳар бир ўғлимиз билан муносабатларимиз аъло даражада ва улар Худони севади ҳамда уларнинг ҳаммаси биз билан Унга хизмат қилади. Унинг ажойиб инояти учун Унга шараф бўлсин. Улар кичиклик чоғидан бошлаб, ўз миналарини кўпайтиряптилар.

Ўз ишчиларимга ҳам худди шундай дедим: «Сиз бу ердаги ишга, шунчаки оддий иш деб қарашингиз ва охир оқибат чарчаб, аламга тўлиб, ҳукм куни мукофотингиздан қуруқ қолишингиз мумкин. Ёки бу ердаги ишга, миллионлаб кишиларнинг ҳаётига таъсир қилиш имконияти деб қарашингиз мумкин. Сиз юборган ҳар битта китоб, сиз жавоб юборган ҳар битта хат, ижтимоий тармоқлар орқали забт этган ҳар бир киши, сиз ташкиллаштирган ҳар битта йиғилиш, буларнинг бари сизга, Худо амалга ошираётган ишнинг муҳим қисми бўлиш имконини беради. Сиз Довуднинг қароргоҳини қўриқлайдиган ҳарбийлар кабисизлар». Ишчиларимиз билан муносабатларимиз ҳам аъло даражада, чунки улар менинг сўзларимни қабул қилдилар. Менинг руҳий раҳбар сифатидаги ишим – тўғри муносабатни сақлашга ёрдам берадиган сўзларни эълон қилишдан иборат, бунинг амалга ошиши учун жавобгарлик эса уларнинг бўйнида.

Тўғри муносабатга эга бўлиб, биз ўз миналаримизни кўпайтирамиз ва ўзгача якуний натижаларга эришамиз.

Худо Ўз уйини қураяпти ва бизда Унинг ҳамкасблари бўлиш имтиёзи бор. Шундай қилиб, ишдаги вазифангиз қанчалик аҳамиятсиз кўринмасин, ҳар бир аъзо муҳимлигини унутманг, самарали ёки самарасиз бўлишни эса – ўзингиз танлайсиз. Мен сизлар ҳақдаги умидимни ҳаворий Юҳаннонинг сўзлари билан ифодалайман: «Ўзларингизга эътибор беринглар, токи бизлар қилган меҳнатимизни йўқотмайлик, балки тўлиқ мукофотни олайлик» (2 Юҳанно 8).

ШАХСИЙ ТАЪСИР КЎРСАТИШ

Бироқ сен менинг юриш-туришимни ва ҳаётдаги мақсадимни биласан. Сен менинг имоним ва уринишларимни биласан. Севгимни ва сабр-тоқатимни биласан.

— 1 Тимотийга 3:10, инглизчадан таржима

Мунгуликда, биз одамларнинг ҳаётига кўрсатган таъсиримизга қараб, тақдирланамиз ёки зарар кўрамиз. Бу нафақат хизматчиларга, қолаверса, бизнинг шахсий муносабатимиз, ҳаёт тарзимиз ва одамлар билан муносабатимизга ҳам боғлиқ.

Бизнинг одамларга нисбатан барпо этадиган ёки бузадиган муносабатимиз, одамларни қай тарзда қабул қилишимизни кўрсатади. Агар уларга паст назарда қарасак, унда шунга мос равишда муносабат билдирамиз, сўзларимиз билан уларни ерга урамиз ва уларнинг муҳтожликларига эътибор бермаймиз. Агар шахсни севсак, чин юракдан севги ва раҳмдиллик билан инсон ҳаётини қуриш ва мустаҳкамлаш имкониятларини излаймиз.

Одамларга восита деб қарасак, шахсий истакларимиз ва эҳтиёжларимизни одамларнинг ўзидан устун қўйиб, улардан ўз мақсадларимиз йўлида фойдаланамиз. Агар одамларга Худонинг суръатида яратилган, ақл-бовар этмас қадр-қимматга эга шахс сифатида қарасак, биз уларни дуо қилишга уринамиз, ҳатто бу нарса баъзида ўзимизга зарар келтирса ҳам. Бу масиҳий ҳаракат.

Худбинлик қотмалари

Исони қабул қилгунимча, мен ўта даражада бутун эътиборим ўзимда бўлган одам эдим. 1979 йил имонга келганимдан сўнг, Муқаддас Руҳ менинг одатий юриш-туришимдаги худбинлик қотмаларига ҳужум қилишига тўғри келди. Масихдаги биринчи ўн йиллик кучли қарама-қаршилик даври бўлганини айтиб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Ҳаётимдаги шундай қотмалардан бири шахвоний ҳирс эди. Бузуқ расмларни кўришга мойил бўлиб, бу васвасага қарши туриш жуда қийин иш деб ҳисоблардим. Олти йиллик курашдан сўнг 1985 йил, рўзамнинг тўртинчи куни озодлик олдим. Халос бўлган сониядан бошлаб, менинг онгимда янгиланиш жараёни бошланди.

Кейинги бир неча йилда ҳирснинг илдизини топдим. Худонинг севгиси юрагимда ўсишда давом этарди ва Худо яратган шахс қадрни мен учун тобора ойдинлашиб борарди. Мен жинсий ҳирс боғлиқлигининг сабаби, юз тубан худбинлик эканини фаҳмлаб етдим. Аёлга ҳирс билан қараш, уни бир бўлак гўшт қадар ерга урушни билдиради, бундай муносабат эса менинг юрагимга кун сайин жирканчли бўлиб борарди.

Аёл киши Худонинг тимсолида яратилгани, шуҳрат ва ҳурмат билан тақдирлангани ҳақидаги ваҳий менда ўрнашишни бошлади. Мен бу нарсани олдиндан билардим, аммо билимим онг даражаси қадар бўлиб, борлиғимнинг бир қисми эмасди. Бир қанча вақт ўтиб, Худонинг қайта шакллантирадиган жараёни ҳақиқат эканини бошимдан кечирдим. Қаршимда рекламада, журналларнинг юзида ва ойнаижаҳонда бузуқ аёлларнинг суръатлари пайдо бўлганида, ўзимда нафратни сезардим ва Исо Ўз қонини тўккан бу шахснинг нархи бир бўлак гўштчалик экани учун эзилардим. Аёл кишининг аҳамияти ҳақидаги ваҳий кўпайган сари, менинг бу нарсага бўлган муносабатим ўзгариб борарди.

Мен жамоатда ҳам эркакларнинг аёлларга бўлган муносабатидан лол қоламан. Бундайлар аёлларга тепадан пастга қараб, уларнинг фикрини пастроқ ва ҳатто манфур деб ҳисоблайдилар. Бу бемаънилиқ. Эркаклар ва аёллар – Худо Шоҳлигида тенг ҳуқуқли меросхўрлардир. Кучлироқ (қалб ва юрак кучи эмас, балки жисмоний куч назарда тутилган) идишлар ҳисобланган эркаклар, аёлларни ўзларидан юқори даражада ҳурмат қилишлари лозим. Эркаклар аёлларни ҳурмат этиш, қадрлаш, ҳимоя қилиш ва ҳар доим уларни қуришга имкон топишлари лозим. Эрлар – сиз иттифоқнинг бошисизлар, бироқ Шоҳликдаги бошчилик, оила учун жонини беришни, ўз рафиқаси ва фарзандлари устидан ҳоқим бўлиш эмас, балки уларга хизмат қилишни англатади. Сиз ўз ҳокимиятингизни хотинингиздан, ўзингизни устун қўйишда кўрсангиз, сизнинг муносабатингиз уни жароҳатлайди ва бузади. Ҳукм куни сиз бу учун жавоб берасиз.

Одамларнинг кўзида яхши бўлишни излаш

Худо менга худбинликнинг яна бир алдайдиган қиррасини кўрсатди. Саксонинчи йилларнинг ўрталарида, тахминан тўрт юзта ишчилардан иборат жамоатда хизмат қилдим. Бизнинг жамоатимизда эса саккиз мингдан зиёд одам бўлиб, фаолиятимиз бутун давлат бўйлаб, бошқа минглаб жамоатларни ўз ичига оларди.

Ўша вақтда келишмовчиликларнинг ҳар қандай туридан нафратланар ва бор кучим билан улардан узоқроқда юрардим. Мен одамлар билан ҳаддан зиёд хушмуомала ва илтифотли эдим. Имкон туғилди дегунча, одамларга ёқимли сўзлар айтардим, ҳатто улар ҳақиқат бўлмаса ҳам. Мен офисимизда ишлайдиган энг ёқимли инсонлардан бири бўлиш шарафига эришдим. Ўзим ҳақимда, менга ҳузур бағишлайдиган ёқимли сўзларни эшитиб турардим.

Бир куни ибодатда Худо мендан сўради: «1 Коринфликларга, 13-бобнинг қаерида, Мен «севги ёқимли» деб айтганман?»

Мен тутилиб қолдим, сўнг жавоб бердим: «Ҳеч қаерида».

Сўнгра У деди: «Ўғлим, сен одамларга, ёлғондан бўлса ҳам, фақат ёқимли сўзлар айтиб юришининг асл сабабини биласанми?»

Мен жавоб бердим: «Билмайман. Мен бу ҳақда ҳеч қачон ўйлаб кўрмаганман».

У шу заҳоти жавоб берди: «Одамлар сени қабул қилмай қўйишидан қўрқасан. Сен кимни кўпроқ ўйлайсан – ўзингними ёки одамларнинг? Сен уларни чиндан ҳам севганинга, уларга ёқадими, йўқми, ҳақиқатни айтардинг. Одамлар сендан юз угириши хавфидан кўра уларнинг бахт-соадати учун кўпроқ қайғурган бўлардинг».

Мен хушмуомала ниқобим остидаги бадбашара худбинлигимни кўрдим ва бу аччиқ ҳақиқатдан ўзимни йўқотиб қўйдим. Мен одамлар кўзида, яхши кўриниш истагини қондириш йўлида, улардан фойдаландим. Мен учун муҳими одамларга ёрдам бериш эмасди, лекин ўз ишончсизлигимни ёпиш учун бошқалардан мақтов олишни кўзладим. Мен шунчаки, одамларга яхши кўринишни истардим.

Айнан шу сабабга кўра сон-саноксиз воизлар насихат, тузатиш ёки танбеҳдан четлашиб, Худо Сўзининг фақат «ижобий» томонлари ҳақида гапирадилар. Улар одамларни ҳақиқатдан ҳам севишининг ўрнига, жамоат аъзоларини хафа қилишдан ва уларнинг сонини йўқотишдан хавотирланадилар.

Севгининг маркази ким: сенми ёки одамларми? Мулоҳазасизларча, жарга қараб кетаётган одамни кўриб, наҳотки у ўз йўлидан тўхташи учун, қичқирмайсиз? Мен бир нечта шунга ўхшаш «севувчи хизматкорларни», одамлар кўрмаган пайтларда ўзини қандай тутишининг гу-

воҳи бўлганман. Уларнинг одамларга бўлган муносабати, кўрқинчли. Чунки улар официант, меҳмонхона ишчилари ва бошқа хизмат кўрсатувчиларга паст назар билан қарайдилар. Бундай имонлилар шахсий ҳаётида бошқа одамларга қандай ўрнак бўлаяптилар? Эртага улар йўлидан чиққан ҳар битта кишига, қандай намуна бўлгани учун битта-ма-битта ҳисоб беришига тўғри келади.

Мулойимдан қаттиққўлга айланиш

Бу ваҳийни олгач, машъал бошқа томонга қараб силкинишни бошлади. Мен қаттиққўл воизга айландим. Ўша пайтларда юрагимда, одамларга нисбатан Худонинг севгиси ҳали ёнмаганди. Мен одамларнинг абадий бахт-саодатига эмас, балки мумкин қадар тўғри бўлишга эътибор қаратардим. Баъзида воизликларимда бақириб, одамларни безор қилиб юборардим. Чунки ҳали-ҳануз ўзимни ўйлардим, худбинлигим фақат энди бошқача тусда намоён бўларди. Менинг ҳатти-ҳаракатларим Каломдаги ушбу мисолнинг анъанавий мисоли эди: «Сиз, барча сизнинг комил билимингизни маъқуллаши шарт деб ўйлайсизми. Билим мағрурлантиради, ҳақиқий севги эса жамоатни барпо этади» (1 Коринфликларга 8:1,2, инглизчадан таржима).

Хизматимизнинг илк йилларига қайрилиб қараб, кўп чўпонлар, мен келиб кетгач, орқамдан жамоатини «тартибга келтирганини» ўйлаб, уялиб кетаман. Агар ўша вақтларда ўзим чўпон бўлганимда, Жон Биверни жамоатимга воизлик қилгани аниқ таклиф қилмасдим. Ҳали кўп нарсаларда ўсишим кераклигига қарамай, мендаги Худога ва Унинг халқига чин кўнгилдан хизмат қилиш истагини кўрган чўпонлардан мингдан-минг миннатдорман.

Одамларнинг маъқуллашига эришиш ёки рад этилишдан қочишга уришиб, олдин одамларга тилёғламалик қил-

ган бўлсам, ҳали ҳам яширин худбин истаклар билан бошқарилиб, энди ҳақиқатни кескин тарзда айтардим, Худо мени бу нарсадан ҳам поклади.

Бир неча йилдан сўнг, машҳур хизматкор ўта нуфузли чўпонлар олдида мени танқид қилди, у мен ҳақда айтган гапларни учта ҳар хил қитъа вакилларидан эшитдим. Бошида мен жуда аччиқландим ва тушкунликка тушдим, бироқ хафагарчилик мени Худодан янада узоқлаштиришини билардим. Ниҳоят бу одамнинг мен томонга айтган маломатлари, Худога Унинг севгисини сўраб, ҳар қачонгидан ҳам кучлироқ фарёд қилишимга мажбур этди. Худодан биринчи навбатда, жон-жаҳдим билан ўз ҳаётим учун раҳм-шавқат сўраб, вақт ўтган сари Худо юрагимда, Унинг қимматли одамларига нисбатан севгини ўстирганини пайқамай қолибман.

Бу жараён вақтида Раббий менга, бутун хизматимни ўзгартириб юборган ваҳий берди. Ҳозир қандайдир теран ва яширин бўлган нарсани эшитаман, деб ўйлайсизми? Аслида ҳаммаси жуда оддий. Агар сўзларимни чуқур ўйлаб қарамагунингизгача, улар ҳатто аҳмоқона бўлиб туюлиши ҳам мумкин. Ваҳий шундан иборат эди: «Бир қошиқ шакар дорининг таркибини бузиб юбормайди». Дорини ширинроқ нарса билан аралаштириб берса, унинг самарадорлиги камайиб қолмайди. Шундай қилинса, уни ютиш шунчаки осонроқ бўлади, аксарият ҳолларда эса уни қўшиш ёқимли таъм беради.

Ҳозир кўп хизматчилар менга шундай дейдилар: «Жон, сен қандай қилиб, Худонинг Сўзидан поклайдиган сўзларни айта туриб, бизни кулдиришни уддалаганингдан ҳайратдаман. Сен жиддий мавзуни ҳаёт билан тўлдирдинг». Мен Худонинг инояти билан улғайганимни тушуниб етдим. Бунинг учун Ундан миннатдорман!

Ўша чўпон ўз танқидлари билан мени умуман дуо қилишни истамаган бўлса-да, аслида бу нарса менинг ҳа-

ётимда буюк баракага айланди. Ёдингизда бўлсин, Худо баъзида ҳаётингизда Унинг иродаси амалга ошиши учун, одамларнинг сизга нисбатан қилган ёмонликларидан фойдаланади. У Яхудонинг сотқинлигидан, Исонинг Унга белгиланган – хочга бориши учун фойдаланди. У Юсуф ака-укаларининг ёвуз ниятларидан, унинг Худодан берилган туши амалга ошиши учун фойдаланди. Яна кўплаб бошқа мисоллар келтириш мумкин.

Мақсад – Худонинг севгиси

Ҳамма нарса бизнинг одамларга бўлган муносабатимиздан бошланади. Агар бизда Худонинг севгиси ва раҳмдиллиги ўсишига имкон берсак, биз одамларга юқоридан қарамаймиз. Одамларга бундай назар билан қараш, бизда манманлик, ҳукм қиладиган муносабат, ҳаракатларимизда кўполлик ва бошқаларни келтириб чиқаради. Повулнинг Римдаги имонлиларга ёзган сўзларига эътибор беринг:

«Аmmo сен нима учун биродарингни ҳукм қилаяпсан? Ёки сен нима учун биродарингни камситаяпсан? Зеро ҳаммамиз ҳам Худонинг ҳукм курсиси олдида ҳозир бўламиз-ку. Шундай қилиб, бизнинг ҳар биримиз Худого ўзи учун ҳисобот беради» (Римликларга 14:10,12).

Биз имонли бўлиб туриб, иккинчи муҳим бўлган – яқинингни сев амрини унутиб қўйсак, унда Повул айтган қопқонга тушиб қолишимиз турган гап. Биз атрофдагиларга димоғдорлик билан муносабатда бўлишни бошлаймиз. Бундай муносабатлар, Каломдан билимга эга-ю, руҳий ҳосиллар йўқ жойда янада гуллаб-яшнайдди.

Муқаддас Калом Худо севгидир дейди. Севги эса Худо эмаслигини билиш, муҳим. Бу ерда катта фарқ бор. Худонинг табиати, Унинг йўллари ва мақсадлари бизнинг севгига берган таърифимизга тенг эмас, чунки Исони таниб-билмагун-

ча, ҳеч ким севги нималигини билмайди. Фақат Исо севгининг ҳаққоний моҳиятидир.

Муқаддас Каломда бирор марта, Худода севги бор, дейилмаган. Унда куч бор, Унда инъомлар бор, Унда ҳоқимият ва бошқалар бор. Бироқ Исонинг Ўзи севгидир. Шундай экан, биз Унга ўхшаш бўлишимиз лозим, негаки биз Унинг табиатидан қайта туғилдик. Мана нима учун Повул ёзган:

«Мен инсонларнинг ва фаришталарнинг тилларида гапирсам-у, лекин севгига эга бўлмасам, жаранглайдиган мис ёки янграйдиган кимвалдирман. Агар пайғамбарчилик инъомига эга бўлсам-у, бор билимларни ва бор сирларни тушунсам, агар тоғларни кўчирадиган бор имонга эга бўлсам-у, лекин севгига эга бўлмасам, мен ҳеч нарса эмасдирман. Агар бор мол-мулкимни тарқатиб юборсам, ҳатто танамни ёндиришга топширсам-у, лекин севгига эга бўлмасам, бундан менга ҳеч қандай фойда йўқдир» (1 Коринфликларга 13:1-3).

Севги сўзлар билан ўлчанмайди, чунки севаман дейишимиз, бироқ ишларимиз билан эса бунинг аксини кўрсатишимиз мумкин. Севги ҳаракатларимиздан ҳам бошланмайди. Повул юқорида келтирилган оятда, буюк севги кўринишига эга бўлган ишларни амалга ошириш – одам бор мол-мулкани камбағалларга бўлиб бериши ёки ўз ҳаётини қурбонликка топшириши, бироқ уларни севгисиз қилиши мумкин дейди. Чинакам севги юракдан бошланади.

Биз севсақ, одамларга сабр-тоқатли ва эзгу бўламиз. Бегонанинг муваффақиятига ҳасад қилмаймиз, бинобарин бор юрагимиз билан бошқаларнинг ғалабасини кўришни истаймиз. Ўзимизни мақтамаймиз ҳамда такаббурлик ва мағрурликнинг ҳар қандай кўринишидан қочамиз. Ўз фикримизни ўтказиш учун оёқ тираб олмаймиз, жаҳлланмаймиз, бетоқатлик қилмаймиз. Бизни хафа қилганларнинг сонини санаб юрмаймиз, балки кечиримли бўлишни танлаймиз, адолатсизликка қувонмаймиз, шавқат ва ҳақиқатга инти-

ламиз. Одамлар бизни ҳафсаламизни пир қила олмайдилар ва бизлар ҳам уларга нисбатан ишончимизни йўқотмаймиз, чунки доим фақат яхши нарсага умид қиламиз. Одамнинг айби исботланмагунча, уни айбсиз деб ҳисоблаймиз, айби исботланган тақдирда ҳам, унинг тавба қилишига ва тикланишига ишонамиз. Биз умидга тўлганмиз ва Шоҳликнинг ёки яқинимизнинг фойдаси йўлида қийинчиликларга чидай оламиз. Яқун ясаймиз: биз одамларнинг диёнатли ҳаётини барпо қилиш пайида яшаймиз, бу эса Масиҳнинг иродасини бажариш орқали, Унда имконлидир, холос.

Кўпларнинг ҳаётига шахсан таъсир қилган бошқарувчи

Бир неча йил илгари, яқин дўстим, Мичиган штати, Детройт шаҳрида Халқаро Детройт миссиясининг асосчиси Жек Уоллеснинг дафн маросимида қатнашдим. Унинг кўп миллатли жамоати ўн йилнинг ичида тўрт минг кишигача ўсиб кетди. Дўстим Зимбабведаги анжуманда воизлик қилишга борган, бироқ тайёрадан чиққан заҳоти унда инфаркт содир бўлган.

Дафн маросимида минглаб одамлар йиғилдилар – бутун Қўшма штатдаги турли хизматлар раҳбарлари, жамоатлар бошқарувчилари, йирик уюшма президент ўринбосарлари, оддий ишчилар, кўча дайдилари ва уйбекалари. Унинг жамоати манашу одамлардан ташкил топган эди. Маросимга Исо билан шахсан таниш бўлмаган кишилар ҳам келишди, жумладан меҳмонхона ва ресторанлардаги хизмат кўрсатувчилар – дўстим уларга улкан таъсир кўрсатган.

Маросимдаги жамоатга мансуб бўлмаган одамларни кўриб, ҳеч ҳайрон қолмадим, негаки биз Жек билан жамоатдан ташқарида жуда кўп вақт ўтказганмиз ва унинг йўлида учраган одамларга бўлган муносабатини кўриб, кўп ўрнат

олганман. У ҳар бир кишига қимматли шахс сифатида ёндошарди. Официант ва меҳмонхона хизматчиларига, Жек доимо сахийлик билан чой-чақа берарди. Мен баъзида бундай бачканаликнинг ҳожати йўқ деб, ўзимни тортиб турардим, бироқ у бир куни, бу одамлар Худонинг қаршисида қанчалик қимматли экани ҳақида сўзлаб, менинг бундай аҳмоқона тафаккуримни тузатди. Жек ёнидагиларни, нафақат дунёдаги энг муҳим одамдек ҳис этишга мажбур этар, балки сиз ҳақиқатдан ҳам у учун энг муҳим одамга айланардингиз.

Маросим тўрт ярим соат давом этди. У билан шахсан таниш бўлган раҳбарлардан минбарга чиқиб, бир оғиз сўз айтишини сўрадилар. Тўртта ёки бешта сўзга чиққанларнинг, Жек билан қанчалик яқин бўлганлари ва у улар учун нақадар аҳамиятга эга эканини тинглаб, бир жуда таниқли хизматчи чиқиб деди: «Мен эса, ўзимни унинг энг яқин дўстиман деб ҳисоблаб юрган эдим!» деди. Ҳамма кулиб юборди.

Жек ҳар биримиз билан энг яқин дўстдек муносабатда бўлишини билардик. Бу буюк бошқарувчи, нафақат хушxabар йиғинлари ва ойнаижаҳондан узатилган дастурлар орқали бутун халқларга хизмат қилди, шунингдек йўлида учраган ҳар бир кишига таъсир кўрсата олди. Жек учун инсон, у улкан уюшманинг раҳбарими ёки давлат нафақасига яшаётган кишими, ҳеч қандай аҳамияти йўқ эди, у ҳар бир кишининг юрагига йўл топишни, севишни ва шахс сифатида қадрлашни билар эди. Жек нафақат ўз даъватига содиқ киши эди, қолаверса, у миналарини барча соҳаларда кўпайтиришга эриша олди.

Минглаб инсонларнинг ҳаётига таъсир кўрсатган қоровул

Менинг ҳаётимга катта таъсир кўрсатган кишиларнинг айримлари ҳеч қачон саҳнада турмаган одамлардир. Улар-

дан бири «Роквелл Интернэшнл» ширкатининг молиявий соҳасида ишлар эди. Унинг исми Майк. Мен масиҳий бўлганимдан атиги икки йилдан сўнг, у билан танишдим. Бизнинг ишчи жойларимиз ёнма-ён эди ва одатда дам олиш дақиқаларида у билан Худо ҳақида гаплашардик. Кейинчалик шу қадар дўстлашиб кетдикки, бир-биримизникига меҳмонга бориб ва жамоатда соатлаб бирга вақт ўтказадиган бўлдик. Менга кўпроқ Майкнинг яхлитлиги ва Каломдан амалий олган донолиги таъсир қилди. У рафиқасини, фарзандларини ва ҳаёт йўлида учраган ҳар бир кишини қанчалик эъзозлаши, севиши ва ҳурмат қилиши мени лол қолдирарди.

Бир қанча вақт ўтиб, мен «Роквеллдан» кетдим ва хизматкор бўлдим. Тез орада у ҳам ширкатдан кетиб, ҳозиргача ишлаётган, шахсий молиявий ташкилотини очди. Майк солиқ масалаларида ўн икки мингдан зиёд кишига ёрдам кўрсатди, улардан беш мингтаси эса унинг ташкилотидаги доимий мижозларга айланди. Улар Майкнинг ҳалоллиги ва обрўси туфайли кўп йиллар бирга ҳамкорлик қилар эдилар.

Яқинда мен ундан, қанча мижозларига Худонинг Сўзини айтганини сўрадим. Майк деди: «Жон, тахминан ҳисоблаганда, тўқсон фоиз мижозларга». Бу ўн мингдан зиёдроқ одамни билдиради.

Мен қотиб қолдим. Сўнг қанча одамни имонга келтирганини сўрадим. У жавоб берди: «Юзлаб кишиларни. Ўтган ҳафта бир кубалик кишини нажотга олиб келдим ва у рақдан шифо топиши учун ибодат қилдим».

Бундан ташқари у кўпчилик хизматкорларга ҳисоб-китоб бўлимини тартибга келтиришга кўмаклашди. Бизнинг ҳисоб-китоб бўлимимиз ҳам бошида шундайлар сафида эди. Майк менинг даъватим нима эканини биларди ва бир неча йиллар давомида солиқ ҳисоботлари билан боғлиқ ҳамма нарсада бепул ёрдам кўрсатди. Унинг ҳаёти кўшларнинг ҳаётига турли хил йўллар билан таъсир кўрсатди.

Майк билан узоқ вақт, унинг ҳаётига кучли таъсир қилган бир қоровул ҳақидаги суҳбатимизни эслаб, яқинда ҳам мен унга қўнғироқ қилдим ва ўша одам ҳақида қайта сўрадим. У гўшакни ушлаб йиғлашни бошлади.

У деди: «Жон, тўққизта хола ва тоғаларимдан олтитаси руҳий касаллар уйида оламдан ўтдилар. Менинг онам ҳам ўша ерда вафот этди. Иккала буваларим ҳам қамалдилар. Оиламиз бутунлай алғов-далғов бўлиб кетган ва мени ҳам шундай тақдир кутиб турганди. Моддий етишмовчилик туфайли онам менга ғамхўрлик қилишлари учун бошқа оилага бердилар. Мен улар билан етти йил яшадим. Оила бошлиғи кичик қоғоз фабрикасида қоровул бўлиб ишлар эди. Унинг исми Чарли эди. Унинг покдиллиги, Исога бағишланганлиги ва одамларга бўлган севгиси ҳаётимдаги лаънатни барбод қилди. Ҳар ҳафта у мени жамоатга олиб борар ва Худонинг йўлларини ўргатарди. Мен ҳозир ким бўлсам, шундай бўлишимга Чарлининг таъсири сабаб бўлди. Бир куни қизим расм чизди ва суръатнинг тагига «Мен ҳеч қачон кўрмаган Буюк Кишига аталади» деб ёзиб қўйди, бу сўзлар Чарлига бағишланган эди».

Бу дунёда Чарли ҳақида ҳойнаҳой ҳеч нарса эшитмайсиз. Лекин унинг таъсири Майк хизмат қилган ўша минглаб одамларгача етиб борди. Бу таъсир менга ҳам тегди. Шунингдек мен хизмат қиладиган минглаб одамлар ҳам билвосита Чарлининг таъсирини ҳис этишди. Бир қоровул ўз миналарини қанчалик кўпайтира олгани ва бир куни ўз мукофотини олишини, кўряпсизми?

Меросга таъсир кўрсатиш

Ҳамкасбларимдан бири яқинда ўқиб чиққан, Макс Жукс исмли, Худони рад этадиган киши ва диёнатли Жонатан Эдвардслар ҳақида бўлган воқеани эслайман. Воқеа шундай бўлган:

Макс Жукс, Худога ишонмайдиган одам, бетавфиқ ҳаётда яшаган. У имонсиз қизга уйланган. Уларнинг жуфтлигидан туғилган 310 та авлоди жамоатга кирмай ўлиб кетдилар, улардан 150 таси жиноятчи, 7 таси қотил, 100 таси ароқхўр, аёлларнинг ярмидан кўпи фоҳиша эдилар. Унинг 540 та авлоди учун давлат бир юз йигирма беш миллион доллар сарфлади.

Бироқ, Худога шукрки, Жонатан Эдвардсдек, ажойиб америкалик ҳақида ҳам гувоҳлик бор. У Макс Жукс билан замондош бўлиб, имонли қизга уйланди. Тадқиқодлар шуни кўрсатдики, Жонатан Эдвардснинг бизгача маълум 1394 та авлодидан 13 таси олийгоҳлар президенти, 65 таси олийгоҳ профессорлари, 3 таси АҚШ сенаторлари, 30 таси ҳакамлар, 100 таси ҳимоячилар, 60 таси шифокорлар, 75 таси зобитлар, 100 таси воизхонлар ва 60 таси таниқли ёзувчилар, биттаси АҚШ президенти-ўринбосари, 80 таси жамият арбоблари, 295 таси турли олийгоҳлар битирувчилари бўлишган, уларнинг орасида штатлар ҳокимлари ва хориж элчилари ҳам бўлган. Унинг авлодлари учун Штатлар бир цент ҳам сарфламаган.

Бу ўз минангизни кўпайтиришнинг яна бир йўли. Чарли, Майк ва Жонатан Эдвардслар кўп сонли кишиларга таъсир кўрсатдилар. Уларнинг буюк меросга сабаб бўлган таъсири, оммавий хизмат орқали эмас, балки шахсий намунали ҳаёти орқали келди.

Бундай имтиёзни Худо ҳар биримизга берапти. Полиция ходимиға қай тарзда жавоб қайтаришингиз, чўпонингиз ҳақида айтган сўзларингиз, молиявий ишларингизни қандай юритишингиз, одамларга айтадиган гапларингиз ва бошқа кўп нарсалар, атрофингиздаги одамларга таъсир кўрсатади. Сиз қурувчиликни танлайсизми ёки тўсиқ тош бўлишними?

Шундай қилиб, бизнинг ҳар биримиз Худога ўзимиз учун ҳисобот берамиз. «Энди бир-биримизни бошқа ҳукм қилмайлик, яхшиси, биродарингизга васваса ёки тўсиқ қўймаслик ҳақида мулоҳаза қилинглр. Тинчликка ва бир-бирини

барпо қилишга хизмат қиладиган нарсаларга интилайлик»
(Римликларга 14:12,13,19).

Повул тўғридан-тўғри, бизни ўраб турган одамларга кўрсатган таъсиримизнинг ҳар бир лаҳзаси диққат билан текшириладиган Суд ҳақида гапиряпти. Мана нима учун доимо бу ҳақда ўйлаб юриш лозим. Шунда биз фақат ўзимиз билан машғул бўлмасдан, одамларни Худога олиб келишга интиламиз.

Йигирманчи асрда яшаб ўтган, Ребекка Ратер Спринжер, самога батамом ўз мукофоти сари кетишидан аввал, кўп мартаба у ерда бўлиб қайтди. У самога ташрифларидан сўнг, «Само дарвозалари ортида» номли классик кичик ҳикоялар тўпламини ёзди. Унда узоқ вақт самода умр кечирган қариндошининг сўзларини ёзиб қолдирди. Унинг айтишича, ўша қариндоши, эрининг акаси бўлиб, Раббийга яқин одам бўлган экан. Мана унинг Ребеккага айтган сўзлари:

«Биз ерда бўлганимизда, кундан-кунга абадиятимизни кураётганимизни англаганимизда эди, ҳаётимиз кўп соҳаларда умуман бошқача тус оларди! Ҳар битта эзгу сўз, ҳар битта саҳий фикр, ҳар битта беғараз ишимиз келгусидаги ҳаётда абадий гўзаллик устунларига айланарди».

Одамларни Исога олиб келиш

Инсонга энг катта кўрсата оладиган таъсиримиз, бу уни Масихга олиб келишдир. Сиз абадий ҳукмлар ҳақида тўғри тушунчага эга бўлсангиз, танишларингизга нажот режаси тўғрисида сўзлаб беришни истайсиз. Биз шундай деб ўқиймиз: «Доно одам жонларни (балиқчи каби, уларни Худога абадийлик учун йиғади) қўлга киритади (овлайди)» (Ҳикматлар 11:30, Кенгайтирилган таржима).

Ёш масиҳий бўлганимда, йўлимдан чиққан ҳар бир кишига Хушхабарни воизлик қилишга мажбурман деб билар-

дим. Лекин кейинроқ, Муқаддас Рухдан қачон ва нима гапириш кераклигини ўргандим. Мен Исо ҳам фақат Отасида кўрган нарсанигина қилганини англадим. Худо билан яшаганимизда, хизматимизда одамларни биздан итарадиган зўрлаш эмас, балки оқим бўлади.

Аммо уйга олиб кетилмагунимизча, бизда одамларни абадий ҳаётга олиб келиш хоҳиши доимо сақланиб қолади. Худонинг севгиси тўхтовсиз бу истакни туғдириб туради. Инсоннинг Масиҳни қабул қилиши, Худо ва барча фаришта-ларда ақл-бовар қилмас қувонч уйғотади. Бу хизмат махсус мукофот олиб келади. Исо дейди: «Ўрувчи мукофот олади ва абадий ҳаётга ҳосил тўплайди. Шундай экан, экувчи ҳам, ўрувчи ҳам биргаликда қувонадилар» (Юҳанно 4:36).

Мен хотинимни, бизнинг биринчи учрашувимизда Раббийга олиб келишга муяссар бўлганман. Нажот топганимдан сўнг, Худо менга ўзимнинг хотинимни учратмагунча, қизлар билан учрашмайман деб ваъда берганман. Агар Худо Одамга Ҳавони берган бўлса, мен учун ҳам худди шундай қила олишга қодир деб ўйлаганман.

Масиҳий бўлгунимга қадар, бир нечта қизлар билан, кейинчалик бир нечта масиҳий қизлар билан танишганман, бироқ бу муносабатлар Худо билан муносабатларимга халақит бераётганини сезиб қолдим. Ҳар сафар навбатдаги узилишдан сўнг, қалбларимизда чандиқ ва кўз ёшлар қолиб кетарди. Бу бефойда нарса эканини фаҳмлаб етгунимча, кўп вақт керак бўлди. Хуллас, ким биландир учрашишдан аввал ибодат қилишга ваъда бердим.

Ўша вақтларда хотиним шўх қиз эди. Бир йигит, Лиза олийгоҳдаги энг тантиқ қиз бўлганини айтди. Унинг сўзлари қанчалик тўғри эканини билмасдим, аммо уни ўзим ҳам шунақа қиз деб тахмин қилардим. Ўша вақтгача, бир ярим йилдан бери қизлар билан учрашмаган эдим, негаки ҳар сафар бирор қизни учрашувга таклиф этмоқчи бўлганимда,

Худо ибодатда бундай қилма дерди. Бу сафар эса Муқаддас Рух уни очиқ ҳовада Муқаддас Китоб ўқиш тўғарагига таклиф этишга ундади. У таклифимни қабул қилди.

Тўғарақдан сўнг суҳбатимизни у билан олийгоҳ ҳовлисида давом этгирдик ва соат 1.30 да унга Хушхабар айтдим. У гапимни бўлиб, шу заҳоти нажотни қабул қилишни истади. Тез орада иккимиз ҳам, бизнинг оила қуришимиз Худонинг иродаси эканини тушундик. Ростини айтганда, мен катта ютуқни қўлга киритдим. Агар у ҳаётимда бўлмаганда, мен бутун бу нарсаларга эришмасдим.

Лиза миллионлаб одамларнинг ҳаётига таъсир кўрсатди. У ажойиб ёзувчи, китоблар муаллифи ва адолатсизлик қурбонларининг ҳимоячиси, у бутун дунё бўйлаб анжуманларда воизлик қилади. Унга Худо ҳақида айтиш имкониятидан фойдаланмаганимда, нима бўларди? Устимдан кулишларидан кўрқиб, унга Исо ҳақида айтмаганимдачи? Мен ишонаман, Худо унга бошқа кишини юборарди, мен эса Худонинг мен учун тайинлаган энг яхши яримтадан қуруқ қолардим ва хотиним абадият учун хизмат қилган барча одамларнинг нажотига дахлдор бўлмасдим. Худонинг инъоми учун Унга шараф!

Ёдингиздами, уруғ кўпаяди, бироқ унинг ўзи арзимас бўлиб кўринади. Ҳеч қачон Муқаддас Рухнинг бошқарувини асоссиз деб ўйламанг, боз устига унга эътиборсизлик қилманг. У мени ундаган энг кичик нарсалар, ҳаётимдаги энг улкан кўпайиш омилларига айланган. Худованд сизнинг кўпайишингизни истайди. Худованд кўпайишингизни тақдирлашни истайди.

Якуний насиҳатлар

Харитага нақадар кўп нарса қўйилган. Бизга ерда ишониб топширилган вақтга енгилтаклик билан қарай олмаймиз. Одамларнинг абадийликдаги тақдири, биз Худонинг режасига бўйсунганимизга боғлиқ. Унинг иродаси, ҳамма

нажот топиши ва Исонинг тимсолига ўхшаш бўлишидир. У кимдир қолиб кетишини истамайди.

Мисрдан чиққан бутун бошли авлод чўлда ҳалок бўлди. Улар барча замонларнинг энг буюк раҳнамосига эга эдилар, бироқ барибир мағлубиятга юз тутдилар. Биз машҳур раҳбарларга эга бўлишимиз мумкин, лекин Бош Қурувчининг режа ва олдиндан ўйлаб қўйилган мақсадларини омалга оширишга фақат биз масъулмиз. У шундай деган: «Шоҳлик Хушхабари барча халқларга гувоҳлик учун бутун ер юзида воизлик қилинади, шунда охири келади» (Матто 24:14). Келинг, ўз вазифамизни қўлдан бой бермайлик! Айни фурсат ва У эшик олдида турибди! Мабодо ўз тақдиримизни бажармасак, Ёшуванинг авлоди билан қилганидек, Худо бошқа авлодни кўтаради, негаки У аллақачон, Унинг уйи тўлишини эълон қилди.

Бизга топширилган нарсани кўпайтириб, Худо режасидаги ўз қисмимизни бажарамиз. Ҳафсалангиз пир бўлмасин. Сизга берилган вазифани аҳамиятсиз деб ҳисобламанг. Интилишни йўқотманг. Янги Аҳдда равшан таърифланган самовий очиқликни кўздан қочирманг, аслида ушбу китобда айнан шу нарсалар ҳақида гапирдик. Сизга ўз замондошларингиз орасидаги, нафақат Исо ҳақида айтишингизга муштоқлик билан кутиб турганлар, қолаверса сиз орқали Унинг далда ва кучини олишга муҳтожлар ҳам умид қилмоқдалар. Сизни мангу тақдир кутмоқда! Сиз Унинг иноятига бутунлай таяниб, муваффақиятга эга бўлишингиз мумкин. У содиқ Худо!

Мен сизга Шоҳлик ҳамюртлари сифатида мурожаат этипман. Ўз даъватигизни амалга оширинг, танловингизни мустаҳкам қилинг ва ўз масофангизни охирига етказинг. Ўн миллион йилдан сўнг манашу вақтга қараб, сиз шундай йўл тутганингиздан бахтиёр бўласиз. Худонинг иродасига бағишланишда муккасидан кетган бўлишнинг имкони йўқ. Шундай экан, ғалаба қозонай деб, югуринг!

Якуний насиҳат сифатида сизга Повулнинг барча муқаддасларга бағишлаган ибодатини қолдираман:

«Биз сизларга нисбатан севги билан тўлганимиздай, Раббий сизларни ҳам бир-бирингизга ва ҳамма одамларга нисбатан севги билан тўлдирсин, тўлдириб тоширсин ва Раббимиз Исо Масиҳ Ўзининг барча муқаддаслари билан келишига сизларнинг юракларингизни Отамиз Худо хузурида муқаддасликда бенуқсон қилиб мустаҳкамласин» (1 Фессалоникаликларга 3:12,13).

*Каломда абадийликда бериладиган мукофотлар ҳақида
ёзилган оятлар кўп, ушбу китоб ўзига
сиздир олишидан анча кўпроқ.
DrivenByEternity/EternalRewards сайтида
Каломдан абадий ҳукм ва мукофотлар мавзусини
ёритадиган оятлар рўйхатини топасиз.*

☞ МУҲОКАМА УЧУН САВОЛЛАР ☞

6 БЎЛИМ: 13, 14 БОБЛАР

1. Сизда арзимас ва унчалик аҳамиятга эга эмасдек туюладиган саволлар борми? Улар ҳақда само нуқтаи назаридан мулоҳаза юритиб кўринг. Нега ушбу аҳамиятсиз туюлган масалалар, Худо учун катта аҳамиятга эга бўлиши мумкин?
2. Кўпчилигимиз рақобат ва ўзимизни бошқалар билан таққослаш ҳиссига эгамиз. Ўзимизни бошқа одамлар замирида ўлчашни тўхтатганимизда Худонинг Шоҳлигига бўлган нигоҳимизда нималар ўзгаради?
3. Ҳаётингиз кўпайишлар билан бойми? Сиз ўз вақт, ибодат, қобилиятлар ва манбаларингизни қай тарзда яхшироқ идора эта олишингиз мумкин?
4. Китобнинг бошида Юҳаннонинг биринчи мактуби 4:7 оятидан, биз Масих Хукми қаршисида дадилликка эга бўла олишимиз ҳақида муҳокама юритдик. Энди янги билимларга эга бўлгач, бунинг сабабини тушунтиринг.
5. Абадийликда из қолдирадиган ҳаёт қуришни қандай бошлашингиз мумкин?

ИЛОВА

НАЖОТГА ҚАНДАЙ ЭРИШИШ МУМКИН

Шундай қилиб, агар сен Исони Раббим деб, ўз оғзинг билан эътироф этсанг ва Худо Уни ўликлардан тирилтирганига ўз юрагинг билан ишонсанг, нажот топасан. Чунки инсон ҳақликка эришиш учун юраги билан ишонади ва нажот топиш учун оғзи билан эътироф этади.

— Римликларга 10:9, 10

Худо ҳаётингизда абадий турадиган муваффақиятларни кўришни истайди. У сизга иштиёқманд ва ҳаётингиз учун режага эга. Ўз тақдирингизга олиб борувчи йўлни фақат – Худонинг Ўғли, Исо Масих орқали нажот қабул қилиш тариқасида танлашингиз мумкин.

Исонинг ўлими ва тирилиши орқали Худо сиздек, Ўз севикли ўғли ва севикли қизи учун Ўз шоҳлиги томон йўл очди. Масихнинг хочдаги қурбонлиги туфайли сизга абадий фаровон ҳаёт берилди. Нажот – бу сиз учун Худонинг инъоми, уни сотиб олиш ёки унга сазовор бўлишнинг имкони йўқ.

Бу қимматбаҳо инъомга эришиш учун, Яратувчидан мустақил равишда ҳаёт кечирганингиз учун (негаки бу сиз содир қилган барча гуноҳларнинг илдизи ҳисобланади) гуноҳингизни тан олишингиз зарур. Тавба қилиш – нажотни қабул қилишдаги энг муҳим қисм. Пётр бу ҳақда Ҳаворийлар китобида беш минг киши нажотга келган кун аниқ айтган: «Шунинг учун, гуноҳларингиз ўчириб ташланиши

учун тавба қилинлар ва Худога ўгирилилар» (Ҳаворийлар 3:19). Калом ҳар биримиз гуноҳнинг қули бўлиб туғилганимизни маълум қилади. Бу қулликнинг ўзаги ўзбошимчалик ва итоатсизликка асос солган Одамнинг гуноҳига бориб тақалади. Тавба қилиш – бу ўзингизга ва ёлғоннинг отаси шайтонга бўйсунганини бас қилиш ва сиз учун Ўз ҳаётини берган – янги Хўжайин, Исо Масихга итоат этишни қарор қилишни аниқлатади.

Сиз ўзингизни Масихга бўйсундиришингиз, Уни Хўжайиним деб қабул қилишингиз, ҳаётингиз устидан ҳокимиятни, ўзингизни (руҳингизни, жонингизни ва танангизни) ва борингизни Унга топширишингиз лозим. У ҳаётингиз устидан мутлақ ҳокимиятга эга бўлади. Сиз ўлимдан ҳаётга ўтасиз ва Унинг фарзандига айланасиз!

Агар сиз Исо Масих орқали нажот қабул қилишни истасангиз, шундай сўзлар билан ибодат қилинг:

Самодаги Худо, мен гуноҳкорлигимни ва Сенинг ҳақлигинг талабларига мос равишда яшай олмаслигимни тан оламан. Гуноҳларим эвазига абадий жазога лойиқман. Сен мени шундай аҳволда ташлаб қўймаслигинг учун миннатдорман, чунки Сен мен учун ўлган ва менинг гуноҳларим учун хоч жазосидан ўтган, бокира Марямдан туғилган, Ўзингнинг Ягона Ўғлинг, Исо Масихни юборганингга ишонаман. Унинг учинчи кун тирилгани ва ҳозир Сенинг ўнг томонингда ўтирганига ишонаман. У Менинг Раббим ва Нажоткорим. Бугун Сендан мустақил равишда яшаб келганим учун тавба қиламан ва ҳаётимни тўлиқлигича Раббий Исога топшираман.

Исо, Сени Раббим ва Нажоткорим деб эълон қиламан. Ўз Руҳинг билан ҳаётимга кириб кел ва мени Худонинг фарзандига айлантириб, ўзгартир. Мен шу пайтгача яшаган зулматдан воз кечаман ва бугундан бошлаб ўзим учун яшашни бас қиламан, лекин Сенинг июнатинг билан Сен учун яшайман, чунки Сен мен абадий яшашим учун Ўзингни бердинг.

Раббий, раҳмат Сенга. Энди менинг ҳаётим Сенинг қўлларингда ва Сўзингда айтилганидек, мен уятда қолмайман.

Оиламизга хуш келибсиз! Сизни ҳозиргина бошингиздан кечирганларингиз ҳақида бошқалар билан бўлишишга чорлайман. Энди Муқаддас Каломга ишонадиган, бирорта маҳаллий жамоатга боришни ва сизни имонда руҳлантирадиган имонлилар билан мулоқот қилишни бошлаш зарур.

Сиз энг ажойиб саёҳатнинг бошида турибсиз. Сиз ҳар куни Уни таниб-билишда, иноятда ва У билан дўстликда ўсиб-улғайишингиз учун Худо сизни марҳаматласин!

“Мессенжер Интернэшнл” одамларга, оилаларга, жамоатларга ва халқларга Худо Каломининг ўзгартирадиган кучида яшашга ва уни амалга оширишга ёрдам бериш билан шуғулланади.

Бу ўзгаришлар одамларнинг ҳаёти куч билан тўлишига, жамият ўзгача тарзда шаклланишига, дунёдаги адолатсизликларнинг ечими юзага келишига олиб келади.

Cloud Library – бу бутун дунё бўйлаб, хизматкорлар ўз она тилида цифрали манбаларга эга бўлишига имкон яратадиган он-лайн-платформа ҳисобланади.

CloudLibrary.org сайтида сиз Жон ва Лиза Биверларнинг 80 дан ортиқ тиллардаги манбаларини топишингиз ва уларни осонлик билан юклаб олишингиз мумкин.

Электрон китоблар, видео ва аудио таълимотлар, аудио китоблар, Муқаддас Китоб...

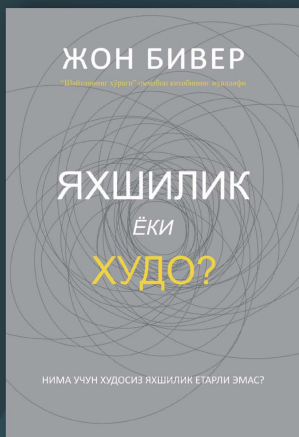
**CLOUD
LIBRARY**

Кўпроқ истайсизми? Сканер қилинг

ЯХШИЛИК ЁКИ ХУДО?

НИМА УЧУН ХУДОСИЗ ЯХШИЛИК ЕТАРЛИ ЭМАС?

Агар бу яхши бўлса, демак Худодан, шундайми?

Ҳозирги кунларда «яхши» ва «Худо» сўзи қарийб синоним бўлиб қолди. Бизлар агар жамият бирор нарсани яхши деб ҳисобласа, демак, албатта бу Худога маъкул бўлиши керак, деб ўйлаймиз. Сахийлик, бўйсунувчанлик ва адолат – бу яхши. Худбинлик, манманлик, шафқатсизлик – бу ёмон. Уларни фарқлаш осондек туюлади.

Лекин ҳаммаси шуми? Агар яхшилик шу қадар аниқ бўлса, нима учун Муқаддас Ёзувда бизлар яхшилик ва ёмонликни фарқлашни ўрганишимиз лозимлигини ёзилган?

“Яхшилик ёки Худо?” – бу янги, ёрдамчи китоб эмас. Бу китоб сиздан феъл – ативорингизни ўзгартиришни сўрашдан кўра кўпроқ иш қилади. У сизнинг ҳаётингизнинг ҳар бир соҳасини ўзгартирадиган даражада Худо билан бирлашишга сизга куч беради.

Жон ва Лиза Бивернинг шу ва бошқа манбаларини ўзбек тилида қуйидаги сайтдан юклаб олишингиз мумкин:

CloudLibrary.org

СИЗНИ ҚАНДАЙ АБАДИЯТ КУТМОҚДА?

Агар кейинги 24 соат ҳаётингизнинг қолган вақти қандай бўлишини белгилайдиган тажрибанинг бир қисми эканингизни билиб қолсангиз нима қилган бўлар эдингиз? Иш жойингиздан тортиб, яшайдиган туманингиз ва уйингизгача, ҳамма нарса шу кунни қандай яшаб ўтишингизга боғлиқ. Ушбу 24 саотда нималар қилган бўлар эдингиз? Жон-жаҳдингиз билан ҳаракатда бўлармидингиз ёки яхши кунлар келишига умид қилиб, шунчаки кутиш билан шу кунни ўтказармидингиз?

Балки, бу мисол ҳақиқатдан жуда узокда туюлиши мумкин, аммо бу бундай эмас. Аслида, бу мисол бугунги қарорларимиз абадийликдаги тақдиримизга таъсир кўрсатишини билдиради.

“Абадият томонидан бошқарилаётганлар” китобида, муаллиф Жон Бивер ниҳоятда ажойиб киноя ва Библия матни ёрдамида, қандай қилиб ердаги ҳаётимиз абадийликдаги ҳаётимизни шакллантиришининг тирик суръатини чизади.

Охирги нафасимиздан сўнги ҳаётимиз, унинг бошланишидан кўра анча муҳимроқ. Жуда кеч бўлиб қолишини кутманг. Ҳаётингизни шу ерда ва абадийликда қандай тўлақонли тарзда ўтказишни ҳозирдан ўйланг.

Жон Бивер ва унинг рафиқаси Лиза – Messenger International ташкилотининг таъсисчиларидир. Хизматкор ва оммабоп китоблар муаллифи Жон, дадиллик ва иштиёқ билан чекинмас ҳақиқатни воизлик қилади. Унинг юраги маҳаллий жамоатларга ёрдам беришга интилади ва хизматкорларга, уларнинг яшаш жойи, тили ва иқтисодий ҳолатидан қатъий назар қўлланмаларни ҳаётига ўтаради. Бугунги кунгача унинг китоблари ва видео дарслари дунёнинг 90 дан ортиқ тилларига таржима қилинган, миллионлаб нусхалари бутун дунё бўйлаб чўпонлар ва хизматкорлар ўртасида тарқатилган.

Мана шу ва бошқа
манбаларни қуйидаги сайтдан
юклаб олишингиз мумкин:
CloudLibrary.org

MESSENGER
INTERNATIONAL
MessengerInternational.org

Бу китоб – муаллифдан туҳфа.
Сотиш ман этилади.

Кўпроқ маълумот
Оливернинг